

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΟΠΛΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΟ ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: ΜΥΘΟΣ Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ;**

**Μεταπτυχιακός Φοιτητής
Παναγιώτης Χαβιάς του Αθανασίου**

**Επιβλέπων Καθηγητής:
Κ. Ιωάννης Κωνσταντόπουλος**

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2015

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΟΥ

Κατερίνα, Νάσο, και Δήμητρα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα ήθελα, θερμά να ευχαριστήσω το ίδρυμα Ωνάση που μου έδωσε την ευκαιρία να φοιτήσω στο μεταπτυχιακό τμήμα των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά και να αποκτήσω γνώσεις, οι οποίες θα με καθοδηγούν για το υπόλοιπο της ζωής μου. Στην προσπάθεια μου αυτή, αρωγοί ήταν οι καθηγητές μου κ. Αθανάσιος Πλατιάς και Ιωάννης Κωνσταντόπουλος οι οποίοι με τις πολύτιμες συμβουλές, την καθοδήγηση και την αμέριστη βοήθεια που μου παρείχαν μου επέτρεψαν να ολοκληρώσω το παρόν πόνημα.

Χαβιάς Παναγιώτης

Οκτώβριος 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
-----------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ..... 10

1.1 Θεωρητική θεμελίωση του θέματος.....	10
1.2 Πληροφόρηση και Πληροφορία ,διαδικασία ή τελικό προϊόν;	16
1.3 Ορισμός και φύση του φαινομένου της πολιτικοποίησης πληροφοριών.....	18
1.4 Ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με την πολιτικοποίηση πληροφοριών.	28
1.5 Σχέση Πολιτικής Πληροφοριών.	30
1.5.1 Η Προσέγγιση του Sherman Kent.	30
1.5.2 Ενεργητική πληροφόρηση, η προσέγγιση του Robert Gates	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:Η ΣΧΕΣΗ ΙΣΧΥΟΣ ΣΤΟ ΔΙΠΟΛΟ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΗΠΑ-ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ 34

2.1 Οι αντικειμενικοί σκοποί της εισβολής.....	34
2.2 Πολιτικοποίηση πληροφοριών στο δίπολο ΗΠΑ –Υπηρεσίες Πληροφοριών.	37
2.3 Η περίπτωση των αγωγών αλουμινίου.....	39
2.4 Η Μεγέθυνση της Απειλής.....	46
2.5 Πολιτικοποίηση Πληροφοριών στο «Δημόσιο Σύστημα».....	48
2.6 Η Αλληλεπίδραση των Υποσυστημάτων elite και Δημόσιου Υποσυστήματος.	50
2.7 Η Περίπτωση των UNSCOM,INVO και της ΙΑΕΑ.	52
2.8 Η Άρνηση της Επαναφοράς των Επιθεωρήσεων στο Ιράκ.	54
2.9 Υψηλή Στρατηγική και Εργαλειακή Χρήση του Πληροφοριακού Προϊόντος.....	56
2.10 Το Ουράνιο του Νίγηρα.	58
2.11 Η Πολιτικοποίηση των Πληροφοριακών Προϊόντων.	60
2.12 Η καθετοποίηση του Πληροφοριακού Προϊόντος και η Σύσταση της (PCTEG).	63
2.13 Η Αποδόμηση των Αιρετικών Στελεχών.	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:Η ΕΙΔΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ –ΗΠΑ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ..... 67

3.1 Η Κοινοβουλευτική επίβλεψη.	69
3.2 Η έρευνα της Επιτροπής Κοινοβουλευτικού Ελέγχου.....	72
3.3 Η έρευνα της Επιτροπής Ξένων Υποθέσεων «Foreign affairs committee». 76	
3.4 Η πολιτικοποίηση των Ερευνών Hutton και Butler.	78
3.5 Ο Οντολογικός Χαρακτήρας της Πολιτικοποίησης στα Δημοκρατικά Καθεστώτα.	82
3.6 Διαφορές μεταξύ Αμερικανικών και Βρετανικών Υπηρεσιών Πληροφοριών.	85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ4:ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ Η

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΦΑΛΜΑ; 86

4.1 Υπερβολική βεβαιότητα.....	88
4.2 Αγνόηση των Εναλλακτικών Υποθέσεων.	90
4.3 Ελλιπής Φαντασία.....	91
4.4 Ομαδοποιημένη Σκέψη (Groupthink).....	93
4.5 Υπερβολική συναίνεση «consensus».....	94
4.6 Η μη Αμφισβήτηση των Υποθέσεων Εργασίας.	95
4.7 Γνωστικές Προκαταλήψεις και Αρνητικές Αποδείξεις.....	96
4.8 Άρνηση- Εξαπάτηση.	98
4.9 Αρνητική Εμπειρία.....	100
4.10 Πηγές Ανθρώπινης Προέλευσης.	100
4.11 Διάχυση της Πληροφόρησης.	101
4.12 Πολιτικοποίηση Πληροφοριών.	102
4.13 Αναλυτικά Σφάλματα.	105
4.14 Ενσυναίσθηση και Πλαίσιο.....	107
4.15 Αυτοεκπληρούμενες προφητείες, το Σύνδρομο του Οιδίποδα.	111
4.16 Συμπεράσματα επί των Συστάσεων των Επιτροπών Έρευνας.....	113
4.17 Η Βελτίωση του Πληροφοριακού Συστήματος vs Αβεβαιότητα.....	116
4.18 Το Ψέμα ως Εργαλείο Πολιτικής.	119
4.19 Εσωτερική Νομιμοποίηση-Fearmongering-Πολιτικοποίηση στο Δημόσιο σύστημα.	122
4.20 Η Εξαπάτηση ως Ανάγκη Απόκτησης Εσωτερικής –Εξωτερικής Νομιμοποίησης.	124
4.21 Αναγκαίες Μεταρρυθμίσεις.....	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΥΨΗΛΩΝ ΤΙΜΩΝ ΤΗΣ ΙΔΕΟΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ ΣΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	129
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	133

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εισβολή στο Ιράκ του 2003 που συντελέστηκε υπό το πρίσμα ουτοπικών ιδεολογημάτων των στελεχών της νεοσυντηρητικής κυβέρνησης του προέδρου George Bush, επέφερε ανισορροπία στο υποσύστημα της Μέσης Ανατολής. Εκ των υστέρων, αναλογιζόμενοι τα αποτελέσματα της επέμβασης και τη διεθνή κατακραυγή, οι φορείς χάραξης πολιτικής των ΗΠΑ μετέφεραν το βάρος της ευθύνης της εισβολής στην Κοινότητα Πληροφοριών και ιδιαίτερα στην CIA. Στα πλαίσια της έρευνας των αιτιών για την αποτυχία της CIA σε σχέση με την ύπαρξη Όπλων Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ), η επιτροπή των Laurence H.Silberman και Charles S Robb κατέληξε ότι « η Κοινότητα Πληροφοριών ήταν απολύτως λάθος σε σχεδόν όλες τις εκτιμήσεις προ του πολέμου σε σχέση με τα Όπλα Μαζικής Καταστροφής του Ιράκ. Αυτό (το γεγονός) ήταν μια παταγώδης πληροφοριακή αποτυχία. Οι κυριότερες αιτίες ήταν η ανικανότητα των Υπηρεσιών Πληροφοριών να συλλέξουν καλές πληροφορίες σε σχέση με το πρόγραμμα ΟΜΚ του Ιράκ, τα σοβαρά λάθη στην ανάλυση των πληροφοριών που θα ήταν δυνατό να συλλεχθούν και μια αποτυχία στο να ξεκαθαριστεί πόσα (στοιχεία) εκ της ανάλυσης βασίζονται σε εικασίες παρά σε αποδείξεις. Σε θέματα τέτοιας σημασίας δεν μπορούμε να ανεχτούμε αποτυχίες τόσο μεγάλες¹». Η έρευνα που διεξήγαγε η εν λόγω επιτροπή συμπέρανε ότι, δεν βρέθηκαν αποδείξεις πολιτικοποίησης των υπηρεσιών πληροφοριών, ωστόσο, δεν κατάφερε να πείσει πλήρως, με αποτέλεσμα η κυβέρνηση Bush να δεχτεί πλήγμα στη δημοτικότητά² της, σχετικά με την εφαρμοζόμενη πολιτική στο Ιράκ. Οι Michael Fitzgerald and Richard Ned Lebow σε ένα άρθρο για το περιοδικό «Intelligence and National Security» συγκρίνουν το ατόπημα της επέμβασης στο Ιράκ το 2003 με αρχαία ελληνική τραγωδία. Σύμφωνα με τους δυο αρθρογράφους η κυβέρνηση Bush διέπραξε ύβρη διότι διεξήγαγε ένα πόλεμο στηριζόμενη στη donkixωτική αντίληψη ότι η πολιτική του regime change στο Ιράκ, όχι μόνο θα είχε μικρό κόστος αλλά θα εγκαθιστούσε με επιτυχία ένα φιλοαμερικανικό καθεστώς³. Η κυβέρνηση Bush, κραδαίνοντας το εξομοιωτικό δόγμα της δημοκρατικής ειρήνης, επιχείρησε να επιφέρει μια ισχυρή δομική μεταβολή στο υποσύστημα της Μέσης Ανατολής. Όπως το έθεσε ο καθηγητής Ήφαιστος Παναγιώτης «Επειδή πρόκειται για μεγάλες ιδέες που μπαίνουν σε μικρά μυαλά, αναπόδραστα αντιστρέφεται το φυσιολογικό κοινωνικοπολιτικό γίγνεσθαι⁴.» Η φράση αυτή εάν συνυπολογίσουμε την σημερινή κατάσταση στο Ιράκ και το ξέσπασμα των αταβιστικών μισαλλοδοξιών, αποδεικνύεται προφητική. Οι δύο αρθρογράφοι καταλήγουν ότι η κυβέρνηση Bush εισήγαγε στο σύστημα λήψης αποφάσεων ιδεολογικές μεταβλητές «blinded by ideology»⁵ με αποτέλεσμα να

¹Πηγή: http://www.nytimes.com/packages/pdf/politics/20050331_wmd_report.pdf Robb-Silberman Commission «The commission on the Intelligence Capabilities of the United States Regarding Weapons of Mass Destruction» σελ 3 και Scott Lucas «Recognising Politicization the CIA and the Path to the 2003 War in Iraq», *Intelligence and National Security* σελ 204.

²Πηγή: <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26511&subid=2&pubid=109994&com=true>

³Fitzgerald Michael & Lebow Richard Ned, «Iraq: The Mother of all intelligence failures» στο *Intelligence and National Security*, Τομ.21, No.5, Ιανουάριος 2007, σελ 884.

⁴Ήφαιστος Παναγιώτης, *Κοσμοθεωρία των Εθνών*, Ποιότητα, 2009, σελ 221.

⁵Fitzgerald Michael & Lebow Richard Ned, «Iraq: The Mother of all intelligence failures» στο *Intelligence and National Security*, Τομ.21, No.5, Ιανουάριος 2007, σελ 884.

εξοβελιστούν αποδεικτικά στοιχεία που δεν εφάπτονταν των πολιτικών επιλογών της. Οι αταλάντευτες ιδεολογικές πεποιθήσεις της κυβέρνησης Bush ουσιαστικά, οδήγησαν το πληροφοριακό σύστημα σε αποτυχία. Σύμφωνα με τον καθηγητή Χαράλαμπο Παπασωτηρίου «*Η ευκολία της νίκης στο Αφγανιστάν πυροδότησε μια σχεδόν ακατανίκητη πίεση για περαιτέρω αποφασιστικές ενέργειες.*⁶» Με άλλα λόγια παρήγαγε αισιόδοξες ψευδαισθήσεις για επιτυχή έκβαση της εισβολής στο Ιράκ.

Ποιος όμως ήταν ο ρόλος της Κοινότητας Πληροφοριών στην απόφαση της εισβολής στο Ιράκ το 2003; ήταν όντως αίτιο πολέμου οι εσφαλμένες πληροφορίες της κοινότητας πληροφοριών; Το παρών πόνημα επιδιώκει να αποσαφηνίσει τα πραγματικά αίτια της αποτυχίας του συστήματος πληροφοριών σε σχέση με την εμπλοκή των φορέων χάραξης πολιτικής στην πληροφοριακή ανάλυση. Βασική υπόθεση εργασίας είναι ότι η αποτυχία του συστήματος πληροφοριών οφείλεται σε πολιτικοποίηση της πληροφοριακής αναλυτικής διαδικασίας υπό το πρίσμα υψηλών τιμών στην ιδεολογική μεταβλητή.

Η υψηλή τιμή της ιδεολογικής μεταβλητής που εισήχθη στο σύστημα λήψης πολιτικών αποφάσεων της κυβέρνησης Bush οδήγησε σε πολιτικοποίηση του πληροφοριακού προϊόντος της Κοινότητας πληροφοριών, με σκοπό να πειστεί η αμερικανική κοινωνία να δεχτεί το κόστος της επιχείρησης «Operation Iraq Freedom». Η λήψη της απόφασης για την εισβολή στο Ιράκ το 2003, ήταν εξαρτημένη μεταβλητή αφενός του ιδεολογικού γραμμικού διεθνιστικού/υλιστικού εγχειρήματος της δημοκρατικής ειρήνης αφετέρου των ψευδαισθήσεων των αξιωματούχων της κυβέρνησης Bush ότι θα πετύχουν μια εύκολη νίκη. Η τιμή της μεταβλητής των πληροφοριών πριν τη λήψη της απόφασης ήταν μηδέν. Η απόφαση της εισβολής αντανάκλασε την, ήδη διαμορφωμένη από το 1991(πρώτη εισβολή στο Ιράκ), ισχυρή πεποίθηση των αξιωματούχων της κυβέρνησης Bush, ότι ο Saddam επιδίωκε την απόκτηση ΟΜΚ, αλλά είχε και την πρόθεση να τα χρησιμοποιήσει. Ωστόσο, οι πληροφοριακές εκτιμήσεις της κοινότητας πληροφοριών, έλαβαν υψηλή τιμή στην προσπάθεια της υπαρπαγής της εσωτερικής και εξωτερικής νομιμοποίησης της εισβολής. Το πληροφοριακό προϊόν υπέστη φθορά, με στόχο, την νομιμοποίηση μιας επέμβασης σε ένα ανεξάρτητο κράτος, υπό το πρίσμα, του προληπτικού πολέμου, ώστε η εισβολή να παρουσιαστεί ως σύμφωνη με το διεθνές δίκαιο.

Για τη μελέτη του φαινομένου της πολιτικοποίησης επιλέχθηκαν περιπτώσιολογικές μελέτες του ΗΒ και των ΗΠΑ την περίοδο της εισβολής στο Ιράκ το 2003 επειδή η μεταβλητή έρευνας (πολιτικοποίηση) έλαβε ιδιαίτερα υψηλές τιμές⁷. Το ρεαλιστικό παράδειγμα όπως το θεμελίωσε ο Θουκυδίδης, χιλιάδες χρόνια πριν στη μελέτη του για τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, καθόρισε

⁶Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η διεθνής πολιτική στον 21ο αιώνα*, Ποιότητα, 2009,σελ 196.

⁷Evera Van Stephen, *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της πολιτικής Επιστήμης*, Ποιότητα,2001, σελ 47, τα ακριβή λόγια είναι: «Μπορούμε να επιλέξουμε περιπτώσεις με ιδιαίτερα υψηλές η χαμηλές τιμές, όσον αφορά τη μεταβλητή έρευνας (ΜΕ) και να τις εξετάσουμε για φαινόμενα που σχετίζονται με αυτήν».

ως βασική και ανομολόγητη αιτία του πολέμου την ασυμμετρία ισχύος. Η 11^η Σεπτεμβρίου, αν και δεν μείωσε την στρατιωτική ισχύ των ΗΠΑ, ωστόσο, προκάλεσε μεγάλο πλήγμα στο γόητρο της υπερδύναμης και ταυτόχρονα, «...μείωσε απότομα και δραστικά την ανοχή των ΗΠΑ σε κάθε προσπάθεια μη φιλικού κράτους να αποκτήσει μέσα μαζικής καταστροφής⁸». Η βεβαιότητα των αμερικανών ιθυνόντων, ως προς την κατοχή από τον Saddam ΟΜΚ, σε συνδυασμό με το πλήγμα της 9/11, οδήγησε όχι μόνο να αποδεχθούν ως «slam dunk case»⁹, ένα ποιοτικά αμφίβολο πληροφοριακό προϊόν¹⁰, αλλά προκάλεσαν και ένα κλίμα εθνικής συσπείρωσης στο ενδοκρατικό δημόσιο σύστημα υπό το καθεστώς φόβου, που παθητικοποίησε τα λογικά αντανάκλαστα της αμερικανικής κοινωνίας. Προυποτιθέμενη συνθήκη,¹¹ που ποδηγέτησε την εισβολή στο Ιράκ το 2003, ήταν η τρομοκρατική επίθεση της 9/11, διότι, έδρασε καταλυτικά, και ενίσχυσε την αιτιώδη δράση¹² των ιδεολογικών ψευδαισθήσεων διευκολύνοντας την απόφαση της εισβολής. Με άλλα λόγια το πληροφοριακό προϊόν που καταναλώθηκε από την αμερικανική κοινωνία ήταν εξαρτημένη μεταβλητή των πεποιθήσεων των στελεχών της κυβέρνησης Bush. Σύμφωνα με τον καθηγητή Παναγιώτη Ήφαιστο η ιδεολογία, «εγγενώς και προγραμματικά νοεί την πολιτική με όρους ισχύος¹³...». Η κυβέρνηση Bush, ενεργώντας στη βάση της διεθνιστικής λογικής επιβολής της θεωρίας της δημοκρατικής ειρήνης, εκμεταλλεύτηκε την τραγωδία της 11^{ης} Σεπτεμβρίου για να χειραγωγήσει, δια μέσου της Κοινότητας Πληροφοριών, την αμερικανική κοινωνία.

Στην παρακάτω μελέτη, η κρατική συμπεριφορά που ονομάζεται πολιτικοποίηση πληροφοριών χρησιμοποιείται ως όχημα για να καταλήξουμε σε συμπεράσματα που αφορούν τις συγκρουσιακές σχέσεις των δρώντων του πληροφοριακού συστήματος. Συγκεκριμένα, αποδεικνύεται ότι στην εισβολή του Ιράκ το 2003 η σχέση πολιτικής πληροφοριών δεν ήταν συνεργατική αλλά σχέση μηδενικού αθροίσματος «zero game».

Δεύτερον, στο εκάστοτε πληροφοριακό προϊόν οντολογικά εμφωλεύει βαθμός αβεβαιότητας, συνεπώς, οποιοδήποτε διορθωτικό μέτρο, μπορεί μόνο να βελτιώσει το πληροφοριακό προϊόν, όχι όμως να το εξαλείψει. Τρίτον, η πληροφοριακή αστοχία στο Ιράκ δεν αποτέλεσε αίτιο πολέμου. Αντιθέτως το αίτιο που οδήγησε, αφενός σε ολοσχερή δήωση το Ιράκ και αφετέρου ενέπλεξε τις ΗΠΑ σε έναν ατέρμονο κύκλο βίας, εδράζεται στις αμετροεπίεις ιδεολογικοπολιτικές προκαταλήψεις της κυβέρνησης Bush. Τέταρτον, εφαρμογή

⁸ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, Η διεθνής πολιτική στον 21 αιώνα, Ποιότητα, 2009, σελ. 199.

¹⁰ Στο ίδιο σελ 201.

¹¹ Evera Van Stephen, *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της πολιτικής Επιστήμης*, Ποιότητα, 2001. σελ 25, «Προυποτιθέμενη συνθήκη: Ένα φαινόμενο του οποίου η παρουσία ενεργοποιεί η ενισχύει τη δράση ενός αιτιώδους νόμου η υπόθεσης. Χωρίς αυτό η αιτιότητα λειτουργεί πιο αδύναμα...».

¹² Στο ίδιο, σελ 34.

¹³ Ήφαιστος Παναγιώτης, *Κοσμοθεωρία των Εθνών*, Ποιότητα, 2009, σελ 201.

υψηλής στρατηγικής χωρίς αξιόπιστο σύστημα πληροφοριών είναι πιθανότερο να οδηγήσει σε ατελέσφορα εάν όχι καταστροφικά αποτελέσματα.

Η δομή της εργασίας είναι η ακόλουθη: Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και μια εννοιολογική επισκόπηση του φάσματος της πολιτικοποίησης πληροφοριών. Στο δεύτερο και τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται αντίστοιχα η πολιτικοποίηση πληροφοριών στο αμερικανικό και το βρετανικό σύστημα λήψης αποφάσεων υπό το πρίσμα της εννοιολογικής θεώρησης του Glenn Hastedt. Το τέταρτο κεφάλαιο επιχειρεί να δώσει τις διαστάσεις της πολιτικοποίησης των πληροφοριών και με οδηγό την μελέτη του καθηγητή Robert Jervis¹⁴ να δώσει απάντηση στα αίτια της αστοχίας του συστήματος. Τέλος το πέμπτο κεφάλαιο περιγράφει τις καταληκτικές προτάσεις του εν λόγω πονήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

1.1 Θεωρητική θεμελίωση του θέματος.

«Η Αμερική απέτυχε στο Βιετνάμ, όχι εξαιτίας έλλειψης η εσφαλμένων πληροφοριών αλλά επειδή (οι πληροφορίες) δεν ήταν σε συμφωνία με αυτά που οι καταναλωτές (πληροφοριών) ήθελαν να πιστέψουν. Όταν συμβαίνει αυτό, δηλαδή όταν πολιτικοί και ιδεολογικοί παράγοντες κυριαρχούν στην διαδικασία λήψης απόφασης πολύ λίγα απομένουν για την κοινότητα των μυστικών υπηρεσιών να κάνει εκτός από το να παραμείνει σταθερή»¹⁵ George W.Allen, None So Blind (2001).

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το θέμα της πολιτικοποίησης των εκτιμήσεων της πληροφοριακής κοινότητας που οδήγησαν στην εισβολή του 2003 στο Ιράκ. Στον απόηχο της μετά Saddam εποχής, το θέμα της πολιτικοποίησης των εκτιμήσεων των υπηρεσιών πληροφοριών, αποτέλεσε αιτία καυτών αντιπαραθέσεων στην αμερικανική ακαδημαϊκή κοινότητα, καθώς και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Συνέπεια της παραπάνω συζήτησης ήταν η δημιουργία δυο σχολών σκέψεως σχετικά με το εάν έγινε πολιτικοποίηση πληροφοριών η όχι.

Ο John Prados αναλυτής εθνικής ασφαλείας σε μια περίληψη του 2008 της Ειδικής Επιτροπής της Γερουσίας (Senate Select Committee) για την έκθεση

¹⁴Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010.

¹⁵Allen George W., *None So Blind: A Personal Account of Intelligence Failure in Vietnam*, Ivan R Dee Publisher, 2001 σελ 201, τα ακριβή λόγια είναι: «America failed in Vietnam not because intelligence was lacking, or wrong, but because it was not in accord with what its consumers wanted to believe. . . . When this occurs—when political and ideological factors dominate the decision-making process—there is little the intelligence community can do except to stay on course».

των μυστικών υπηρεσιών ανέφερε, «*Η κυβέρνηση Μπους παρήγγειλε πληροφορίες, και στη συνέχεια τις χρησιμοποίησε*¹⁶».

Η Maria Ryan¹⁷ βοηθός καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Νότινχαμ σε άρθρο της στο «*intelligence and National Security*» αντιλαμβάνεται την χειραγώγηση της Κοινότητας Πληροφοριών ως μια διαδικασία με βαθύτερες ρίζες από την εποχή του πόλεμου του Κόλπου το 1991¹⁸. Συγκεκριμένα σε άρθρο της αναφέρει ότι, «... η ταυτοποίηση του Ιράκ ως βασική «*rogue state*», η πολιτική δέσμευση για την αλλαγή καθεστώτος στη Βαγδάτη από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας και μετά, καθώς και το μακροχρόνιο πλαίσιο της περιφερειακής ενεργειακής ασφάλειας, οδήγησε σε μια ατμόσφαιρα υπερπολιτικοποίησης στην Ουάσινγκτον, όπου η μόνη άποψη η οποία ίσχυσε ποτέ από το 1991 και μετά ήταν ότι ο *Saddam Hussein* δεν διατήρησε μόνο την επιθυμία να χρησιμοποιήσει Όπλα Μαζικής Καταστροφής αλλά το γεγονός ότι στην πραγματικότητα κατείχε μερικά από αυτά τα όπλα¹⁹». Η αντίληψη περί αποκαθάρωσης του *Saddam* είχε διαμορφωθεί από το 1991, επειδή στην Ουάσινγκτον υπήρχαν αξιωματούχοι που πίστευαν, ότι ο *Saddam* κατείχε ΟΜΚ²⁰. Κατανοεί ότι, η πολιτικοποίηση είναι μέρος της αναλυτικής διαδικασίας ενώ αντιλαμβάνεται τους περιορισμούς στις δυνατότητες των υπηρεσιών πληροφοριών. Θεωρεί δε ως υπερπολιτικοποίηση την «*χρησιμοποίηση των πρακτόρων της CIA στο έδαφος ως επιθεωρητές σε αντίθεση με μια πιο χρήσιμη συμμετοχή των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών που θα μπορούσαν να εκτελέσουν από πιο μακριά*²¹ ». Η ανάλυση της καταλήγει ότι στόχος της χρήσης των πρακτόρων της CIA στο έδαφος του Ιράκ δεν ήταν η αποπυρηνικοποίηση του, αλλά η προλείανση της εφαρμογής της πολιτικής του «*regime change*²²». Τελικά από τη στιγμή που το Ιράκ χαρακτηρίστηκε ως «*rogue state*» και εχθρός των ΗΠΑ η υπερπολιτικοποίηση ήταν μονόδρομος .

Ο George Tenet ήταν ο Διευθυντής της CIA από το τον Ιούλιο του 1997 ως το 2004 καθώς και καθηγητής στο Georgetown University και ουσιαστικά βρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα «*at the center of the storm*²³», στον απόηχο της εισβολής του Ιράκ το 2003 όταν η κυβέρνηση Bush εφάρμοσε την πολιτική του αποδιοπομπαίου τράγου μεταφέροντας το βάρος της ευθύνης για την εισβολή,

¹⁶Lucas Scott, "Recognising Politicization the CIA and The Path to the 2003 War in Iraq", στο *Intelligence and National Security*, τομ. 26, τευχ.2, Απρίλιος-Ιούνιος, 2011,σελ 205,τα ακριβή λόγια του είναι: «The Bush administration solicited intelligence, then used [this]to "substantiate" its public claims».

¹⁷ <http://www.nottingham.ac.uk/american/staff/maria.ryan>

¹⁸Ryan Maria, «*Wilful Blindness or Blissful Ignorance The United States and the successful Denuclearization of Iraq*», στο *Intelligence and National Security*, τομ.29, τευχ.3, Ιούνιος 2014, σελ 459.

¹⁹Στο ίδιο,σελ 460.

²⁰Στο ίδιο σελ 460.

²¹ Στο ίδιο, σελ 485,τα ακριβή λόγια είναι: «Finally, in the short term, the use of CIA agents on the ground as inspectors, in contrast to the more useful contributions that US intelligence might be able to make from afar, contributed to the hyper-politicization».

²² Στο ίδιο, σελ 484.

²³Tenet George with Harlow Bill, *At the Center of the storm My Years at the CIA*, Harper Collins, 2008.

σε εσφαλμένες πληροφορίες της CIA. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην φράση «It's a slam dunk case» του Tenet όταν ο πρόεδρος Bush τον ρώτησε «*Μου έχουν πει όλα αυτά για τις πληροφορίες περί όπλων μαζικής καταστροφής και αυτό είναι το καλύτερο που έχουμε;*»²⁴. Η φράση αυτή θεωρήθηκε ότι καθόρισε την απόφαση της εισβολής του 2003. Ωστόσο, σύμφωνα με τον ίδιο τον Tenet «*Αυτές οι δυο λέξεις και μια συνάντηση η οποία διεξήχθη στο Οβάλ Γραφείο το Δεκέμβριο του 2002 δεν αφορούσαν την απόφαση του προέδρου να στείλει Αμερικανούς στρατιώτες στο Ιράκ. Η απόφαση αυτή είχε ήδη ληφθεί*»²⁵. Ο Tenet αν και δεν δέχεται τα περί πολιτικοποίησης των Υπηρεσιών Πληροφοριών ωστόσο, σε ότι αφορά τις σχέσεις Αλ Κάϊντα - Ιράκ αναφέρει ότι, οι υπηρεσίες πληροφοριών ήταν σε σύγχυση. Συγκεκριμένα είχε ξεσπάσει διαμάχη μεταξύ αναλυτών οι οποίοι ειδικεύονταν σε ειδικές γεωγραφικές περιοχές και σε εκείνους που ειδικεύονταν στην τρομοκρατία. Οι αναλυτές που επικεντρώνονταν σε γεωγραφικές περιοχές του Ιράκ πίστευαν ότι οι ιδεολογικές διαφορές καθώς και ο επικείμενος φόβος ισλαμικού φονταμενταλισμού²⁶ εμπόδιζαν τη σύνδεση Saddam και Usama bin Ladin. Οι αναλυτές περί τρομοκρατίας όμως πίστευαν σε μια βαθύτερη σχέση Ιράκ και Αλ Κάϊντα. Σε ένα έγγραφο που εξέδωσαν, ανέφεραν ότι, αν και δεν υπάρχουν σημαντικά αποδεικτικά στοιχεία για σχέση Ιράκ –Αλ Κάϊντα ωστόσο, υπήρχαν αρκετά στοιχεία για παροχή εκπαίδευσης, καταφυγίων και επαφών που δημιουργούσαν πόλους ανησυχίας. Όταν ένας αναλυτής ο Jami Miscik έθεσε θέμα δημοσιοποίησης του ανωτέρου εγγράφου εξαιτίας της υψηλού κινδύνου για τις ΗΠΑ οι αναλυτές της άλλης ομάδας το θεώρησαν ως απόπειρα πολιτικοποίησης. Ακριβώς αυτή την διχογνωμία εκμεταλλεύτηκαν τα κυβερνητικά στελέχη της κυβέρνησης Bush και συγκεκριμένα ο Paul Wolfowitz καθώς και ο Scooter Libby ώστε μερικούς μήνες μετά, το επίμαχο άρθρο, δημοσιεύτηκε στην Washington Post²⁷. Το κενό ισχύος δηλαδή που δημιουργήθηκε στο εσωτερικό της Κοινότητας Πληροφοριών εξαιτίας της ασυμφωνίας των αναλυτών είχε ως αποτέλεσμα την εκμετάλλευση ενός αμφίβολου πληροφοριακού προϊόντος σύμφωνα με τις πολιτικές επιταγές.

Οι Hans Born and Thorsten Wetzling θεωρούν ότι, «*Τα πρόσφατα σκάνδαλα πληροφοριών έχουν αποδείξει ότι οι δημοκρατίες δεν έχουν ανοσία στην πολιτικοποίηση από τα μέλη της εκτελεστικής εξουσίας ή από παράνομες πρακτικές από μέλη των υπηρεσιών πληροφοριών. Κάποιος μπορεί να αναφερθεί στη Βρετανική και Αμερικανική κυβέρνηση οι οποίες έκαναν επιλεκτική χρήση των πληροφοριακών εκτιμήσεων τους μήνες πριν το πόλεμο στο Ιράκ*»²⁸.

²⁴ Παπασπηριού Χαράλαμπος, *Η διεθνής πολιτική στον 21ο αιώνα*, Ποιότητα, 2009, σελ 201.

²⁵ Tenet George with Harlow Bill, *At the Center of the storm My Years at the CIA*, Harper Collins, 2008, σελ 359, τα ακριβή λόγια είναι «Those two words and a meeting that took place in the Oval Office in December 2002 had nothing to do with the president's decision to send American troops into Iraq. That decision had already been made».

²⁶ Στο ίδιο σελ 345.

²⁷ Στο ίδιο σελ 345.

²⁸ Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, James J. Wirtz «The American approach to intelligence studies», σελ 315, Τα ακριβή του λόγια είναι «Recent intelligence scandals have illustrated that democracies are not immune from the politicization of intelligence services by members of the executive or from illegal practices by members of the intelligence services. One can point to the British and US governments' selective usage of intelligence assessments in the months before the Iraq war in 2003.».

Για το Gregory F. Treverton ειδικό της RAND και πρώην αντιπρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Πληροφοριών (National Intelligence Council) αφού κατηγοριοποιεί την πολιτικοποίηση σε πέντε διαφορετικούς τύπους²⁹ και συμπεραίνει ότι στην περίπτωση του Ιράκ συνέβησαν και οι πέντε τύποι πολιτικοποίησης.

Στο ίδιο μήκος κύματος ο βετεράνος της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ (Central Intelligence Agency) (CIA) ο καθηγητής Paul Pillar περιγράφει με κρυστάλλινο τρόπο ότι, «*Η πιο ασυνήθιστη πτυχή της έναρξης του πολέμου στο Ιράκ το Μάρτιο του 2003 από την κυβέρνηση Bush ήταν η απουσία οποιασδήποτε εμφανούς διαδικασίας για να καθοριστεί αν ο πόλεμος ήταν μια καλή ιδέα. Δεν υπήρχε απλά μια κακή πολιτική διαδικασία η ελλιπή η προκατειλημμένη. Δεν υπήρχε καμία πολιτική διαδικασία*³⁰».

Ουσιαστικά, οι υπηρεσίες πληροφοριών χρησιμοποιήθηκαν με σκοπό την πώληση στο Αμερικανική Κοινωνία μιας προειλημμένης απόφασης. Σύμφωνα με τον Pillar, «*Η δημοσιοποίηση των πληροφοριών από την κυβέρνηση Bush ήταν μέρος μιας τεράστιας κοπιώδους και πολυετούς προσπάθειας μεταστροφής της κοινής γνώμης η οποία δεν περιλάμβανε μόνο τη κακή χρήση των υπηρεσιών πληροφοριών αλλά και μια παραπλανητική ρητορική*».³¹ Συχνά η χειραγώγηση των πρωτόλειων πληροφοριακών δεδομένων είχε ως στόχο την αμερικανική κοινωνία. Σύμφωνα πάντα με τον καθηγητή η χειραγώγηση, περιλάμβανε την κατά περίπτωση ,υποβάθμιση ή αναβάθμιση της αξιοπιστίας των αποδεικτικών στοιχείων ανάλογα με τη συναρμογή τους στις πολιτικές αποφάσεις. Φυσιολογικά, οι πληροφοριακές εκτιμήσεις εισάγουν τα αρχικά δεδομένα στη διαδικασία λήψης απόφασης. Ωστόσο, η κυβέρνηση Bush ποτέ δεν ζήτησε την εισαγωγή των δεδομένων από τις υπηρεσίες πληροφοριών στη διαδικασία λήψης απόφασης επέμβασης στο Ιράκ³².

Μια παραδοσιακή ανεξάρτητη ανάλυση σύμφωνα με τη γραμμή που καθόρισε ο Sherman Kent³³ ήταν πιθανό να έρχονταν σε ευθεία σύγκρουση με την απόφαση της επέμβασης. Για την νεοσυντηρητική κυβέρνηση του Bush αναπόδραστα, το πληροφοριακό προϊόν όφειλε να υποστηρίξει τις κυβερνητικές αποφάσεις. Επειδή όμως ένας πόλεμος στα πλαίσια του παρεμποδιστικού πολέμου δεν παρέχει το νομιμοποιητικό μανδύα του Συμβουλίου Ασφαλείας για την εισβολή σε ένα ανεξάρτητο κράτος, η κυβέρνηση Bush μεγέθυνε την απειλή ώστε να πετύχει εσωτερική-εξωτερική νομιμοποίηση. Η απόφαση της στρατιωτικής επέμβασης για την υλοποίηση της στρατηγικής του «regime

²⁹Αναλύονται στην Παράγραφο 1.3 του παρόντος « Ορισμός και φύση του φαινομένου της πολιτικοποίησης πληροφοριών».

³⁰Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σ.13, τα ακριβή λόγια είναι: «There was not just a poor policy process or an incomplete one or a biased one; there was no policy process».

³¹Στο ίδιο,σ.141.

³²Στο ίδιο, σ.14.

³³Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, James J. Wirtz «The American approach to intelligence studies», σελ.34, τα ακριβή λόγια: « One school of thought, most closely associated with the work of Sherman Kent, focuses on ensuring the independence of intelligence analysts».

change» από τις ΗΠΑ είχε ληφθεί από το 1991 όταν το Ιράκ εισέβαλλε στο Κουβέιτ. Ο υφυπουργός άμυνας των ΗΠΑ Paul Wolfowitz είχε εμμονή με τον εκθρονισμό του Saddam. Οι Wolfowitz και Richard Cheney ήταν υπέρ της διεξαγωγής επιχείρησης στο εσωτερικό του Ιράκ για τον εκθρονισμό του Saddam. Οι συζητήσεις περί απομάκρυνσης του Saddam από την εξουσία κέρδισαν έδαφος στα μέσα του 1990. Οι Wolfowitz και Zalmay Khalilzad στην εφημερίδα Weekly Standard το 1997 δημοσίευσαν ένα άρθρο που καλούσε σε «ουσιαστική χρήση της στρατιωτικής ισχύος³⁴» για την εισβολή στο εσωτερικό του Ιράκ. Τον Ιανουάριο του 1998 στα πλαίσια του Σχεδίου για το Νέο Αμερικανικό Αιώνα³⁵ «Project for the New American Century-PNAC» δημοσίευσαν μια ανοικτή επιστολή στον πρόεδρο Bill Clinton υποστηρίζοντας τη στρατηγική που θα στοχεύει στον εκθρονισμό του Saddam Το Φεβρουάριο μια νέα επιστολή υπογεγραμμένη μεταξύ άλλων νεοσυντηρητικών και από τον Donald Rumsfeld, υποστήριξε ότι ο Saddam θα πρέπει να εκθρονιστεί³⁶.

Το παραπάνω ιστορικό καταδεικνύει την δυναμική που υπήρχε στους κυβερνητικούς κύκλους σε σχέση με την απόφαση εκθρονισμού του Saddam. Μια τέτοια δυναμική δεν θα επέτρεπε την εισαγωγή αντικειμενικών πληροφοριακών στοιχείων στην διαδικασία λήψης απόφασης. Ο Kevin Russell, εξετάζοντας από διαφορετική πτυχή το θέμα της πολιτικοποίησης των πληροφοριών θεωρεί ότι, η αντικειμενικότητα των εκτιμήσεων παρουσιάζει εν γένει περιορισμούς, ενώ η συζήτηση περί πολιτικοποίησης των υπηρεσιών πληροφοριών στοχεύει στο να αποπροσανατολίσει τη δημόσια συζήτηση από τις επιλογές που είναι υποχρεωμένοι οι φορείς χάραξης πολιτικής από τις αβεβαιότητες της δομής του διεθνούς συστήματος. Υποστηρίζει ότι, ήδη από τον πρώτο πόλεμο του Κόλπου το 1991 υπήρχε προκατάληψη στις ΗΠΑ σε σχέση με την κατοχή όπλων από το Saddam. Η συλλογή πληροφοριών και η ανάλυση σε σχέση με το Ιράκ, πραγματοποιούνταν σε ένα περιβάλλον όπου οι ισχυρές προκαταλήψεις επηρέαζαν την ανάλυση, διότι στερούσαν στους αναλυτές τη δυνατότητα να σκεφτούν έξω από τα τετριμμένα. Σύμφωνα με το Russell, «Οι προκαταλήψεις συνδέονται στενά με μεθόδους που μπορεί να οδηγήσουν ένα αναλυτή σε αυτό που ο Heuer ονομάζει “superficing” ή την τάση να παραμένουν στη πρώτη υπόθεση που είναι σύμφωνη με τις αποδείξεις χωρίς να ερευνήσουν άλλες εναλλακτικές (υποθέσεις) και να προσπαθήσουν να ασκήσουν κριτική». Ιδιαίτερα σε σχέση με το πληροφοριακό προϊόν σημειώνει ότι «Οι αναλυτές δεν έχουν το πλεονέκτημα να διεξάγουν επαναλαμβανόμενα πειράματα ώστε να έχουν στατιστικά δεδομένα για να αποδείξουν πόσο χαμηλή πιθανότητα πραγματοποίησης έχει ένα δοσμένο σενάριο.» Υπερθεματίζει σε σχέση με την πολιτικοποίηση, ότι το θέμα έχει τεθεί σε λάθος βάση. Το

³⁴Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σ.16.

³⁵Στο ίδιο, σ.16.

³⁶Στο ίδιο, 1983, σ.16 τα ακριβή λόγια είναι: « Another open letter in February, including many of the same neocon signatories and additional heavyweights such as former secretary of defense Donald Rumsfeld, declared that “Saddam must be overpowered; he will not be brought down by a coup d’état».

πραγματικό θέμα που θα έπρεπε να συζητηθεί είναι ο τρόπος ώστε οι υπηρεσίες πληροφοριών να είναι χρήσιμες στους φορείς χάραξης πολιτικής σε εθνικές απειλές³⁷.

Οι Joseph F. Pilot & Nathan E. Busch θεωρούν ότι, «Σχεδόν από την αρχή, φορείς εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών άρχισαν να πολιτικοποιούν τη διαδικασία επιθεώρησης (με σκοπό την διαπίστωση ύπαρξης ΟΜΚ στο Ιράκ) και αντίστοιχα να υπονομεύσουν τις επιθεωρήσεις³⁸».

Σε αντίθεση με τις παραπάνω θεωρήσεις η επιτροπή Robb-Silberman, το Μάρτιο του 2005 αξιολογώντας εάν η κυβέρνηση Bush προέβει σε χειραγώγηση των υπηρεσιών πληροφοριών με σκοπό την δικαιολόγηση της εισβολής στο Ιράκ το 2003, κατέληξε ότι: «Η πληροφοριακή κοινότητα πρέπει να πιεστεί. Θα αποδώσει τα μέγιστα μόνο εάν πιεστεί από τους φορείς χάραξης πολιτικής. Οι αναλυτές πρέπει να πιέζονται να εξηγήσουν τι δεν γνωρίζουν, οι υπηρεσίες συλλογής πρέπει να πιέζονται να εξηγήσουν γιατί δεν έχουν καλύτερες πληροφορίες σε σοβαρά θέματα. Ενώ οι φορείς χάραξης πολιτικής πρέπει να είναι ικανοί να αξιολογήσουν τις υπηρεσίες πληροφοριών όταν αυτό δεν ταιριάζει στις προτιμήσεις τους, καμία σημαντική πληροφοριακή αξιολόγηση δεν θα πρέπει να γίνεται δεκτή χωρίς έντονη αμφισβήτηση ώστε να αναγκάζει την πληροφοριακή κοινότητα να εξηγήσει ακριβώς πως κατέληξε σε αυτή την αξιολόγηση και τι εναλλακτικές λύσεις θα μπορούσαν να δοθούν. Αυτό δεν είναι πολιτικοποίηση αλλά ένα απαραίτητο μέρος της πληροφοριακής διαδικασίας³⁹».

Όπως φαίνεται από το παραπάνω κείμενο η επιτροπή κινείται σε αντίθεση με την παραδοσιακή άποψη της ανεξαρτησίας⁴⁰ των σχέσεων Πολιτικής – Υπηρεσιών Πληροφοριών που θεμελίωσε ο Sherman Kent. Το παραπάνω συμπέρασμα ουσιαστικά αθώνει την εκτελεστική εξουσία των ΗΠΑ από τις κατηγορίες περί χειραγώγησης των υπηρεσιών πληροφοριών.

³⁷Kevin Russell, «The Subjectivity of Intelligence Analysis and Implications for the U.S National Security Strategy», The Johns Hopkins University, Τομ. 24, τευχ.1, Χειμώνας- Άνοιξη 2004, σελ.153, τα ακριβή λόγια είναι:«These biases are closely tied to several methods that can lead an analyst astray, including what Heuer calls “superficing” or the tendency to lock on to the first hypothesis that is consistent with the evidence rather than seeking out all conceivable and trying to disprove them. This lack of imagination at the beginning of analysis can be particularly costly if it affects the way new information is interpreted».

³⁸Pilat Joseph F. & Nathan E. Busch, «WMD Monitoring and Verification Regimes Lessons from Iraq: Lessons from Iraq» στο *Contemporary Security Policy*, τομ.32, τευχ.2, Αύγουστος, 2011, σελ.407, τα ακριβή λόγια είναι: « Almost from the start, divisions within the United Nations Security Council began to politicize the inspection process and, correspondingly, to undermine the inspections».

³⁹Lucas Scott, “Recognising Politicization the CIA and The Path to the 2003 War in Iraq”, στο *Intelligence and National Security*, τομ. 26, τευχ.2, Απρίλιος-Ιούνιος, 2011, σελ 203. Τα ακριβή λόγια της επιτροπής είναι: « The Intelligence Community needs to be pushed. It will not do its best unless it is pressed by policymakers – sometimes to the point of discomfort. Analysts must be pressed to explain how much they don’t know; the collection agencies must be pressed to explain why they don’t have better information on key topics. While policymakers must be prepared to credit intelligence that doesn’t fit their preferences, no important intelligence assessment should be accepted without sharp questioning that forces the community to explain exactly how it came to that assessment and what alternatives might also be true. This is not ‘politicization’; it is a necessary part of the intelligence process».

⁴⁰Loch K. Johnson «Hand book of Intelligence Studies» James J. Wirtz, σελ 33.

Στο ίδιο μήκος κύματος με την επιτροπή Silberman, ο Robert Jervis θεωρεί ότι δε συνέβη πολιτικοποίηση πληροφοριών δεδομένου ότι, «η σκληρότερη μορφή πολιτικοποίησης όπου οι ανώτεροι αλλάζουν τα έγγραφα ώστε να ευθυγραμμιστούν με τις πολιτικές τους δεν συνέβη...⁴¹» ενώ ο Scott Lucas σε ένα άρθρο του εξετάζοντας τις Υπηρεσίες Πληροφοριών των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας καταλήγει ότι, «...οι σίγουρες εκτιμήσεις είναι αδύνατες εξαιτίας της πολυπλοκότητας και της ευαισθησίας του συστήματος⁴²(πληροφοριών)».

Την διαφορετική αντίληψη σε σχέση με την παραδοσιακή ενστερνίζεται και ο υφυπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Paul Wolfowitz ο οποίος σε μια συνέντευξη του ανέφερε ότι, «Η παραγωγή των πληροφοριών πρέπει να καθοδηγείται από την πολιτικές διεργασίες... οι αναλυτές πρέπει πάντα να θυμούνται ότι η εργασία τους είναι να πληροφορούν τους φορείς χάραξης πολιτικής, όχι να προσπαθούν να τους αντικαταστήσουν, ανεξάρτητα των απόψεων τους σχετικά με το θέμα⁴³».

1.2 Πληροφόρηση και Πληροφορία ,διαδικασία ή τελικό προϊόν;

Για να αντιληφθούμε το φαινόμενο της πολιτικοποίησης πληροφοριών είναι απαραίτητο να κατανοήσουμε αρχικά τις έννοιες πληροφορία και πληροφόρηση (intelligence). Ο όρος (intelligence- Information) αν και μεταφράζεται ως πληροφορία είναι διαφορετικός.⁴⁴

Σύμφωνα με τον Bob Burton «Πληροφορία ονομάζουμε οποιασδήποτε μορφής δεδομένα που δεν έχουν αναλυθεί και μπορεί να καταστούν γνωστά ανεξάρτητα από την πηγή τους. Όταν αυτά περάσουν από το στάδιο της επεξεργασίας μπορεί να παράγουν πληροφόρηση⁴⁵». Ο παραπάνω ορισμός καθιστά αυταπόδεικτο το γεγονός ότι η πληροφόρηση είναι υποσύνολο της έννοιας της πληροφορίας. Οι πληροφορίες επεξεργάζονται από την κοινότητα πληροφοριών και διανέμονται στους διαμορφωτές πολιτικών αποφάσεων ως πληροφόρηση. Ο Max.H. Boisot⁴⁶ παρουσιάζει τη διαδρομή που ακολουθούν τα πρωτόλεια δεδομένα (data) διαμέσου μιας κατάστασης η ενός αντικειμένου (thing) ώστε να καταλήξουν σε γνώση (Knowledge). Η γνώση στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι αφηρημένη αλλά μια, «ανθρώπινη ιδιότητα» που αντιστοιχεί σε κάποιο φορέα (agent). Η γνώση διαμορφώνει ένα, υποσύνολο

⁴¹Στο ίδιο τα ακριβή λόγια είναι, «the crudest form of politicization in which superiors changed the papers coming up to make them conform to policy did not occur» σελ 205.

⁴²Lucas Scott, "Recognising Politicization the CIA and The Path to the 2003 War in Iraq", στο *Intelligence and National Security*, τομ. 26, τευχ.2, Απρίλιος-Ιούνιος, 2011, τα ακριβή του λόγια είναι: « definitive judgments are impossible because of the multiple and subtle effects that can be at work», σελ 205.

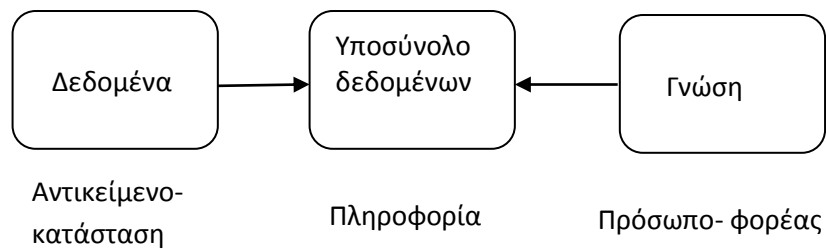
⁴³Στο ίδιο, τα ακριβή λόγια του είναι, «Intelligence production should be driven by the policy process... Analysts must always remember that their job is to inform the policymaker's decision, not to try to supplant it, regardless of how strongly they feel about the issue », σελ 224.

⁴⁴Κωνσταντόπουλος Ιωάννης Λ, *Οικονομία και Κατασκοπεία*, Ποιότητα, 2010, σελ 37-38.

⁴⁵Burton Bob, *Top secret: The Dictionary of Espionage and Intelligence*, Citadel Press Books 2005, σ.87 και Lowental Mark M., *Intelligence: From Secrets to Policy*, 2nd edition, CQ Press, 2003, σ.1.

⁴⁶ Κωνσταντόπουλος Ιωάννης Λ, *Οικονομία και Κατασκοπεία*, Ποιότητα, 2010, σελ. 38,

δεδομένων (subset of data) το οποίο βρίσκεται ενδιάμεσα στο μοντέλο μεταξύ των «δεδομένων» και της «γνώσης».

Σύμφωνα με τους John Arquilla και David Ronfeldt, τρεις είναι οι κυρίαρχες οπτικές σε σχέση με τον όρο «πληροφορία». Η πρώτη οπτική προσεγγίζει την πληροφορία ως «ένα μη υλιστικό μήνυμα ή σήμα, το οποίο εμπεριέχει ένα σημαντικό ή τουλάχιστον αναγνωρίσιμο περιεχόμενο και το οποίο μεταδίδεται από τον αποστολέα στον παραλήπτη⁴⁷». Για τους δύο συγγραφείς, τα δεδομένα, η πληροφορία, η γνώση και η εμπειρία ιεραρχούνται σε μια πυραμίδα πληροφόρησης, όπου τα πρωτόλεια ακατέργαστα δεδομένα μετουσιώνονται σε πληροφορία, ακολούθως σε γνώση και στη συνέχεια σε σοφία.

Ο Edward Waltz στο βιβλίο του Information Warfare καθορίζει τέσσερα στάδια για την πληροφοριακή ροή.

⁴⁷Κωνσταντόπουλος Ιωάννης Λ, *Οικονομία και Κατασκοπεία*, Ποιότητα, 2010, σελ 39.

Το πρώτο στάδιο αναφέρει την παρατήρηση όπου ο δρών συλλέγει πρωτόλεια στοιχεία (data) με ποσοτικές μετρήσεις. Το δεύτερο στάδιο της οργάνωσης αφορά την αποθήκευση κατηγοριοποίηση και επεξεργασία των ακατέργαστων δεδομένων. Το τρίτο στάδιο της κατανόησης είναι αυτό που παράγει τη γνώση διάμεσου της αλληλεπίδρασης των ομάδων πληροφοριών σε συνδυασμό με την μοντελοποίηση για την ερμηνεία αυτής της αλληλεπίδρασης. Το τελικό στάδιο αναφέρεται στην εφαρμογή της γνώσης.

Μια από τις ηγετικές φυσιογνωμίες στην ανάλυση πληροφοριών, ο Sherman Kent, υποστηρίζει ότι «πληροφόρηση είναι η γνώση την οποία πρέπει να διαθέτουν οι υψηλά ιστάμενοι πολιτικοί και στρατιωτικοί άνδρες, προκειμένου να διαφυλάσσουν την εθνική ευημερία». Ο πρώην αξιωματούχος των υπηρεσιών πληροφοριών (ως αντιπρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Πληροφόρησης στον τομέα των πληροφοριών αλλά και καθηγητής του Πανεπιστημίου του Κολούμπια Mark Lowenthal ⁴⁸ εξηγεί την διαφορά μεταξύ πληροφόρησης (intelligence) και πληροφορίας. Ο πρώτος όρος αναφέρεται σε ένα σύνολο πληροφοριών συλλεγμένων και βελτιωμένων έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των φορέων χάραξης πολιτικής. Στον αντίποδα ο όρος πληροφορίες αναφέρεται σε ότι γνωστοποιείται, ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο αποκαλύπτεται⁴⁹. Έχοντας ορίσει τις βασικές έννοιες της πληροφόρησης, στο επόμενο κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να διακρίνουμε τις διαφορετικές πτυχές της πολιτικοποίησης της.

1.3 Ορισμός και φύση του φαινομένου της πολιτικοποίησης πληροφοριών.

«Είμαστε όλοι ικανοί να πιστέψουμε σε πράγματα τα οποία εμείς γνωρίζουμε ότι είναι αναληθή και μετά, όταν τελικά αποδειχθούν εσφαλμένα, θρασύτατα διαστρεβλώνουμε τα γεγονότα έτσι ώστε να δείξουμε ότι είχαμε δίκιο. Διανοητικά, είναι δυνατόν να συνεχίσουμε αυτή τη διαδικασία για αόριστο χρονικό διάστημα. Ο μόνος έλεγχος σε αυτό είναι ότι αργά η γρήγορα μια ψεύτικη πεποίθηση έρχεται αντιμέτωπη με τη χειροπιαστή πραγματικότητα, συνήθως στο πεδίο της μάχης⁵⁰». George Orwell after World War II άρθρο στους Financial Times 13 Μαΐου 2003.

Η συζήτηση για πολιτικοποίηση των πληροφοριών, στον απόηχο της εισβολής στο Ιράκ το 2003, δίχασε την Ακαδημαϊκή Κοινότητα των ΗΠΑ. Αν και τα συμπεράσματα της επιτροπής Silberman απάλλαξαν την κυβέρνηση Bush σε σχέση με τις κατηγορίες χειραγώγησης της αμερικανικής κοινωνίας, ρίχνοντας το βάρος της ευθύνης στην κοινότητα πληροφοριών δεν έπαισαν ιδιαίτερα. Η

⁴⁸Πηγή: <http://www.theintelligenceacademy.net/about/faculty-bios/>

⁴⁹Κωνσταντόπουλος Ιωάννης Λ, *Οικονομία και Κατασκοπεία*, Ποιότητα, 2010, σελ 37 -56.

⁵⁰Lathrop Charles E., *The Literary spy The Ultimate Source for Quotations on Espionage & Intelligence*, Yale University Press New Haven and London, 2004, σελ, 329, τα ακριβή λόγια είναι: «We are all capable of believing things which we know to be untrue, and then, when we are finally proved wrong, impudently twisting the facts so as to show that we were right. Intellectually, it is possible to carry on this process for an indefinite time; the only check on it is that sooner or later a false belief bumps up against the solid reality, usually on a battlefield».

κυβέρνηση Bush δέχτηκε ισχυρή κριτική για προσπάθεια διαστρέβλωσης των πληροφοριακών προϊόντων, ενώ η ίδια επιχείρησε να εφαρμόσει την πολιτική του αποδιοπομπαίου τράγου, μετατοπίζοντας το βάρος της ευθύνης της πολιτικής απόφασης της εισβολής, σε εσφαλμένο πληροφοριακό προϊόν από την κοινότητα των Μυστικών Υπηρεσιών. Πριν όμως προχωρήσουμε στην έρευνα μας για το εάν έγινε πολιτικοποίηση πληροφοριών, ή όχι, στην εισβολή του 2003 στο Ιράκ, είναι απαραίτητο να ορίσουμε, τι είναι πολιτικοποίηση πληροφοριών, ώστε να ξεδιπλωθούν οι διαφορετικές εννοιολογικές πτυχές του. Η γενική άποψη περί πολιτικοποίησης αφορά στη χειραγώγηση των πληροφοριακών εκτιμήσεων εκ μέρους της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας, ώστε αυτές να αντανakλούν τις εκάστοτε πολιτικές. Εκ πρώτης όψεως η χειραγώγηση των πληροφοριών έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή υποβαθμισμένου πληροφοριακού προϊόντος ως αποτέλεσμα της στρέβλωσης των διαδικασιών του πληροφοριακού κύκλου. Σύμφωνα με τον James J Wirtz «...*πολιτικοποίηση συμβαίνει όταν οι πολιτικοί ασκούν εμφανείς ή ανεπαίσθητες πιέσεις στους αναλυτές πληροφοριών οι οποίες υποστηρίζουν τις τρέχουσες πολιτικές προτιμήσεις*⁵¹».

Ο John Gannon καθηγητής του Πανεπιστημίου του Georgetown ορίζει την πολιτικοποίηση ως « *τη σκόπιμη διαστρέβλωση της ανάλυσης ώστε να ικανοποιεί τις απαιτήσεις των Διευθυντών των Υπηρεσιών Πληροφοριών ή των φορέων χάραξης πολιτικής*⁵²».

Ο Kevin Russell θεωρεί ότι « *η πολιτικοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει την άσκηση πιέσεων στους αναλυτές να ζυγίζουν τα αποδεικτικά στοιχεία με διάφορους τρόπους, για παράδειγμα να γνωστοποιούν ότι ορισμένες ερμηνείες των περιστατικών δεν θα ληφθούν υπόψη*⁵³».

Ο Uri Bar Joseph είναι υπέρμαχος της τήρησης αποστάσεων μεταξύ πολιτικής και πληροφοριών. Σύμφωνα με τον καθηγητή, «*πολιτικοποίηση είναι η χειραγώγηση της πληροφόρησης ώστε να αντανakλά τις πολιτικές προτιμήσεις. Ακριβέστερα, είναι κάθε εξωτερική επέμβαση σε πληροφοριακά στοιχεία που θα έπρεπε να διατηρηθούν αντικειμενικά, αυτόνομα και ελεύθερα από πολιτικές επιρροές*⁵⁴». Θεωρεί ότι, η χειραγώγηση της πληροφόρησης αφορά κυρίως σε δημοκρατικά καθεστώτα, επειδή σε ένα αυταρχικό καθεστώς η αναλυτική διαδικασία a priori εφαρμόζεται επί των αναγκών του κάθε δικτάτορα. Με άλλα λόγια ο μηδενικός βαθμός ελευθερίας των Μυστικών Υπηρεσιών σε σχέση με

⁵¹Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, James J. Wirtz «The American approach to intelligence studies», σελ 34, τα ακριβή λόγια είναι « politicization, emerges when policymakers place overt or subtle pressure on intelligence analysts and managers to produce intelligence estimates that support current political preferences or policies».

⁵²Το ίδιο σελ34.

⁵³Kevin Russell, «The Subjectivity of Intelligence Analysis and Implications for the U.S National Security Strategy», The Johns Hopkins University, Τομ. 24, τευχ.1, Χειμώνας- Άνοιξη 2004, σελ 148.

⁵⁴Bar Uri Joseph, «The Politicization of Intelligence A Comparative Study», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, τομ.26, τευχ..2 Φεβρουάριος 2013, σελ 348.

τις ανάγκες του καθεστώτος μηδενίζουν την ανάγκη πολιτικοποίησης του πληροφοριακού προϊόντος. Ωσαύτως, υποστηρίζει ότι μεταξύ των δυτικών δημοκρατιών η πολιτικοποίηση των πληροφοριών είναι κυρίως θέμα των ΗΠΑ⁵⁵. Αντιλαμβάνεται ότι, η τάση της πολιτικοποίησης στις ΗΠΑ αυξάνει όταν στην εξουσία είναι νεοσυντηρητικές κυβερνήσεις⁵⁶ εξαιτίας των παρακάτω παραγόντων:

Πρώτον, στο Αμερικανικό πολιτικό σκηνικό το προεδρικό σύστημα καθιστά τον πρόεδρο ανεξάρτητο και ισχυρό πολιτικό δρώντα. Ο δεύτερος παράγοντας αφορά στο γεγονός ότι το πληροφοριακό προϊόν στις ΗΠΑ γίνεται αντικείμενο πολιτικών αντιπαραθέσεων. Τρίτον, ο έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των Μυστικών Υπηρεσιών δημιουργεί ένα περιβάλλον στο οποίο η πρόσβαση στον Πρόεδρο είναι ο πιο σημαντικός σκοπός των πληροφοριών⁵⁷. Εν συνεχεία καταλήγει ότι, η πολιτικοποίηση πληροφοριών για τους Νεοσυντηρητικούς είναι «*μεθοδολογικά και ιδεολογικά δικαιολογημένη*⁵⁸». Η ανάλυση του Uri Bar Joseph καθιστά το φαινόμενο της πολιτικοποίησης των μυστικών υπηρεσιών εξαρτημένη μεταβλητή των ιδεολογικών –κομματικών προσανατολισμών της εκάστοτε κυβέρνησης των ΗΠΑ. Με άλλα λόγια για τις νεοσυντηρητικές κυβερνήσεις, θα ήταν ανήθικο να μην προβούν σε πολιτικοποίηση των πληροφοριακών προϊόντων προκειμένου να εξυπηρετήσουν τους ιδεολογικούς προσανατολισμούς τους.

Ο Gregory F. Treverton θεωρεί την ιδέα της Πολιτικοποίησης Πληροφοριών ως «*εσκεμμένη παραποίηση της ανάλυσης για να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις ανάλυσης των Διευθυντών των Υπηρεσιών Πληροφοριών ή των ληπτών πολιτικών αποφάσεων, σε δεσμεύσεις για τις προοπτικές ή τα συμπεράσματα κατά τη διαδικασία της ανάλυσης των πληροφοριών ή αλληλεπίδραση με την πολιτική η οποία καταστέλλει άλλες αποδείξεις ή απόψεις ή τυφλώνει τους ανθρώπους υποχρεώνοντας να ακολουθούν τις ίδιες απόψεις*⁵⁹. » Για τον Treverton η ικανοποίηση των καταναλωτών πληροφοριών σε έγκαιρα και έγκυρα πληροφοριακά προϊόντα συνάδουν με την αναγκαιότητα πολιτικοποίησης τους. Θεωρεί ότι ο αναλυτής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τις πολιτικές προεκτάσεις που μπορεί να επισύρει μια ανάλυση⁶⁰.

Ο Treverton κατηγοριοποιεί την πολιτικοποίηση των πληροφοριών ως εξής:

1. Άμεση πίεση «*direct pressure*» από πολιτικούς αξιωματούχους ώστε να παραχθεί πληροφοριακό προϊόν ευθέως συναρτώμενο με τις εφαρμοζόμενες πολιτικές.

⁵⁵Στο ίδιο σελ 349.

⁵⁶Στο ίδιο σελ 360.

⁵⁷Στο ίδιο σελ 361.

⁵⁸Στο ίδιο σελ 362.

⁵⁹Treverton Gregory F., *Intelligence for an Age of Terror*, Rand Corporation, 2009, σελ174.

⁶⁰Roger Z. George and Bruce B. James, «*Analyzing Intelligence Origins, Obstacles, and Innovations, Intelligence Analysis: Between “Politicization” and Irrelevance*», George Town University press, 2008, σελ.91.

2. Η εφαρμογή μιας άποψης από ένα φορέα, «house view» αγνοώντας την ανάλυση πληροφοριών.

3. Επιλεκτική επιλογή (cherry picking) όπου ανώτερα κυβερνητικά στελέχη επιλέγουν εκείνες τις πληροφορίες οι οποίες προωθούν την κυβερνητική πολιτική.

4. Η υποβολή ερωτήσεων με τέτοιο τρόπο ώστε να οριοθετούνται επιλογές των απαντήσεων. Η άσκηση πολλαπλών επαναλαμβανόμενων ερωτήσεων, ώστε αφενός, να αποστραφεί από την αναλυτική διαδικασία ο απαραίτητος χρόνος διεκπεραίωσής της, αφετέρου να μην εισάγονται στην ανάλυση άλλα ερωτήματα τα οποία θα οδηγούσαν σε ασύμβατες πληροφοριακές εκτιμήσεις, σε σχέση με τις πολιτικές αποφάσεις. Στην περίπτωση αυτή το πληροφοριακό προϊόν είναι πολιτικοποιημένο ακόμα και εάν οι ερωτήσεις δεν επηρεάζουν άμεσα το αντικείμενο.

5. Η πολιτικοποίηση τύπου «mindset» περιγράφει το φαινόμενο των κοινών πεποιθήσεων πάνω σε ένα θέμα από ένα μεγάλο όγκο των δρώντων του συστήματος πολιτικής -πληροφοριών. Το παραγόμενο πληροφοριακό προϊόν στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως top-down πολιτικοποίηση.⁶¹

Σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Treverton, η απόφαση εισβολής στο Ιράκ το 2003 περιλαμβάνει όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Στην ερώτηση για παράδειγμα εάν ο Saddam έχει ΟΜΚ η απάντηση θα μπορούσε να αφορά και μια ελάχιστη ποσότητα χημικών παραγόντων, που ανήκουν στην κατηγορία των ΟΜΚ. Οι υπηρεσίες πληροφοριών ερωτήθηκαν επανειλημμένως για σχέσεις του Saddam με την Αλ Κάϊντα. Οι επαναλαμβανόμενες ερωτήσεις αφενός αναβάθμισαν τη σημασία του θέματος, αφετέρου συνέβαλαν στην μείωση της προσοχής επί των λοιπών θεμάτων.

Σημαίνοντα ρόλο έπαιξε η πολιτικοποίηση τύπου «house view». Σύμφωνα με τον Treverton «το γεγονός ότι οι Πληροφορίες είχαν υποτιμήσει τον Saddam μια δεκαετία νωρίτερα συνέβαλλε σε μια προθυμία στο να σφάλουν⁶²». Ο φόβος μήπως εξαπατηθούν δεύτερη φορά συνέβαλλε ώστε να υιοθετήσουν ευκολότερα την άποψη ότι το Ιράκ συνέχισε του πυρηνικό πρόγραμμα.» Με άλλα λόγια, ο φόβος της εξαπάτησης έδωσε θετικό πρόσημο στην δημιουργία της πεποίθησης περί κατοχής ΟΜΚ από τον Saddam.

Σε ότι αφορά το είδος της πολιτικοποίησης που αναφέρεται ως «cherry picking» δηλαδή επιλεκτική επιλογή πληροφοριών, ώστε να εφάπτονται των προτιμήσεων των ληπτών αποφάσεων, ο Treverton υποστηρίζει ότι, αν και δεν

⁶¹Gregory F. Treverton, «Intelligence for an Age of Terror», Rand corporation, 2009, σελ 173,174.

⁶²Στο ίδιο, σ.175, τα ακριβή λόγια είναι: «In this case, the fact that intelligence had underestimated Saddam's WMD programs a decade earlier certainly contributed to a readiness to err».

υπήρχαν εμφανείς αποδείξεις επιλεκτικής επιλογής πληροφοριών στην Εθνική Εκτίμηση Πληροφοριών «National Intelligence Estimate (NIE)» που εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 2002, ωστόσο, η έκθεση παρείχε θετικό πρόσημο στην επέμβαση, σε αντίθεση με το μεγαλύτερο μέρος των κοινότητας των Μυστικών Υπηρεσιών.⁶³

Το τελευταίο είδος πολιτικοποίησης αφορά την υιοθέτηση μιας κοινής ιδεολογίας «mindset» από όλες τις υπηρεσίες πληροφοριών ΗΠΑ και ΜΒ, καθώς και από λήπτες αποφάσεων, σε σχέση με την κατοχή από τον Saddam ΟΜΚ⁶⁴. Ουσιαστικά, όταν μια άποψη υιοθετείται μαζικά από την κοινή γνώμη σε μια εσωτερική ή εξωτερική δημοσία σφαίρα, αποκτά ένα μεγάλο βαθμό αδράνειας ώστε η μεταστροφή της κοινής γνώμης ακόμη και υπό το φως απτών αποδείξεων να είναι αδύνατη. Σύμφωνα με τον Treverton «*Εάν οι περισσότεροι άνθρωποι πιστεύουν μια άποψη, το να επιχειρηματολογείς για μια άλλη είναι δύσκολο*⁶⁵».

Ο Loch K. Johnson αναφέρει σε σχέση με την πολιτικοποίηση, «*Για να προωθήσουν τα προϊόντα τους στους καταναλωτές, οι μυστικές υπηρεσίες αντιμετωπίζουν αρκετά πιθανά εμπόδια. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορεί να επιλέξουν να παραποιήσουν ή να υπερτονίσουν στοιχεία για να ανταποκρίνονται στις δικές τους πολιτικές απόψεις, η ιδεολογικές πεποιθήσεις, μια διαστρέβλωση του πληροφοριακού προϊόντος γνωστή ως πολιτικοποίηση*». Σε ότι αφορά το προσωπικό των Μυστικών Υπηρεσιών αναφέρει ότι είναι δυνατόν ένα μέρος του να υποκύψει στον πειρασμό διαστρέβλωσης των πληροφοριών προς όφελος των καταναλωτών με απώτερο στόχο την προώθηση της σταδιοδρομίας τους. Το φαινόμενο αυτό το κατονομάζει ως «*πληροφορίες προς ευχαρίστηση* (εννοεί των φορέων χάραξης πολιτικής) (intelligence to please)⁶⁶».

Ο Glenn Hastedt μελετά μια διαφορετική πτυχή της πολιτικοποίησης πληροφοριών. Αποφεύγει την μανιχαϊστική αντίληψη περί καλού –κακού και της δίνει οντολογικό περιεχόμενο. Όπως το έθεσε ο Stephen Marris πρώην αναλυτής της CIA και καθηγητής στο James Madison University σε σχέση με την ανάλυση του Hastedt η φύση της πολιτικοποίησης δεν είναι ούτε καλή ούτε κακή, απλώς υπάρχει. Ο ίδιος ο Hastedt υπερθεματίζει ότι, η πολιτικοποίηση πληροφοριών είναι είδος πολιτικής στρατηγικής, ως εκ τούτου, χρησιμοποιείται

⁶³Στο ίδιο , σ.176, τα ακριβή λόγια είναι: «There is no evidence that the Pentagon operation had a direct effect on the October 2002 NIE, but its perspective became part of broader “intelligence” in the run-up to war, supporting political arguments that the mainline intelligence agencies did not».

⁶⁴ Στο ίδιο σ.176.

⁶⁵Gregory F. Treverton, «Intelligence for an Age of Terror», Rand corporation, 2009, σελ 176 σύμφωνα με τον Treverton τα ακριβή λόγια είναι: « In the end, however, the WMD story was one of a deeply flawed mindset, one that ran widely across intelligence and policy and also included European intelligence services whose governments were opposed to war. If most people believe one view, arguing for another is difficult. It is not just the analysts' fault; rather, it is compounded by having policy makers who share – even advocate for – flawed analysis».

⁶⁶Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, σελ.5.

από τους διαμορφωτές πολιτικών αποφάσεων για την κινητοποίηση όλων των μέσων ώστε να επιτύχουν τους πολιτικούς τους σκοπούς.⁶⁷ Η ριζοσπαστική θεώρηση του Hastedt επιτρέπει όχι απλώς ένα δυϊστικό χαρακτηρισμό αλλά την μελέτη ουσιαστικά του φαινομένου της πολιτικοποίησης υπό το πρίσμα της στρατηγικής. Εδώ, κρίνουμε απαραίτητο να σημειώσουμε ότι η θεώρηση της πολιτικοποίησης ως στρατηγική παρουσιάζει εγγενή αδυναμία ως προς την τέταρτη διάσταση⁶⁸ της υψηλής στρατηγικής που αφορά στην «Προσεκτική διαμόρφωση της εικόνας που παρουσιάζει η υψηλή στρατηγική τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό ώστε:

α) η κοινωνία να υποστηρίζει ενεργά την υψηλή στρατηγική του κράτους

β) όλα τα μέρη της κρατικής δομής να εργάζονται προς ένα κοινό σκοπό (στη συγκεκριμένη περίπτωση θα είναι η χειραγώγηση της αμερικανικής κοινωνίας ώστε να επιτύχουν εσωτερική νομιμοποίηση της εισβολής στο Ιράκ).

γ) η υψηλή στρατηγική να απολαμβάνει νομιμοποίηση στο εξωτερικό⁶⁹.

Η κυβέρνηση Bush πλήρωσε υψηλό τίμημα για τη «στρατηγική» της πολιτικοποίησης που εφάρμοσε. Έρευνα⁷⁰ του CBS News αποκάλυψε ότι η δημοτικότητα του Προέδρου βρέθηκε στο Ναδίρ μετά την εισβολή στο Ιράκ. Όπως το έθεσε ο Stephen Marrin «Όταν η αλήθεια διαστρεβλώνεται εξαιτίας πιέσεων ή της επιθυμίας να ευχαριστηθούν οι ισχυροί, θεωρείται διαφθορά της διαδικασίας που οδηγεί σε αρνητικά αποτελέσματα⁷¹».

Εκ παραλλήλου, η κουλτούρα που γέννησε η παραδοσιακή σχολή σκέψης του Kent, για την απόσταση της σχέσης πολιτικής-πληροφοριών, αποτελεί ισχυρή τροχοπέδη, ώστε να επιτραπεί σε όλα τα μέρη της κρατικής δομής (κυβερνητικοί αξιωματούχοι και Κοινότητα πληροφοριών) να εργαστούν στην ίδια κατεύθυνση. Η κοινότητα πληροφοριών διχάστηκε σε σχέση με την ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ Ιράκ –Αλ Κάϊντα με αποτέλεσμα ο μεγάλος όγκος της κοινότητας πληροφοριών να μην δεχτεί την κυβερνητική γραμμή περί

⁶⁷Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013,σελ.10, τα ακριβή λόγια είναι: «At its core politicization is a strategy used by participants in the policy process to advance their goals and thwart the efforts of others to achieve competing goals. And, as with all political strategies it is a matter of mobilizing power resources».

⁶⁸Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000,σελ.84.Οι διαστάσεις για το σχεδιασμό της υψηλής στρατηγικής είναι: «Διάγνωση του διεθνούς, περιβάλλοντος, καθορισμός πολιτικών στόχων, καθορισμός αποτελεσματικότερου συνδυασμού μέσων για την προώθηση ιεραρχημένων πολιτικών στόχων, διαμόρφωση εικόνας στο εσωτερικό και το εξωτερικό».

⁶⁹Στο ίδιο, σελ.85.

⁷⁰ <http://www.cbsnews.com/news/poll-iraq-taking-toll-on-bush/>

⁷¹Stephen Marrin, « Revising Intelligence and Policy Problems with Politicization and Receptivity», *Intelligence and National Security*, τομ. 28,2013,σελ 2, τα ακριβή λόγια είναι: «Within this broader context, however, there is a problem with the definition and conceptualization of politicization. Most existing concepts of politicization in the intelligence context imply that the goal of intelligence analysis is to speak truth to power. When truth becomes distorted due to pressure from or desire to curry favor with power, then this is a corruption of the process that can easily lead to negative outcomes».

συνδέσμου Ιράκ με την τρομοκρατία. Τέλος, η στρατηγική της «πολιτικοποίησης» δεν κατάφερε να πετύχει εξωτερική νομιμοποίηση. Η κυβέρνηση Bush απέτυχε να εξασφαλίσει την υποστήριξη του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΠΑ, παρά τις πιέσεις που άσκησε. Η χαμηλή τιμή της μεταβλητής της εμπιστοσύνης στην εξωτερική δημόσια σφαίρα καθιστά δύσκολη την εφαρμογή της στρατηγικής της πολιτικοποίησης των πληροφοριών. Σύμφωνα με τον Mearsheimer, «*Σε ότι αφορά για τα σημαντικά θέματα, τα κράτη είναι απίθανο να εμπιστεύονται τις εξαγγελίες από μια άλλη κυβέρνηση αν δεν μπορούν να τις ελέγξουν*⁷²».

Η μελέτη του Glenn Hastedt παρέχει τρία διαφορετικά εννοιολογικά πλαίσια εντός των οποίων είναι δυνατόν να εξεταστεί η σχέση πολιτικής-πληροφοριών. Επηρεασμένος από τις τυπολογίες της ήπιας και σκληρής ισχύος του Joseph S. Nye, θεωρεί την ήπια και σκληρή πολιτικοποίηση ως αναπόσπαστο στοιχείο της αλληλεπίδρασης μεταξύ πολιτικής –πληροφοριών. Το πληροφοριακό προϊόν αντιμετωπίζεται⁷³ πλέον όχι ως παράγωγο μιας γραμμικής διαδικασίας του κύκλου Πληροφοριών αλλά ως προϊόν αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων σε κάθε υποσύστημα. Η ανάλυση του Hastedt αναφέρεται σε τρία διαφορετικά υποσυστήματα:

Πρώτον, το κλειστό γραφειοκρατικό υποσύστημα της κοινότητας πληροφοριών «closed system» το οποίο περιλαμβάνει τα μέλη της κοινότητας πληροφοριών.

Δεύτερον, το υποσύστημα των ελίτ «elite» το οποίο περιλαμβάνει τα μέλη του Κογκρέσου, αντιπροσώπους από δεξαμενές σκέψης «think tanks» καθώς και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία με τη διάδοση και τον σχολιασμό των πληροφοριών, επηρεάζουν τους φορείς χάραξης πολιτικής, καθώς και το ευρύ κοινό.

Τρίτον, το δημόσιο υποσύστημα αφορά το ευρύ κοινό «mass public». Περιλαμβάνει, την Κοινότητα Πληροφοριών, τις elite και το ευρύ κοινό. Χαρακτηριστικό του υποσυστήματος αυτού είναι ότι το ευρύ κοινό από παθητικός δέκτης που είναι στο πλαίσιο του υποσυστήματος των elite μεταρσιώνεται πλέον σε ενεργό παίκτη στην αναλυτική διαδικασία.

Ο Richard K. Betts θεωρεί την πολιτικοποίηση πληροφοριών ως ένα «πολύπλοκο φαινόμενο το οποίο σε περιορισμένο βαθμό προσφέρει οφέλη αλλά και ρίσκα». Σύμφωνα με τον ίδιο, «*Η πολιτικοποίηση είναι μια αμφισβητούμενη λέξη, συνήθως χαρακτηρίζεται ως κακοπιστία. Στην πραγματικότητα είναι ένα πολύπλοκο φαινόμενο, το οποίο έχει τόσο οφέλη όσο και κινδύνους... Η πολιτικοποίηση είναι κακή όταν καταστέλλει η διαστρεβλώνει την αλήθεια ώστε να προωθήσει μια πολιτική ατζέντα, ενώ μπορεί να είναι χρήσιμη όταν δεν*

⁷²Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011 σελ. 44, τα ακριβή λόγια είναι: « Thus, when it comes to important matters of state, they are unlikely to trust pronouncements by another government unless they can verify them».

⁷³Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013, σελ 13.

παραποιεί αλλά μορφώνει τις πληροφορίες με τρόπο που να αποτρέπει να παραμένουν στην άκρη ως αλυσιτελείς⁷⁴... Οι ρίζες της διαμάχης σε σχέση με την πολιτικοποίηση βρίσκονται βαθιά μέσα στις αντιφάσεις μεταξύ της δυναμικής της αναλυτικής διαδικασίας και της διαδικασίας λήψεως απόφασης, επαγγελματικών κανόνων και της πολιτικής χρησιμότητας καθώς και των προσόντων που απαιτούνται για την ακρίβεια στην ανάλυση και για την επιρροή στην πολιτική⁷⁵...». Αντιλαμβάνεται την πολιτικοποίηση πληροφοριών ως μια αμφιμονοσήμαντη διαδικασία μεταξύ των πολιτικών δρώντων και των υπηρεσιών πληροφοριών. Όπως το έθεσε, «Μια πιο επεικής άποψη είναι ότι η πολιτικοποίηση δεν είναι απλά μια κακόβουλη επιλογή η πνευματική διαστροφή αλλά μια σχεδόν αναπόφευκτη κατάσταση. Για θέματα σημαντικά, κάθε σχετική ανάλυση αναπόφευκτα θα πολιτικοποιηθεί, επειδή θα αναφέρεται σε πολιτικά συμπεράσματα⁷⁶...». Θεωρεί δε, ότι στην παραγωγή των πληροφοριακών εκτιμήσεων μπορεί οι πολιτικοί με τους πληροφοριακούς δρώντες να είναι χώρια, εντούτοις η λειτουργίες της ανάλυσης δεν είναι δυνατό να διαχωριστούν από τους πολιτικές ανάγκες. Επιδίωξη πρέπει να είναι όχι μόνο η συλλογή δεδομένων αλλά η ικανοποίηση των αναγκών των καταναλωτών.⁷⁷

Ο Jervis⁷⁸ περιγράφει τις παρεμβάσεις των φορέων χάραξης πολιτικής στο κύκλο πληροφοριών ως ωμές «blatant» όταν καθορίζουν απευθείας το

⁷⁴Betts K. Richard, *Enemies of Intelligence and Power in American National Security: Knowledge and Power in American National Security*, Columbia University Press New York, 2007,σελ 67, Τα ακριβή λόγια είναι « Politicization is a fighting word, usually invoked as a charge of simple bad faith. In reality, however, it is a complicated phenomenon, which in a few limited respects offers benefits as well as costs.... Politicization is bad when it suppresses or distorts the truth to promote a political agenda; it can be good when it does not misrepresent but packages information in a way that prevents it from being shunted aside as irrelevant. It can be exerted from the top down if officials try to make intelligence conform to policy. It can also flow from the bottom up if professionals imbue analysis with their own political biases»

⁷⁵Στο ίδιο ,σελ 69, τα ακριβή λόγια είναι: « The roots of controversy over politicization lie deep within the contradictions between the dynamics of the analytical process and the decision process, of professional norms and political utility, and of the qualities required for accuracy in analysis and for influence on policy».

⁷⁶Στο ίδιο, σελ 75,τα ακριβή λόγια είναι: «A more forgiving view is that politicization is not simply a malign choice or intellectually sloppy but a nearly unavoidable condition. For issues of high import and controversy, any relevant analysis will perforce be politically charged because it will point at least implicitly to a conclusion about policy».

⁷⁷Betts K. Richard, *Enemies of Intelligence and Power in American National Security: Knowledge and Power in American National Security*, Columbia University Press New York, 2007, σελ 25, Τα ακριβή λόγια είναι: «Separating intelligence and policymaking has long been a concern of officials and theorists, who have seen both costs and benefits in minimizing the intimacy between intelligence professionals and operational authorities. The personnel can be segregated, but the functions cannot, unless intelligence is defined narrowly as the collection of data, and analytic responsibility is reserved for decision makers».

⁷⁸Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010, σελ 172,τα ακριβή λόγια είναι: «It can take many forms, from the most blatant in which intelligence is explicitly told what conclusions it should reach to the less obvious, including demoting people who produce the “wrong” answer, putting in place personnel whose views are consistent with those of the top leaders, reducing the resources going to units whose analyses are troubling, and the operation of unconscious bias by analysts who fear that their careers will be damaged by producing undesired reports. Even more elusive may be what one analyst has called “politicization by omission”: issues that are not evaluated because the

παραγόμενο πληροφοριακό προϊόν ενώ, θεωρεί τον υποβιβασμό των στελεχών, τη μείωση των οικονομικών πόρων, την πίεση προς τους αναλυτές υπό το πρίσμα της καταστροφής της επαγγελματικής τους καριέρας ως έμμεσες «less obvious⁷⁹». Προς τούτους, καθορίζει ως «πολιτικοποίηση από παράλειψη (politicization by omission)» θέματα που δεν αξιολογούνται, επειδή τα αποτελέσματα πιθανώς να δυσαρεστήσουν τους φορείς χάραξης πολιτικής. Ενώ αντιλαμβάνεται ότι, η διάδραση πολιτικής πληροφοριών είναι δυνατόν να διαφοροποιήσει τον βαθμό βεβαιότητας των εκτιμήσεων πληροφοριών.

Για τον Jervis η εμπλοκή σε «cherry-picking» δηλαδή σε επιλεκτική εισαγωγή δεδομένων στο σύστημα λήψης απόφασης, καθώς και «stoveriping» δηλαδή την απευθείας μεταφορά πρωτόλειων δεδομένων στους λήπτες αποφάσεων, είναι μέρος των καθηκόντων της κοινότητας των μυστικών υπηρεσιών. Όπως το έθεσε, «Αυτές οι πρακτικές (εννοεί «cherry-picking» και «stoveriping») πρέπει να υποστηρίζονται ως μέρος των προνομίων ή των καθηκόντων των ανώτατων αξιωματούχων ώστε να καταλήξουν στα συμπεράσματά τους, αλλά όταν χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν πολιτικές στο κοινό θεωρούνται λανθασμένα ως υποχώρηση της πληροφοριακής κοινότητας⁸⁰».

Ο Joshua Rovner καταλήγει ότι η «πολιτικοποίηση πληροφοριών τείνει να παρουσιάσει συμπεράσματα με μη ρεαλιστική αίσθηση βεβαιότητας ακόμα και εάν οι πρωτογενείς πληροφορίες είναι ατελής η αβάσιμες⁸¹».

Προσέτι, το χειρότερο σενάριο για τον Rovner θα είναι, η ήπια πολιτικοποίηση να ενθαρρύνει ένα είδος στρατηγικής αδράνειας «strategic inertia» εκ μέρους της πολιτικής ηγεσίας, επειδή η αποκοπή των φορέων χάραξης πολιτικής από την πραγματικότητα, εξαιτίας ενός στενού κύκλου εμπίστων «confidants» ή συκοφαντών «sycophants» θα τους καταστήσει ανίκανους να αλλάξουν πολιτική ακόμα και υπό το φώς ισχυρών αποδεικτικών στοιχείων που καταδεικνύουν την εσφαλμένη πολιτική.⁸²

Ο Stephen Marrin⁸³ υπερθεματίζει ότι, η εξίσωση του όρου πολιτικοποίηση με τη διαφθορά δεν είναι ακριβής αλλά εκείνο που έχει σημασία είναι ο σκοπός για τον οποίο γίνεται πολιτικοποίηση. Εντούτοις, αντιλαμβάνεται ότι, η σκόπιμη διαστρέβλωση της πληροφοριακής ανάλυσης είναι κατακριτέα. Διακρίνει τρεις τύπους πολιτικοποίησης πληροφοριών:

results might displease superiors. Also subtle are the interactions between pressures and degrees of certainty in estimates».

⁷⁹Jervis Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010, σελ. 172.

⁸⁰Jervis Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010, σελ 132.

⁸¹Rovner Joshua, «Is Politicization Ever a Good Thing», στο *Intelligence and National Security*, τομ.28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013,σελ 66.

⁸²Rovner Joshua, «Is Politicization Ever a Good Thing», στο *Intelligence and National Security*, τομ.28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013, σελ. 67.

⁸³Stephen Marrin , *Intelligence and National Security « Rethinking Analytic Politicization»*,σελ32, τα ακριβή λόγια είναι: « Based on this evaluation, one can conclude that much of what is considered to be politicization in a corrupted sense is really just a naturally-occurring consequence of analysis and interpretation in a policy or political context».

Πρώτον, την κομματική πολιτικοποίηση, όπου μια υπηρεσία πληροφοριών ή ένα θέμα γίνεται το μήλο της έριδος πυροδοτώντας το δημόσιο διάλογο το οποίο οδηγεί σε πολιτικοποίηση τα πολιτικά κόμματα. Δεύτερον, την εκλαΐκευση ή τη δημοσιοποίηση. Τρίτον, τον επηρεασμό των εκτιμήσεων από την πολιτική.

Για τον Richard J. Kerr η πολιτικοποίηση πληροφοριών συμβαίνει σχετικά σπάνια, ωστόσο, επειδή η ανάλυση πληροφοριών είναι βασικό στοιχείο της διαδικασίας λήψης απόφασης, είναι πιθανό, οι λήπτες πολιτικών αποφάσεων να ερμηνεύσουν τις πληροφοριακές εκτιμήσεις, ώστε να υποστηρίξουν τις πολιτικές τους επιλογές. Η επαγγελματική ακεραιότητα των αναλυτών θα πρέπει να είναι σε τέτοιο σημείο, που να μην επιτρέπει παρεμβάσεις.⁸⁴

Ο Nathan Woodard υποστηρίζει ότι, *«μερικοί τύποι πολιτικοποίησης είναι παντελώς ανήθικοι, όμως η πολιτικοποίηση δεν είναι εκ φύσεως επιζήμια»*. Θεωρώντας ως στόχο των υπηρεσιών πληροφοριών τη κατανάλωση του προϊόντος από τον πελάτη, τότε σκοπός πρέπει να είναι όχι μόνο η παραγωγή αλλά και η υιοθέτηση από τους φορείς χάραξης πολιτικής των πληροφοριακών προϊόντων. Όπως το έθεσε, *«Οι πληροφορίες είναι ρητορική»⁸⁵*. Υπό αυτή την έννοια οι αξιωματικοί πληροφοριών απαιτείται όχι μόνο να παράγουν το πληροφοριακό προϊόν αλλά αποσκοπούν και στον προσεταιρισμό του πελάτη τους ώστε να το καταναλώσει. Τίθεται άλλωστε υπέρ της άποψης ότι οι υπηρεσίες πληροφοριών *«...πρέπει να σταματήσουν να σκέπτονται τον εαυτό τους ως αμιγώς επιστημονικούς πληροφοριακούς παρόχους και να συνειδητοποιήσουν ότι για τη χάραξη πολιτικής χρειάζονται κάτι περισσότερο από τα γεγονότα ...Αντί απλά να λένε στους φορείς χάραξης πολιτικής ποια είναι τα προβλήματα χρειάζονται να πάνε ένα βήμα παραπέρα και να πουν στους καταναλωτές τι μπορούν να κάνουν για αυτούς. Με αυτό τον τρόπο, οι αναλυτές μπορεί να προχωρήσουν πέρα από το τετριμμένο «να λένε την αλήθεια στους ισχυρούς» και να χρησιμοποιήσουν τα φρούτα του απαγορευμένου δέντρου που είναι η ρητορική γλώσσα για να κηρύττουν την αλήθεια στην εξουσία»⁸⁶*.

Στον αντίποδα, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Stanford Thomasingar θεωρεί ότι η *«αντικειμενικότητα είναι σημαντική στον τρόπο που οι αναλυτές προσεγγίζουν τα θέματα. Οι φορείς χάραξης πολιτικής είναι υποχρεωμένοι να καθορίσουν τα θέματα που θα εξετάσουν οι αναλυτές αλλά δεν θα διευκρινίζουν τον τρόπο αξιολόγησης. Η προσπάθεια επηρεασμού (της αξιολόγησης) θα πρέπει να θεωρείται ως πολιτικοποίηση από την κοινότητα*

⁸⁴Roger Z. George and Bruce B. James, «Origins, Obstacles, and Innovations, Intelligence Analysis: Between "Politicization" and Irrelevance», George Town University press, 2008, σ.51

⁸⁵Woodard Nathan, «Tasting the Forbidden Fruit Unlocking the Potential of Positive Politicization», στο *Intelligence and National Security*, τομ. 28, τεύχ. 1, Φεβρουάριος, 2013, σελ 95.

⁸⁶Στο ίδιο, σελ 108, τα ακριβή λόγια είναι: «Finally, analysts must stop thinking about themselves as purely scientific information providers and realize that policymakers need more than just the facts. They need anything that can ethically provide them with decision advantage. Rather than just telling policymakers what the problems are, analysts need to go one step further and tell their consumers what they can do about them. In this manner, analysts can move beyond the construct of merely 'speaking truth to power' and use the fruit of that forbidden tree – rhetorically sermonical language – to 'preach truth to power'»

πληροφοριών... δουλειά της κοινότητας πληροφοριών είναι να “λέμε τα πράγματα όπως τα βλέπουμε”⁸⁷. Στη συνέχεια καταλήγει ότι, η εμπλοκή της πληροφοριακής κοινότητας με τους φορείς χάραξης πολιτικής είναι «να τους βοηθούν στον καθορισμό του τι είναι δυνατό, πώς να πετύχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα και πώς να αποφύγουν την εμπλοκή με τις ανεπιθύμητες επιπτώσεις⁸⁸», ώστε εκείνοι να μπορέσουν να διαμορφώσουν μια επιτυχημένη υψηλή στρατηγική.

1.4 Ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με την πολιτικοποίηση πληροφοριών.

Αναμφισβήτητα, η κρίση στο Ιράκ το Μάρτιο του 2003 προκάλεσε εύλογες ανησυχίες και μονοπώλησε το διεθνές ενδιαφέρον επί μια δεκαετία. Η επέμβαση εξελίχθηκε σε παταγώδη αποτυχία της εξωτερικής πολιτικής, η οποία για πολλούς αναλυτές μπορεί να συγκριθεί με το πόλεμο του Βιετνάμ. Στον απόηχο της μετά Saddam εποχής, η μεγέθυνση της απειλής με την πρόφαση της κατοχής ΟΜΚ και σύνδεσμο του Ιράκ με την Αλ Κάιντα, προκάλεσε αντικρουόμενες απόψεις στην διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα σε σχέση με το εάν η κυβέρνηση Bush χειραγώγησε, ή όχι την κοινότητα πληροφοριών. Η διεθνής βιβλιογραφία ουσιαστικά, αντανάκλα τις απόψεις των δυο διαφορετικών σχολών σκέψης σε σχέση με το θέμα της πολιτικοποίησης πληροφοριών. Επιπλέον, η δημοσίευση άρθρων σε εξειδικευμένα επιστημονικά περιοδικά (πχ το Intelligence and National Security και International Journal of Intelligence and Counterintelligence) έχει ξεδιπλώσει διαφορετικές πτυχές στο θέμα της πολιτικοποίησης των Υπηρεσιών Πληροφοριών αρκετές από τις οποίες αναλύθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο.

Ο Διευθυντής της CIA George Tenet ο οποίος ουσιαστικά βρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα μετά την εισβολή στο Ιράκ το 2003 σύμφωνα και με τον ομώνυμο τίτλο του βιβλίου του, «At the Center the storm», καταθέτει την δική του οπτική για τα αίτια που οδήγησαν στην εισβολή των ΗΠΑ το 2003 στο Ιράκ και προσπαθεί να αποκρούσει τις κατηγορίες για αποτυχία του συστήματος πληροφοριών. Ο Tenet υποστηρίζει μεταξύ άλλων ότι η απόφαση εισβολής ήταν προειλημμένη από τα στελέχη της κυβέρνησης Bush ενώ δίνει την δική του εκδοχή για την φράση του «It’s a slam dunk case» που θεωρήθηκε από την κοινή γνώμη καθοριστική στην απόφαση εισβολής.

⁸⁷Fingar Thomas, «Intelligence and Grand Strategy», Foreign Policy Research Institute, Χειμώνας, 2012, σελ 128, Τα ακριβή λόγια είναι: «Objectivity is critical to the way issues are assessed by intelligence analysts. Policymakers get to specify the issues Intelligence Community analysts will examine, but they do not specify how they will be assessed. Attempting to do so would be regarded as “politicization” by the Intelligence Community, its oversight bodies, and a variety of others—ranging from the members of the opposition party to the media».

⁸⁸Στο ίδιο σελ 134 τα ακριβή λόγια είναι: «Political leaders and other policymakers must determine what is necessary and desirable and formulate strategies to achieve clear objectives. The Intelligence Community can, and will, help them to determine what is possible, how to achieve desired developments, and how to avoid or mitigate undesirable ones».

Inter alia, στο βιβλίο του ο Richard Betts⁸⁹ αναφέρεται στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η αναλυτική πληροφοριακή διαδικασία και υποστηρίζει ότι η αναδιοργάνωση των Υπηρεσιών Πληροφοριών που πραγματοποιήθηκε μετά τις αποτυχίες της 11^{ης} Σεπτεμβρίου και της κατοχής ΟΜΚ από τον Saddam είναι σε λάθος βάση. Περιγράφει με γλαφυρό τρόπο τους περιορισμούς των υπηρεσιών πληροφοριών επισημαίνει την επιφυλακτικότητά του σε προσδοκίες μεταρρυθμίσεων που θα εξαλείψουν τα δομικά σφάλματα.

Ο Gregory Treverton στο βιβλίο του με τίτλο «Intelligence for an age of Terror» αντιλαμβάνεται την ανάγκη οι υπηρεσίες πληροφοριών να επαναπροσδιορίσουν το ρόλο τους σε ότι αφορά την κατασκοπεία στο εσωτερικό των ΗΠΑ. Σε αντίθεση με τον ψυχρό πόλεμο ο εχθρός πλέον δρα στο εσωτερικό των ΗΠΑ υπό μορφή τρομοκρατικών οργανώσεων, κατά συνέπεια θα πρέπει και οι υπηρεσίες πληροφοριών να αναδιοργανωθούν έτσι ώστε να ανταποκριθούν στη νέα πρόκληση. Σε σχέση με την πολιτικοποίηση πληροφοριών περιγράφει πέντε διαφορετικούς τύπους και προτείνει τρόπους αντιμετώπισης της.

Μεταξύ των άλλων σημαντική είναι, η συνεισφορά του Gregory Treverton στην ανάλυση πληροφοριών στο βιβλίο του με τίτλο, «analyzing Intelligence Origins,Obstacles,and Innovations των Roger Z George,James B Bruce» και άλλους ειδικούς. Στο βιβλίο αυτό αναφέρεται στους τύπους πολιτικοποίησης και εξηγεί για ποιο λόγο, σε αντίθεση με τα συμπεράσματα της επιτροπής Silberman, η αποτυχία στο θέμα της ύπαρξη ΟΜΚ στο Ιράκ ήταν top- down πολιτικοποίηση και όχι αστοχία της Κοινότητας Πληροφοριών.

Ο Seymour M Hersh, έγκριτος δημοσιογράφος και πολιτικός αναλυτής, στο βιβλίο του «Chain of command The Road from 9-11 to Abu Ghraib» σκιαγραφεί τις ιδεολογικές φαντασιώσεις της κυβέρνησης Bush οι οποίες οδήγησαν στην επέμβαση το 2003 στο Ιράκ. Η καταλυτική επίδραση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου στην απόφαση της εισβολής περιγράφεται με γλαφυρότητα από τον συγγραφέα.

Το αντικείμενο της κατασκοπείας στην Ελλάδα είναι παραμελημένο. Σύμφωνα και με τον καθηγητή Αθανάσιο Πλατιά « δεν έχει δοθεί η βαρύτητα που θα έπρεπε στην ενασχόληση με τα ζητήματα των πληροφοριών⁹⁰ (Intelligence)..». Ένα βιβλίο που συνδέει την Θεωρία των Διεθνών Σχέσεων με την κατασκοπεία είναι του Ιωάννη Κωνσταντόπουλου Λέκτορα του τμήματος Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πειραιά. Ωστόσο, το βιβλίο αυτό ιχνηλατεί το αντικείμενο της κατασκοπείας μέσα από την οικονομική του διάσταση και όχι από την άποψη της πολιτικοποίησης.

Τέλος, το κέντρο μελέτης ζητημάτων Πληροφόρησης και Κατασκοπείας (Center for the Study of Intelligence) εκδίδει ένα εξειδικευμένο περιοδικό

⁸⁹Betts K. Richard, *Enemies of Intelligence and Power in American National Security: Knowledge and Power in American National Security*, Columbia University Press New York, 2007.

⁹⁰Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, Στρατηγικός αιφνιδιασμός: Υπηρεσίες Πληροφοριών και αιφνιδιαστικές επιθέσεις, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα,2000,σελ.5.

σχετικά με τα θέματα της Κατασκοπείας «Studies in Intelligence». Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου, τεύχη του περιοδικού, που είχαν χαρακτηριστεί ως απόρρητα, αποχαρακτηρίστηκαν βελτιώνοντας έτσι, το πρόβλημα της έλλειψης βιβλιογραφίας εξαιτίας της μυστικότητας.

1.5 Σχέση Πολιτικής Πληροφοριών.

Η διάδραση των σχέσεων Πολιτικής-Πληροφοριών καθιέρωσε δυο σχολές σκέψης. Η σχολή του Sherman Kent που υποστηρίζει τον πλήρη διαχωρισμό των δύο πόλων και την σχολή του Robert Gates η οποία υποστηρίζει ότι η διάδραση είναι απαραίτητη για την παραγωγή χρήσιμων πληροφοριών.

1.5.1 Η Προσέγγιση του Sherman Kent.

Ο Sherman Kent⁹¹, ένας πρώην καθηγητής της ευρωπαϊκής ιστορίας με τριάντα χρόνια καριέρας στη πληροφόρηση (intelligence) και από τους πιο επιφανείς παρατηρητές της πληροφοριακής ανάλυσης κατά τη δεκαετία (1950-1960), υποστηρίζει ότι, για να παραχθεί πληροφοριακό προϊόν αξιόπιστο, είναι απαραίτητο η πλήρης απομάκρυνση των φορέων χάραξης πολιτικής από τα στελέχη των υπηρεσιών πληροφοριών σύμφωνα με τον καθηγητή οι αναλυτές πρέπει να είναι ελεύθεροι να καθορίζουν τις απαιτήσεις πληροφοριών και τα σχέδια παραγωγής των τελικών προϊόντων της πληροφόρησης, αποφασίζοντας ποια έργα υποστηρίζουν καλύτερα τους φορείς χάραξης πολιτικής⁹². Στον πυρήνα της η σχέση μεταξύ πολιτικής και πληροφοριών αποτελεί διαπραγμάτευση, ουσιαστικά ένα παίγνιο μηδενικού αθροίσματος.⁹³ Η αντίληψη αυτή του Kent ουσιαστικά αποκόπτει τελείως τους λήπτες αποφάσεων από συμμετοχή σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας πληροφοριών⁹⁴.

Πυρήνας της θεωρίας αυτής είναι ότι η ανεξάρτητη ανάλυση θα οδηγήσει σε ποιοτικό πληροφοριακό προϊόν από απόψεως αξιοπιστίας. Σύμφωνα με τον Kent η όρθωση εμποδίων θα εμποδίσει την «top-down» πολιτικοποίηση. Από την πλευρά των αναλυτών η προσέγγιση του Kent παρέχει ελευθερία να εργαστούν εντός ενός ευρύτερου ορίου το οποίο θα καθοριστεί από τους διευθυντές των υπηρεσιών πληροφόρησης. Για να επιτευχθεί η ανεξαρτησία που επιδιώκει ο Kent είναι απαραίτητο οι αναλυτές και οι διευθυντές των υπηρεσιών πληροφοριών να αποφύγουν την εμπλοκή σε πολιτικές αποφάσεις.

Ο διαχωρισμός αυτός ουσιαστικά καθιστά την πληροφοριακή ανάλυση ανεξάρτητη από κομματικές επιρροές δίνοντας στους αναλυτές πληροφοριών

⁹¹Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, σελ.140.

⁹²Στο ίδιο, σελ 140, τα ακριβή λόγια είναι: «At the core of the Kent approach is a grand bargain between policy makers and intelligence professionals».

⁹³Roger Z. George and Bruce B. James, «Analyzing Intelligence Origins, Obstacles, and Innovations, Intelligence Analysis: Between “Politicization” and Irrelevance», George Town University press, 2008, σελ 25.

⁹⁴Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, σελ 140.

και κατ' επέκταση και στο παραγόμενο πληροφοριακό προϊόν την απαραίτητη αντικειμενικότητα. Οι εκτιμήσεις πληροφοριών θα πρέπει να μην αντανακλούν ιδεολογικοπολιτικές θέσεις.

Ο Kent περιγράφει με κρυστάλλινο τρόπο τις αιτίες που υποχρεώνουν στην αποσύνδεση πολιτικής –πληροφοριών ώστε να είναι αποτελεσματική η στρατηγική προειδοποίηση:

Πρώτον, είναι ευκολότερο για τις υπηρεσίες πληροφοριών «Warner» να έχουν ετοιμότητα ανάληψης ενεργειών παρά για τους καταναλωτές πληροφοριών «Warnee».

Δεύτερον, το σύστημα πληροφοριών «Warner» είναι ήδη υπερφορτωμένο και δεν ανέχεται περαιτέρω επιβάρυνση.

Τρίτον, από τη στιγμή που οι υπηρεσίες πληροφοριών «warner» ανακαλύψουν κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια, απαιτείται να προβούν σε γρήγορο σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης. Η δραστηριότητα αυτή για μια περιορισμένη κρίση θα απασχολήσει περίπου 100 υπαλλήλους.

Τέταρτον, τα ποσοστά αποτυχίας των Υπηρεσιών Πληροφοριών «Warner» είναι γνωστά στους διαμορφωτές πολιτικών αποφάσεων «Warnee⁹⁵».

Ο Jack Davis, διάδοχος του Sherman Kent και αναλυτής και εκπαιδευτής της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, υπερθεματίζει υπέρ της κλασσικής σχολής σκέψης και χρησιμοποιεί τις παραπάνω παρατηρήσεις για να εξηγήσει την αποτυχία του συστήματος στρατηγικής προειδοποίησης πριν την 9/11. Σε ότι αφορά την χρονική αστοχία των πληροφοριακών εκτιμήσεων, υποστηρίζει ότι, η έλλειψη πληροφόρησης δεν επηρεάζει τις πολιτικές αποφάσεις⁹⁶. Ενώ, αναφερόμενος στο γεγονός ότι οι εκτιμήσεις πληροφοριών δεν ήταν ρεαλιστικές ως προς την μετατόπιση αμυντικών πόρων για να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τους λήπτες πολιτικών αποφάσεων, θεωρεί ότι, η κατανομή των αμυντικών πόρων είναι κυρίως κυβερνητική ευθύνη παρά ευθύνη της πληροφόρησης (Intelligence)⁹⁷.

Στην κλασσική αντίληψη που θέλει την όρθωση τοίχου μεταξύ πολιτικής – πληροφοριών, αντιτίθεται η εταιρική προσέγγιση του Robert Gates. Ο Gates ουσιαστικά θεωρεί ότι, για τη παραγωγή του πληροφοριακού προϊόντος θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των καταναλωτών πληροφοριών.

⁹⁵Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, James J. Wirtz «The American approach to intelligence studies» σελ.186.

⁹⁶Στο ίδιο, σελ.186, τα ακριβή λόγια είναι: « Regarding timing, one former intelligence analyst who had crossed over to serve as a policy official observed that her analyst colleagues seemed not to understand that policy decisions will be held up for many reasons – but not for lack of a well-timed intelligence input».

⁹⁷Στο ίδιο, σελ.186.

1.5.2 Ενεργητική πληροφόρηση, η προσέγγιση του Robert Gates

Η γενική άποψη είναι ότι η 11^η Σεπτεμβρίου έφερε στο προσκήνιο τις δομικές ανωμαλίες του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης. Η στρατηγική προειδοποίηση ήταν «πολύ θολή για να είναι “ενεργητική”⁹⁸». Ο όρος «ενεργητική πληροφόρηση» (actionable intelligence) αντικατοπτρίζει τη δεύτερη σχολή σκέψης που θεμελιώθηκε από τον Διευθυντή της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ στα μέσα περίπου του 1980 Robert Gates . Ο πυρήνας της σκέψης του Gates αφορά στην παροχή εκτιμήσεων που να ικανοποιούν τις ανάγκες των καταναλωτών πληροφοριών. Όπως το έθεσε ο ίδιος, «*Αδικαιολόγητες ανησυχίες σχετικά με την πολιτικοποίηση μπορεί να προκύψουν όταν οι αναλυτές αδυνατούν να κατανοήσουν το ρόλο τους στη διαδικασία. Παράγουμε ένα εταιρικό προϊόν . Εάν οι φορείς χάραξης πολιτικής θέλουν τη γνώμη ενός ατόμου, αυτός, ή αυτή μπορεί (και συχνά γίνεται) να συμβουλευτεί κάθε έναν από μια δωδεκάδα εξωτερικούς εμπειρογνώμονες για κάθε συγκεκριμένο θέμα. Η εργασία σας από την άλλη πλευρά μετρά επειδή αντιπροσωπεύει την καλά μελετημένη άποψη μιας ολοκληρωμένης διεύθυνσης και στην περίπτωση των Εθνικών Εκτιμήσεων (αντιπροσωπεύει) ολόκληρη την Πληροφοριακή Κοινότητα. Οι αναλυτές πρέπει να απορρίψουν την ακαδημαϊκή νοοτροπία που λέει ότι η εργασία είναι μόνο δική τους*⁹⁹». Η προσπάθεια του επικεντρώθηκε στο να μετατρέψει την υφή της ανάλυσης πληροφοριών από θεωρητική σε πρακτική και στοχευόμενη στις ανάγκες των πελατών της πληροφοριακής κοινότητας. Οι αναλυτές σύμφωνα με τον νέο τρόπο σκέψης γίνονται κοινωνοί των αναγκών των καταναλωτών πληροφοριών ώστε να παράγουν πληροφορίες έγκυρες και χρήσιμες. Με άλλα λόγια, οι διευθυντές των υπηρεσιών πληροφοριών θα πρέπει να στοχοθετούν την ανάλυση, εντός των πλαισίων των αναγκών των πελατών της πληροφοριακής κοινότητας. Όπως το έθεσε ο Gates « *η πληροφοριακή κοινότητα πρέπει να είναι ακριβώς δίπλα στους φορείς χάραξης πολιτικής*»¹⁰⁰. Η δεύτερη σχολή σκέψης υποστηρίζει ότι, οι φορείς χάραξης πολιτικής γνωρίζουν τι πληροφοριακές ανάγκες έχουν προκειμένου να εφαρμόσουν μια πολιτική. Σε μεγάλο βαθμό, αυτές οι ανάγκες αφορούν σε τεχνικές πληροφορίες δημογραφικής, γεωγραφικής, πολιτικής, οικονομικής και στρατιωτικής φύσης. Έμφαση, πρέπει να δοθεί στην απευθείας επικοινωνία των αναλυτών με τους λήπτες πολιτικών αποφάσεων σε περίοδο κρίσης, ώστε να λάβουν επίκαιρες αναλύσεις. Σε κρίσιμες αποφάσεις

⁹⁸Betts K. Richard, *Enemies of Intelligence and Power in American National Security: Knowledge and Power in American National Security*, Columbia University Press New York, 2007, σελ 105, τα ακριβή λόγια είναι: « The warning was too vague to be “actionable”».

⁹⁹Στο ίδιο, σελ 81, Τα ακριβή λόγια είναι: «Unwarranted concerns about politicization can arise when analysts themselves fail to understand their role in the process. We do produce a corporate product. If the policymaker wants the opinion of a single individual, he or she can (and frequently does) consult any one of a dozen outside experts on any given issue. Your work, on the other hand, counts because it represents the well-considered view of an entire directorate and, in the case of National Estimates, the entire intelligence community. Analysts must discard the academic mindset that says their work is their own».

¹⁰⁰Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, σελ 143.

απαιτούνται πληροφορίες στοχευόμενες που να βοηθούν στην λήψη αποφάσεων και όχι θεωρητικές αναλύσεις. Η απευθείας επαφή με τους αναλυτές πληροφοριών παρέχει πρόσβαση σε εξειδικευμένες πληροφορίες όπως πχ την ικανότητα ενός οπλικού συστήματος ή την εικόνα, του τι συμβαίνει σε ένα μέρος του κόσμου. Υπό το καθεστώς της αλληλεπίδρασης μεταξύ αναλυτών και ληπτών αποφάσεων, είναι δυνατόν οι δεύτεροι να προσπαθήσουν να επιβάλουν τη δική τους κοσμοθεώρηση σε ένα θέμα. Με άλλα λόγια πάντα ενυπάρχει ο κίνδυνος, οι φορείς χάραξης πολιτικής να κινητροδοτούνται από ιδεολογικοπολιτικές πεποιθήσεις και να υποβάλουν ερωτήσεις έτσι ώστε η ανάλυση να διασφαλίσει τις πολιτικές τους θέσεις. Οι αναλυτές πάντα θα βρίσκονται μεταξύ σφύρας και άκμονος. Αφενός, οι εκτιμήσεις τους κινδυνεύουν να απέχουν από τις ανάγκες πελατών τους ,αφετέρου εάν περιοριστούν μόνο στο να ετοιμάσουν ενεργητικές «actionable» πληροφοριακές εκτιμήσεις είναι πιθανό να μην έχουν χρόνο να πραγματοποιήσουν ανεξάρτητες αντικειμενικές και σε βάθος αναλύσεις ώστε να αποκαλύψουν ενδεχόμενες απειλές. Για παράδειγμα στο ξεκίνημα της θητείας του Bush στη κορυφή της πολιτικής ατζέντας ήταν οι αμερικανό-ρωσικές σχέσεις και όχι η Αλ Κάϊντα. Άπτονταν, της κοινότητας πληροφοριών, να στρέψει την προσοχή, της πολιτικής ηγεσίας στο θέμα της τρομοκρατίας.¹⁰¹

Όπως αποδεικνύει η παραπάνω ανάλυση και οι δυο σχολές σκέψης παρουσιάζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Η υιοθέτηση της κλασσικής προσέγγισης που καθιέρωσε ο Kent στην ανάλυση πληροφοριών αν και εξασφαλίζει την αντικειμενικότητα του πληροφοριακού προϊόντος, ωστόσο αυτό έχει αυξημένες πιθανότητες να καταστεί άστοχο και άκαιρο σε σχέση με τις ανάγκες των πελατών της κοινότητας πληροφοριών. Το γεγονός αυτό, έχει ως συνέπεια να αυξάνονται οι πιθανότητες, οι εκτιμήσεις πληροφοριών να μην εισακουστούν από τους φορείς χάραξης πολιτικής. Στον αντίποδα, η υιοθέτηση της «actionable intelligence» μετατρέπει την ανάλυση πληροφοριών σε πληροφοριακή Οδύσσεια. Οι διευθυντές των υπηρεσιών πληροφοριών θα πρέπει να περάσουν από τη Σκύλα που θα αρπάξει όσους αναλυτές υποκύψουν σε πολιτικές πιέσεις ,στον μεγαλύτερο κίνδυνο της Χάρυβδης που θα καταπιεί όλο το πληροφοριακό σύστημα στη δίνη της πολιτικοποίησης.

Εντούτοις, σύμφωνα με τον James J Wirtz το κυριότερο πλεονέκτημα της προσέγγισης του Kent, που είναι ο μηδενισμός της εισαγωγής πολιτικά διαστρεβλωμένων στοιχείων στην ανάλυση πληροφοριών με τον πλήρη διαχωρισμό της πολιτικής από τις πληροφορίες, μειώνει δραματικά τις πιθανότητες, το πληροφοριακό προϊόν να είναι έγκαιρο και στοχευόμενο στις ανάγκες των καταναλωτών. Σε περίοδο κρίσης οι λήπτες πολιτικών αποφάσεων είναι υποχρεωμένοι να λειτουργούν σε στενά χρονικά πλαίσια και εντός συγκεκριμένων τομέων αρμοδιότητάς. Συνεπώς το πληροφοριακό προϊόν θα πρέπει να ικανοποιεί στοχευόμενες ανάγκες. Ένα γενικευμένο πληροφοριακό

¹⁰¹Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, σελ 143.

προϊόν που δεν αφορά τους τομείς αρμοδιότητας των καταναλωτών θα αγνοηθεί. Υπό αυτό το πρίσμα οι αναλυτές θα πρέπει να έχουν κατανοήσει τις ανάγκες των καταναλωτών τους και να παράγουν έγκαιρες εκτιμήσεις, προσαρμοσμένες στα πεδία αρμοδιότητά τους, καλύπτοντας τα θέματα στο απαραίτητο εύρος και βάθος ανάλυσης.¹⁰² Σύμφωνα με τον James J. Wirtz «*Στην πραγματικότητα χωρίς κάποιο είδος συνεργασίας μεταξύ αναλυτών και διαμορφωτών πολιτικών αποφάσεων, η παροχή έγκαιρων, στοχευμένων, και χρήσιμων εκτιμήσεων θα βασίζεται στην τύχη*¹⁰³». Ένα δεύτερο μειονέκτημα που μπορεί να προκύψει από ένα διαζύγιο της κοινότητας πληροφοριών από τους φορείς χάραξης πολιτικής είναι ότι, η πλήρης ανεξαρτητοποίηση των υπηρεσιών πληροφοριών είναι πιθανό να αυξήσει υπέρμετρα την σχετική ισχύ τους σε σχέση με τους διαμορφωτές πολιτικών αποφάσεων, ώστε οι επαγγελματίες της πληροφόρησης (Intelligence) να επιδιώξουν να ικανοποιήσουν δικές τους σκοπιμότητες.¹⁰⁴

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΣΧΕΣΗ ΙΣΧΥΟΣ ΣΤΟ ΔΙΠΟΛΟ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΗΠΑ-ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

2.1 Οι αντικειμενικοί σκοποί της εισβολής.

«Έτσι, εφαρμόζοντας μια ιδεολογία ισοπεδώνεται το μέρος στο όνομα των συμφερόντων κάποιου μεταφυσικά νοούμενου Όλου. Ενός όλου που ως ιδεολογία κτίζεται νοητικά στη φαντασία ενός η μερικών έστω ατόμων εξωπολιτικά τοποθετημένων. Το αποτέλεσμα είναι αναπόδραστα μοιραίο: Ανάλογα με την περίπτωση ο φορέας του Όλου γίνεται ιδιοτελής κατεξουσιαστής η γενοκτόνος» .(Παναγιώτης Ήφαιστος Κοσμοθεωρία των Εθνών)

Πριν προχωρήσουμε στην περιπτωσιολογική μελέτη της πολιτικοποίησης στο δίπολο ισχύος ΗΠΑ-Υπηρεσίες Πληροφοριών, κρίνουμε απαραίτητο να αναφέρουμε τις πραγματικές αιτίες της εισβολής ώστε να γίνει κατανοητό στον αναγνώστη το χάσμα μεταξύ των ψευδεπίγραφων ισχυρισμών της κυβέρνησης Bush περί ύπαρξης ΟΜΚ και σύνδεσμο του Ιράκ με την Αλ Κάϊντα, σε σχέση με τις πραγματικές αιτίες του πολέμου.

¹⁰²Στο ίδιο, σελ 141.

¹⁰³Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007,σελ 141, τα ακριβή λόγια είναι: « In fact, without some sort of collaboration between analysts and policy makers, the arrival of timely, relevant, and useful finished intelligence would depend on luck».

¹⁰⁴Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007,σελ. 142.

Χαρακτηριστικό της πολιτικής του Bush ήταν η επίδραση ιδεαλιστικών αντιλήψεων σε τόσο μεγάλο βαθμό ώστε να μηδενίζονται οι ρεαλιστικοί παράγοντες του πολιτικού συστήματος. Ιδιαίτερα σε δημοκρατικές κοινωνίες, η εισροή δεδομένων σε επαρκή ποσότητα συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικής διπλωματίας ώστε οι λήψεις αποφάσεων να είναι σε αρμονία με τις διεθνείς πραγματικότητες. Μια ρεαλιστική οπτική ως προς την αναγκαιότητα της εισβολής θα καταδείκνυε την ανάγκη μελετών κόστους – οφέλους σε σχέση με τα συμφέροντα των ΗΠΑ. Σύμφωνα με τον Paul Pillar οι συζητήσεις των κυβερνητικών στελεχών του Bush περιορίστηκαν στο σκέλος της υποστήριξης της εισβολής και όχι ως προς την αναγκαιότητα της.¹⁰⁵ Η υψηλή τιμή της ιδεολογικής μεταβλητής που κατέκλυσε το σύστημα λήψης αποφάσεων οδήγησε σε απομόνωση την κοινότητα πληροφοριών κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης. Ακόμα και κάποιες αναλύσεις που αναφέρονταν στο μεταπολεμικό καθεστώς στο Ιράκ συζητήθηκαν στο πλαίσιο της προειλημμένης απόφασης της εισβολής. Ωστόσο, η κυβέρνηση Bush γνώριζε ότι το μαλακό υπογάστριο της αμερικανικής πολιτικής ήταν η αμερικανική κοινωνία. Συναφώς, η επιλογή να εμφανιστεί η πολιτική του regime change ως αναγκαιότητα σε συνδυασμό με την ύπαρξη των ΟΜΚ, είχε ως αποτέλεσμα τη μεγέθυνση της τρομοκρατικής απειλής. Η απόφαση όμως της χρήσης σκληρής ισχύος για την ανατροπή του Saddam είχε ληφθεί μια δεκαετία πρωτίτερα, όταν η επιχείρηση καταιγίδα της ερήμου δεν κατέληξε στον εκθρονισμό Saddam ο Wolfowitz και ο τότε υπουργός άμυνας Richard Cheney εναντιώθηκαν στην κατάπαυση του πυρός και επιζητούσαν την είσοδο αμερικανικών δυνάμεων στο Ιράκ. Ακολούθως, αρκετές ανοιχτές επιστολές μεταξύ των οποίων και του Donald Rumsfeld το Φεβρουάριο μαζί με άλλους νεοσυντηρητικούς διακήρυξαν την ανάγκη υιοθέτησης πολιτικής regime change με χρήση σκληρής ισχύος.¹⁰⁶ Η επιστολή ανέφερε ότι χερσαία εισβολή θα πραγματοποιηθεί εάν τα άλλα μέτρα δεν αποδώσουν. Σε αυτό το πνεύμα το 2005 ο Robert Kagan σχολίασε ότι ποτέ δεν έλαβε υπόψη του τις πληροφορίες ως προς την αναγκαιότητα της εισβολής. Αναπόδραστα, η εισβολή του 2003 ήταν εξαρτημένη μεταβλητή του διεθνιστικοϋλιστικού ιδεολογήματος της θεωρίας της δημοκρατικής ειρήνης. Όταν όμως οι θεσμοί χρησιμοποιούνται ως υλικό κατασκευής ανθρωπολογίας τότε διαπράττεται ύβρις. Σύμφωνα με τον καθηγητή Παναγιώτη Ήφαιστο «*Είναι τόσο περισσότερο συνεκτική μια κοινωνία όσο περισσότερο διαθέτει κοσμοθεωρητικά θεμέλια ...πάνω στην οποία θα στηριχθούν συμβατά με αυτά ηθικοκανονιστικά εποικοδομήματα...*». Οι ΗΠΑ θεώρησαν ως ένα άλλο «πεπρωμένο του έθνους¹⁰⁷» ότι είχαν την υποχρέωση να εδραιώσουν ένα σύστημα στη Μέση Ανατολή στη βάση των δικών τους αξιών και συμφερόντων.

¹⁰⁵Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σ.13.

¹⁰⁶Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ. 16.

¹⁰⁷Παναγιώτης Ήφαιστος, « Αμερικανική εξωτερική πολιτική από την ιδεαλιστική αθωότητα στο πεπρωμένο. του έθνους 1776-1917» Εκδ. Οδυσσέας, 1994.

Η επίτευξη οικονομικής και πολιτικής ελευθερίας στο εξωτερικό ήταν ο κύριος στόχος της Αμερικανικής πολιτικής. Συναφώς, επιδίωξη δεν ήταν μόνο ο εκθρονισμός του Saddam αλλά η ολοκληρωτική εξάπλωση των δυτικών αξιών στο υποσύστημα της μέσης Ανατολής. Σύμφωνα με τον πρόεδρο Bush σε ένα λόγο του στο Αμερικανικό Ινστιτούτο Επιχειρηματικότητας «Enterprise Institute» το Φεβρουάριο του 2003 τρεις εβδομάδες πριν οι ΗΠΑ εισβάλουν στο Ιράκ, τόνισε ότι, η εισβολή είχε ως στόχο την εξάπλωση της δημοκρατίας στη Μέση Ανατολή σε ένα ξέσπασμα δημοκρατικού ντόμινου όπου το Ιράκ θα ήταν το πρώτο πόνι στη σειρά¹⁰⁸». Ένα νέο καθεστώς στο Ιράκ θα έδινε το παράδειγμα της δημοκρατικής ελευθερίας στα άλλα έθνη στην περιοχή υπό τη σκέπη του τελοκρατικού διεθνιστικοϋλιστικού εγχειρήματος της δημοκρατικής ειρήνης. Με άλλα λόγια η Υψηλή Στρατηγική των ΗΠΑ στο Ιράκ στόχευε στο γεγονός ότι, ο εκδημοκρατισμός του Ιράκ θα ενεργοποιούσε τη θρυαλλίδα σε ένα crescendo εκδημοκρατισμού στο υποσύστημα της Μέσης Ανατολής. Ο Αντιπρόεδρος Cheney σε μια συζήτηση ένα μήνα μετά την εισβολή ανέφερε ότι, για τον Πρόεδρο Bush η δημοκρατία στη Μέση Ανατολή είναι ένα μεγάλο στοίχημα. Ο Joshua Muravchik σε ένα άρθρο του το 2006 έγραψε ότι ο επανακαθορισμός της πολιτικής στη Μέση Ανατολή ήταν ο κύριος σκοπός του πολέμου¹⁰⁹. Σε αυτό το πλαίσιο η υψηλή στρατηγική της κυβέρνησης Bush δεν απαιτούσε εισροές από την κοινότητα πληροφοριών. Εντούτοις, μια στρατηγική αυτού του είδους, έχει μικρές πιθανότητες επιτυχίας επειδή είναι αδύνατο να ελεγχθεί η εφαρμογή της υψηλής στρατηγικής, καθώς και η πυροδότηση απρόσμενων αντιδράσεων από τον αντίπαλο.¹¹⁰

Εκτός όμως από την πολιτική και οικονομική αλλαγή στη Μέση Ανατολή υπήρχε και ένας άλλος αντικειμενικός σκοπός. Οι ΗΠΑ επιδίωκαν την προβολή ισχύος στη Μέση Ανατολή ώστε να κάμψουν την θέληση όσων θα αντιστέκονταν στα συμφέροντά τους. Μια εισβολή στο Ιράκ θα έδινε την ευκαιρία με τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης να γίνει επίδειξη ισχύος, όχι μόνο στις γειτονικές χώρες αλλά σε οποιαδήποτε άλλο πιθανό διεθνή δρώντα που θα είχε πρόθεση να αντισταθεί στα συμφέροντα των ΗΠΑ. Όπως αναφέρουν οι Michael Fitzgerald and Richard Ned Lebow «*Η επέμβαση στο Ιράκ ήταν επίδειξη ισχύος των στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ και πολιτικής θέλησης καθώς και ένα μήνυμα σε μια ποικιλία*

¹⁰⁸Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 17.

¹⁰⁹Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 18.

¹¹⁰Fingar Thomas, «Intelligence and Grand Strategy», Foreign Policy Research Institute, Χειμώνας, 2012,σελ 119, τα ακριβή λόγια είναι; «This is even more the case during implementation; without intelligence, it is extremely difficult to know whether policies and actions are having the desired effect, triggering countermoves different from those that had been anticipated, or spawning unintended consequences with the potential to derail even the grandest of strategies».

δρώντων στη Μέση Ανατολή¹¹¹» Ουσιαστικά, η εισβολή στο Ιράκ θα ήταν το πρελούδιο μιας προσπάθειας των νεοσυντηρητικών δυνάμεων να αυξήσουν την αποτρεπτική ικανότητα των ΗΠΑ. Με άλλα λόγια ο ισχυρότερος διεθνής δρώντας επεδίωξε μια γραμμική διαμόρφωση στο υποσύστημα της Μέσης Ανατολής ή αλλιώς ένα δημοκρατικό domino effect,¹¹² ώστε να δημιουργήσει μια δομή στο διεθνές σύστημα που θα εξυπηρετεί τα συμφέροντά του.

Ένας τρίτος αντικειμενικός σκοπός για τον οποίο οι ΗΠΑ επικεντρώθηκαν στη Μέση Ανατολή, αφορούσε τις ενεργειακές πηγές του. Η εκμετάλλευση του πετρελαίου του Ιράκ αφενός θα το αποστερούσε την δυνατότητα άσκησης επιρροής στη Μέση Ανατολή ενώ θα καθιστούσε και το κόστος της επέμβασης ελάχιστο¹¹³.

Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με τη σκληρότητα¹¹⁴ της διακυβέρνησης του Saddam δημιουργούσαν ευνοϊκούς όρους απόσπασης εσωτερικής και εξωτερικής νομιμοποίησης για χρήση σκληρής ισχύος. Ουσιαστικά, ο τρόπος διακυβέρνησης του Ιράκ επέσυρε εκείνη τη γραμμή της ελάχιστης αντίστασης στη δομή του υποσυστήματος της Μέσης Ανατολής ώστε να εκτονωθεί η ισχύς της υπερδύναμης.

Λαμβάνοντας υπόψη την αποσταθεροποίηση του υποσυστήματος της Μέσης Ανατολής που προκλήθηκε εξαιτίας της επέμβασης των ΗΠΑ το 2003 στο Ιράκ, επιβεβαιώνεται πέραν πάσης αμφιβολίας ότι, οι ουτοπιστικές αντιλήψεις ποτέ δεν ποδηγέτησαν τους συσχετισμούς ισχύος και συμφερόντων, στην κατεύθυνση της ειρήνης και σταθερότητας στο διεθνές σύστημα, ούτε και ήταν τα αίτια του πολέμου όπως τα περιγράφει η ρεαλιστική θεώρηση.

2.2 Πολιτικοποίηση πληροφοριών στο δίπολο ΗΠΑ –Υπηρεσίες Πληροφοριών.

Στο πρώτο κεφάλαιο έγινε αναφορά στα εννοιολογικά πλαίσια εντός των οποίων πραγματοποιείται η διάδραση πολιτικής-πληροφοριών όπως αυτά καθορίστηκαν από τον Glenn Hastedt. Η μεθοδολογία που ανέπτυξε ο καθηγητής θα χρησιμοποιηθεί στη παρούσα μελέτη ως αξονικός οδηγός ανάλυσης των σχέσεων αλληλεξάρτησης πολιτικής –πληροφοριών στο υποσύστημα κυβέρνησης ΗΠΑ- υπηρεσίες πληροφοριών. Η πολιτικοποίηση στο θέμα της ύπαρξης των Όπλων Μαζικής Καταστροφής καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο τα υποσυστήματα του Hastedt αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο οι τυπολογίες του Hastedt είναι:

¹¹¹Michael Fitzgerald and Richard Ned Lebow, «Iraq The Mother of all intelligence failures», 2007, τα ακριβή λόγια είναι « The Iraq invasion was to be a showcase of US military might and political will, and message to a variety of Middle East audiences».

¹¹² Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 343.

¹¹³ Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 21.

¹¹⁴Στο ίδιο,σελ 20.

Το κλειστό γραφειοκρατικό υποσύστημα της κοινότητας πληροφοριών «closed system». Σε αυτό το σύστημα μελετάται η πολιτικοποίηση εντός του κλειστού γραφειοκρατικού συστήματος των υπηρεσιών πληροφοριών «Closed System». Το υποσύστημα θεωρείται κλειστό αφενός, λόγω της μυστικότητας με την οποία διεξάγεται η πληροφοριακή ανάλυση, αφετέρου, επειδή δεν επιτρέπει εξωτερικές παρεμβάσεις εκτός από τον πρόεδρο και τους συμβούλους. Όταν υπάρχει μια άποψη καθολικά αποδεκτή τότε το κέντρο βάρους είναι στο πεδίο της ουδετερότητας. Οι τυχόν διαφορετικές απόψεις διευθετούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας των «καλύτερων πρακτικών¹¹⁵» (όταν δηλαδή στην Εθνική Εκτίμηση Πληροφοριών «National Intelligence Estimate (NIE)» καταγράφονται οι διαφορετικές απόψεις. Το υποσύστημα μεταφέρει το κέντρο βάρους, στο φάσμα της ήπιας πολιτικοποίησης, όταν αλλάζουν στοιχεία της αναλυτικής διαδικασίας (υποθέσεις εργασίας, συμμετέχοντες), ώστε να ευνοηθεί μια πολιτική. Ενώ, όταν επιλέγεται η στρατηγική του εκφοβισμού, ή απαιτείται αλλαγή των εκτιμήσεων των αναλυτών, τότε το υποσύστημα εισέρχεται στο φάσμα της σκληρής πολιτικοποίησης.

Η δεύτερη τυπολογία είναι το υποσύστημα των ελίτ «elite» το οποίο περιλαμβάνει τα μέλη του Κογκρέσου, αντιπροσώπους από δεξαμενές σκέψης «think tanks», τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία με τη διάδοση και τον σχολιασμό των πληροφοριών, επηρεάζουν τους φορείς χάραξης πολιτικής καθώς και το ευρύ κοινό. Ουδετερότητα, σε αυτό το υποσύστημα μπορεί να επιτευχθεί όταν οι συμμετέχοντες αποδέχονται τις υπάρχουσες εκτιμήσεις πληροφοριών, χωρίς να τις αμφισβητούν. Για τον Hastedt, η ήπια πολιτικοποίηση εμφανίζεται όταν η πληροφοριακή ανάλυση λαμβάνει πολιτική χροιά, χωρίς την αίσθηση του καταναγκασμού. Στην περίπτωση αυτή το αποτέλεσμα δεν επιβάλλεται αλλά διαφοροποιούνται οι κανόνες και το πλαίσιο της αναλυτικής διαδικασίας. Τέλος, η σκληρή πολιτικοποίηση λαμβάνει σάρκα και οστά όταν εξωθεσμικοί δρώντες επιβάλουν μια άποψη μέσω μιας χρονοβόρας ανταγωνιστικής διαδικασίας. Το ευρύ κοινό σε αυτό το υποσύστημα είναι παθητικός δέκτης.

Η Τρίτη τυπολογία αφορά το ευρύ κοινό ή αλλιώς το «δημόσιο υποσύστημα (mass public)». Περιλαμβάνει, την κοινότητα πληροφοριών, τις elite και το ευρύ κοινό. Η ουδετερότητα σε αυτό το υποσύστημα εμφανίζεται όταν επιτυγχάνεται εθνική συσπείρωση υπό το πρίσμα αντιμετώπισης ενός εξωτερικού εχθρού. Το υποσύστημα εισέρχεται στο φάσμα της ήπιας πολιτικοποίησης όταν γίνονται προσπάθειες επηρεασμού του αριθμού των συμμετεχόντων σε μια πληροφοριακή ανάλυση, όταν επιχειρείται διαφοροποίηση του αριθμού των υποθέσεων εργασίας, ώστε να ευνοείται μια συγκεκριμένη πολιτική, καθώς και όταν αλλάζουν οι κανόνες με τους οποίους διενεργείται η ανάλυση πληροφοριών. Ενώ, όταν οι πολιτικά χρωματισμένες εκτιμήσεις δημοσιοποιούνται, το υποσύστημα μεταπίπτει στο φάσμα της σκληρής πολιτικοποίησης. Σε αυτό το πλαίσιο το ευρύ κοινό λαμβάνει πλέον

¹¹⁵ Όταν στις Εθνικές Εκτιμήσεις Πληροφοριών καταγράφονται και οι διαφορετικές απόψεις.

ενεργό ρόλο στην αναλυτική διαδικασία. Η δυναμική πλέον αντιστρέφεται και αντί να πολιτικοποιείται η πληροφόρηση πλέον η πληροφόρηση πολιτικοποιεί.

2.3 Η περίπτωση των αγωγών αλουμινίου.

«Για να πετύχει η χειραγώγηση στο γραφειοκρατικό υποσύστημα των ΗΠΑ είναι σκόπιμο οι εκτιμήσεις της Κοινότητας Πληροφοριών που δεν αρμόζουν με τις πολιτικές σκοπιμότητες είτε να ελεγχθούν ή να εκλείψουν. The Department of State και η CIA αν και παρουσιάζουν αντιστάσεις, ωστόσο η θεσμοθετημένη σχέση με τον πρόεδρο και το Κογκρέσο αφήνει λίγα περιθώρια αντίστασης¹¹⁶Patrick Conway.»

Τον Απρίλιο του 2001 οι Μυστικές Υπηρεσίες των ΗΠΑ ανακάλυψαν 60000 σωλήνες αλουμινίου υψηλής αντοχής, η εισαγωγή των οποίων είχε απαγορευτεί εξαιτίας των δυνατοτήτων τους να χρησιμοποιηθούν ως συσκευές φυγοκέντρωσης.¹¹⁷ Στις 10 Απριλίου του 2001, το Κέντρο Πληροφοριών και Ελέγχου Μη Διασποράς «Weapons Intelligence, Non Proliferation and Arms Control WINPAC»¹¹⁸ δημοσίευσε μια εκτίμηση σημειώνοντας ότι η κύρια χρήση των συγκεκριμένων αγωγών ήταν ως φυγοκεντρητές για εμπλουτισμό ουρανίου. Ωστόσο, ένα έγγραφο των ειδικών του Υπουργείου Ενέργειας «Department of Energy(DOE)» ανέφερε ότι η εσωτερική διάμετρος των σωλήνων ήταν οριακά ικανή για χρήση φυγοκέντρωσης. Περαιτέρω, το συγκεκριμένο έγγραφο ανέφερε ότι, οι φυγοκεντρητές ουρανίου που είχε δοκιμάσει με επιτυχία το Ιράκ, είχαν διπλάσια εσωτερική διάμετρο. Παράλληλα, η έρευνα των ειδικών της DOE, κατέληξε ότι οι αγωγοί αλουμινίου που εισήγαγε το Ιράκ ήταν ξεπερασμένης τεχνολογίας σε σχέση με την τεχνολογία που ήδη ήταν σε χρήση στο Ιράκ. Η έρευνα κατέληγε ότι, οι αγωγοί ήταν πιθανότερο να χρησιμοποιηθούν για συμβατική στρατιωτική χρήση σε πυραύλους τύπου Nasser -81 που κατείχε το Ιράκ, δεδομένου ότι οι προδιαγραφές ήταν ίδιες.

Κατόπιν των αναφερομένων στο έγγραφο του DOE, ορίστηκε υπεύθυνος ένας αναλυτής της WINPAC ονόματι Turner για τις αναλύσεις της WINPAC. Ο Turner διαφοροποίησε τελείως τη βασική υπόθεση εργασίας σε σχέση με τους αγωγούς. Αντί να χρησιμοποιήσει τις διαστάσεις των αγωγών ως δεδομένα με στόχο να προσδιορίσει την πιο πιθανή τελική τους χρήση, προσπάθησε να βρει ένα φυγοκεντρητή που να αρμόζει σε αυτές. Εν ολίγοις, ο Turner ab initio περιόρισε την ατζέντα των πιθανών αποτελεσμάτων της έρευνάς μόνο μεταξύ των επιθυμητών. Σύμφωνα με τον, Sherman Kent « μια πολιτικοποιημένη και μη

¹¹⁶Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012,σελ 567.

¹¹⁷Επειδή το Ουράνιο 235 είναι ελαφρύτερο από άλλα ισότοπα του Ουρανίου, χρησιμοποιείται η φυγόκεντρος δύναμη που δημιουργείται από ταχύτατη περιστροφή ώστε αν ωθήσει τα βαρύτερα ισότοπα στην άκρη του ρότορα ενώ το U235 συλλέγεται στο κέντρο. Για να εμπλουτιστεί αρκετό ουράνιο για ένα πυρηνικό όπλο χρειάζονται κάποιες χιλιάδες συσκευές φυγοκέντρωσης να λειτουργούν ταυτόχρονα.

¹¹⁸Στο ίδιο, σελ 493.

επαγγελματική εκτίμηση μπορεί να οριστεί ως προϊόν ανάλυσης που αντανακλά την προσπάθεια του αναλυτή να διαστρεβλώσει τα δεδομένα και τις αξιολογήσεις ώστε να υποστηρίξει ή να αντιπυθεί σε μια πολιτική¹¹⁹...» Η έρευνά του κατέληξε ότι, οι προδιαγραφές των αγωγών ταίριαζαν περίπου με ένα σχέδιο φυγοκεντρική γνωστού ως φυγοκεντρικής αερίου «gas centrifuge» ο οποίος ονομάζονταν Zirre από το όνομα του κατασκευαστή του. Αυτή τη φορά αν και η απαιτούμενη εσωτερική διάμετρος των αγωγών ήταν περίπου ίση με τις προδιαγραφές που απαιτούνταν για τους φυγοκεντρικές αερίου, υπήρχαν δυο προβλήματα.

Αφενός, το μήκος των αγωγών αλουμινίου ήταν υπερδιπλάσιο σε σχέση με το απαιτούμενο, αφετέρου το συγκεκριμένο είδος των φυγοκεντρικών αερίου ήταν παρωχημένης τεχνολογίας. Η επιχειρηματολογία του Turner στα παραπάνω ήταν ότι οι αγωγοί θα τέμνονταν σε δυο ίσα μέρη, ώστε να ταιριάζουν στις προδιαγραφές μήκους που απαιτούνταν για τους Zirre φυγοκεντρικές, ενώ σε σχέση με την παλαιότητα τους, ανέφερε ότι το Ιράκ θα κατασκεύαζε φυγοκεντρική αναλόγως των δυνατοτήτων του και όχι τον πιο σύγχρονο. Ως προς το συμπέρασμα της DOE, ότι οι αγωγοί ταίριαζαν ακριβώς στις προδιαγραφές του πυραυλικού συστήματος Nasser -81, ο Turner αντιπαρέβαλε το επιχείρημα ότι, οι Ιρακινοί είχαν σκόπιμα αγοράσει παρωχημένης τεχνολογίας φυγοκεντρικές ώστε να εξαπατήσουν ως προς την πραγματική τους χρήση. Με άλλα λόγια χρησιμοποίησε ως επιχείρημα τη διεξαγωγή επιχειρήσεων εξαπάτησης εκ μέρους του Ιράκ, για να πυργώσει την επιχειρηματολογία του σε σχέση με αυτή της DOE. Παράλληλα, ένα έγγραφο που συντάχθηκε από την WINPAC υιοθετώντας μόνο τη θέση του Turner, απεστάλει απευθείας στα ανώτερα στελέχη της κυβέρνησης Bush, χωρίς να αναφέρονται οι διαφορετικές απόψεις της DOE. Μάλιστα, καμία υπηρεσία δεν ήταν ενημερωμένη περί του σχετικού εγγράφου πλην της WINPAC.

Τον Ιούλιο του 2001 ο Turner προέβει σε μια σειρά παρουσιάσεων αποσκοπώντας να πείσει τους άλλους αναλυτές της Κοινότητας Πληροφοριών ως προς το ότι οι αγωγοί θα χρησιμοποιούνταν ως φυγοκεντρικές ουρανού. Αν και από ότι φαίνεται, ο Turner προσπάθησε με τις διαλέξεις να ελκύσει τους αναλυτές στην άποψη του, ωστόσο πέτυχε τα αντίθετα αποτελέσματα. Οι ειδικοί της DOE έκαναν σαφές στον Turner ότι οι προδιαγραφές των αγωγών δεν ταίριαζαν ακριβώς με κανέναν από τους φυγοκεντρικές τύπου Zirre διότι παρά το γεγονός ότι η εσωτερική διάμετρος ταίριαζε σε ένα μοντέλο (δεν υπήρχε μόνο ένα μοντέλο του συγκεκριμένου φυγοκεντρική) των Zirre, κάθε άλλη διάσταση ήταν λάθος. Συγκεκριμένα τα τοιχεία των σωλήνων αλουμινίου ήταν αρκετά παχύτερα σε σχέση με αυτά που απαιτούνταν. Ο Turner αρχικά ανέκρουσε πρύμναν αποδεχόμενος τα εν λόγω επιχειρήματα της DOE, αλλά στη συνέχεια σε μια παρουσίαση στη Βιέννη σε αξιωματούχους της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας ισχυρίστηκε ότι, οι Ιρακινοί αφενός θα έκοβαν τους σωλήνες στο μισό, αφετέρου θα μείωναν και το πάχος των τοιχείων των αγωγών ώστε να

¹¹⁹Jack Davis, Sherman Kent Center, «Tensions in Analyst-Policymaker Opinions, Facts, and Evidence», τα ακριβή λόγια είναι: «...the analyst's motivated effort to distort facts and judgments to support, or oppose, a specific policy».

επιτευχθεί η αναγκαία ταχύτητα περιστροφής. Φυσικά, η επιτροπή δεν το δέχτηκε διότι εξαιτίας των υψηλών ταχυτήτων περιστροφής των αγωγών ακόμα και λίγα δέκατα ανισομερούς κατανομής βάρους θα προκαλούσαν ανεπανόρθωτη ζημιά. Ωστόσο, ο Turner παρέμεινε ακλόνητος στην αρχική του υπόθεση εργασίας. Συνεχίζοντας τις προσπάθειες του να πείσει την κοινότητα πληροφοριών επιχειρηματολόγησε ότι ο σχεδιασμός των φυγοκεντρικών τύπου Zirre περιλαμβάνει όχι συγκεκριμένες τιμές εσωτερικής διαμέτρου αλλά ένα φάσμα συνεχόμενων τιμών στο οποίο περιλαμβάνεται και η εσωτερική διάμετρος των αγωγών αλουμινίου. Παράλληλα, για το πάχος των τοιχείων των αγωγών αλουμινίου, με προκλητικό αβδηριτισμό αποφάσισε ότι ήταν εντός προδιαγραφών. Φυσικά οι αναλυτές της DOE αντέδρασαν και *ab irato* κατηγόρησαν τον Turner για πνευματική ανεντιμότητα «intellectual dishonesty¹²⁰». Ως απάντηση, τον Αύγουστο του 2001 η DOE δημοσίευσε μια ανάλυση όπου επαναλάμβανε τα αρχικά της συμπεράσματα, δηλαδή ότι οι προδιαγραφές των αγωγών αλουμινίου ήταν ίδιες με αυτές που χρησιμοποιούνταν στους συμβατικούς πυραύλους Nasser-81. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο έγγραφο ακόμα και εάν το Ιράκ χρησιμοποιούσε τους αγωγούς χωρίς μετατροπές, θα έπρεπε να επανεκκινήσει όλη την έρευνα φυγοκέντρωσης από την αρχή, ώστε να αντισταθμιστεί η μειωμένη διάμετρος και το αυξημένο πάχος του τοιχίου.

Τον Νοέμβριο του 2001 η Εθνικό Συμβούλιο Πληροφοριών (National Intelligence Community) εξέδωσε ένα πληροφοριακό προϊόν μόνο για τους υψηλά ιστάμενους αξιωματούχους της κυβέρνησης. Το έγγραφο αναφέρονταν στις διαφορετικές απόψεις των δυο υπηρεσιών σε σχέση με τους αγωγούς. Εντούτοις, για ανεξήγητους λόγους η CIA και η DIA¹²¹ υιοθέτησαν την ανάλυση του Turner. Ένας πιθανός λόγος ίσως είναι ότι ο συγκερασμός των δυο αναφορών έγινε στη βάση ενός ελάχιστου κοινού παρανομαστή, ότι και οι δύο απόψεις παραδέχονταν πως η πυρηνική χρήση των αγωγών ήταν πιθανή¹²² απλώς με διαφορετικό βαθμό βεβαιότητας. Με άλλα λόγια μια σοβαρή και αξιόπιστη ανάλυση της DOE που λάμβανε υπόψη όλα τα γνωστά πιθανά ενδεχόμενα και κατέληγε σε ένα πιθανοτικό αποτέλεσμα, λήφθηκε υπόψη με τα ίδια μέτρα και σταθμά με μια αναφορά στηριζόμενη στις πεποιθήσεις ενός αναλυτή της WINPAC, επειδή η δεύτερη, ικανοποιούσε πολιτικές σκοπιμότητες της κυβέρνησης Bush. Επίσης, την άποψη της WINPAC υιοθέτησε¹²³ και ο Tenet, επειδή η συγκεκριμένη υπηρεσία ανήκε στην CIA. Το εν λόγω γεγονός θα μπορούσε να καταχωρηθεί εντός του φάσματος της πολιτικοποίησης στο κλειστό γραφειοκρατικό σύστημα. Ο ανταγωνισμός¹²⁴ μεταξύ των υπηρεσιών

¹²⁰Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012, σελ 501.

¹²¹ Πηγή <http://www.dia.mil/About.aspx>

¹²²Στο ίδιο, σελ 501.

¹²³Robert Jervis, «Why the intelligence Fails», σελ 184.

¹²⁴Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31,

πληροφοριών για την πώληση του προϊόντος τους στην εκτελεστική εξουσία οδήγησε τον Tenet να υιοθετήσει την ανορθολογική άποψη του Turner έναντι της ισχυρά τεκμηριωμένης άποψης της DOE. Σε απάντηση των παραπάνω, η DOE το Δεκέμβριο του 2001 εξέδωσε ένα άλλο έγγραφο σύμφωνα με το οποίο εάν οι αγωγοί χρησιμοποιούνταν για φυγοκέντρηση θα απαιτούνταν «σημαντική επιπρόσθετη έρευνα και ανάπτυξη¹²⁵» η οποία θα απαιτούσε πολλά χρόνια για να τελεσφορήσει¹²⁶. Στην ουσία αυτό το έγγραφο κατέρριπτε το μελλοντικό επιχείρημα της κυβέρνησης Bush περί άμεσης απειλής «imminent threat». Συμπερασματικά, σύμφωνα με την τυποποίηση του Glen Hastedt, οι προσπάθειες του Turner να επιβάλει την άποψη του σχετικά με τη χρήση των αγωγών αλουμινίου στην πληροφοριακή κοινότητα, κατατάσσονται στο εννοιολογικό πλαίσιο της πολιτικοποίησης εντός του γραφειοκρατικού συστήματος της Κοινότητας Πληροφοριών. Ο Turner κατέβαλε προσπάθειες να ελέγξει τις αρχικές υποθέσεις εργασίας¹²⁷ προσαρμόζοντας τα δεδομένα στους φυγοκεντρητές τύπου Zirpe. Παράλληλα, εξοβέλισε από την ανάλυση τη χρήση των αγωγών για συμβατικούς σκοπούς, γεγονός που κατά τον Glenn Hastedt εντάσσεται στο φάσμα της ήπιας πολιτικοποίησης εντός του γραφειοκρατικού συστήματος. Σύμφωνα με τον καθηγητή η ήπια πολιτικοποίηση χαρακτηρίζεται από την προσπάθεια να ελεγχθούν οι θεμελιώδεις υποθέσεις εργασίας «guiding assumptions¹²⁸». Έτι δε, κατέβαλλε προσπάθειες να αλλάξει τους κανόνες λήψης απόφασης αποστέλλοντας απευθείας σε κυβερνητικά στελέχη τις «εκτιμήσεις» του αφαιρώντας από την εξίσωση την DOE γεγονός που σύμφωνα με τον Hastedt συνιστά σκληρή πολιτικοποίηση¹²⁹ στο κλειστό γραφειοκρατικό σύστημα.

Η 11^η Σεπτεμβρίου έδρασε καταλυτικά για την απόφαση εισβολής στο Ιράκ. Η καμπάνια της κυβέρνησης Bush μεταρσίωνε πλέον το Ιράκ ως απειλή στη συνείδηση της αμερικανικής κοινωνίας. Ο φόβος αποτελμάτωσε τις ρεαλιστικές συνιστώσες λήψης αποφάσεων της αμερικανικής κοινωνίας με αποτέλεσμα την άρση των αναστολών της εισβολής. Τον Σεπτέμβριο του 2002 ο Λευκός Οίκος άρχισε μια τηλεοπτική καμπάνια για να «ενημερώσει το κοινό» για την απειλή του Ιράκ. Η πολιτικοποίηση πλέον στο δημόσιο σύστημα άρχισε

Φεβρουάριος, 2013, σελ 13.τα ακριβή λόγια είναι: «(Ηπια ισχύς στο υποσύστημα των elite) Disagreements now incorporate the added presence of competing bureaucratic interests and policy priorities. »

¹²⁵Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012,σελ 503,τα ακριβή λόγια είναι:«significant additional research and development».

¹²⁶Στο ίδιο, σελ 504.

¹²⁷Hastedt Glenn, “The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience”,στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013,τα ακριβή λόγια είναι:«Soft politicization: At this point consensus politics gives way to efforts to control the terms of the analysis either through controlling guiding assumptions, changing the participants through exclusion or inclusion, altering decision rules, or changing the institutional setting within which the analysis is carried out and approved.», σελ 12.

¹²⁸Στο ίδιο, σελ 12.

¹²⁹Στο ίδιο σελ 12,τα ακριβή λόγια είναι:«Hard politicization: Intelligence analysis here is a struggle of wills in which one side seeks to impose an outcome on others».

να λαμβάνει σάρκα και οστά. Το θέμα των αγωγών αλουμινίου βρισκόταν στα πρωτοσέλιδα των New York Times. Τους τελευταίους 14 μήνες το Ιράκ εμφανίζονταν να προμηθεύεται χιλιάδες αλουμινένιους αγωγούς για τους οποίους αμερικανοί αξιωματούχοι πίστευαν ότι θα χρησιμοποιούνταν στο πυρηνικό του πρόγραμμα. Ταυτοχρόνως, υψηλά κυβερνητικά στελέχη όπως ο αντιπρόεδρος Cheney και ο Secretary of State Colin Powell, η Rice, ο Rumsfeld εμφανίστηκαν σε τηλεοπτικές εκπομπές χρησιμοποιώντας τους αγωγούς αλουμινίου ως πειστήριο A «Exhibit A» της πυρηνικής απειλής του Ιράκ. Ωστόσο, κανένα κυβερνητικό στέλεχος δεν ισχυρίστηκε ανεπιφύλακτα ότι οι αγωγοί αλουμινίου προορίζονταν για πυρηνική χρήση. Για παράδειγμα οι Cheney και Powell όταν ρωτήθηκαν σχετικά με τους αγωγούς ανέφεραν ως πηγή ένα άρθρο των New York Times¹³⁰ και όχι την κοινότητα πληροφοριών. Το σίγουρο είναι ότι, τα ανωτέρω στελέχη της κυβέρνησης μόνο για αβελτηρία δεν θα μπορούσαν να κατηγορηθούν.

Σύμφωνα με την Επιτροπή της Γερουσίας των Διεθνών Σχέσεων «Senate Committee on Foreign Relations» οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι όταν αντιπροσωπεύουν την κυβέρνηση ή αναφέρονται σε θέματα που άπτονται της κοινότητας πληροφοριών οι απόψεις τους πρέπει να ταυτίζονται ανάλογα των διαθέσιμων πληροφοριών. Εάν κάποιος θέλει να αναφέρει την άποψή του μπορεί, αρκεί να δηλώσει ότι είναι η προσωπική του γνώμη. Επειδή, η DOE επέμενε στην αρχική της τοποθέτηση σε σχέση με τη χρήση των αγωγών, εάν οι παραπάνω αξιωματούχοι προέβαιναν σε οποιαδήποτε κατηγορηματική δήλωση θα είχαν σοβαρό πρόβλημα. Σε ότι αφορά το θέμα του απόρρητου των αναλύσεων της κοινότητας πληροφοριών, η ανάλυση του Turner είχε διαρρεύσει στον τύπο και τα κυβερνητικά στελέχη μπορούσαν αβρόχους ποσί να αναφερθούν στους αγωγούς υπερκεράζοντας τα όποια νομικά κωλύματα. Παρά ταύτα, ένα κυβερνητικό στέλεχος και μάλιστα το ισχυρότερο, ο Πρόεδρος Bush, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα μέλη της κυβέρνησης, ισχυρίστηκε με απόλυτη βεβαιότητα, ότι το Ιράκ είχε προβεί σε αρκετές προσπάθειες να αποκτήσει αγωγούς αλουμινίου για πυρηνική χρήση¹³¹. Το γεγονός αυτό, όπως ήταν φυσικό δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα στον Λευκό Οίκο.

Λίγο νωρίτερα, ο Πρόεδρος Bush είχε ζητήσει από το Κογκρέσο έγκριση έναρξης πολεμικών επιχειρήσεων στο Ιράκ. Σε βοήθεια για την απόφαση τους οι γερουσιαστές ζήτησαν από την Κοινότητα Πληροφοριών την έκδοση Εθνικής

¹³⁰Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012, σελ 505.

¹³¹Στο ίδιο, σελ 508 τα ακριβή λόγια είναι: « He (αναφέρετε στον Πρόεδρο Bush) may have been supposed to say something like 'I believe the tubes are for centrifuges' or 'We have reports that the tubes are for centrifuges', which the Intelligence Community would have had no problem supporting. In fact, a White House background paper that was released to compliment the president's speech does caveat the tubes in this way, stating that 'Iraq has sought to buy thousands of specially designed aluminum tubes which officials believe were intended as components of centrifuges to enrich uranium' [author's emphasis].108 So, it may have happened that President Bush simply got up to the UN podium and decided in the moment to drop the caveats».

Εκτίμησης Πληροφοριών¹³² (National Intelligence Estimate) για το Ιρακινό πρόγραμμα. Μια Εθνική Εκτίμηση Πληροφοριών, βασίζεται στις κοινές εκτιμήσεις των μελών της Κοινότητας Πληροφοριών, ωστόσο περιέχει και τις αιρετικές απόψεις. Μια τέτοια αναφορά θα αποκάλυπτε ότι, οι ισχυρισμοί του Προέδρου Bush δεν υποστηρίζονταν από τις διαθέσιμες πληροφορίες, δεδομένου ότι, η DOE δεν είχε αποσύρει τις επιφυλάξεις της. Ένα δεύτερο έγγραφο που εκδόθηκε από την DOE και επαναλάμβανε τις ίδιες θέσεις για τους αγωγούς, είναι πιθανό να υποχρέωσε τον πρόεδρο Bush στο εβδομαδιαίο ραδιοφωνικό διάγγελμα του να μην αναφερθεί άμεσα στους αγωγούς αλλά να μιλήσει γενικά περί πυρηνικού εξοπλισμού¹³³.

Συνεπώς, υπό το καθεστώς του φόβου ότι μια Εθνική Εκτίμηση Πληροφοριών θα προκαλούσε ολοσχερή δήωση στην αξιοπιστία του προέδρου Bush, επειδή θα αποκαλύπτονταν ότι ο ανεπιφύλακτος ισχυρισμός του προέδρου για τους αγωγούς αλουμινίου, δεν ανταποκρίνονταν στα πραγματικά στοιχεία, η ανάλυση του Turner θα έπρεπε να υιοθετηθεί από την πλειοψηφία της κοινότητας πληροφοριών. Στις 16 Σεπτεμβρίου του 2002 ο Turner και μια ομάδα εργολάβων «contractors» οποίοι αναφέρονταν με το προσωνύμιο Κόκκινη Ομάδα «Red Team» άρχισαν να εργάζονται πάνω στο θέμα των αγωγών. Η ομάδα χρησιμοποίησε τον πίνακα του Turner ο οποίος αναφέρονταν σε φάσμα συνεχόμενων τιμών των διαστάσεων όλων των φυγοκεντρικών τύπου Zippe. Επιπροσθέτως, ανέφερε ότι οι προδιαγραφές του μήκους και του πάχους των αγωγών ήταν παρόμοιες με εκείνες των φυγοκεντρικών που κατείχε το Ιράκ πριν τον πόλεμο του Κόλπου. Με άλλα λόγια, η Red Team υιοθέτησε την υπόθεση εργασίας του Turner. Η DOE δεν προσκλήθηκε να συζητήσει με τους ειδικούς της Red Team την εκτίμησή τους. Σε ερώτηση από την επιτροπή της γερουσίας SSCI¹³⁴ γιατί δεν συνεργάστηκε με τους ειδικούς της υπόλοιπης κοινότητας πληροφοριών ο Turner απάντησε ότι «προσπαθούμε να

¹³²Οι Εθνικές Εκτιμήσεις Πληροφοριών είναι το επιστημότερο έγγραφο της Κοινότητας Πληροφοριών. Αντιπροσωπεύει την κοινή εκτίμηση κάθε μέλους της Κοινότητας καθώς και της DOE.

¹³³Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012, σελ 509.

¹³⁴Η επιτροπή αυτή δημιουργήθηκε από τη γερουσία το 1976 ώστε να εποπτεύει τις δραστηριότητες των υπηρεσιών πληροφοριών καθώς και τα προγράμματα της κυβέρνησης των ΗΠΑ. «Να αναφέρει στην Γερουσία τις πληροφοριακές δραστηριότητες και τα προγράμματα και να ασκεί νομοθετική επίβλεψη για τις δραστηριότητες των υπηρεσιών πληροφοριών και να διασφαλίζει ότι οι δραστηριότητες αυτές είναι σύμφωνες με το Σύνταγμα των ΗΠΑ. Αποτελείται από 15 γερουσιαστές εκ των οποίων οι οχτώ προέρχονται από το πλειοψηφικό κόμμα ενώ οι επτά από τη μειονότητα. Αν και όλοι οι γερουσιαστές έχουν πρόσβαση σε διαβαθμισμένες πληροφοριακές εκτιμήσεις, η πρόσβαση σε μεθόδους προγράμματα καθώς στον προϋπολογισμό περιορίζεται σε εκείνα τα μέλη της Επιτροπής που ανήκουν και στην κοινότητα πληροφοριών (Intelligence Committee members) καθώς και στην Υποεπιτροπή Άμυνας και στα μέλη της (Defense Appropriations Subcommittee). Από το νόμο ο Πρόεδρος είναι υποχρεωμένος να διασφαλίζει ότι η επιτροπή είναι ενημερωμένη πλήρως για τις δραστηριότητες της κοινότητας πληροφοριών. Τούτο σημαίνει ότι οι υπηρεσίες πληροφοριών υποχρεούνται να ενημερώνουν την Επιτροπή για τις δραστηριότητες τους και τις αναλύσεις τους τις μυστικές επιχειρήσεις τους καθώς και για τις πληροφοριακές αστοχίες τους.

Πηγή: <http://www.intelligence.senate.gov/about>

αποδείξουμε μερικά πράγματα που εμείς θέλουμε... δεν είναι ομαδική προσπάθεια¹³⁵».

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2002 μια μέρα αργότερα η Red Team ανέφερε ότι οι προδιαγραφές των αγωγών είναι σύμφωνες με αυτές των φυγοκεντρικών αερίου. Στον διυτηρεσιακό συντονισμό που απαιτούνταν για την έκδοση της NIE η CIA και η DIA καθώς και άλλες υπηρεσίες ψήφισαν υπέρ της ανάλυσης της WINPAC. Η ανάλυση της DOE υποστηρίχθηκε μόνο από την ίδια και το Γραφείο Πληροφοριών και Ερευνών του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ.¹³⁶

Εν κατακλείδι, η διαρροή της αναφοράς του Turner στον τύπο άλλαξε το εννοιολογικό πλαίσιο της πολιτικοποίησης δεδομένου ότι, έδωσε βήμα στους φορείς χάραξης πολιτικής να αναφέρονται στη χρήση των αγωγών αλουμινίου μονολιθικά, ως χρήση για πυρηνικό εξοπλισμό, εξορίζοντας την άποψη της DOE από την δημόσια συζήτηση. Η έκθεση Turner ουσιαστικά έστρεψε το δημόσιο διάλογο στη πυρηνική απειλή του Ιράκ. Ταυτόχρονα η αναφορά του Turner σε συνδυασμό με την ρητορική των φορέων χάραξης πολιτικής μετέτρεψε το ευρύ κοινό από παθητικό σε ενεργητικό. Η δημοσιοποίηση στο ευρύ κοινό εκτιμήσεων που να ταυτίζονται των πολιτικών σκοπιμοτήτων δημιούργησαν «intimidating pressure» στους υπόλοιπους συμμετέχοντες του δημόσιου υποσυστήματος γεγονός που συνιστά σκληρή πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα.¹³⁷ Σύμφωνα με τον Conway «Το 2001 και το 2002 ο Turner και η Red Team παρήγαγαν παραπλανητικό κινδυνολογικό πληροφοριακό προϊόν με απώτερο σκοπό να βοηθηθούν οι νεοσυντηρητικοί στη δικαιολόγηση αλλαγής καθεστώτος στο Ιράκ. Σε ότι αφορά τους αγωγούς αλουμινίου η πληροφοριακή αποτυχία δεν ήταν αποτέλεσμα ανικανότητας και ομαδικής σκέψης «groupthink». Η αποτυχία οφείλονταν στο ότι η πληροφοριακή κοινότητα υιοθέτησε την ανάλυση του Turner. Η Red Team σκόπιμα διαστρέβλωσε τις πληροφορίες ώστε να στηριχθούν οι νεοσυντηρητικές επιδιώξεις» Υπό το παραπάνω πρίσμα, καθίσταται σαφές ότι ένα από τα ισχυρότερα εργαλεία συγκριτικής ανάλυσης όπως είναι οι κόκκινες ομάδες «Red Teams» και οι δικηγόροι του διαβόλου «Devil advocates» τα οποία εάν χρησιμοποιηθούν ορθολογικά βοηθούν τους αναλυτές να εξετάσουν υπό διαφορετικό πρίσμα τις βασικές υποθέσεις εργασίας, πολιτικοποιήθηκε με σκοπό την εκλογίκευση της κυβερνητικής πολιτικής. Η πολιτικοποίηση της Red Team εντάσσεται στο εννοιολογικό πλαίσιο του υποσυστήματος των elite. Σύμφωνα με τον Glenn Hastedt το υποσύστημα των elite περιλαμβάνει την πληροφοριακή κοινότητα, σημαντικά πρόσωπα του κογκρέσου, καθώς και

¹³⁵Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012, σελ 509.

¹³⁶Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012, σελ 493-512.

¹³⁷Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 201., σελ 14.

εκπροσώπους των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η υιοθέτηση της έκθεσης Turner επηρέασε όλο το φάσμα των δρώντων στο υποσύστημα των elite. Σύμφωνα με τον Patric Conway, «οι νεοσυντηρητικοί χρησιμοποίησαν την Red Team για να χειραγωγήσουν τις πληροφορίες και να παράγουν ουσιαστικά προπαγάνδα. Εάν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ήταν προσεκτικότερα θα διέκριναν τις πραγματικές απειλές από τα ακραία σενάρια.¹³⁸».

Επιπρόσθετα, η ομοβροντία δημαγωγικής ρητορικής των υψηλόβαθμων στελεχών της κυβέρνησης Bush μετέτρεψε το ευρύ κοινό από παθητικό σε ενεργητικό. Σύμφωνα με τον Glenn Hasted « *Η πολιτικοποίηση (στο εννοιολογικό πλαίσιο του δημόσιου συστήματος) λαμβάνει αυξανόμενη δημοσιοποίηση και προστίθεται μια άλλη διάσταση όπου η δημοσιοποίηση των πληροφοριών ουσιαστικά προκαλούν πλέον πολιτικοποίηση*¹³⁹.» Με άλλα λόγια, η εσωτερική νομιμοποίηση που αποκτά η κυβέρνηση Bush από την αμερικανική κοινωνία είναι ικανή να υπερκεράσει τις τυχόν εσωκομματικές-εξωκομματικές αντιστάσεις ως προς την εφαρμοζόμενη πολιτική του στο Ιράκ.

2.4 Η Μεγέθυνση της Απειλής.

Το Μάιο του 2003 ο Paul Wolfowitz σε μια συνέντευξη του στο Vanity Fair, παραδέχθηκε ότι το θέμα των ΟΜΚ χρησιμοποιήθηκε εργαλειακά στον ελκυσμό της κοινής γνώμης ώστε να δεχθεί το κόστος της εισβολής.¹⁴⁰

Το 2006, Douglas Feith μεταξύ άλλων, δήλωσε σχετικά με το θέμα της ύπαρξης ΟΜΚ ότι η δικαιολόγηση του πολέμου δεν θα στηρίζονταν σε πληροφορίες αν και αυτές μερικές φορές χρησιμοποιούνται εργαλειακά στον δημόσιο λόγο¹⁴¹.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Robert Jervis, η διάδραση πολιτικής –υπηρεσιών πληροφοριών είναι πολυσύνθετη και ασαφής. Αν και σε θεωρητική βάση η λήψη της απόφασης θα έπρεπε να είναι εξαρτημένη μεταβλητή των πληροφοριών, ωστόσο στο δίπολο της σχέσης πολιτικής –πληροφορίες συχνά προκύπτει ότι η πολιτική επιδρά με όρους ισχύος στο πληροφοριακό προϊόν. Οι έρευνες που διενεργήθηκαν μετά την εισβολή στο Ιράκ καθώς και ο σάλος που δημιουργήθηκε στην αμερικανική και βρετανική κοινωνία καταδεικνύουν το γεγονός ότι στη συνείδηση των κοινωνιών μια πολιτική σε ευαίσθητα θέματα

¹³⁸Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012.σελ 512 τα ακριβή λόγια είναι: « The problem is neoconservatives' use of Red Teams to manipulate intelligence and produce what is essentially propaganda. A more vigilant media is required to discern genuine threats from extreme, worst-case scenarios».

¹³⁹Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013,σελ 12, τα ακριβή λόγια είναι: « Politicization here becomes increasingly public thereby adding another dimension, the publicization of intelligence, to the dynamics of intelligence politicizing».

¹⁴⁰Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 30.

¹⁴¹Στο ίδιο, σελ 30, τα ακριβή λόγια είναι « My basic view is, the rationale for the war didn't hinge on the details of this intelligence even though the details of the intelligence at times became elements of the public presentation».

ασφαλείας θα πρέπει να είναι εξαρτημένη μεταβλητή πληροφοριακών προϊόντων.¹⁴²

Σύμφωνα και με τον James J. Wirtz όταν επιχειρείται η εφαρμογή εξωτερικής πολιτικής σε θέματα ασφαλείας δεν υπάρχει χώρος για πολιτική βραδύνοια. Εάν ένας Πρόεδρος θέλει να επιβάλει μια συγκεκριμένη πολιτική που επηρεάζει τα συμφέροντα του συνόλου, η συνεισφορά των υπηρεσιών πληροφοριών είναι κρίσιμη διότι δίνει αξιοπιστία στην πολιτική.¹⁴³ Η ισχυρή πεποίθηση των δημοκρατικών κοινωνιών περί εφαρμογής μιας πολιτικής στη βάση των πληροφοριακών προϊόντων κινητροδοτεί τα πολιτικά κόμματα να θεμελιώσουν τις πολιτικές τους πάνω σε πληροφοριακές εκτιμήσεις.

Στην περίπτωση του Ιράκ οι Δημοκρατικοί ψήφισαν υπέρ της εισβολής εντούτοις, όταν δεν βρέθηκαν ΟΜΚ στο Ιράκ κατέφυγαν στην πολιτική του αποδιοπομπαίου τράγου μεταφέροντας τα βάρη στη κοινότητα πληροφοριών. Ωστόσο, η μεταφορά βαρών στις υπηρεσίες πληροφοριών από τους Δημοκρατικούς θα αθώωνε την κυβέρνηση Bush παρουσιάζοντάς της ως θύμα. Συνεπώς, για τους Δημοκρατικούς ο ισχυρισμός ότι το πληροφοριακό προϊόν πολιτικοποιήθηκε, μεγιστοποιούσε το πολιτικό συμφέρον τους δεδομένου ότι η πολιτικοποίηση επέσυρε κατηγορίες για την κυβέρνηση.

Εκείνος που χειραγώγησε τις υπηρεσίες πληροφοριών ευθύνεται και για την αποτυχία της εισβολής.¹⁴⁴ Στον αντίποδα, οι Ρεπουμπλικάνοι αρχικά δεν δέχτηκαν τα περί εσφαλμένου πληροφοριακού προϊόντος, αλλά προτίμησαν να στηριχθούν στην εκδοχή ότι τα ΟΜΚ είχαν διασπαρθεί κατά μήκος των συριακών συνόρων. Όταν αυτή η εκδοχή αποκλείστηκε, προσπάθησαν να αποσπάσουν την προσοχή του κοινού από την δυσάρεστη εκδοχή της πολιτικοποίησης των πληροφοριών. Η Ειδική Επιτροπή της Γερουσίας «Select Committee on Intelligence (SSCI)» που είχε αναλάβει την έρευνα δεν αναφέρθηκε καθόλου στο θέμα της πολιτικοποίησης των της πληροφοριακής διαδικασίας.¹⁴⁵

Αν και καταβλήθηκαν προσπάθειες από τα δυο ισχυρότερα κόμματα της αμερικανικής πολιτικής να αποφύγουν το καίριο ερώτημα, εάν θα υποστήριζαν την εισβολή στο Ιράκ, εφόσον γνώριζαν ότι ο Saddam δεν είχε ΟΜΚ, εκείνος που ξεκάθαρα προσδιόρισε την τιμή της μεταβλητής των πληροφοριών στο θέμα του Ιράκ ως μηδενική ήταν ο Πρόεδρος Bush. Ο Bush παραδέχτηκε ότι θα

¹⁴²Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ. 6.

¹⁴³Wirtz James J., «The Politicization Paradox» στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.25, τευχ.1, Δεκέμβριος, 2011, σελ 206, τα ακριβή λόγια είναι:«Thus ,if a President publicly commits to a particular position that affects the interests of a key constituency, intelligence makes a critical contribution to political debate because it can validate the decisions and positions staked out by the Executive Branch».

¹⁴⁴Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ. 6.

¹⁴⁵Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ. 7.

προχωρούσε στην εισβολή «...επειδή ο Saddam επιδίωκε την απόκτηση πυρηνικών όπλων και επειδή οι κυρώσεις και οι επιθεωρήσεις ήταν αναποτελεσματικές. Περαιτέρω, ο Saddam είχε δημιουργήσει ένα τυραννικό, ιδιαίτερα επικίνδυνο καθεστώς, το οποίο μελλοντικά θα δημιουργούσε τεράστια προβλήματα¹⁴⁶». Παρόμοια στάση κράτησε και ο πρωθυπουργός της Βρετανίας Tony Blair. Συνεπώς, σύμφωνα πάντα με τους δυο ηγέτες η υψηλή μεταβλητή της εχθρικής απειλής τους οδήγησε στην επέμβαση το 2003 και όχι οι εσφαλμένες πληροφορίες. Όπως αποδείχτηκε όμως η ικανότητα προβολής ισχύος του Ιράκ οποιασδήποτε μορφής είτε ασύμμετρης είτε συμβατικής ήταν περιορισμένη, ωστόσο μεγεθύνθηκε με σκοπό την διάδοση ενός διαφορετικού πολιτικού συστήματος το οποίο ανταποκρίνονταν στην κοσμοαντίληψη των εισβολέων. Με άλλα λόγια, για τους ηγέτες ΗΠΑ και ΗΒ, η εισβολή ήταν απαραίτητη εξαιτίας της φύσης του καθεστώτος του Ιράκ η οποία καθόριζε και τις προθέσεις του Saddam. Ωστόσο, παρά τις προθέσεις των ηγετών οι δημοκρατικές αντιστάσεις πχ της αντιπολίτευσης αλλά και στο εσωτερικό της κυβέρνησης κάμφθηκαν υπό το βάρος του ισχυρισμού της κατοχής ΟΜΚ σε συνδυασμό με την τρομοκρατία.

Με άλλα λόγια χωρίς τη μεγέθυνση της απειλής εξαιτίας τους ισχυρισμού κατοχής ΟΜΚ και τις τρομοκρατικές διασυνδέσεις του Ιράκ, οι δυο ηγέτες θα συναντούσαν ισχυρότερες αντιστάσεις στο εσωτερικό για να επιβάλουν την πολιτική τους.

Για να θυμηθούμε και τον Glenn Hastedt, στο υποσύστημα των elite οι παίκτες διαγκωνίζονται να επιβάλουν την θέληση τους στο πλαίσιο ενός παιγνίου μηδενικού αθροίσματος.¹⁴⁷ Ο ισχυρισμός κατοχής ΟΜΚ και η μεγέθυνση του φόβου στο εσωτερικό έδρασε ως καταλύτης στην εφαρμογή των κυβερνητικών πολιτικών σκοπιμοτήτων.

2.5 Πολιτικοποίηση Πληροφοριών στο «Δημόσιο Σύστημα».

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, η τρίτη τυπολογία του Hastedt περιλαμβάνει την πολιτικοποίηση στο «δημόσιο υποσύστημα «mass public»». Οι παίκτες σε αυτό το υποσύστημα είναι η Κοινότητα Πληροφοριών, οι elite και το ευρύ κοινό. Για την κυβέρνηση Bush, η πολιτικοποίηση σε αυτό το εννοιολογικό πλαίσιο ήταν απαραίτητη για να πετύχει την εσωτερική νομιμοποίηση και να κατορθώσει να κινητοποιήσει εθνικούς πόρους για την υλοποίηση της υψηλής στρατηγικής της. Η πολιτικοποίηση σε αυτό το πλαίσιο για μια κυβέρνηση έχει τα εξής πλεονεκτήματα:

¹⁴⁶Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006.σελ 7.

¹⁴⁷Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013,σελ. 11.

Πρώτον, η άγνοια η αδιαφορία και το υψηλό κόστος της απόκτησης ποιοτικής πληροφόρησης για το κοινό δημιουργούν κενό πνευματικής ισχύος ώστε μια κυβέρνηση να έχει την δυνατότητα να το καλύψει απευθυνόμενη στο συναίσθημα του φόβου αυξάνοντας το μέγεθος της απειλής¹⁴⁸.

Δεύτερον, η άγνοια του κοινού καλύπτεται από ιδεολογικές πεποιθήσεις οι οποίες διευκολύνουν τις ελίτ να τις χειριστούν¹⁴⁹. Με άλλα λόγια η υψηλή τιμή της ασυμμετρίας¹⁵⁰ πληροφόρησης μεταξύ των παικτών σε αυτό το υποσύστημα, με το ευρύ κοινό στην κατώτερη βαθμίδα της πληροφόρησης διευκολύνει την χειραγώγηση.¹⁵¹

Τρίτον, η χειραγώγηση γεγονότων από κυβερνητικά στελέχη που αντανakλούν στο συναίσθημα του κοινού διευκολύνουν στο να παρουσιαστούν τα επιχειρήματα των κυβερνητικών στελεχών ως αληθοφανή.¹⁵²

Μετά την εκλογή της κυβέρνησης Bush το σημαντικότερο θέμα προς συζήτηση αφορούσε την Αραβοϊσραηλινή σύρραξη στη Μέση Ανατολή. Σε αυτές τις συζητήσεις το Ιράκ θεωρήθηκε ως ο κύριος αποσταθεροποιητικός παράγοντας στην περιοχή. Παράλληλα, το Υπουργείο Άμυνας με το Γενικό Επιτελείο θα εξέταζαν τις στρατιωτική επιλογή χερσαίας επέμβασης ώστε να εκθρονίσουν το Saddam. Το πρόβλημα στην εφαρμογή αυτής της πολιτικής εστιάζονταν στην έλλειψη της απαραίτητης εσωτερικής νομιμοποίησης από την Αμερικανική κοινωνία. Η κατάσταση όμως ,άλλαξε δραματικά στις 11 Σεπτεμβρίου του 2001. Ο φόβος που προκάλεσε η επίθεση στους δίδυμους πύργους, απονέκρωσε τα ρεαλιστικά αντανakλαστικά της αμερικανικής κοινωνίας και την κατέστησε ευάλωτη στις πολιτικές κυβερνητικές σκοπιμότητες. Ο Rumsfeld ανέφερε ότι κάθε προσπάθεια εναντίον της παγκόσμιας τρομοκρατίας, αναπόφευκτα περνάει μέσα από την Βαγδάτη. Στο ίδιο μήκος κύματος ο Wolfowitz είπε ότι υπήρχαν 10 έως 50 τοις εκατό πιθανότητες, ο Saddam να έχει λάβει μέρος στον σχεδιασμό της 9/11. Την ίδια περίοδο, εξωκυβερνητικοί θιασώτες υπέρ του πολέμου σε μια ανοικτή επιστολή στον πρόεδρο Bush υπογραμμένη από αρκετούς νεοσυντηρητικούς ανέφερε ότι, η Ιρακινή κυβέρνηση παρείχε βοήθεια για την επίθεση στις 11 Σεπτεμβρίου. Ωστόσο, ο κυριότερος λόγος για εισβολή στο Ιράκ, εστιάζονταν στην πεποίθηση

¹⁴⁸Cavanaugh Jeffrey M, «From the “Red Juggernaut” to Iraqi WMD: Threat Inflation and How it Succeeds in the United States» στο *Political Science Quarterly*, τομ. 122, τευχ.4, Χειμώνας, 2007,σελ. 566.

¹⁴⁹Cavanaugh Jeffrey M, «From the “Red Juggernaut” to Iraqi WMD: Threat Inflation and How it Succeeds in the United States» στο *Political Science Quarterly*, τομ. 122, τευχ.4, Χειμώνας, 2007, σελ 567.

¹⁵⁰Hastedt Glenn, “The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience”, στο *Intelligence and National Security*, 2013, τομ. 28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013, σελ.13, τα ακριβή λόγια είναι: «This is likely to be especially true for the mass public which historically has been minimally knowledgeable about the specifics of national security issues and tends to gravitate to and away from policy problems with great frequency».

¹⁵¹Cavanaugh Jeffrey M, «From the “Red Juggernaut” to Iraqi WMD: Threat Inflation and How it Succeeds in the United States» στο *Political Science Quarterly*, τομ. 122, τευχ.4, Χειμώνας, 2007, σελ. 567.

¹⁵²Το ίδιο, σελ. 567.

ενός ευκολότερου πόλεμου σε σχέση με το Αφγανιστάν¹⁵³. Με άλλα λόγια η δομή ισχύος του συστήματος στη Μέση Ανατολή παρουσίαζε ρήγμα ισχύος στο Ιράκ. Ακόμα και εάν οι αποδείξεις δεν συνέδεαν το Ιράκ απευθείας με την τρομοκρατία ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας περιλαμβάνει τον εκθρονισμό του Saddam. Παράλληλα, στο διάγγελμά του στον Αμερικανικό λαό στις 29 Ιανουαρίου του 2002, ο Bush κατέταξε το Ιράκ το Ιράν και την Βόρεια Κορέα στον άξονα του κακού. Η ρητορική του συνέδεε την τρομοκρατία και τα ΟΜΚ ως κοινή απειλή. Σύμφωνα με τη συλλογιστική του προέδρου Bush τα κράτη παρίες «Rogue States» θα μπορούσαν να χορηγήσουν ΟΜΚ σε τρομοκράτες και για αυτό ο στόχος είναι οι τρομοκράτες και οι χώρες που τους υποστηρίζουν. Τα επιχειρήματα της κυβέρνησης Bush στόχευαν στο να αποπροσανατολίσουν την αμερικανική κοινωνία ως προς τους πραγματικούς σκοπούς της εισβολής στο Ιράκ. Η ρητορική επικεντρώθηκε όχι στον αντικειμενικό σκοπό του εξοβελισμού του Saddam από την εξουσία, αλλά στην προσπάθεια να διακόψουν το πυρηνικό του πρόγραμμα. Στόχος της ρητορικής ήταν η διατήρηση της Βρετανικής υποστήριξης, οι οποίοι είχαν δυσκολίες στο να δικαιολογήσουν ένα πόλεμο χωρίς απτές αποδείξεις ύπαρξης ΟΜΚ. Ο πρόεδρος Bush επαναλάμβανε το 2002 δημοσίως στον τύπο και ιδιωτικά, σε μέλη του κοινοβουλίου ότι δεν υπάρχει «σχέδιο πολέμου στο γραφείο του¹⁵⁴». Οι αληθινές προθέσεις τους όμως έγιναν ξεκάθαρες τις τελευταίες μέρες πριν την εισβολή, όταν η κυβέρνηση Bush διέκοψε τις επιθεωρήσεις στο Ιράκ. Οι προετοιμασίες του πολέμου είχε ήδη λάβει την κρίσιμη δυναμική ώστε να άρει κάθε αντίσταση στην εισβολή. Το μόνο πρόβλημα ήταν στην εξασφάλιση της σύμφωνης γνώμης του αμερικανικού λαού για τον πόλεμο.

2.6 Η Αλληλεπίδραση των Υποσυστημάτων elite και Δημόσιου Υποσυστήματος.

Τον Οκτώβριο του 2002 εκπονήθηκε το νομοσχέδιο που εξουσιοδοτούσε τον πρόεδρο να χρησιμοποιήσει στρατιωτική ισχύ έναντι του Ιράκ. Το νομοσχέδιο πέρασε με ισχυρή πλειοψηφία και από το Κογκρέσο και από τη Γερουσία. Το θέμα των ΟΜΚ στο Ιράκ είχε μεγάλο αντίκτυπο στην αμερικανική κοινωνία. Η υπεραπλούστευση του θέματος στη φράση «Ο Saddam έχει ΟΜΚ» παρείχε σε πολλά μέλη του Κογκρέσου ισχυρό πολιτικό κίνητρο να ψηφίσουν υπέρ. Όταν ο πρόεδρος Bush έθεσε το θέμα του Ιράκ στο Κογκρέσο, η αμερικανική κοινωνία ήδη είχε μετουσιώσει στη συνείδηση της το Ιράκ ως απειλή. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ισχύ του προέδρου έθεταν σε

¹⁵³Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σ.26, τα ακριβή λόγια είναι: «Wolfowitz said there was a 10 to 50 percent chance that Saddam had been part of the 9/11 plot, but that wasn't even the main reason he argued for attacking Iraq immediately. It would be, he argued, an easier war than one in Afghanistan ».

¹⁵⁴Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 29.

μειονεκτική θέση οποιοδήποτε μέλος του Κογκρέσου, θα εξέφραζε διαφορετική γνώμη.¹⁵⁵

Με άλλα λόγια η πολιτικοποίηση στο πλαίσιο του δημόσιου υποσυστήματος¹⁵⁶ από την κοινή γνώμη ισχυροποιούσε τη θέση του προέδρου έναντι των θεσμών με αποτέλεσμα να διευκολύνει την χειραγώγηση του υποσυστήματος των elite . Με άλλα λόγια η κυβέρνηση είχε ήδη αποκτήσει την εσωτερική νομιμοποίηση για την επέμβαση, γεγονός που ουδετεροποίησε τους πολιτικούς της αντιπάλους.

Σε ότι αφορά τους Ρεπουμπλικανικούς η πίστη στη κομματική γραμμή είναι πολύ σημαντική για να την αγνοήσουν, δεδομένου ότι πλησίαζαν και εκλογές. Στην άλλη πλευρά οι Δημοκρατικοί είχαν διαφορετικό δίλλημα. Οι Δημοκρατικοί έφεραν βαρέως στη συνείδηση τους, ότι στον πρώτο πόλεμο του Κόλπου το 1991 είχαν καταψηφίσει την απόφαση. Το γεγονός ότι ο πρώτος πόλεμος του Κόλπου στέφθηκε με επιτυχία τους είχε κοστίσει. Ως αποτέλεσμα, την Εκτίμηση του Οκτωβρίου σε σχέση με το Ιρακινό πυρηνικό πρόγραμμα δεν την έλεγξαν παρά ελάχιστοι γερουσιαστές. Αναπόδραστα, η συμμετοχή του Κογκρέσου στη διαμόρφωση της λήψης της απόφασης στηρίχθηκε όχι σε ανάλυση κόστους οφέλους για το εθνικό συμφέρον των ΗΠΑ αλλά στον φόβο πολιτικής απομόνωσης πολιτικών προσωπικοτήτων.¹⁵⁷

Παρατηρούμε ότι, το υποσύστημα των elite με το δημόσιο υποσύστημα του Hastedt αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Εκ παραλλήλου, διαπιστώνουμε ότι, ενώ το ευρύ κοινό είναι το κατώτερο στη βαθμίδα της πληροφόρησης, εντούτοις, όποιος από τους υπόλοιπους παίκτες κερδίσει την υποστήριξη του καθίσταται κυρίαρχος του παιχνιδιού. Συνεπώς, οι κυβερνητικοί κύκλοι στην προσπάθεια τους να πουλήσουν το πληροφοριακό προϊόν εκμεταλλεύτηκαν τη πληροφοριακή δυσαρμονία¹⁵⁸ για να πουλήσουν ουσιαστικά ένα πόλεμο στους καταναλωτές (αμερικανική κοινωνία).

Εάν η ασύμμετρη πληροφόρηση είναι αδυναμία και προκαλεί ζημία θα έπρεπε να υπάρχει ρυθμιστικός παράγοντας. Στις δημοκρατίες ρυθμιστικός παράγοντας θα έπρεπε να είναι ο ελεύθερος τύπος και ο δημόσιος διάλογος που μειώνει το χάσμα της πληροφόρησης. Κατά συνέπεια, θα μπορούσε να δραστηριοποιήσει τα ρεαλιστικά αντανακλαστικά της αμερικανικής κοινωνίας. Ωστόσο τα φοβικά σύνδρομα που αναπτύχθηκαν από το χτύπημα της 11ης

¹⁵⁵Στο ίδιο, σ.70-71.

¹⁵⁶Στο ίδιο, σ.71.

¹⁵⁷Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σ.69-71.

¹⁵⁸Cavanaugh Jeffrey M, «From the “Red Juggernaut” to Iraqi WMD: Threat Inflation and How it Succeeds in the United States» στο *Political Science Quarterly*, τομ. 122, τευχ.4, Χειμώνας, 2007,σελ 567 και Alexander G Nikolaev and Ernest A Hakanen «Leading to the 2003 Iraq war» σελ 16, τα ακριβή λόγια είναι:«...the authors also analyzed coverage of the president’s speeches in The New York Times for the same time period. What they discovered is that “While at least some debate existed on the actual policy of war, almost none occurred within the Times’ news coverage over the framing of the conflict in terms of terrorism [my emphasis],” and concluded that “the information flow remained one sided for the duration of the months preceding the war on Iraq».

Σεπτεμβρίου ήταν τόσο ισχυρά ώστε να κατευθύνουν την αμερικανική κοινωνία σύμφωνα με τις πολιτικές σκοπιμότητες της κυβέρνησης Bush.¹⁵⁹

2.7 Η Περίπτωση των UNSCOM, INVO και της IAEA.

Μια από τις μεγάλες επιτυχίες της κυβέρνησης Clinton είχε θεωρηθεί ο τερματισμός του προγράμματος ΟΜΚ του Saddam εξαιτίας της πετυχημένης δράσης των υπηρεσιών «United Nations Special Commission “UNSCOM”», «Iraq Nuclear Verification Office “INVO”» και της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας «International Atomic Energy Agency (IAEA)» που επιτηρούσαν το Ιράκ. Ωστόσο, οι επιθεωρήσεις άφησαν πικρές αναμνήσεις στο μυαλό των κυβερνητικών δρώντων του Ιράκ. Η παρουσία της CIA στις ομάδες επιθεώρησης της UNSCOM, μιας υπηρεσίας που η φύση της εργασίας της, επέβαλε ουδέτερη συμπεριφορά σε σχέση με το καθεστώς που ελέγχει, την είχε μετατρέψει σε όργανο συλλογής πληροφοριών των ΗΠΑ. Παρατηρούμε δηλαδή ότι σε συνθήκες αναρχίας του διεθνούς συστήματος (υπό την έννοια ότι δεν υφίσταται κάποια ανώτερη αρχή ως ρυθμιστικός παράγοντας των διεθνών σχέσεων) ο ισχυρότερος δρών, οι ΗΠΑ πολιτικοποίησε μια διεθνή υπηρεσία με στόχο την εξυπηρέτηση των πολιτικών σκοπιμοτήτων τους. Σε αυτό το σημείο επαληθεύεται το πόρισμα του Θουκυδίδη ότι υπό συνθήκες αναρχίας «ο ισχυρός επιβάλλει ότι του επιτρέπει η δύναμή του και ο αδύναμος υποχωρεί και προσαρμόζεται». Η «προσαρμογή» του Ιράκ σε αυτή την περίπτωση οδήγησε στην καθιέρωση της αντίληψης, ότι οι έλεγχοι είχαν ως στόχο πραξικοπηματικές ενέργειες για αποκαθίλωση του υπάρχοντος καθεστώτος. Συνεπώς ένας από τους λόγους που το Ιράκ εφάρμοσε πολιτική παρεμπόδισης των επιθεωρήσεων καθώς και επιχειρήσεις άρνησης -εξαπάτησης. οφείλεται στο γεγονός ότι υπήρχε ο φόβος ότι αποσκοπούν στον εκθρονισμό του Saddam. Ο Charles Duelfer περίγραψε την UNSCOM ως «μαγνήτη κατασκόπων¹⁶⁰» οι οποίοι έχουν διαφορετικούς σκοπούς σε σχέση με την UNSCOM.

Η εκλογή της κυβέρνησης Bush στην εξουσία με υπουργό Άμυνας τον Donald Rumsfeld καθώς και τον υφυπουργό του, Paul Wolfowitz, επαύξησε τις ήδη υπάρχουσες πεποιθήσεις από την προεδρία Clinton περί ανάγκης αποκαθίλωσης του Saddam. Η νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ εφάρμοσε την ίδια πολιτική με το Clinton που αποσκοπούσε στο «regime change»¹⁶¹. Παράλληλα, το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου επιτάχυνε τις διαδικασίες της στρατιωτικής επέμβασης.

¹⁵⁹Cavanaugh Jeffrey M, «From the “Red Juggernaut” to Iraqi WMD: Threat Inflation and How it Succeeds in the United States» στο *Political Science Quarterly*, τομ. 122, τευχ.4, Χειμώνας, 2007,σελ. 566, τα ακριβή λόγια είναι: «Threat inflation cannot rely solely on hot air alone; it must incorporate and use accounts of menacing events abroad that make administration claims plausible. Such triggering events tend to produce a situation in which the public rallies»

¹⁶⁰Ryan Maria, «Wilful Blindness or Blissful Ignorance The United States and the successful Denuclearization of Iraq», στο *Intelligence and National Security*, τομ.29, τευχ.3, Ιούνιος 2014 σελ 477.

¹⁶¹Στο ίδιο, σελ 480.

Παρά την πετυχημένη¹⁶² αποπυρηνικοποίηση του Ιράκ κατά την διάρκεια της διακυβέρνησης Clinton, το Φεβρουάριο του 2002 μια εβδομάδα μετά το τρομοκρατικό χτύπημα ο Διευθυντής της CIA Tenet δήλωνε ότι «Πιστεύουμε ότι ο Saddam ποτέ δεν εγκατέλειψε το πυρηνικό του πρόγραμμα. Εδώ γίνεται αντιληπτό ότι το σόκ της τρομοκρατικής επίθεσης συνέβαλε στην αναθεώρηση της προϋπάρχουσας ευρείας άποψης περί κατοχής ΟΜΚ.

Το Ιράκ διαθέτει επιστήμονες, πυρηνικό πρόγραμμα και πιθανώς εργοστάσια διπλής χρήσης (εργοστάσια νόμιμων προϊόντων που όμως έχουν την δυνατότητα να μετατραπούν σε εργοστάσια παραγωγής χημικών ή βιολογικών παραγόντων) που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν την ανασύσταση ενός πυρηνικού προγράμματος¹⁶³». Οι συγκεκριμένες δηλώσεις του Tenet βασίστηκαν σε υποθέσεις εργασίας της «Iraq Nuclear Verification Office (INVO)» οι οποίες είχαν ελάχιστες πιθανότητες πραγματοποίησης βασισμένες στο «worst case scenario». Αναπόδραστα, γίνεται φανερό ότι η εγγενής αβεβαιότητα των αναφορών των επιθεωρητών διευκόλυνε την πολιτική ηγεσία των ΗΠΑ να προσαρμόσει τη ρητορική της στο σενάριο που θα εξυπηρετούσε τις πολιτικές της σκοπιμότητες.

Σύμφωνα με τους Joseph F Pilat & Nathan E Busch «σχεδόν από την αρχή τμήματα εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών άρχισαν να πολιτικοποιούν τη διαδικασία επιθεώρησης υπονομεύοντάς την¹⁶⁴». Η άρνηση συμμόρφωσης του Ιράκ στις διαδικασίες επιθεώρησης είχε ως αποτέλεσμα το ψήφισμα 707 του Συμβουλίου Ασφαλείας περί «ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΟΜΚ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΘΕΣΤΩΤΩΝ» το οποίο ανέφερε ότι η άρνηση του Ιράκ να δεχτεί τις επιθεωρήσεις ήταν παραβίαση του ψηφίσματος 687 και άφηνε να εννοηθεί ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας θα μπορούσε να κάνει χρήση βίας εναντίον του Ιράκ.

Ο Charles Duelfer ο οποίος υπηρέτησε ως αναπληρωτής πρόεδρος της UNSCOM από το 1993 έως το 2000 αναφέρει «Με τον τρόπο αυτό κατέστη σαφές στο Ιράκ πολύ νωρίς ότι τα περιθώρια μη συμμόρφωσής του ήταν περιορισμένα». Το Συμβούλιο Ασφαλείας κατέστησε σαφές ότι δεν θα παρέμβει παρά μόνο στις πιο οφθαλμοφανείς περιπτώσεις. Ως εκ τούτου, οι επιθεωρητές αντιμετώπιζαν διλλήματα για το εάν θα έπρεπε να αναφέρουν κωλυσιεργίες, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί η απόδοση των επιθεωρήσεων.¹⁶⁵

Το 1995 Ιρακινοί αξιωματούχοι πρότειναν στον πρόεδρο της UNSCOM Rolf Ekeus να παραδώσει μια θετική έκθεση για τα πυραυλικά προγράμματα στο Ιράκ και ως αντάλλαγμα εκείνοι θα του έδιναν πληροφορίες σχετικά με τα

¹⁶²Στο ίδιο, σελ. 481.

¹⁶³Στο ίδιο,σελ. 481, τα ακριβή λόγια είναι«We believe that Saddam never abandoned his nuclear weapons program. Iraq maintains a significant number of nuclear scientists, program documentation, and probably some dual-use manufacturing infrastructure that could support a reinvigorated nuclear weapons program».

¹⁶⁴Pilat Joseph F. & Nathan E. Busch, «WMD Monitoring and Verification Regimes Lessons from Iraq: Lessons from Iraq» στο *Contemporary Security Policy*, τομ.32, τευχ.2, Αύγουστος,2011, σελ. 408.

¹⁶⁵Στο ίδιο, σελ 408.

βιολογικά όπλα που υπήρχαν στο Ιράκ. Ο Ekeus φαίνεται να συναίνεσε και στη συνέχεια κατέθεσε μια έκθεση η οποία παρέκαμπτε τυχόν ανησυχίες εμπειρογνομόνων για τα πυραυλικά συστήματα του Ιράκ. Η έκθεση αυτή δεν έπεισε το Συμβούλιο Ασφαλείας παρά την πίεση που ασκήθηκε από Γαλλία, Ρωσία, και Κίνα να αρθούν οι κυρώσεις στο Ιράκ.¹⁶⁶ Πολλοί αξιωματικοί της UNISCOM ανέφεραν ότι συγκεκριμένοι πολιτικοί κύκλοι συμφερόντων εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας ήταν ο βασικός λόγος που κατέρρευσε το καθεστώς των επιθεωρήσεων.¹⁶⁷

2.8 Η Άρνηση της Επαναφοράς των Επιθεωρήσεων στο Ιράκ.

Ένα άλλο γεγονός που καταδεικνύει με σαφήνεια ότι η απόφαση εισβολής ήταν αποτέλεσμα, μιας ιδεολογικοπολιτικής εδραίας βιοσοφίας των ανώτερων κυβερνητικών κύκλων των ΗΠΑ περί αναγκαιότητας εφαρμογής πολιτικής «regime change» και όχι αδιάσειστων στοιχείων περί ύπαρξης ΟΜΚ και συνδέσμων με την τρομοκρατία, ήταν η άρνηση της κυβέρνησης Bush να επανέλθουν οι επιθεωρητές των Ηνωμένων Εθνών στο Ιράκ παρά το ότι ο Saddam είχε αποδεχτεί το αίτημα. Απόρροια της ίδιας άμετρης και παράλληλα αιθεροβατούσας πολιτικής σκοπιμότητας ήταν ο σχολιασμός του Douglas Feith ότι η αποδοχή των επιθεωρητών στο Ιράκ θα θεωρούνταν ως παραδοχή ήττας των ΗΠΑ.¹⁶⁸ Ο Αντιπρόεδρος της κυβέρνησης σε μία σύσκεψη με το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας «National Security Council» εξέφρασε αντιρρήσεις στην επαναφορά του καθεστώτος των διεθνών επιθεωρήσεων. Σε μια ήδη ειλημμένη απόφαση εισβολής, οι αναφορές των επιθεωρητών, μόνο προσκόμματα θα πυροδοτούσαν στην προετοιμασία της.

Εάν δεν είχε προηγηθεί το τρομοκρατικό χτύπημα στους δίδυμους πύργους είναι αμφίβολο εάν η αμερικανική κοινωνία θα δέχονταν την άρνηση επαναφοράς των επιθεωρητών, τις αμετροεπείς δηλώσεις του Feith, καθώς και εάν θα είχε τόση απήχηση η κυβερνητική φιλοπολεμική καμπάνια.

Χαρακτηριστικό της ιδεολογικής σύγχυσης του Προέδρου Bush ήταν η αδυναμία του να αντιληφθεί γιατί τα Μέλη του Κογκρέσου αλλά και πολλές χώρες όπως η Γερμανία και η Γαλλία εναντιώνονταν στη εισβολή, παρά το γεγονός ότι, θεωρούσαν δεδομένο πως ο Saddam διατηρούσε πυρηνικό πρόγραμμα ΟΜΚ.¹⁶⁹ Η άρνηση των ΗΠΑ στην επαναφορά του καθεστώτος των επιθεωρήσεων είναι τρανή απόδειξη ότι η τιμή της μεταβλητής των πληροφοριών ήταν μηδενική στη λήψη της απόφασης εισβολής το 2003. Σύμφωνα με τον Paul Pillar εάν όντως υπήρχε ανησυχία για την ύπαρξη των

¹⁶⁶Pilat Joseph F. & Nathan E. Busch, «WMD Monitoring and Verification Regimes Lessons from Iraq: Lessons from Iraq» στο *Contemporary Security Policy*, τομ.32, τευχ.2, Αύγουστος, 2011, σελ. 408.

¹⁶⁷Στο ίδιο, σελ 408.

¹⁶⁸,Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 39.

¹⁶⁹Στο ίδιο, σελ. 40.

ΟΜΚ στο Ιράκ δεν υπήρχε λόγος να μην γίνει επανέναρξη των επιθεωρήσεων από τη διεθνή κοινότητα¹⁷⁰.

Παρά τις διεθνείς και εσωτερικές αντιδράσεις φορέων που διατηρούσαν τα ρεαλιστικά αντανακλαστικά τους, οι ουτοπιστικές πεποιθήσεις των κυβερνώντων, χρησιμοποιώντας ως όχημα την τραυματική εμπειρία της 11 Σεπτεμβρίου είχαν ήδη μετουσιωθεί σε μια ψευδεπίγραφη pro patria προπαγανδιστική εκστρατεία. Στο ίδιο πλαίσιο η ένταση με την οποία συντελούνταν η πολιτικοποίηση στο δημόσιο υποσύστημα είχε λάβει εκείνη την κρίσιμη τιμή όπου το ευρύ κοινό «mass public¹⁷¹» έπαιζε πλέον ενεργό ρόλο στην λήψη της απόφασης. Σύμφωνα και με τον Pillar οι δημόσιοι διατυμπανισμοί της κυβέρνησης Bush ήταν τόσο ισχυροί και διήρκησαν τόσο μεγάλη χρονική διάρκεια ώστε η ανάγκη ανατροπής του Saddam εξισώθηκε με την κατοχή ΟΜΚ.¹⁷²

Η εργαλειακή χρήση της τρομοκρατικής επίθεσης της 9/11 έχει τα χαρακτηριστικά της πολιτικοποίησης στο δημόσιο σύστημα. Η εθνικιστική συσπείρωση που προκάλεσε στην εσωτερική δημόσια σφαίρα ο ζόφος της τρομοκρατίας, μείωσαν την αντιληπτικότητα της αμερικανικής κοινωνίας. Ως αποτέλεσμα της κυβερνητικής ρητορικής, σύμφωνα με την έρευνα των Gershkoff and Kushner ¹⁷³ το 95% των Αμερικανών άλλαξαν γνώμη υπέρ της επέμβασης μετά το μήνυμα του Προέδρου το 2003. Σύμφωνα με τη μελέτη «για να πειστεί ο λαός να αποδεχτεί ότι ο πόλεμος στο Ιράκ ήταν «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» έπρεπε να περιοριστούν οι επιλογές τους. Ως εκ τούτου, δεν έπρεπε να έρθουν σε επαφή με άλλες πειστικές εκδοχές αντιμετώπισης του Ιράκ πλην την εκδοχή του «regime change». Για να επιτευχθεί αυτό σύμφωνα πάντα με την έρευνα η ροή πληροφοριών διατηρήθηκε μονομερής κατά την διάρκεια των μηνών πριν την επέμβαση. Αποτέλεσμα του παραπάνω γεγονότος ήταν η δημόσια κοινή γνώμη ποτέ δεν έπεσε κάτω του 55% και κατά περιπτώσεις 70% υπέρ της εισβολής, παρά το γεγονός ότι η αμερικανική κοινωνία είχε γνώση ότι ο πόλεμος μπορεί να καταλήξει σε μεγάλο αριθμό απωλειών».

¹⁷⁰Στο ίδιο,σελ 40.

¹⁷¹Bar Uri Joseph, «The Politicization of Intelligence A Comparative Study», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.26, τευχ..2 Φεβρουάριος 2013,σελ354 τα ακριβή λόγια είναι: «The final setting finds the mass public actively involved in the politicization of intelligence analysis. Where in the elite system the mass public is present more as a spectator than active participant, they are now actively involved as 'referees' whose support must be gained for the analysis to be accepted as truthful and accurate».

¹⁷²Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ. 41.

¹⁷³Alexander G Nkolaev and Ernest A Hakanen, «Leading to the 2003 Iraq war» σελ 16 τα ακριβή λόγια είναι« the authors also analyzed coverage of the president's speeches in The New York Times for the same time period. What they discovered is that "While at least some debate existed on the actual policy of war, almost none occurred within the Times' news coverage over the framing of the conflict in terms of terrorism[my emphasis],” and concluded that “the information flow remained one sided for the duration of the months preceding the war on Iraq.».

2.9 Υψηλή Στρατηγική και Εργαλειακή Χρήση του Πληροφοριακού Προϊόντος.

Σύμφωνα με τον καθηγητή κ. Πλατιά Αθανάσιο μια επιτυχημένη υψηλή στρατηγική απαιτεί σχεδιασμό σε τέσσερις διαστάσεις¹⁷⁴. Η πρώτη διάσταση έχει να κάνει με τη διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος ώστε να καθοριστούν οι διάφορες μορφές απειλών για την εθνική ασφάλεια. Η υψηλή στρατηγική θα πρέπει να εναρμονίζεται με το διεθνές περιβάλλον και τις γεωπολιτικές πραγματικότητες που απορρέουν από τη δομή ισχύος του συστήματος. Η δεύτερη διάσταση άπτεται του καθορισμού των πολιτικών στόχων, ο οποίοι θα πρέπει να βρίσκεται σε αρμονία με τα διαθέσιμους πόρους. Εάν οι στόχοι της υψηλής στρατηγικής υπερβαίνουν τα διαθέσιμα μέσα τότε το σύστημα οδηγείται σε κατάρρευση εξαιτίας υπερεπέκτασης «overextension». Η τρίτη διάσταση αναφέρεται στον καθορισμό του αποτελεσματικότερου συνδυασμού μέσων που θα πραγματώσουν τους ιεραρχημένους πολιτικούς στόχους ενώ η τέταρτη διάσταση, ανάγεται στην προσπάθεια απόκτησης εσωτερικής- εξωτερικής νομιμοποίησης της υψηλής στρατηγικής.

Στην περίπτωση της εισβολής στο Ιράκ η πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα περιλάμβανε την εκμετάλλευση του πληροφοριακού προϊόντος με σκοπό την υλοποίηση της τέταρτης διάστασης της υψηλής στρατηγικής. Σύμφωνα με τον Wolfowitz η εγγενής αβεβαιότητα των αναλύσεων της κοινότητας πληροφοριών είναι δυνατόν να μετατραπεί σε όπλο για τους φορείς χάραξης πολιτικής, ενώ το γεγονός της ύπαρξης εναλλακτικών θεωρήσεων παρέχει ένα χρήσιμο εργαλείο.¹⁷⁵

Στο ίδιο μήκος κύματος ο Αντιπρόεδρος Cheney εξήγγειλε ότι, εάν υπήρχε ένα τοις εκατό πιθανότητα, τρομοκρατική οργάνωση να αποκτήσει πυρηνικό όπλο θα πρέπει οι ΗΠΑ να ενεργήσουν σαν να υπάρχει βεβαιότητα.¹⁷⁶ Ως εκ τούτου, η *sine qua non* εγγενή αβεβαιότητα του πληροφοριακού προϊόντος της κοινότητας πληροφοριών εργαλειοδοτούσε την υλοποίηση μιας απόφασης βασισμένης σε αίοια ιδεολογικοπολιτικά κοσμοείδωλα περί δημοκρατικής εξάπλωσης. Αναμφισβήτητα η υψηλή τιμή της ιδεολογικής μεταβλητής της κυβέρνησης Bush, ποδηγετούσε την αναλυτική πληροφοριακή διαδικασία. Η εισαγωγή όμως σε ένα σύστημα λήψης αποφάσεων, μεταβλητών με ελάχιστη πιθανότητα πραγμάτωσης, είναι πιθανό να οδηγήσει σε εκροές οι οποίες δεν «εναρμονίζονται με το διεθνές περιβάλλον καθώς και τις γεωπολιτικές πραγματικότητες οι οποίες απορρέουν από τον διεθνή καταμερισμό ισχύος¹⁷⁷». Συνέπεια της αστοχίας στην διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος ήταν η αστοχία στον καθορισμών των διαθέσιμων

¹⁷⁴Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000,σελ84.

¹⁷⁵Jack Davis, «Tensions in Analyst-Policymaker Relations Opinions, Facts, and Evidence», σελ 5.

¹⁷⁶Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 345.

¹⁷⁷ Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000,σελ85.

μέσων, καθώς και των απειλών, περιορισμών και ευκαιριών¹⁷⁸. Με άλλα λόγια, οι φορείς χάραξης πολιτικής των ΗΠΑ υιοθετώντας μια υψηλή στρατηγική, στη βάση δομικά ασύμβατων ιδεολογικών πεποιθήσεων, χρησιμοποίησαν την οντολογική αβεβαιότητα των πληροφοριακών προϊόντων της κοινότητας πληροφοριών για να επιτύχουν εσωτερική και εξωτερική νομιμοποίηση για την εισβολή στο Ιράκ το 2003.

Σύμφωνα με τους Michael Fitzgerald & Richard Ned Lebo « ο Αντιπρόεδρος *Richard Cheney* και ο υπουργός Άμυνας *Donald Rumsfeld*, οι βασικοί σύμβουλοι τους, και η Σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας *Condoleezza Rice* ήταν τόσο βέβαιοι για την κρίση τους, τόσο σίγουροι για την κατανόηση των πραγματικοτήτων και είχαν τόσο αυτοπεποίθηση στις ικανότητες τους να χειριστούν τα γεγονότα ώστε δεν έκαναν καμία προσπάθεια να δοκιμάσουν τις επιδιώξεις τους σε σχέση με ανεξάρτητες πληροφοριακές εκτιμήσεις. Αντιθέτως, εξαφάνισαν η αγνόησαν αντίθετες απόψεις που υπήρχαν εντός της κοινότητας πληροφοριών¹⁷⁹». Οι ίδιοι υπερθεματίζουν ότι ο ιδεολογικός δογματισμός υποχρέωσε τον Rumsfeld να ακυρώσει την ανάπτυξη της 1^{ης} τεθωρακισμένης Μεραρχίας. Ο Rumsfeld θεωρούσε το επίπεδο επιχειρησιακής ετοιμότητας ικανό να ανταπεξέλθει έναντι των Ιρακινών δυνάμεων κατά την εισβολή, ωστόσο αγνόησε επιδεικτικά την μεταπολεμική ανάγκη σε στρατιωτικό προσωπικό. Πίστευε ότι οι αμερικανικές δυνάμεις δεν θα πρέπει να συμμετέχουν σε μεταπολεμικές επιχειρήσεις ασφάλειας και διατήρησης ειρήνης. Η ειρήνη πλέον θα ήταν θέμα των Ιρακινών, ενώ μια ενεργός αμερικανική συμμετοχή θα δημιουργούσε προβλήματα εξάρτησης από τα οποία οι ΗΠΑ θα απεμπλέκονταν δύσκολα.¹⁸⁰ Συνεπώς, εάν η υψηλή στρατηγική των ΗΠΑ στόχευε μέσω της αποκαθήλωσης του Saddam να οδηγηθεί η Μέση Ανατολή σε ένα δημοκρατικό domino effect,¹⁸¹ η σημερινή πραγματικότητα αποδεικνύει την αποτυχία της.

Η επιτυχία όμως μιας υψηλής στρατηγικής μεταξύ άλλων είναι γραμμικά εξαρτημένη από την αρμονία μεταξύ των σκοπών και των μέσων. Εάν η αρμονία αυτή διασαλευτεί, επιδιώκοντας σκοπούς χωρίς ορθή ανάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος η στρατηγική καταρρέει. Αντιστρόφως, η ορθή ανάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος συνυφαίνεται με ορθή ανάλυση κόστους/οφέλους η οποία θα καθορίσει τους πολιτικούς στόχους. Εν ολίγοις, η αστοχία στην 1^η διάσταση προκάλεσε αστοχία στη 2^η διάσταση της υψηλής στρατηγικής και το σύστημα οδηγήθηκε σε κατάρρευση από υπερεπέκταση «overextension». Τα μέσα δεν προσαρμόστηκαν στους στόχους της υψηλής στρατηγικής. Η αριθμητική δύναμη που απαιτούνταν σύμφωνα με τον Στρατηγό Shinseki, ήταν υπερδιπλάσια των 125.000 που σχεδίαζε ο Rumsfeld.Ο

¹⁷⁸Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000,σελ85.

¹⁷⁹Fitzgerald Michael & Lebow Richard Ned, «Iraq: The Mother of all intelligence failures» στο *Intelligence and National Security*, Τομ.21, No.5, Ιανουάριος 2007, σελ 885.

¹⁸⁰Fitzgerald Michael & Lebow Richard Ned, «Iraq: The Mother of all intelligence failures» στο *Intelligence and National Security*, Τομ.21, No.5, Ιανουάριος 2007, σελ 891.

¹⁸¹Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 343.

υπολογισμός βασίζονταν στις ανάγκες σταθεροποίησης του μεταπολεμικού Ιράκ.¹⁸² Συνεπώς οι στόχοι της κυβέρνησης Bush που ήταν η σταθεροποίηση του υποσυστήματος της Μέσης Ανατολής εντός του φάσματος των συμφερόντων των ΗΠΑ, μέσω του δημοκρατικού domino effect βρίσκονταν σε δυσαρμονία σε σχέση με τα μέσα που διατέθηκαν ήτοι την διατιθέμενη αριθμητική δύναμη.

Σύμφωνα με τον καθηγητή κ. Πλατιά επειδή τα κράτη είναι ευαίσθητα στο κόστος είναι αναγκασμένα να συμπεριφέρονται με τρόπο ορθολογικό. Αυτό σημαίνει ότι, στα σημαντικά για την ασφάλεια τους θέματα (πχ πόλεμος, επέκταση) τα κράτη πρέπει να είναι σε θέση να υπολογίζουν τη σχέση κόστους οφέλους (cost-benefit analysis) και να επιλέγουν τη στρατηγική εκείνη που μεγιστοποιεί το συμφέρον τους¹⁸³. Σε αυτό το πλαίσιο όμως η χρήση των πληροφοριών απαιτείται να είναι ορθολογική και όχι εργαλειακή στη βάση ιδεολογικών πεποιθήσεων. Με άλλα λόγια η μηδενική τιμή της μεταβλητής των πληροφοριών στο σύστημα λήψης απόφασης οδήγησε σε αστοχία της υψηλής στρατηγικής ως προς την πρώτη και δεύτερη διάσταση.

Κατά συνέπεια το «όπλο» που αναφέρει ο Woolfowitz σε σχέση με την εργαλειακή χρησιμοποίηση της δεδομένης αβεβαιότητας του πληροφοριακού προϊόντος, είναι πιθανό να καταλήξει σε όπλο αυτοκτονίας. Σύμφωνα με τον Thomas Fingar οι πολιτικοί ηγέτες και οι λοιποί φορείς χάραξης πολιτικής απαιτείται να καθορίζουν τι είναι απαραίτητο και επιθυμητό και να μορφοποιούν τις στρατηγικές τους για να πετύχουν ξεκάθαρους αντικειμενικούς σκοπούς. Η πληροφοριακή κοινότητα έχει την δυνατότητα να τους βοηθήσει στον καθορισμό του τι είναι δυνατό, πώς να επιτύχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα και πώς να αποφύγουν τα δυσάρεστα. Κανένας δεν είναι ικανότερος να παράσχει την πληροφόρηση που απαιτείται για την διαμόρφωση, την παρακολούθηση, και την προσαρμογή των πολιτικών εντός των πλαισίων της υψηλής στρατηγικής.¹⁸⁴

2.10 Το Ουράνιο του Νίγηρα.

Η 11^η Σεπτεμβρίου δεν είχε μόνο τραγικά αποτελέσματα στον ψυχισμό της αμερικανικής κοινωνίας αλλά απομείωσε την ισχύ του πληροφοριακού προϊόντος της κοινότητας πληροφοριών. Οι υπηρεσίες πληροφοριών αντλούν ισχύ από την δυνατότητα να επικοινωνούν και να εισακούγονται από τα εκάστοτε ανώτερα κυβερνητικά στελέχη ακόμα και από τον ίδιο τον πρόεδρο. Με άλλα λόγια το γόητρο των υπηρεσιών πληροφοριών βασίζεται όχι μόνο στο πληροφοριακό προϊόν αλλά και στο εάν πετύχουν να πείσουν την κυβέρνηση να υιοθετήσει το πληροφοριακό προϊόν στη λήψη της απόφασης. Καυτό θέμα αντιπαράθεσης μεταξύ κυβερνητικών στελεχών και CIA ήταν μια αμφισβητήσιμη

¹⁸²Fitzgerald Michael & Lebow Richard Ned, «Iraq: The Mother of all intelligence failures» στο *Intelligence and National Security*, Τομ.21, No.5, Ιανουάριος 2007,σελ 892.

¹⁸³Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000,σελ34.

¹⁸⁴Fingar Thomas, «Intelligence and Grand Strategy», Foreign Policy Research Institute, Χειμώνας, 2012, σελ133.

πληροφορία από τις υπηρεσίες πληροφοριών, σχετικά με προμήθεια ουρανίου του Ιράκ από το Νίγηρα.

Οι φορείς χάραξης πολιτικής υιοθέτησαν άμεσα την πληροφορία παρά το γεγονός ότι η CIA την είχε χαρακτηρίσει αναξιόπιστη. Επειδή ως θέμα ήταν ελκυστικό¹⁸⁵ στην αμερικανική κοινωνία εξαιτίας της απλότητάς του, αγνόησαν το γεγονός ότι το Ιράκ είχε ήδη ένα μεγάλο απόθεμα ουρανίου συνεπώς δεν είχε ανάγκη να αγοράσει. Αδιαμφισβήτητα, γίνεται φανερό ότι κύρια επιδίωξη ήταν ο αποκάλυπτος προσανατολισμός της θέλησης της αμερικανικής κοινωνίας σύμφωνα με τις πολιτικές σκοπιμότητες της κυβέρνησης Bush. Η ελκυστική ρητορική δυναμική της συγκεκριμένης πληροφορίας οδήγησε τους φορείς χάραξης πολιτικής να την περιλάβουν σε δημόσιες δηλώσεις σχετικά με το Ιράκ. Ο πρόεδρος Bush μάλιστα συμπεριέλαβε σχετικές δηλώσεις σε μια ομιλία του στο Rose Garden σχετικά με το Ιράκ. Μετά την αντίδραση της CIA η Condoleezza Rice συμφώνησε να σβήσει την επίμαχη αναφορά από τους λόγους του Προέδρου. Όμως κατά την διάρκεια προετοιμασίας του πιο σημαντικού λόγου του προέδρου Bush στο Cincinnati τον Οκτώβριο του 2002, η επίμαχη πληροφορία παρέμεινε. Αυτή τη φορά ο διευθυντής της CIA George Tenet απαίτησε να σβηστεί άμεσα. Ωστόσο, τα ανώτερα κυβερνητικά στελέχη αρνήθηκαν να σβήσουν το επίμαχο σημείο λέγοντας ότι είναι το πιο σημαντικό σημείο στο λόγο του Προέδρου. Η επιμονή του Tenet όμως, είχε ως συνέπεια, την αφαίρεση της συγκεκριμένης πληροφορίας. Στη συνέχεια η CIA έστειλε ένα μνημόνιο στο Λευκό Οίκο εξηγώντας ότι εκτός του γεγονότος ότι η αγορά περαιτέρω ουρανίου ήταν μη απαραίτητη, η πηγή της πληροφορίας ήταν χαμηλής αξιοπιστίας. Παρά ταύτα, στον προεδρικό λόγο του 2003 το αμφισβητούμενο θέμα της αγοράς ουρανίου επανεμφανίστηκε. Αυτή τη φορά τα ανώτερα κυβερνητικά στελέχη απέδωσαν την πληροφορία στις Βρετανικές Υπηρεσίες.¹⁸⁶ Ακριβώς αυτό το γεγονός έγινε αιτία διαξιφισμών μεταξύ της Συμβούλου Ασφαλείας των ΗΠΑ Condoleezza Rice και του Διευθυντού της CIA George Tenet. Η Rice προσπάθησε να αποποιηθεί τις ευθύνες της κατηγορώντας τον Tenet ότι δεν εμπόδισε τα κυβερνητικά στελέχη να διαστρεβλώσουν την συγκεκριμένη πληροφορία.¹⁸⁷

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό, ότι το θέμα της επίμαχης αναφοράς για το ουράνιο του Νίγηρα άπτεται της πολιτικοποίησης στο εννοιολογικό πλαίσιο του υποσυστήματος των elite. Στη συγκεκριμένη περιπτώσιολογική μελέτη οι παίκτες είναι ισχυρά κυβερνητικά στελέχη με τα στελέχη της CIA οι οποίοι ανταγωνίζονται στα πλαίσια ενός παιγνίου μηδενικού αθροίσματος με στόχο τον επηρεασμό της αμερικανικής κοινωνίας. Η σκληρή πολιτικοποίηση στο συγκεκριμένο υποσύστημα καταδεικνύεται από προσπάθεια επιβολής των απόψεων του ενός παίκτη επί του άλλου. Η συμμετοχή στελεχών της εκτελεστικής εξουσίας πχ της Condoleezza Rice στην αναλυτική διαδικασία και στην επιβολή της επίμαχης φράσης στον λόγο του

¹⁸⁵Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 33.

¹⁸⁶Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 34.

¹⁸⁷Στο ίδιο, σελ 34, τα ακριβή λόγια είναι « "It's your fault (εννοεί τον Tenet) because you didn't keep us from misbehaving».

Προέδρου, γίνεται δια μέσου μιας ανταγωνιστικής διαδικασίας με τον Δντη της CIA παρά ως μονομερής ενέργεια.¹⁸⁸

2.11 Η Πολιτικοποίηση των Πληροφοριακών Προϊόντων.

Η Εθνική Εκτίμηση Πληροφοριών του Οκτωβρίου του 2002 έχει χαρακτηριστεί ως η αιτία της έναρξης της προπαγάνδας υπέρ της εισβολής του 2003 στο Ιράκ. Η πραγματικότητα όμως είναι ότι τα τύμπανα του πολέμου είχαν ηχήσει πολύ νωρίτερα για την νεοσυντηρητική κυβέρνηση των ΗΠΑ. Νωρίτερα τον Αύγουστο του 2002, ο Αντιπρόεδρος Cheney σε λόγο του σε Βετεράνους των Πολέμων στο Εξωτερικό «Veterans of Foreign Wars (VFW)», επιχειρηματολόγησε υπέρ της εισβολής, ώστε να αντικρούσει τα επιχειρήματα των σκεπτικιστών σε σχέση με την εισβολή, Brent Scowcroft και James Baker. Συνεπώς, η εκτίμηση (NIE) του Οκτωβρίου του 2002 δεν θα μπορούσε να επηρεάσει την απόφαση της εισβολής, επειδή ήδη ο υπουργός Άμυνας δημοσιοποίησε απροκάλυπτα την πρόθεση χρήσης σκληρής ισχύος στο Ιράκ. Προκύπτει όμως εύλογα το ερώτημα, γιατί η κυβέρνηση Bush απαίτησε την έκδοση Εθνικής Εκτίμησης Πληροφοριών (NIE) εφόσον είχε ήδη λάβει την απόφαση; Η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι ότι η κυβέρνηση Bush ποτέ δεν ζήτησε από τις υπηρεσίες πληροφοριών εκτίμηση σχετικά με ύπαρξη πυρηνικού προγράμματος στο Ιράκ, επειδή υπήρχε πιθανότητα το πληροφοριακό προϊόν να μην εφάπτεται των πολιτικών σκοπιμοτήτων της.¹⁸⁹ Εκείνοι όμως που ζήτησαν εκτιμήσεις ήταν οι δημοκρατικοί της Ειδικής Επιτροπής Πληροφοριών της Γερουσίας «Senior Senate Council Intelligence SSCI»¹⁹⁰ επειδή ήταν σε εξέλιξη ψήφος για επικύρωση της απόφασης της εισβολής. Ωστόσο, ούτε ο πρόεδρος Bush ούτε η Rice διάβασαν ποτέ την εν λόγω αναφορά αν και αναφέρονταν σε θεμελιώδη ζητήματα της πολιτικής τους.¹⁹¹ Το γεγονός ότι η Εθνική Εκτίμηση Πληροφοριών του Οκτωβρίου δεν εισήγαγε δεδομένα στο σύστημα λήψης απόφασης, οφείλεται, αφενός στο ότι η λήψη της απόφασης βασίστηκε κυρίως σε ουτοπιστικά διεθνιστικοϋλιστικά κριτήρια, αφετέρου, η εισαγωγή στοιχείων από την εκτίμηση πληροφοριών θα έθετε νέες μεταβλητές στη διαδικασία λήψης απόφασης, πιθανώς ασύμβατες με την ήδη σχηματοποιημένη κοσμοεικόνα των στελεχών της κυβέρνησης¹⁹². Ταυτοχρόνως, είχε τεθεί σε εφαρμογή σχέδιο αποδόμησης της αξιοπιστίας των

¹⁸⁸Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013, σελ 13.

¹⁸⁹Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983.σελ 36.

¹⁹⁰Είναι επιτροπή που συστάθηκε από τη Γερουσία το 1976 για να εποπτεύει τις δραστηριότητες των Υπηρεσιών πληροφοριών των ΗΠΑ.Η συγκεκριμένη επιτροπή απαρτίζεται από 15 γερουσιαστές. Περισσότερες πληροφορίες ο αναγνώστης μπορεί να βρει στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.intelligence.senate.gov/>.

¹⁹¹Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 36.

¹⁹²Στο ίδιο, σελ 37.

υπηρεσιών πληροφοριών. Ο υπουργός Άμυνας Donald Rumsfeld χρησιμοποίησε ρητορική απομείωσης του γοήτρου της κοινότητας πληροφοριών.¹⁹³ Στόχος του ήταν η αποδόμηση εκείνων των πληροφοριακών προϊόντων που δεν εφάπτονταν των πολιτικών σκοπιμοτήτων της κυβέρνησης.¹⁹⁴ Συν τοις άλλοις, ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Cheney ανέφερε σε ομιλίες του ότι ο Saddam ήταν ικανός για παραπλάνηση και ότι το Ιράκ είχε συστήσει πυρηνικό πρόγραμμα πριν τον πρώτο πόλεμο του Κόλπου. Ο ίδιος σε κάθε ευκαιρία ανέφερε ότι οι πληροφορίες έχουν αβεβαιότητες ακόμα και στις πιο σίγουρες περιπτώσεις¹⁹⁵. Με δεδομένο το γεγονός ότι τα υψηλά κυβερνητικά στελέχη αμφισβητούσαν τις πληροφοριακές εκτιμήσεις, τίθεται εύλογα το ερώτημα γιατί χρησιμοποίησαν ανεπιφύλακτα το υπεραπλουστευμένο συμπέρασμα της αναφοράς του Οκτωβρίου «ότι ο Saddam έχει ΟΜΚ»; Γίνεται κατανοητό ότι η κυβέρνηση Bush υιοθέτησε ανεπιφύλακτα όποιο πληροφοριακό προϊόν εφάπτονταν της πολιτικής της και απέρριπτε όποιο στοιχείο δημιουργούσε αμφιβολίες. Στο υποσύστημα των elite διεξάγεται ένα παίγνιο μηδενικού αθροίσματος μεταξύ της κοινότητας πληροφοριών και των κυβερνητικών στελεχών. Το πληροφοριακό προϊόν καθίσταται το μήλον της έριδος μεταξύ των παικτών στο υποσύστημα των elite, δεδομένου ότι η πολιτική του χροιά διευκολύνει την κυβέρνηση να επιφέρει μεταβολή στις αιρετικές απόψεις, να φιμώσει τις διαφορετικές φωνές των λοιπών παικτών ακόμα και να αλλάξει το πλαίσιο που διεξάγεται η ανάλυση. Τα ερωτηματικά πολλαπλασιάζονται, από το γεγονός ότι ακόμα και η «εσφαλμένη», αναφορά του Οκτωβρίου, περιείχε στοιχεία που καθιστούσαν φανερό ότι μια εισβολή στο Ιράκ ήταν ασύμβατη με το διεθνές δίκαιο. Ένα τέτοιο στοιχείο ήταν ότι το Ιρακινό καθεστώς, απείχε πολλά χρόνια για την υλοποίηση πυρηνικού προγράμματος. Αυτή η πληροφορία όμως ακρωτηρίασε το επιχείρημα της κυβέρνησης περί άμεσης απειλής «imminent threat». Περαιτέρω, το συμπέρασμα αυτό δεν ταίριαζε στην ρητορική επαύξησης του φόβου στην αμερικανική κοινωνία που είχε ήδη υιοθετήσει η αμερικανική κυβέρνηση.¹⁹⁶ Ο Αντιπρόεδρος Cheney ανερυθρίαστα στον λόγο του τον Αύγουστο ανέφερε ότι, «πολλοί από εμάς είναι πεπεισμένοι ,ότι ο Saddam θα αποκτήσει πυρηνικά όπλα πολύ γρήγορα... Τώρα γνωρίζουμε ότι ο Saddam έχει επανεκκινήσει τις προσπάθειες του να αποκτήσει πυρηνικά όπλα ...Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Saddam έχει ΟΜΚ¹⁹⁷ ...». Αντιθέτως, η κοινότητα πληροφοριών, τον Οκτώβριο, σε έγγραφη απάντηση διευκρινιστικής ερώτησης που της απεύθυνε ένας γερουσιαστής, μέλος της Ειδικής Επιτροπής

¹⁹³Στο ίδιο, σελ 36.

¹⁹⁴Στο ίδιο, σελ 37.

¹⁹⁵Στο ίδιο, σελ 37.

¹⁹⁶Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 37.

¹⁹⁷Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, τα ακριβή λόγια είναι: «Many of us are convinced,” he said, “that Saddam will acquire nuclear weapons fairly soon.”: “ We now know that Saddam has resumed his efforts to acquire nuclear weapons,” said the vice president. “Simply stated, there is no doubt that Saddam Hussein now has weapons of mass Destruction», σελ 37.

Πληροφοριών σχετικά με την κατοχή ΟΜΚ από το Ιράκ, εκτίμησε ότι, ο Saddam πιθανώς δεν θα παραδώσει κανενός είδους οπλισμού σε τρομοκράτες, εκτός εάν οι ΗΠΑ επιτεθούν εναντίον του. Με άλλα λόγια η τραγική ειρωνεία ήταν ότι, οι ενέργειες των ΗΠΑ που είχαν πρόθεση αποφυγής ενός πυρηνικού χτυπήματος θα έφερναν ακριβώς τα αντίθετα αποτελέσματα. Όταν οι γεροσιαστές ενημερώθηκαν σχετικά, απαίτησαν η εκτίμηση να δημοσιευτεί το οποίο και έγινε πέντε ημέρες αργότερα στους New York Times. Εντούτοις, η κυβερνητική προπαγανδιστική πολιτική είχε προσδώσει τόσο υψηλή ροπή υπέρ της εισβολής στην συνείδηση της κοινής γνώμης που το όλο θέμα πέρασε απαρατήρητο. Ο πρόεδρος Bush ήδη μιλούσε για τον θανάσιμο κίνδυνο του Ιράκ. Με μια ομολογουμένως, στομφώδη αλλά ρεαλιστικά, ανυπόστατη επιχειρηματολογία για το πώς ο Saddam θα δώσει πυρηνικά όπλα σε τρομοκράτες και τι αποτελέσματα θα επιφέρει ένα ραδιενεργό σύννεφο από μια πυρηνική έκρηξη, πέτυχε να μεταστρέψει την αντίθετη αρχικά καθολική άποψη της αμερικανικής κοινωνίας στην εισβολή και να την στρέψει στην κατεύθυνση της πολιτικής συνισταμένης.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται, ότι η αιθεροβάμων κυβέρνηση Bush είχε μονολιθικά προσαρμόσει την ρητορική της όχι μόνο στο να αντικρούσει τα επιχειρήματα της κοινότητας πληροφοριών που δεν συμβάδιζαν με την πολιτικά αεροβατούσα, γραμμική ιδεολογικοϋλιστική κοσμοθεώρηση τους αλλά και στην απομόνωση (cherry picking) εκείνων των στοιχείων της εκτίμησης, που θα απορροφούνταν, αβίαστα στη συνείδηση, της ήδη πληγωμένης από το χτύπημα της 9/11, αμερικανικής κοινωνίας.

Εκτός από την ανάλυση του Οκτωβρίου υπήρχαν άλλες τρεις οι οποίες αναφέρονταν στην εποχή μετά την εισβολή. Η πρώτη με τίτλο «Principal Challenges in Post-Saddam Iraq» αναφέρονταν σε πολιτικές οικονομικές και δυσκολίες ασφάλειας εντός του Ιράκ όταν ο δικτάτορας εκλείψει. Η δεύτερη με τίτλο «Regional Consequences of Regime Change in Iraq», αναφέρονταν στις συνέπειες καθάρσεως του για την υπόλοιπη Μέση Ανατολή, μεταξύ άλλων συμπεριλάμβανε την επίδραση σε εξτρεμισμό και τρομοκρατία καθώς και τις προοπτικές πολιτικών αλλαγών στις άλλες χώρες. Οι εκτιμήσεις έλαβαν ευρεία δημοσιοποίηση εντός της εκτελεστικής εξουσίας και παραδόθηκαν στο Κογκρέσο. Αντίστοιχα, αντίγραφα δόθηκαν και σε ανώτερα στελέχη της κυβέρνησης. Η μόνη απάντηση που δόθηκε από το υπουργείο άμυνας ήταν ότι οι αναφορές έπασχαν από έλλειψη φαντασίας σε σχέση με τις μεταπολεμικές δυνατότητες στο Ιράκ.¹⁹⁸ Η τρίτη αναφορά, τιτλοφορούνταν ως «The Principal Challenges» και ξεκαθάριζε ότι ο Ahmed Chalabi στον οποίο βασιζόνταν η κυβέρνηση Bush, ώστε να καλύψει το κενό ισχύος που θα δημιουργούνταν στο Ιράκ μετά τον εκθρονισμό του Saddam, δεν απολάμβανε την απαραίτητη εσωτερική νομιμοποίηση ώστε να παίξει ηγετικό ρόλο στο Ιράκ. Αντιθέτως, το Υπουργείο Άμυνας πίστευε ότι ο εκδημοκρατισμός του Ιράκ θα ήταν εύκολη

¹⁹⁸Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 59,τα ακριβή λόγια είναι: « You guys just don't see the possibilities».

υπόθεση.¹⁹⁹ Η ανάγκη να πουληθεί μια ήδη αποφασισμένη εισβολή στο αμερικανικό κοινό, οδήγησε την κυβέρνηση Bush να εφαρμόσει πολιτική μεγέθυνσης της απειλής στο εσωτερικό χειραγωγώντας και δημοσιεύοντας τις εθνικές εκτιμήσεις πληροφοριών. Με άλλα λόγια η κυβέρνηση Bush ως καταναλωτής πληροφοριών προέβει σε καθετοποίηση του πληροφοριακού προϊόντος ώστε να ικανοποιήσει τις ιδεολογικοπολιτικές τις ανάγκες της.

2.12 Η καθετοποίηση του Πληροφοριακού Προϊόντος και η Σύσταση της (PCTEG).

Κύριος φορέας της προπαγανδιστικής εκστρατείας του προέδρου Bush ήταν μια ομάδα που συστήθηκε υπό την εποπτεία της κυβέρνησης, στο Υπουργείο Άμυνας. Η ομάδα αυτή ονομάστηκε Ομάδα Αξιολόγησης Αντιτρομοκρατικής Πολιτικής «Policy Counter Terrorism Evaluation Group (PCTEG)». Η PCTEG είχε δυο αντικειμενικούς σκοπούς. Ο ένας ήταν να συνδέσει το Ιράκ με την Αλ Κάϊντα ενώ ο άλλος ήταν να μειώσει την αξιοπιστία της ανάλυσης της Κοινότητας Πληροφοριών. Σύμφωνα με τις πληροφορίες των μυστικών υπηρεσιών το Ιράκ δεν είχε σύνδεση με την Αλ Κάϊντα.²⁰⁰

Το γεγονός ότι η (PCTEG) ήταν σε γραμμική εξάρτηση με τα ανώτερα κυβερνητικά στελέχη της κυβέρνησης Bush είναι καταφανές από το ότι ο υφυπουργός Wolfowitz εξέφρασε ανυπομονησία με το ρυθμό που η ομάδα παρήγαγε υλικό για την προπαγάνδα υπέρ της εισβολής. Ο ίδιος έστειλε μήνυμα στον υφυπουργό Άμυνας Douglas Feith²⁰¹ ότι η ομάδα καθυστερεί να βρει αποδεικτικά στοιχεία συνδέσμου Ιράκ και Αλ Κάϊντα.²⁰²

Το 2003 ο Feith σε ερώτηση από το Κογκρέσο σε σχέση με την αποστολή της (PCTEG) απάντησε ότι η ομάδα αυτή δεν ασχολούνταν με Πληροφορίες (Intelligence). Ο κύριος σκοπός της σύμφωνα με τον Feith ήταν η ανάπτυξη προτάσεων για το Υπουργείο Άμυνας για τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Εντούτοις, το 2007 η κατάθεση μιας έκθεσης από τον γενικό γραμματέα άμυνας ότι η PCTEG διέσπειρε εναλλακτικές πληροφοριακές εκτιμήσεις υποχρέωσε τον υφυπουργό Feith να αλλάξει γραμμή. Πλέον η PCTEG στόχευε στην αμφισβήτηση των πληροφοριακών προϊόντων των Υπηρεσιών Πληροφοριών. Στο πνεύμα της δεύτερης σχολής σκέψης που θεμελίωσε ο Robert Gates το 1980 και αφορούσε την παραγωγή «actionable intelligence» για άμεση χρήση από τους φορείς χάραξης πολιτικής, καθορίζεται ότι, οι φορείς χάραξης πολιτικής θα πρέπει να εμπλέκονται στην ανάλυση πληροφοριών ώστε η παραγωγή πληροφοριών να είναι χρονικά ακριβής και να αντιμετωπίζει τα

¹⁹⁹ Στο ίδιο, σελ 61, τα ακριβή λόγια είναι «One of the beliefs policymakers conveyed most openly—and with great assurance—was that Iraqis would regard U.S. forces as liberators rather than as occupiers. Wolfowitz testified a month before the invasion, “I am reasonably certain that they will greet us as liberators».

²⁰⁰ Στο ίδιο, σελ 46.

²⁰¹ Ο Douglas J Feith υπηρέτησε ως υφυπουργός Άμυνας από το 2001 έως τον Αύγουστο 2005. Βοήθησε στην ανάπτυξη της αντιτρομοκρατικής κυβερνητικής πολιτικής.

Πηγή: <http://www.hudson.org/experts/552-douglas-j-feith>

²⁰² Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 46.

θέματα που άπτονται του ενδιαφέροντος τους.²⁰³ Ωστόσο, υπάρχει διαφορά όταν οι ερωτήσεις των φορέων χάραξης πολιτικής στοχεύουν στο να βρουν τα αδύνατα σημεία μιας εκτίμησης με στόχο να την υποβαθμίσουν επειδή δεν εφάπτεται σε πολιτικές σκοπιμότητες. Οι ισχυρισμοί του Feith ότι οι αναλυτές της CIA είχαν αποκρύψει πληροφορίες δεν ευσταθούν επειδή τα στελέχη της κυβέρνησης Bush πίεσαν τόσο πολύ την κοινότητα πληροφοριών, ώστε η έρευνα σε αυτό το θέμα ήταν εξαντλητική.²⁰⁴ Τον Αύγουστο του 2002 η ομάδα αυτή παρουσίασε τον Tenet και στελεχών του Υπουργείου Άμυνας ισχυρίστηκε, παρά τις διαφωνίες της Κοινότητας Πληροφοριών ότι υπάρχει συνεργασία Ιράκ και Αλ Κάϊντα σε όλους τους τομείς. Στην συνάντηση αυτή παρουσιάστηκαν αναξιοπίστα στοιχεία ώστε να στοιχειοθετηθεί η συσχέτισμός του Ιράκ με την τρομοκρατία. Για παράδειγμα ισχυρίστηκαν ότι είχαν αποδείξεις για υποτιθέμενη συνάντηση Ιρακινού αξιωματούχου με στέλεχος της Αλ Κάϊντα στην Πράγα. Το Σεπτέμβριο η PCTEG παρουσίασε τα συμπεράσματα της, στο Λευκό Οίκο έχοντας προσθέσει ως τίτλο «Θεμελιώδη Προβλήματα στις Αξιολογήσεις της Κοινότητας Πληροφοριών»²⁰⁵. Τα αναφερόμενα προβλήματα της κοινότητας πληροφοριών ήταν η σκόπιμη υποβάθμιση των σχέσεων Ιράκ και Αλ Κάϊντα. Χαρακτηριστικό είναι, ότι τα προβλήματα αυτά ποτέ δεν αναφέρθηκαν στην κοινότητα πληροφοριών. Ουσιαστικά, η παρουσίαση στο Λευκό Οίκο είχε σκοπό την υποβάθμιση του πληροφοριακού προϊόντος της Κοινότητας Πληροφοριών. Ωστόσο, όταν η PCTEG παρουσίασε το ίδιο θέμα στην Ειδική Επιτροπή Γερουσίας για θέματα Πληροφοριών, «Senate Select Committee on Intelligence» το Φεβρουάριο του 2004 εξαιρέθηκε το τμήμα που αναφέρονταν στα «Θεμελιώδη Προβλήματα της Κοινότητας Πληροφοριών». Συναφώς, προκύπτει το εύλογο ερώτημα εάν η PCTEG είχε συσταθεί για να βελτιώσει τις αξιολογήσεις των υπηρεσιών πληροφοριών γιατί δεν ενημέρωσε την κοινότητα σε σχέση με τα θεμελιώδη προβλήματα τους; Η άποψη του Faith για την κοινότητα πληροφοριών είναι ξεκάθαρη από ένα σημείωμα του προς τον Υφυπουργό Άμυνας Paul Wolfowitz. Το μήνυμα συμβούλευε ότι, η αναφορά της CIA θα πρέπει να μελετηθεί μόνο ως προς το περιεχόμενο, ενώ η αξιολόγηση της CIA θα πρέπει να αγνοηθεί.²⁰⁶ Οι αναφορές του υφυπουργού Άμυνας Paul Wolfowitz ως προς το ότι η πολιτική δεν είναι δικαστήριο ή με άλλα λόγια το γεγονός ότι εάν για ένα πολιτικό θέμα δεν υπάρχουν αποδείξεις αυτό, δεν σημαίνει ότι δεν υφίσταται²⁰⁷ είναι ο πυρήνας των συνιστωσών που υποστασιοποιούσαν την πραγματική αιτία της σύστασης της PCTEG. Όπως και στο παρελθόν²⁰⁸, το φιάσκο της επιχείρησης στο Κόλπο των Χοίρων, οι ενέργειες της κοινότητας πληροφοριών στον πόλεμο του Βιετνάμ, το

²⁰³Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, James J. Wirtz «The American approach to intelligence studies», σελ 195.

²⁰⁴Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 47.

²⁰⁵Στο ίδιο, σελ 47.

²⁰⁶Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 48.

²⁰⁷Jack Davis «Tensions in Analyst-Policymaker Relations Opinions, Facts, and Evidence», Volume 2, Number 2, σελ 4.

²⁰⁸Bar Uri Joseph, «The Politicization of Intelligence A Comparative Study», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.26, τευχ..2 Φεβρουάριος 2013 σελ.348,τα ακριβή λόγια είναι: «During its first two decades of existence, the CIA was loyal to its credo and acted according to the professional beliefs of the fathers of American analytical intelligence, who objected to an overly close relationship between intelligence officers and policymakers for

σκάνδαλο Watergate καθώς οι έρευνες που διεξήγαγε ο Λευκός Οίκος και Επιτροπές της Γερουσίας «House and Senate investigations» στην CIA απομείωσαν το γόητρο της κοινότητας πληροφοριών, έτσι και η 9/11 εμφιλοχώρησε προσκόμματα στον επικοινωνιακό δίαυλο Πολιτικής – Πληροφοριών. και παράλληλα ελαχιστοποίησε το γόητρο της κοινότητας πληροφοριών. Η σύσταση της PCTEG, την οποία επέτρεψε η συρρίκνωση της ισχύος την κοινότητας πληροφοριών, ήταν ουσιαστικά μια παρείσδυση στο αναλυτικό πληροφοριακό πλαίσιο με στόχο την παραγωγή πληροφοριακών εκτιμήσεων κυβερνητικής χροιάς.

Η σύμπληξη PCTEG και φορέων χάραξης πολιτικής επαύξησε τον ανταγωνισμό στο κλειστό γραφειοκρατικό σύστημα της κοινότητας πληροφοριών. Οι υπηρεσίες πληροφοριών αντλούν ισχύ από την ευρύτητα των διαύλων επικοινωνίας με τον Πρόεδρο.²⁰⁹ Στο πλαίσιο αυτό, ο ενδοϋπηρεσιακός ανταγωνισμός η αλλιώς η πολιτικοποίηση στο κλειστό γραφειοκρατικό σύστημα κοινότητας πληροφοριών, παρήγαγε πληροφοριακό προϊόν της κυβερνητικής προτίμησης. Ο κυβερνητικοί θιασώτες της εισβολής στο Ιράκ δημιούργησαν μια υπηρεσία με σκοπό να την καθετοποίηση προς τα εμπρός του πληροφοριακού προϊόντος ώστε η πολιτική τους να γίνει πιο εύπεπτη για την αμερικανική κοινωνία.

2.13 Η Αποδόμηση των Αιρετικών Στελεχών.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Glen Hastedt η εφαρμογή σκληρής ισχύος περιλαμβάνει την χρήση καταναγκασμού ώστε να εξαφανιστούν οι διαφορετικές απόψεις για να υιοθετηθεί η επιθυμητή επιλογή²¹⁰. Στη κυβέρνηση Bush η χρήση καταναγκασμού στοιχειακού μένους για εξάλειψη των διαφορετικών απόψεων στο ευρύτερο πλαίσιο ήταν εμφανέστατη. Είχε καλλιεργηθεί ένα έντονα πολιτικά φορτισμένο κλίμα σε όλους τους συμμετέχοντες στη λήψη της απόφασης προκειμένου να χαλιναγωγηθούν οι αιρετικές απόψεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ο στρατηγός Eric Shinseki ο οποίος σε μια ακρόαση του Κογκρέσου ανέφερε ότι απαιτούνται αρκετές χιλιάδες οπλίτες για επέμβαση στο Ιράκ κάτι που έρχονταν σε αντίθεση με το σχεδιασμό του Υπουργείου Άμυνας. Δυο μέρες μετά ο υφυπουργός Άμυνας Wolfowitz κατέθεσε στην επιτροπή της Γερουσίας ότι η εκτίμηση του αρχηγού του Γενικού Επιτελείου ήταν «εξόφθαλμα

fear that it might endanger intelligence objectivity.⁶ Later, however, failures such as the Bay of Pigs, the controversial war in Vietnam, the Watergate scandal, and the House and Senate investigations of the CIA weakened the Agency's status within the administration. Consequently, the emphasis on objectivity was somewhat replaced by the need to be close to the President's ear and to gain influence in the policymaking process».

²⁰⁹ Στο ίδιο, σελ 448, τα ακριβή λόγια είναι: «Lastly, certain elements in the American intelligence culture—primarily aggressive bureaucratic competition—create an environment in which gaining the President's ear becomes at times the most important goal of intelligence producers.»

²¹⁰ Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013, σελ 11, τα ακριβή λόγια είναι «Hard power involves the use of coercion to eliminate options and if need be to impose an outcome».

άστοχη²¹¹». Οχτώ μήνες αργότερα, ανακοινώθηκε η αποστρατεία του στρατηγού απαξιώνοντάς τον κατά την τελετή της αποστρατείας του. Την ίδια αντιμετώπιση είχαν και άλλοι αξιωματικοί με διαφορετικές απόψεις για τις ανάγκες σε στρατιωτικό προσωπικό για την εισβολή.

Τον Αύγουστο του 2002 όταν ο Στρατηγός Franks παρουσίασε την τελευταία έκδοση του σχεδίου εισβολής ο Powell ζήτησε να συζητήσει με τον Πρόεδρο ορισμένα σημαντικά θέματα. Ο Powell σε αυτή τη συζήτηση ανέφερε τον σκεπτικισμό του στον Πρόεδρο σχετικά με τις αποσταθεροποιητικές επιδράσεις του πολέμου στην περιοχή, καθώς και την αβεβαιότητα σε σχέση με τον χρόνο της κατοχής του Ιράκ. Ωστόσο, ο Πρόεδρος Bush τον αγνόησε. Όταν αργότερα ρωτήθηκε σχετικά με της επιφυλάξεις του Powell, είπε ότι δουλειά του ήταν να ασφαλίσει την Αμερική.

Άλλα στελέχη που δέχτηκαν την απαξίωση των φορέων χάραξης πολιτικής ήταν ο διευθυντής σχεδιασμού σε ένα project του υπουργείου άμυνας με τίτλο το «Μέλλον του Ιράκ». Όταν άρχισαν συσκέψεις με θέμα τις ανάγκες στο μεταπολεμικό Ιράκ, ο Rumsfeld έδωσε εντολή τα στελέχη που ασχολούνται με το συγκεκριμένο πλάνο να φύγουν από το Πεντάγωνο.

Οι κυβερνητικοί θιασώτες του πολέμου απαξίωσαν κάθε διαφορετική εκτίμηση σε σχέση με το Ιράκ. Μια τέτοια προσπάθεια ήταν μια πρόταση από το Συμβούλιο των Διεθνών Σχέσεων «Council on Foreign Relations» που συστήθηκε από ειδικούς για να μελετήσουν την κατάσταση στο μεταπολεμικό Ιράκ. Ανάλογες προσπάθειες έγιναν και από Ακαδημαϊκούς. Σύμφωνα με τον Καθηγητή Glen Hastedt. Όσο πιο ανοικτή η διαδικασία λήψης απόφασης τόσο μεγαλύτερος ο αριθμός των διαθέσιμων εναλλακτικών επιλογών. Η πολιτικοποίηση που συντελέστηκε σε αυτό το επίπεδο σύμφωνα με την τυποποίηση του Glen Hastedt είναι πολιτικοποίηση στο υποσύστημα των elite και μάλιστα έχει τη μορφή της σκληρής πολιτικοποίησης επειδή γίνεται χρήση της υπερέχουσας ισχύος των στελεχών της κυβέρνησης Bush ώστε να επιβληθεί η κυβερνητική γραμμή.²¹² Σε αυτό το υποσύστημα, η ανάμειξη των στελεχών της κυβέρνησης Bush στη διαδικασία λήψης απόφασης εξοβέλισε κάθε εναλλακτική υπόθεση σε σχέση με τις ανάγκες σε προσωπικό για την σταθεροποίηση στο μεταπολεμικό Ιράκ. Εάν ο πολιτικός στόχος της κυβέρνησης Bush ήταν η σταθερότητα στο μεταπολεμικό Ιράκ θα έπρεπε να λάβουν υπόψη τους ότι η αριθμητική υπεροχή θα υπεραντιστάθμιζε τις φυγόκεντρες δυνάμεις που απελευθερώθηκαν με την αποκαθάλωση του Ιρακινού δικτάτορα. Σύμφωνα με το καθηγητή Κωνσταντίνο Κολιόπουλο «*στον πόλεμο θα πρέπει να κινητοποιείται ο μεγαλύτερος δυνατός αριθμός ανθρώπων για τη στελέχωση των μάχιμων δυνάμεων*²¹³». Αυτό δεν συνέβη στην εισβολή του Ιράκ το 2003 εξαιτίας των ψευδαισθήσεων της κυβέρνησης Bush ότι η

²¹¹Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 52, τα ακριβή λόγια είναι: « wildly off the mark ».

²¹²Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013,σελ 13.

²¹³Κολιόπουλος Κωνσταντίνος «Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα ως σήμερα», Ποιότητα, 2010,σελ 166.

επιβολή δυτικού τύπου δημοκρατίας στο Ιράκ θα είναι εύκολη υπόθεση εξαιτίας της φιλελεύθερης φύσης της.²¹⁴

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΕΙΔΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ – ΗΠΑ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ.

Για να αντιληφθούμε τους λόγους που η Μεγάλη Βρετανία παρείχε στρατιωτική υποστήριξη στις ΗΠΑ στην εισβολή του 2003 στο Ιράκ, είναι απαραίτητο να εμβαθύνουμε στις βαθύτερες συνιστώσες της Βρετανικής αντίληψης για το διεθνές σύστημα.

Το 1948 ο Τσόρτσιλ περιέγραψε τις στρατηγικές επιδιώξεις της Μεγάλης Βρετανίας ως εξής «*Αισθάνομαι την ύπαρξη τριών κύκλων Ο πρώτος κύκλος, είναι φυσικά η Κοινοπολιτεία και η αυτοκρατορία, με οτιδήποτε εμπρικλείουν. Μετά υπάρχει ο αγγλόφωνος κόσμος στον οποίο ο Καναδάς, οι Βρετανικές κτήσεις και οι Ηνωμένες Πολιτείες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Και τέλος, υπάρχει η Ενωμένη Ευρώπη. Αυτοί οι μεγαλοπρεπείς κύκλοι συνυπάρχουν, και εάν διασυνδεθούν δεν υπάρχει δύναμη η συνδυασμός δυνάμεως που θα μπορούσε να τους προκαλέσει ή να τους ανατρέψει. Εάν παρατηρήσεις προσεκτικά τους τρεις αυτούς κύκλους θα αντιληφθείς ότι είμαστε η μόνη χώρα που έχει τον σημαντικότερο λόγο στον καθένα από αυτούς*». Συνεπώς ο πρώτος «κύκλος» για την αμερικανική διπλωματία είναι η κοινοπολιτεία ο δεύτερος κύκλος αφορά την «ειδική σχέση» με τις ΗΠΑ ενώ ο τρίτος κύκλος αφορά στις ευρωατλαντικές σχέσεις. Η σχέση των τριών κύκλων για τη βρετανική διπλωματία είναι σχέση μηδενικού αθροίσματος. Απώλεια ισχύος σε κάποιο κύκλο αυξάνει την ανάγκη άσκησης επιρροής στους υπόλοιπους. Η κοινοπολιτεία, ως απότοκο της Βρετανικής αυτοκρατορίας στα πλαίσια της αποαποικιοποίησης εξελίχθηκε σε ένα χαλαρό και «εύκαμπτο θεσμικό –πολιτικό πλαίσιο σχέσεων»²¹⁵. Η μείωση της ισχύος της Μεγάλης Βρετανίας στον «κύκλο» της κοινοπολιτείας την υποχρέωσε σε ενδυνάμωση των δεσμών της με τον δεύτερο κύκλο που αφορά την ειδική σχέση με τις ΗΠΑ. Η δομική αλλαγή²¹⁶ στην κατανομή ισχύος του συστήματος, συνέπεια της αποαποικιοποίησης, οδήγησε την Μεγάλη Βρετανία να προσδεθεί στο Ατλαντικό Άρμα. Η «ειδική σχέση» ΗΠΑ –Μεγάλης Βρετανίας έχει δυο διαστάσεις την γεωπολιτική και την ιδεολογική.

²¹⁴Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ 60, τα ακριβή λόγια είναι: «Wolfowitz testified a month before the invasion, “I am reasonably certain that they will greet us as liberators. At about the same time, Rumsfeld said of U.S. forces, “There’s no question but that they would be welcomed. Cheney stated on the eve of the invasion, “The read we get on the people of Iraq is there is no question but what they want to get rid of Saddam Hussein and they will welcome us as liberators».

²¹⁵Ηφαιστος Παναγιώτης, *Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Δυνάμεων*, Ποιότητα, 2010, σελ 159.

²¹⁶Herbert George Nicholas, “The United States and Britain”, University of Cicago Press, 1911, σελ.67-8.

Η πρώτη, η γεωπολιτική διάσταση έχει ισχυρές αναφορές στις αναλύσεις του Halford Mackinder²¹⁷ περί «ευρωατλαντικού βάρους ισχύος» καθώς και του Nicholas Spykman που υποστήριξε ότι όποιος ελέγχει την περίμετρο (της Ευρασίας) κυβερνά την Ευρασία και όποιος κυβερνά την Ευρασία ελέγχει τα πεπερωμένα του κόσμου. Στο παραπάνω πλαίσιο οι ΗΠΑ έχουν συμφέρον να εμποδίσουν τον έλεγχο της περιμέτρου της Ευρασίας από άλλες χώρες ή συμμαχίες χωρών της ηπειρωτικής Ευρώπης. ενώ η Μεγάλη Βρετανία έχει ανάγκη συμμετοχής στην Ατλαντική συμμαχία αφενός για να αυξήσει τις πιθανότητες επιβίωσης, αφετέρου για να διατηρήσει επιρροή στην Ευρώπη. Η δεύτερη, η ιδεολογική διάσταση ουσιαστικά συνίσταται στην επιδίωξη ετερόφωτης ισχύος από τα προσδοκώμενα οφέλη της επιβολής αγγλοσαξονικών ηθικών αξιών από την αμερικανική επεμβατική πολιτική. Η επέμβαση στο Ιράκ του 2003 έχει ισχυρές αναφορές στα προσδοκώμενα οφέλη από την εγκατάσταση «δημοκρατικών» πολιτικών συστημάτων εφαιπτόμενα του αγγλοσαξονικού δόγματος.

Η παραπάνω αδρομερής περιγραφή, των βασικών κινήτρων που ώθησαν την Μεγάλη Βρετανία, να είναι ο μοναδικός σύμμαχος των ΗΠΑ στην εισβολή του 2003 στο Ιράκ, καταδεικνύει σαφέστατα και πέραν πάσης αμφιβολίας ότι για τη Μεγάλη Βρετανία όταν διακυβεύονται ζητήματα που οι ηγέτες θεωρούν ζωτικού εθνικού συμφέροντος καλές πληροφορίες είναι εκείνες που υποστηρίζουν τις ήδη προαποφασισμένες πολιτικές επιλογές των φορέων χάραξης πολιτικής. Περαιτέρω, αποσαφηνίζει τη στενή σχέση μεταξύ εσωτερικής εξωτερικής πολιτικής. Η Εξωτερική πολιτική της Μεγάλης Βρετανίας στο Ιράκ, στενά συναρτώμενη της «ειδικής σχέσης» με τις ΗΠΑ απαιτεί εσωτερική νομιμοποίηση, η οποία εξασφαλίσθηκε με τον αποπροσανατολισμό του Βρετανικού λαού ως προς τα πραγματικά αίτια της εισβολής. Η μεγέθυνση της απειλής με τον ισχυρισμό ότι το Ιράκ έχει ετοιμότητα χρήσης ΟΜΚ εντός 45 λεπτών, «φόβισε» την βρετανική κοινωνία, ώστε να δεχτεί την κινητοποίηση έμπυχων και άψυχων πόρων στη φορά της πολιτικής συνισταμένης της βρετανικής κυβέρνησης. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η βρετανική κοινωνία έπεσε θύμα επιχειρήσεων άρνησης-εξαπάτησης «denial-deception» της βρετανικής κυβέρνησης με σκοπό την υπαρπαγή της εσωτερικής νομιμοποίησης για την υποστήριξη της εισβολής. Περαιτέρω, η περιπτωσιολογική μελέτη του Ιράκ, αποσαφηνίζει την ασυμμετρία στη σχέση μεταξύ κοινότητας πληροφοριών και κυβερνητικής elite. Η ασυμμετρία εντείνεται περαιτέρω επειδή οι αποφάσεις των ηγετών ορίζονται από τις δομικές μεταβολές του διεθνούς συστήματος σύμφωνα με το νεορεαλιστική θεωρία του

²¹⁷Ηφαιστος Παναγιώτης, *Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Δυνάμεων*, Ποιότητα, 2010 σελ 161 «Ο Mackinder υποστήριξε ότι στον παγκόσμιο συσχετισμό δυνάμεων, οι ηπειρώτικες εδαφικές μάζες της Κεντρικής Ευρασίας έχουν μεγάλη γεωπολιτική σημασία. Αυτή η σημασία κατά τον Mackinder οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι έχουν φυσική προστασία, πληθώρα πρώτων υλών και ενδοχώρα για στρατιωτικούς ελιγμούς (οι εμπειρίες τόσο του Ναπολέοντα όσο και του Χίτλερ επιβεβαιώνουν αυτή τη θέση). Υποστηρίζεται, επίσης ότι οι ιστορικά οι λαοί που κυριαρχούσαν στο κέντρο της Ευρασίας διαρκώς προσπαθούσαν να προωθηθούν προς τον νότο και να φθάσουν στα θερμά νερά της Μεσογείου του Ινδικού Ωκεανού και του Ειρηνικού Ωκεανού. Για αυτό και ασκούσαν τεράστια πίεση στους λαούς της περιμέτρου της Ευρασίας (inner marginal crescent), δηλαδή του περιμετρικού ημικυκλίου που αρχίζει από τη σημερινή Δυτική Ευρώπη και που συνεχίζεται στη Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή, την Ινδική Χερσόνησο, μέχρι και την Ιαπωνία».

Waltz ²¹⁸. Όπως είδαμε πριν η Βρετανία έχει ισχυρούς λόγους να είναι δεμένη στο Ατλαντικό Άρμα. Επειδή η κυβερνητική elite πίστευε ότι εξυπηρετεί ζωτικά εθνικά συμφέροντα, το πληροφοριακό προϊόν μετατράπηκε σε εξαρτημένη μεταβλητή των πολιτικών επιλογών. Με άλλα λόγια, η πολιτικοποίηση πληροφοριών στη Μεγάλη Βρετανία επιστρατεύτηκε για να μεταπλάσει την καθολική ευρεία άποψη σύμφωνα με τις επιταγές της «ειδικής σχέσης» με τις ΗΠΑ. Στο πλαίσιο αυτό, η εξωτερική πολιτική απαιτούσε διεξαγωγή παρεμποδιστικού²¹⁹ πολέμου στο Ιράκ το 2003 , επειδή όμως αυτού του είδους ο πόλεμος, δεν θα έβρισκε ανταπόκριση ούτε στο εσωτερικό ούτε στο εξωτερικό, συντελέστηκε με επιτυχία υπαρπαγή της εσωτερικής νομιμοποίησης, μεγεθύνοντας την απειλή και μετατρέποντας το Ιράκ σε άμεση απειλή «Imminent threat». Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η ελαχιστοποίηση των επιλογών που επέβαλε η δομή του διεθνούς συστήματος στην κυβέρνηση της Βρετανίας την υποχρέωσε να καταφύγει στην εργαλειακή χρήση του πληροφοριακού προϊόντος με σκοπό να κινητοποιήσει όλα τα διαθέσιμα μέσα προκειμένου να επιτύχει τους πολιτικούς της στόχους.

3.1 Η Κοινοβουλευτική επίβλεψη.

Για να αντιληφθούμε τον τρόπο λειτουργίας των Βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών και το τι συνιστά πολιτικοποίηση είναι απαραίτητο να αναφερθούμε στην κοινοβουλευτική επίβλεψη. Οι σύγχρονες δημοκρατίες λειτουργούν στη βάση πέντε κριτηρίων «διαφάνεια και συμμετοχή, διάκριση εξουσιών, κράτος δικαίου, σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και αμοιβαία εμπιστοσύνη»²²⁰. Στην αγγλική ο όρος “oversight” αφενός ερμηνεύεται ως «επίβλεψη, προσεκτική επιμέλεια, διαχείριση ή έλεγχος», αφετέρου, ως «αποτυχία κάποιος να αντιληφθεί, να παρατηρήσει, να λάβει υπόψη κάποιος κάτι». Αν και η έννοια της επίβλεψης συνδέεται στενά με την έννοια της λογοδοσίας (accountability) ωστόσο παρουσιάζει διαφορές. Η επίβλεψη είναι έννοια ευρύτερη της λογοδοσίας. Υπό αυτό το πρίσμα η επίβλεψη δεν είναι απαραίτητο ότι θα καταλήξει σε λογοδοσία. Στόχοι της επίβλεψης είναι η αύξηση της αποδοτικότητας και η δημόσια πληροφόρηση για τις δραστηριότητες ενός οργανισμού, με σκοπό την θεμελίωση κλίματος εμπιστοσύνης με το ευρύ κοινό. Πως όμως γίνεται η κοινοβουλευτική επίβλεψη; Πρώτον, τα κοινοβούλια αφενός ορίζουν το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας

²¹⁸Jackson Robert & Sorensen George, *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Ποιότητα, 2006, σελ 133, τα ακριβή λόγια είναι: «Ο νεορεαλισμός αντίθετα, ενδιαφέρεται περισσότερο για τη δομή του συστήματος και συγκεκριμένα για τη σχετική κατανομή ισχύος ανάμεσα στις διάφορες δυνάμεις. Τα άτομα δεν έχουν και τόση σημασία, γιατί οι επιλογές τους εξαρτώνται άμεσα και ουσιαστικά από τη δομή του συστήματος».

²¹⁹Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007. ,σελ101, τα ακριβή λόγια είναι: « It remains to be seen how far humanitarian intervention (as in Kosovo) or preventive counterproliferation (as in Iraq) represent precedents or watersheds. It nevertheless seems reasonable to conclude that changes in international politics will make the public use of intelligence much more common practice. The emergence of “pre-emptive self-defense” in the United States has introduced an important new dimension to the role of intelligence in international relations».

²²⁰Κωνσταντόπουλος Ιωάννης Λ. «Κοινοβουλευτική Επίβλεψη Υπηρεσιών Πληροφοριών στις Σύγχρονες Δημοκρατίες και η Ευρωπαϊκή Εμπειρία» ,πηγή <http://www.idis.gr/?p=3036>.

τους, αφετέρου ελέγχουν τις υπηρεσίες πληροφοριών ώστε οι δραστηριότητες τους να κινούνται εντός του νομοθετικού πλαισίου. Δεύτερον, τα κοινοβούλια έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες από τις υπηρεσίες πληροφοριών. Τρίτον, τα κοινοβούλια εκτελούν οικονομικό έλεγχο στις υπηρεσίες πληροφοριών.

Στο ΗΒ το 1994 ο John Major σύστησε την Επιτροπή Πληροφοριών και Ασφαλείας (Intelligence Security Committee (ISC)) ως επιτροπή βουλευτών διοριζόμενη από τον πρωθυπουργό για να εξετάσει θέματα διοίκησης, δαπανών καθώς και την πολιτική ασφαλείας των υπηρεσιών πληροφοριών. Ο Peter Gill αναφέρει ότι, η αλλαγή αυτή σηματοδοτεί, μετακίνηση του κέντρου βάρους από τον απόλυτο έλεγχο της πληροφορίας από την εκτελεστική εξουσία με την δικαιολογία του απορρήτου, σε ένα στρατηγικό μείγμα πειθούς και μυστικότητας²²¹. Ωστόσο, στο ΗΒ η μυστικότητα των υπηρεσιών πληροφοριών είναι περισσότερο θέμα κουλτούρας παρά πολιτικής.²²² Ο Sir Michael Howard το 1985 το έθεσε ως εξής «Όσον αφορά την επίσημη κυβερνητική πολιτική, οι βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών και ασφαλείας δεν υπάρχουν²²³». Παρά ταύτα οι δομικές αλλαγές του συστήματος υποχρέωσαν σε αναδιαμόρφωση τις υπηρεσίες πληροφοριών. Μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου παρεισφρήσανε στο διεθνές σύστημα ιδεολογικές μεταβλητές περί μηδενικής απειλής.

Σε αυτό το πλαίσιο η εξίσωση της μηδενικής απειλής απαιτούσε μείωση των δαπανών των υπηρεσιών πληροφοριών. Παράλληλα, η απώλεια γοήτρου των υπηρεσιών πληροφοριών εξαιτίας σκανδάλων συνέβαλε στην υιοθέτηση ενός συστήματος επίβλεψης τους²²⁴. Σημαντική επίσης θεωρείται από πολλούς η επίδραση του Ευρωπαϊκού Δικαίου και η πίεση του Συμβουλίου της Ευρώπης με στόχο την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και τον εκσυγχρονισμό του νομικού πλαισίου της κοινότητας πληροφοριών. Εντούτοις, μια διαφορετική σχολή σκέψης του K.G Robertson υπερθεματίζει ότι η ανάγκη διεύρυνσης των πεδίων των δραστηριοτήτων των υπηρεσιών πληροφοριών εξαιτίας της κατάρρευσης της ΕΣΣΔ επέβαλε την νέα τους μορφή. Σε αυτό το πλαίσιο, η κοινοβουλευτική επίβλεψη είναι το τμήμα που πλήρωσαν οι υπηρεσίες πληροφοριών ώστε να τους επιτραπεί να διευρύνουν τις δραστηριότητές τους σε νέα πεδία. Πλέον, οι υπηρεσίες πληροφοριών ελέγχονται από τους Υπουργούς Εσωτερικών και Εξωτερικών δια μέσου ενός μυστικού μηχανισμού επίβλεψης. Η πρόσβαση στην κοινότητα πληροφοριών είναι εξαιρετικά περιορισμένη ακόμα και στην εκτελεστική εξουσία. Στην αντίπερα όχθη το κοινοβούλιο και το ευρύ κοινό αρκούνται ουσιαστικά στην θέληση των εκλεκτών της εκτελεστικής εξουσίας για παροχή πληροφόρησης. Η Επιτροπή Πληροφοριών και Ασφαλείας «Intelligence and Security Committee (ISC)» έχει το πλεονέκτημα ότι είναι θεσμοθετημένη δια νόμου, επομένως δεν

²²¹Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, σελ 92.

²²² Κωνσταντόπουλος Ιωάννης Λ «Κοινοβουλευτική Επίβλεψη Υπηρεσιών Πληροφοριών στις Σύγχρονες Δημοκρατίες και η Ευρωπαϊκή Εμπειρία», πηγή: <http://www.idis.gr/?p=3036> .

²²³Στο ίδιο.

²²⁴Στο ίδιο.

είναι εύκολο να καταργηθεί. Παρά ταύτα, επειδή οι υπηρεσίες πληροφοριών λειτουργούν εντός ενός ασαφούς νομοθετικού πλαισίου, τα όρια της δικαιοδοσίας της είναι περιορισμένα. Ο αντικειμενικός σκοπός της επίβλεψης εστιάζεται στον οικονομικό έλεγχο καθώς και σε θέματα πολιτικής και διοίκησης των υπηρεσιών πληροφοριών. Αποτελείται από εννέα μέλη επιλεγμένα από τη Βουλή των Λόρδων και τη Βουλή των Κοινοτήτων και διορίζόμενα από τον πρωθυπουργό. Το εύλογο ερώτημα που τίθεται εδώ είναι κατά πόσο μπορεί η ISC να είναι ανεξάρτητη από την εκτελεστική εξουσία όταν τα μέλη της ορίζονται ουσιαστικά από τον πρωθυπουργό; Η ISC έχει πρόσβαση σε έγγραφα που αφορούν την ακολουθούμενη πολιτική, τις δαπάνες των υπηρεσιών καθώς και τη διοίκηση τους. Ωστόσο, τα μέλη της δεν έχουν το δικαίωμα να έρθουν σε απευθείας επαφή με κατώτερα στελέχη των υπηρεσιών πληροφοριών από το Διευθυντή ή το Γενικό Διευθυντή. Στις νομικές υποχρεώσεις της ISC είναι η υποβολή μιας ετήσιας έκθεσης που υποβάλλεται απευθείας στον πρωθυπουργό και στη συνέχεια δημοσιεύεται και συζητείται από το Κοινοβούλιο. Το χρόνο της δημοσίευσης και της συζήτησης τον καθορίζει ο πρωθυπουργός. Επίσης στα προνόμια του πρωθυπουργού είναι και η δυνατότητα διαγραφής στοιχείων από την έκθεση. Απαντήσεις στην έκθεση δίνουν από κοινού η υπηρεσία πληροφοριών και η εκτελεστική εξουσία. Το γεγονός ότι η εκτελεστική εξουσία απαντάει από κοινού στην έκθεση ενός οργάνου που θεσμοθέτησε η ίδια για να ελέγξει τις υπηρεσίες πληροφοριών προκαλεί ερωτηματικά για το ρόλο της ISC. Μήπως ο πραγματικός σκοπός της εκτελεστικής εξουσίας είναι η δημιουργία μια υπηρεσίας φερέφωνο ώστε να τελεσφορεί τους πολιτικούς σκοπούς της χωρίς αμφισβητήσεις; Η εξάρτηση της ISC από την εκτελεστική εξουσία αφενός αφήνει περιθώρια πολιτικοποίησης των πληροφοριακών προϊόντων από την εκτελεστική εξουσία. Σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Glenn Hastedt η πολιτικοποίηση εντάσσεται στο υποσύστημα των elite. Οι παίκτες είναι σημαντικές προσωπικότητες «key congressional figures²²⁵» της εκτελεστικής εξουσίας και του κοινοβουλίου. Η ήπια πολιτικοποίηση εξελίσσεται σε παίγνιο μηδενικού αθροίσματος όπου οι νικητές και οι ηττημένοι είναι ξεκάθαρα αναγνωρίσιμοι.²²⁶ Επειδή στο πλαίσιο αυτό, εξελίσσεται ένα παίγνιο μηδενικού αθροίσματος, η ασυμμετρία της πληροφόρησης μεταξύ των παικτών, de facto διευκολύνει την επιβολή εκείνου του παίκτη με ευχερέστερη πρόσβαση στην αναλυτική διαδικασία. Η ήπια πολιτικοποίηση σε αυτό το πλαίσιο συνίσταται στην μεταστροφή ιδεών, νορμών εντός των οποίων λαμβάνει χώρα η αναλυτική διαδικασία.²²⁷

²²⁵Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τόμ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013, σελ 11.

²²⁶ Στο ίδιο, σελ 12, τα ακριβή λόγια είναι: «Here again atmosphere of consensus has given way to zero sum contest in which winners and losers are clearly identifiable».

²²⁷ Στο ίδιο, σελ 12.

3.2 Η έρευνα της Επιτροπής Κοινοβουλευτικού Ελέγχου.

Μετά τις εκλογές του 2001 η κυβέρνηση όρισε νέα Επιτροπή Κοινοβουλευτικού Ελέγχου (ISC) με πέντε νέα μέλη και πρόεδρο της επιτροπής την Ann Taylor πρώην μέλος του εργατικού κόμματος, δηλαδή του κόμματος του πρωθυπουργού Tony Blair.

Η πρώτη ετήσια έκθεση εκδόθηκε το Μάιο του 2002 και κάλυπτε τη περίοδο μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 9/11. Η ISC εστίασε στο γεγονός ότι δεν είχε συγκληθεί συνάντηση της Υπουργικής Επιτροπής των Υπηρεσιών Πληροφοριών «Committee on Intelligence Services (CSI)» με τον πρωθυπουργό, αν και ο ίδιος είχε συγκαλέσει ήδη συσκέψεις χωρίς όμως τη συμμετοχή της CSI. Σημειώνεται ότι η CSI είναι υπεύθυνη για την επικύρωση των απαιτήσεων των υπηρεσιών πληροφοριών και ουσιαστικά επιτρέπει στους συμμετέχοντες υπουργούς να έχουν μια συλλογική εικόνα των προκλήσεων και των προτεραιοτήτων σε θέματα εθνικής ασφαλείας.²²⁸ Ουσιαστικά η άρνηση σύγκλισης της CSI τάσσεται εντός των πλαισίων της σκληρής πολιτικοποίησης στο υποσύστημα των elite. Η κυβέρνηση Blair ως ο ισχυρότερος παίκτης επιδίωκε την επιβολή της θελήσεως της μηδενίζοντας την συμμετοχή των λοιπών παικτών (CSI) στη διαδικασία λήψης απόφασης.²²⁹

Η ετήσια αναφορά της ISC του 2002–2003 δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 2003, λίγο πριν την έναρξη της εισβολής στο Ιράκ. Η έκθεση που αφορούσε στον κίνδυνο που ελλοχεύει για το ΗΒ από την απόκτηση ΟΜΚ από το Ιράκ γνωστοποιήθηκε στο ευρύ κοινό από τον ίδιο τον Πρωθυπουργό Blair καθώς και υψηλά ιστάμενα στελέχη της κυβέρνησης. Παρά τις επανειλημμένες συστάσεις της ISC ο πρωθυπουργός αρνήθηκε να συγκαλέσει σύσκεψη με την CSI που είναι υπεύθυνη για επικύρωση αναγκών των υπηρεσιών πληροφοριών, με τη δικαιολογία ότι οι υπουργοί του CSI δεν γνωρίζουν τα θέματα, ώστε να είναι σε θέση να καθορίζουν απαιτήσεις και προτεραιότητες στην κοινότητα πληροφοριών.²³⁰ Σε αυτό το σημείο η κυβέρνηση Blair εστιάζεται στο πληροφοριακό πλεονέκτημα της²³¹ «heightened visibility» σε σχέση με την αναλυτική διαδικασία για να επιβάλει την πολιτική της, ουσιαστικά μηδενίζοντας την συμμετοχή λοιπών παικτών. Εντούτοις, η επίσημη απάντηση της κυβέρνησης στον Επιτροπή του Κοινοβουλευτικού Ελέγχου, κινούνταν στο

²²⁸Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, σελ 79.

²²⁹Hastedt Glenn, “The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience”, στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013,σελ 13 « Hard politicization: Intelligence analysis here is a struggle of wills in which one side seeks to impose an outcome on others..., the involvement of decision-makers from outside the Executive Branch and the heightened visibility attached to the analytic process makes imposing an outcome a competitive process that plays out over time rather than a singular decision-making act.

²³⁰Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, σελ 82.

²³¹Hastedt Glenn, “The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience”, στο *Intelligence and National Security*, 2013, τομ. 28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013,σελ 13.

αντίθετο ρεύμα. Η κυβέρνηση επισήμως συμφωνούσε ότι οι υπουργοί της CSI επιτελούσαν σοβαρό έργο σε σχέση με τις πηγές και την ιεράρχηση της εργασίας των υπηρεσιών πληροφοριών.²³² Στην πραγματικότητα, ο Tony Blair δεν είχε δώσει καμία ένδειξη ότι τον ενδιέφερε μία σύσκεψη με την CSI.

Το Μάρτιο του 2001 ο Tom King πρώτος πρόεδρος της ISC ανέφερε ότι οι Μυστικές Υπηρεσίες είναι δυνατόν να αγνοηθούν εάν οι εκτιμήσεις τους δεν εφάπτονται της κυβερνητικής πολιτικής.²³³ Σύμφωνα με τον ίδιο, στόχος της επιτροπής κοινοβουλευτικού ελέγχου είναι να παρακολουθεί εκείνα τα θέματα που άπτονται της εθνικής ασφαλείας και να προλαμβάνει τυχόν λάθη.²³⁴ Η ISC κλήθηκε να εξετάσει κατά πόσο οι διαθέσιμες πληροφορίες που οδήγησαν στην εισβολή στο Ιράκ παραποιήθηκαν ώστε να αντανακλούν τις πολιτικές επιλογές της εκτελεστικής εξουσίας. Στόχος της επιτροπής ήταν ο έλεγχος της χρήσης των Μυστικών Υπηρεσιών από την εκτελεστική εξουσία. Η υπόθεση της εισβολής στο Ιράκ το 2003 κατέδειξε την αδυναμία του κοινοβουλευτικού ελέγχου στο να ελέγξει τη σχέση Υπηρεσιών Πληροφοριών και εκτελεστικής εξουσίας. Στην πραγματικότητα η αυξημένη ισχύς της εκτελεστικής εξουσίας, της παρέχει υψηλούς βαθμούς ελευθερίας κινήσεων ώστε να προσαρμόζει το πληροφοριακό προϊόν των μυστικών υπηρεσιών στην πολιτική της.²³⁵ Οι υπηρεσίες πληροφοριών ισχυρίζονταν ότι το Ιράκ είχε ενεργό πρόγραμμα ΡΒΧΠ. Η ISC έλεγξε κατά ποσό η λήψη της απόφασης της εισβολής στο Ιράκ ήταν βασισμένη σε πραγματικά στοιχεία ή αντανακλούσε την πολιτική επιλογή του «regime change». Η έκθεση του κοινοβουλευτικού ελέγχου του 2002-2003 ανέφερε ότι η εκτελεστική εξουσία χρησιμοποιεί με υπεύθυνο τρόπο τις μυστικές υπηρεσίες. Επίσης κατέληξε ότι υπήρχαν βάσιμα στοιχεία ότι το Ιράκ διέθετε χημικό, βιολογικό και πυρηνικό πρόγραμμα. Ωστόσο, στον πρόλογο ενός σχεδίου εγγράφου της Downing Street του Σεπτεμβρίου 2002 υπήρχε η πληροφορία ότι το Ιράκ δεν συνιστά άμεση πυρηνική απειλή. Η πληροφορία αυτή διαγράφηκε από τον πρωθυπουργό. Η διαγραφή της συγκεκριμένης πληροφορίας σε συνδυασμό με τον ψευδή, ισχυρισμό ότι το Ιράκ είναι ικανό να εξαπολύσει βιολογικοχημικό πόλεμο εντός 45 λεπτών είχε ως απώτερο σκοπό τη μεγέθυνση της απειλής²³⁶ στο ευρύ κοινό. Με άλλα λόγια επιχειρήθηκε με επιτυχία από την κυβέρνηση Blair, η πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα. Η πολιτική της κυβέρνησης θεμελιώθηκε στην άσκηση πίεσης «intimidating

²³²Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007., *The ISC Under Ann Taylor 2001–2005* , σελ 82.

²³³Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, *The ISC under Ann Taylor, 2001–2005* , σελ 82.

²³⁴Στο ίδιο, σελ 82.

²³⁵Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, *The ISC under Ann Taylor, 2001–2005* , σελ 82.

²³⁶Στο ίδιο, σελ 83 « This denied the public available reassurance, removed an opportunity to bring some context to bear, and served to heighten the sense of threat posed by Iraq».

pressure²³⁷» στο εσωτερικό δημόσιο σύστημα με στόχο την εκμαίευση της εσωτερικής νομιμοποίησης για να κινητοποιήσει τους εθνικούς πόρους. Το θετικό πόρισμα της ISC σε σχέση με τις βάσιμες αποδείξεις για το ΟΜΚ πρόγραμμα του Ιράκ καταδεικνύει την εργαλειακή της χρήση από την κυβέρνηση για την πυροδότηση πολιτικοποίησης στο δημόσιο σύστημα. Η διαγραφή του συμπεράσματος της επιτροπής εντάσσεται στο πλαίσιο των «προσπαθειών να επηρεάσουν την ανάλυση είτε υιοθετώντας είτε απορρίπτοντας υποθέσεις εργασίας²³⁸». Παρά ταύτα, η κριτική που άσκησε ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ήταν ήπιας μορφής παρατηρώντας μόνο ότι ήταν ατυχές το γεγονός ότι η πληροφορία διαγράφηκε και δεν αναφέρθηκε σε άλλο σημείο. Επίσης, το συγκεκριμένο έγγραφο έκανε σαφές ότι η απόσυρση της Ειδικής Επιτροπής Ελέγχου των Ηνωμένων Εθνών «United Nations Special Commission (UNSCOM)» θα μείωνε σημαντικά την ικανότητα ελέγχου της ανασύστασης του πυρηνικού οπλοστασίου του Saddam²³⁹. Οι απαντήσεις της εκτελεστικής εξουσίας όμως ήταν αντιφατικές, δεδομένου ότι, αφενός οι απαντήσεις του πρωθυπουργού στηρίζονταν στον εγγενή βαθμό αβεβαιότητας²⁴⁰ των πληροφοριακών προϊόντων αφετέρου ο ίδιος υπερθεμάτιζε υπέρ αδιάσειστων αποδείξεων ότι το Ιράκ αποτελεί «σοβαρή απειλή για τα συμφέροντα του ΗΒ²⁴¹». Περαιτέρω, ο πρωθυπουργός δήλωνε ότι σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες είναι αδιάσειστο, «beyond doubt²⁴²», το γεγονός ότι, ο Saddam συνεχίζει την παραγωγή χημικών και βιολογικών όπλων²⁴³. Επίσης, στις 24 Σεπτεμβρίου ο πρωθυπουργός δηλώνει ότι η «η εικόνα των συλλεγόμενων πληροφοριών είναι εκτεταμένη, λεπτομερής και έγκυρη²⁴⁴». Η απάντηση της κυβέρνησης στον κοινοβουλευτικό έλεγχο, ουσιαστικά υπερθεμάτιζε στα σημεία που ευνοούσαν την πολιτική της, ενώ υποβάθμιζε ή απέρριπτε ότι στοιχείο ήταν αντίθετο. Φυσικά, η επιτροπή κοινοβουλευτικού ελέγχου δεν ικανοποιήθηκε από την απάντηση της εκτελεστικής εξουσίας.

²³⁷Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013, σελ 12.

²³⁸Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013, σελ 13, τα ακριβή λόγια είναι: « Efforts to steer analysis by the adoption or rejection of certain assumption...».

²³⁹Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, *The ISC under Ann Taylor, 2001–2005* , σελ 83.

²⁴⁰Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, *The ISC under Ann Taylor, 2001–2005* , σελ 83, τα ακριβή λόγια είναι: « But the government cannot have it both ways. Either—as this and the objective record both suggest—the intelligence picture on Iraq was characterized by a significant degree of uncertainty, or, as Blair wrote in his foreword, it was known that Iraq represented a “current and serious threat to the UK national interest.»

²⁴¹Στο ίδιο, σελ 83.

²⁴²Στο ίδιο, σελ 164.

²⁴³Στο ίδιο , σελ 164.

²⁴⁴Στο ίδιο, σελ 164, τα ακριβή λόγια είναι: «The intelligence picture . . . is extensive, detailed and authoritative».

Χαρακτηριστικό ήταν το γεγονός ότι η κυβέρνηση Blair επέτρεψε ελάχιστο χρόνο συζήτησης για ένα τόσο σοβαρό θέμα²⁴⁵ στην προσπάθεια της να ασκήσει ήπια πολιτικοποίηση στο υποσύστημα των elite ελέγχοντας το χρονικό πλαίσιο της διαδικασίας λήψης απόφασης²⁴⁶. Επίσης οι απαντήσεις της κυβέρνησης στην ετήσια έκθεση του κοινοβουλευτικού ελέγχου δεν ήταν επαρκείς. Βασικές ερωτήσεις αγνοήθηκαν με αποτέλεσμα ο κοινοβουλευτικός έλεγχος να είναι ελλιπής και να αμαυρωθεί η αξιοπιστία της ISC. Επιπλέον, προέκυψε ότι η επιτροπή αγνοούσε την ύπαρξη οκτώ αξιολογήσεων της Μικτής Υπηρεσίας Πληροφοριών «Joint Intelligence Committee» από την περίοδο του Οκτωβρίου 2002 έως και το Μάρτιο του 2003. Η απάντηση της ISC στην κριτική για αυτό το θέμα ήταν ότι ο έλεγχος των ανωτέρω εκθέσεων δεν θα άλλαζε την χρήση των πληροφοριακών προϊόντων από την εκτελεστική εξουσία.²⁴⁷ Εντούτοις, η μελέτη του περιεχόμενου των συγκεκριμένων αναφορών κατέδειξε ότι, η συμπερίληψη τους θα επέτρεπε τη διαμόρφωση μιας ευρύτερης εικόνας²⁴⁸ της κατάστασης στο Ιράκ.

Ένα άλλο θέμα που δεν έθιγαν επαρκώς οι εκθέσεις της ISC ήταν ότι οι πληροφορίες που είχαν δοθεί από κρατούμενους σε σχέση με το Ιράκ είχαν αποσπαστεί με βασανιστήρια και γενικά με τρόπο που τις καθιστούσε αναξιόπιστες.²⁴⁹ Στις κατηγορίες ότι το έγγραφο της Downing Street ήταν παραποιημένο, η κυβέρνηση Blair απάντησε ότι τα αναγραφόμενα στο συγκεκριμένο έγγραφο παρουσίαζαν μια ισορροπημένη οπτική της βιολογικοχημικής ικανότητας του Ιράκ σε σχέση με τις διαθέσιμες πληροφορίες. Παράλληλα, για τον ισχυρισμό Ιρακινής βιολογικοχημικής ικανότητας εντός 45 λεπτών, η βρετανική κυβέρνηση υποστήριξε ότι γράφτηκε για να ελκύσει την προσοχή του κοινού.²⁵⁰

Τα παραπάνω κάνουν σαφές ότι, η αστοχία που συντελέστηκε κατά την εισβολή στο Ιράκ ήταν κυρίως πολιτική παρά πληροφοριακή. Δεδομένου ότι, οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και του ΗΒ σχεδίαζαν την αλλαγή καθεστώτος από την άνοιξη του 2002 παρά την έλλειψη αποδείξεων²⁵¹. Επίσης το Μάρτιο του 2002 ο David Manning σύμβουλος του Blair συναντήθηκε με την Condoleezza Rice και

²⁴⁵Στο ίδιο, σελ 83.

²⁴⁶Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013,σελ 12, τα ακριβή λόγια είναι: «As with all cases of soft politicization victory is achieved not by imposing an outcome but by shaping the ideas, voices, rules, and settings within which the analysis is taking place».

²⁴⁷Στο ίδιο, σελ 83.

²⁴⁸Στο ίδιο, σελ 83.

²⁴⁹Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, *The ISC under Ann Taylor, 2001–2005*, σελ 83.

²⁵⁰Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, *The ISC under Ann Taylor, 2001–2005*, σελ 83, τα ακριβή λόγια είναι: «This denied the public available reassurance, removed an opportunity to bring some context to bear, and intelligence and accountability served to heighten the sense of threat posed by Iraq».

²⁵¹Στο ίδιο, σελ 165.

τη διαβεβαίωσε ότι η υποστήριξη του HB στην πολιτική του Regime change είναι δεδομένη. Παράλληλα, τον Απρίλιο του 2002 ο Blair είπε στον Bush ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα υποστηρίξει την στρατιωτική δράση για την επίτευξη της αλλαγής καθεστώτος στο Ιράκ. Από το καλοκαίρι και μετά ο ρυθμός των βομβαρδισμών αυξήθηκε σταθερά ώστε να προκαλέσουν το Saddam σε απάντηση που θα χρησιμοποιούνταν ως αιτία πολέμου.²⁵² Από τον Ιούλιο του 2002 ο Διευθυντής της SIS²⁵³ αναφέρει ότι «...υπήρχε μια αξιοσημείωτη μεταστροφή συμπεριφοράς. Η στρατιωτική επέμβαση τώρα θεωρείται ως αναπόφευκτη. Bush ήθελε να εκδιώξει τον Saddam με χρήση σκληρής ισχύος δικαιολογημένης από την ύπαρξη ΟΜΚ στο Ιράκ σε συνδυασμό με την τρομοκρατία. Οι πληροφορίες και τα γεγονότα έχουν κατασκευαστεί για να υποστηρίξουν τη συγκεκριμένη πολιτική²⁵⁴». Το μοναδικό νομικό πάτημα για εισβολή στο Ιράκ ήταν η αποτυχία του αφοπλισμού του σε συνδυασμό με το ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών του μετά τον πρώτο πόλεμο του Κόλπου. Επειδή ο Blair γνώριζε ότι το κόμμα του θα απαιτούσε νομική αιτιολόγηση για να υποστηρίξει την συγκεκριμένη πολιτική ήταν απαραίτητη η εκλογίκευση της πληροφόρησης στη βάση των υποθέσεων περί συνδυασμού τρομοκρατίας και κατοχής ΟΜΚ από το Ιράκ. Με βάση τα παραπάνω η εκτελεστική εξουσία άσκησε πιέσεις στις υπηρεσίες πληροφοριών το 2002 ώστε να πετύχουν την υποστήριξη της πολιτικής τους. Παράλληλα η δημόσια παρουσίαση του θέματος με τον τρόπο που παρουσιάστηκε ήταν καθαρή εξαπάτηση της βρετανικής κοινωνίας.²⁵⁵ Ουσιαστικά, η κυβέρνηση Blair προέβει σε ένα κρεσέντο πολιτικοποιήσεων αρχικά στο υποσύστημα των elite και κατόπιν στο δημόσιο υποσύστημα με σκοπό, αφενός να θέσει το πληροφοριακό προϊόν εντός του πολιτικού πλαισίου, αφετέρου την αποδοχή της πολιτικής της από την βρετανική κοινωνία.

3.3 Η έρευνα της Επιτροπής Ξένων Υποθέσεων «Foreign affairs committee».

Η έρευνα της επιτροπής απεικονίζει περαιτέρω την αδυναμία της ISC να ελέγξει την εκτελεστική εξουσία. Η αποτυχία της αποκάλυψης των ΟΜΚ στο Ιράκ, τα οποία ήταν casus belli για την εισβολή του 2003 οδήγησε σε αναστάτωση την εσωτερική δημόσια σφαίρα της Βρετανίας. Το BBC κατηγορούσε δημοσίως ότι στο έγγραφο του Σεπτεμβρίου του 2002 που

²⁵²Στο ίδιο, σελ 164.

²⁵³Η βρετανική μυστική υπηρεσία γνωστή και ως M16 με διευθυντή τον Alex Younger. Πηγή:<https://www.sis.gov.uk/>

²⁵⁴Στο ίδιο, σελ 164 τα ακριβή λόγια είναι: «There was a perceptible shift in attitude. Military action was now seen as inevitable. Bush wanted to remove Saddam, through military action, justified by the conjunction of terrorism and WMD. But the intelligence and the facts were being fixed around the policy.»

²⁵⁵Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, *The ISC under Ann Taylor, 2001–2005*, σελ 164.

περιείχε πληροφορίες της Μικτής Επιτροπής Πληροφοριών «Joint Intelligence Committee (JIC)²⁵⁶», μεγέθυνε την απειλή σχετικά με τα ΟΜΚ. Ως αποτέλεσμα της ανωτέρω διαμάχης η Επιτροπή Ξένων Υποθέσεων «Foreign Affairs committee (FAC)» ανακοίνωσε ότι θα εξετάσει το κατά πόσο η κυβέρνηση παρουσίασε ακριβείς και ολοκληρωμένες πληροφορίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά την περίοδο της εισβολής στο Ιράκ, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τα υποτιθέμενα ΟΜΚ. Η FAC κατά τη διάρκεια της έρευνας αντιμετώπισε προβλήματα πρόσβασης σε έγγραφα τα οποία η βρετανική κυβέρνηση αρνήθηκε να παραδώσει. Ενώ κατά την συνέντευξη με τον υπουργό Εξωτερικών αν και διεξήχθη κεκλεισμένων των θυρών δεν της επιτράπη η πρόσβαση σε προϊσταμένους γραφείων καθώς και στον John Scarlett τον διευθυντή της JIC. Η έρευνα έγινε σχετικά γρήγορα (διήρκεσε ένα μήνα) και κατέληξε ότι το κοινοβούλιο δεν είχε χειραγωγηθεί από την εκτελεστική εξουσία. Η επιτροπή επίσης κατέληξε ότι, τα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν την αγορά ουρανού από του Νίγηρα, καθώς και η ικανότητα του Ιράκ εξαπόλυσης βιολογικοχημικής επίθεσης εντός 45 λεπτών, παρουσιάζονται στο φάκελο του Σεπτεμβρίου του 2002 με υπερβολική βεβαιότητα σε σχέση με τη συνήθη των υπηρεσιών πληροφοριών.

Παράλληλα, υπήρχαν διάφορα προβλήματα στο έργο της επιτροπής. Πρώτον, η κυβέρνηση είχε ισχυρή πλειοψηφία στο κοινοβούλιο, δεύτερον, η υπόθεση είχε αυξημένο βαθμό ευαισθησίας διότι αφορούσε σε ένα πόλεμο που δίχαζε το εσωτερικό της βρετανικής κοινωνίας τρίτον, το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης είχε στηρίξει την υπόθεση του πολέμου, τέταρτον, επειδή η έρευνα ενδεχομένως να προκαλούσε ζημιά στα συμφέροντα της κυβέρνησης, δεν της παρασχέθηκε η απαραίτητη κυβερνητική στήριξη. Η άρνηση πρόσβασης στο πληροφοριακό υλικό σήμαινε ότι τα συμπεράσματα της έρευνας κατ' ελάχιστο θα ήταν ασαφή εάν όχι λανθασμένα. Επίσης η κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι την εποπτεία των υπηρεσιών πληροφοριών την είχε πλέον η ISC ως εκ τούτου η FAC δεν είχε αρμοδιότητα ελέγχου των υπηρεσιών πληροφοριών. Το συμπέρασμα της FAC τελικά στην έκθεσή της ήταν ότι η συνεχής άρνηση από τους υπουργούς να επιτρέψουν στην Επιτροπή πρόσβαση σε έγγραφα και προσωπικό παρεμπόδισε τον έλεγχο που ζήτησε το κοινοβούλιο. Σύστησε δε ότι η κυβέρνηση θα έπρεπε να επιτρέψει πρόσβαση σε πληροφορίες καίριας σημασίας. Σε περίπτωση που το αίτημα πρόσβασης της επιτροπής σε πληροφορίες δεν γίνει αποδεκτό θα πρέπει η άρνηση να συνοδεύεται με πλήρη αιτιολόγηση.²⁵⁷ Η άρνηση πρόσβασης από την κυβέρνηση της FAC σε ορισμένα στοιχεία τα οποία επηρεάζουν την έκβαση της ανάλυσης, συνιστά πολιτικοποίηση στο πλαίσιο των elite²⁵⁸. Οι παίκτες σε αυτό

²⁵⁶<https://www.gov.uk/government/organisations/national-security/groups/joint-intelligence-committee>

²⁵⁷Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, *The ISC under Ann Taylor, 2001–2005*, σελ 308.

²⁵⁸Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31,

το υποσύστημα μεταξύ άλλων είναι η FAC η ISC και η κυβέρνηση. Ουσιαστικά, η κυβέρνηση Blair επιχείρησε να ελέγξει τα τελικά συμπεράσματα «shaping the ideas» της επιτροπής ελέγχοντας το χρονικό πλαίσιο της ανάλυσης «settings» καθώς και τους κανόνες «rules». Ειδικά ο έλεγχος των κανόνων χρησιμοποιήθηκε ώστε να θέσει αντίρροπες δυνάμεις μεταξύ της FAC και της ISC.

3.4 Η πολιτικοποίηση των Ερευνών Hutton και Butler.

Η αυτοκτονία του Δρ David Kelly, ειδικού σε θέματα βιολογικών όπλων, εξαιτίας των υπερβολικών απαιτήσεων της κυβέρνησης σχετικά με τα ΟΜΚ υποχρέωσε τον πρωθυπουργό Blair να δώσει εντολή έρευνας σχετικά με τις συνθήκες γύρω από το θάνατό του. Ο Λόρδος Hutton τέθηκε επικεφαλής της επιτροπής ερευνών. Οι ακροάσεις που πραγματοποιήθηκαν από την επιτροπή Hutton αφορούσαν σε εσωτερική ηλεκτρονική αλληλογραφία της κυβέρνησης που αφορούσαν σε έγγραφα τα οποία δεν είχαν γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή Κοινοβουλευτικού Ελέγχου. Η έκθεση της Επιτροπής Hutton εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2004 και παρείχε πλήρη στήριξη στην κυβέρνηση. Ωστόσο, κατηγόρησε τη Διεύθυνση του BBC για τον τρόπο που χειρίστηκε το θέμα (την αυτοκτονία του Dr David Kelly). Για να θέσουμε το θέμα στο φάσμα της πολιτικοποίησης, η εκτελεστική εξουσία ως παίκτης στο υποσύστημα των elite επέβαλε την θέληση της στον έτερο παίκτη του υποσυστήματος τον Τύπο. Σύμφωνα με τον Glenn Hastedt στη σκληρή πολιτικοποίηση η ανάλυση είναι θέμα επιβολής της θέλησης ενός παίκτη στους άλλους. Η κυβέρνηση Blair όμως δεν στάθηκε τυχερή. Την ίδια μέρα της δημοσιοποίησης της έκθεσης Hutton, ο ειδικός όπλων David Kay ο οποίος είχε αποστολή την εξεύρεση των ΟΜΚ στο Ιράκ παραδέχονταν ενώπιον της Γερουσίας ότι «είχαμε όλοι λάθος²⁵⁹» το οπλοστάσιο του Saddam είχε καταστραφεί από το 1991. Οι δηλώσεις αυτές ανάγκασαν τον πρωθυπουργό να δώσει εντολή για περαιτέρω έρευνα. Την νέα έρευνα την ανέλαβε ο sir Robin Butler πρώην Γενικός Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου.

Στην προηγούμενη κατάθεση του στην επιτροπή Hutton ο πρωθυπουργός δικαιολόγησε την πεποίθησή του για ύπαρξη ΟΜΚ στο Ιράκ αφενός, στην αλλαγή του ρυθμού των πληροφοριών και των αποδείξεων που έφταναν στο γραφείο του σχετικά με το θέμα, αφετέρου σε μια αίσθηση επείγοντος εξαιτίας των εκτιμήσεων των υπηρεσιών πληροφοριών οι οποίες ανέφεραν ότι το θέμα του Ιράκ έπρεπε να αντιμετωπιστεί από τη διεθνή κοινότητα. Η έκθεση του Butler δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο του 2004 και κατέληγε ότι, «*Το συμπέρασμα της κυβέρνησης την Άνοιξης του 2002 ότι απαιτείται ενισχυμένη δράση (αν και όχι κατά ανάγκη στρατιωτική) για την επιβολή αφοπλισμού στο Ιράκ δεν βασιζονταν*

Φεβρουάριος, 2013,σελ 12, τα ακριβή λόγια είναι: « As with all cases of soft politicization victory is achieved not by imposing an outcome but by shaping the ideas, voices, rules, and settings within which the analysis is taking place».

²⁵⁹Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, σελ 311.

σε αλλαγή της τρέχουσας εικόνας των συλλεγόμενων πληροφοριών από το Ιράκ²⁶⁰». Σε αυτή την έρευνα ο Blair αναγκάστηκε να παραδεχτεί, ότι εκείνο που είχε αλλάξει δεν ήταν ο ρυθμός της εισροής πληροφοριών σχετικά με ΟΜΚ στο Ιράκ, όπως είχε ισχυριστεί στην έρευνα Butler, αλλά η ανοχή²⁶¹ στον Saddam μετά τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001. Οι μεταστροφή του Blair στην κατάθεση του οφείλεται στα νέα στοιχεία που παρουσιάστηκαν μετά την έρευνα για ύπαρξη ΟΜΚ στο Ιράκ. Τελικά η έρευνα Butler συμπέρανε ότι δεν υπήρχαν στοιχεία που να κατατάσσουν το Ιράκ ως ισχυρότερη απειλή από άλλες χώρες. Συναφώς, οι πληροφορίες στο έγγραφο του Σεπτεμβρίου του 2002 και οι ενημερώσεις στο Κοινοβούλιο χρησιμοποιήθηκαν για να παρουσιάσουν το Ιράκ ως άμεση απειλή «imminent threat».

Εδώ διαπιστώνουμε την πολιτικοποίηση στο εννοιολογικό πλαίσιο του δημόσιου συστήματος. Η αναρρίπιση της απειλής του Ιράκ με τον ισχυρισμό ετοιμότητας χρήσης ΟΜΚ εντός 45 λεπτών, στόχευε στην άσκηση σκληρής πολιτικοποίησης με σκοπό να μετατρέψουν την βρετανική κοινωνία πλέον σε ενεργό παίκτη στη λήψη αποφάσεως. Η πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα ουσιαστικά άσκησε πίεση στους λοιπούς παίκτες ώστε να ευθυγραμμιστούν με την κυβερνητική πολιτική. Σύμφωνα με τον Uri Bar Joseph «όπως έγινε γνωστό, οι αποδείξεις για τέτοιους ισχυρισμούς (ετοιμότητα ΟΜΚ χρήση εντός 45 λεπτών) ήταν ανεπαρκείς, ενώ το πρωθυπουργικό γραφείο άσκησε πίεση στην κοινότητα πληροφοριών (JIC) να παρουσιάσει ότι το Ιράκ επιταχύνει την παραγωγή χημικών και βιολογικών παραγόντων²⁶²». Σε μια προσπάθεια να αποσυμπιέσει τις κυβερνητικές ευθύνες για τις πολιτικές επιλογές η έκθεση του Butler ανέφερε ότι το *modus operandi* της κυβερνητικής εξουσίας δεν τους επέτρεψε να αντιληφθούν πλήρως τους εγγενείς περιορισμούς των υπηρεσιών πληροφοριών.²⁶³ Εάν όμως η τιμή της μεταβλητής του πληροφοριακού προϊόντος είναι μηδέν στην λήψη της απόφασης, τι σημασία έχει η αντίληψη από την πολιτική ηγεσία των εγγενών περιορισμών των υπηρεσιών πληροφοριών; Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός ότι αν και ο Blair αρνήθηκε να δεχτεί αποτυχία των υπηρεσιών πληροφοριών δημόσια, ωστόσο τους άφησε να αναλάβουν την ευθύνη²⁶⁴.

Εύλογα, γίνεται κατανοητό ότι η βρετανική διπολική σχέση πολιτικής – πληροφοριών στην υπόθεση του Ιράκ όχι μόνο χαρακτηρίζεται από την εγγενή αδυναμία των υπηρεσιών πληροφοριών να εμποδίσουν την πολιτική ηγεσία να ακολουθήσει το πολιτικό της ένστικτο, αλλά τους δίνουν και άλλοθι όταν

²⁶⁰Στο ίδιο σελ 311.

²⁶¹Στο ίδιο, σελ 311.

²⁶²Bar Uri Joseph, «The Politicization of Intelligence A Comparative Study», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.26, τευχ..2 Φεβρουάριος 2013,σελ354 τα ακριβή λόγια είναι: « As has become known since then, intelligence evidence to make such a claim was insufficient, and the Prime Minister's office did pressure the Joint Intelligence Committee (JIC) to portray Iraq as accelerating its chemical and biological production».

²⁶³Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, James J.«The American approach to intelligence studies»σελ.311.

²⁶⁴Στο ίδιο, σελ.311.

εφαρμοστούν αποτυχημένες πολιτικές.²⁶⁵ Η πολιτική του αποδιοπομπαίου τράγου εφαρμόστηκε τόσο στις ΗΠΑ όσο και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σύμφωνα με τον Jervis «*Η γνώση ότι οι πληροφορίες μπορεί να είναι εσφαλμένες είναι χρήσιμο για μεταφορά ευθυνών στο πληροφοριακό προϊόν και βολικό στην απόρριψη αυτών όταν αντιτίθεται στις επιθυμητές πολιτικές*²⁶⁶». Τελικά όταν υπό το φώς των νέων αποδείξεων του Σεπτεμβρίου του 2004 της Ομάδας Έρευνας «Survey Group Report» επιβεβαιώθηκε ότι η προ της εισβολής, παρουσιαζόμενη από την κυβέρνηση, εικόνα του Ιράκ παρουσίαζε αποκλίσεις από την πραγματικότητα, ο Blair υποχρεώθηκε να παραδεχτεί σε κομματική συνδιάσκεψη του Εργατικού Κόμματος ότι μπορεί να ζητήσει συγγνώμη για τις εσφαλμένες πληροφορίες, όχι όμως για τον εκθρονισμό του Saddam.²⁶⁷ Στο ίδιο μήκος κύματος, το 2002 μια διαρροή κυβερνητικών εγγράφων ισχυροποίησε το γεγονός ότι οι πληροφορίες αποτελούσαν εξαρτημένη μεταβλητή της πολιτικής ενώ στη λήψη της απόφασης η τιμή τους ήταν μηδενική. Σε ένα από τα έγγραφα ο David Manning σύμβουλος εξωτερικών υποθέσεων του Blair αναφέρει ότι, ο «*πρόεδρος Bush είναι ευγνώμων για την υποστήριξη παρά το γεγονός ότι δέχεστε κριτική. Εγώ είπα ότι θα τον υποστηρίξετε στην αλλαγή καθεστώτος αλλά θα πρέπει να διαχειριστείτε τον τύπο, το κοινοβούλιο και την κοινή γνώμη η οποία είναι πολύ διαφορετική από ότι στις ΗΠΑ*²⁶⁸». Με αυτή την αναφορά ο Manning καταδεικνύει την ανάγκη η εσωτερική πολιτική να ευθυγραμμιστεί με την εξωτερική. Αναπόδραστα, γίνεται κατανοητό ότι η εσωτερική πολιτική στην υπόθεση του Ιράκ ήταν εξαρτημένη μεταβλητή της ειδικής σχέσης ΗΠΑ-ΗΒ. Η δομή του διεθνούς συστήματος επιτάσσει την κυβέρνηση Blair να συντονίσει την εσωτερική της πολιτική με την εξωτερική. Η πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα χρησιμοποιείται εργαλειακά ώστε να συσπειρωθεί η βρετανική κοινωνία στην κατεύθυνση της κυβερνητικής πολιτικής.

Παράλληλα, σε μια σύσκεψη με πρόσωπα του εσωτερικού κύκλου του πρωθυπουργού τον Ιούλιου του 2002, ο επικεφαλής της M16 ανέφερε ότι, σε πρόσφατη του επίσκεψη στην Ουάσινγκτον διαπίστωσε πως η στρατιωτική δράση ήταν αναπόφευκτη. Ο Bush ήθελε να εκθρονίσει τον Saddam με χρήση σκληρής ισχύος η οποία θα δικαιολογηθεί με το συνδυασμό τρομοκρατίας και κατοχής ΟΜΚ από το Ιράκ. Για αυτό το λόγο οι πληροφορίες και τα γεγονότα έχουν κατασκευαστεί για να υποστηρίξουν την εισβολή.²⁶⁹ Όλα τα παραπάνω

²⁶⁵Robert Jervis, «Why the intelligence Fails», σελ 6.

²⁶⁶Robert Jervis «why the Intelligence fails», τα ακριβή λόγια είναι: «The knowledge that intelligence can be wrong is useful for shifting blame onto the assessments and convenient in rationalizing the rejection of them when they clash with desired policies.»

²⁶⁷Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, James J. Wirtz «The American approach to intelligence studies», σελ 312.

²⁶⁸Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, James J. Wirtz, «The American approach to intelligence studies», σελ 312, τα ακριβή λόγια είναι: «"Bush is grateful for your support and has registered that you are getting flak. I said that you would not budge in your support for regime change but you had to manage a press, a parliament and a public opinion that was very different from anything in the States».

²⁶⁹Στο ίδιο, σελ 312, τα ακριβή λόγια είναι: «But the intelligence and facts were being fixed around the policy».

γεγονότα καταδεικνύουν ότι η λήψη της απόφασης εισβολής ήταν προειλημμένη. Επίσης αναδεικνύουν την ανεδαφικότητα των ισχυρισμών της κυβέρνησης Blair περί ιρακινής άμεσης απειλής. Απαιτήθηκε όμως η αυτοκτονία του Dr Kelly και η κατάθεση του ειδικού όπλων David Kay ώστε να υποχρεωθεί ο πρωθυπουργός να παραδεχτεί ότι χειραγώγησε το πληροφοριακό προϊόν, ώστε η Βρετανική κοινωνία να υποστηρίξει την πολιτική του regime change στο Ιράκ.

Εν κατακλείδι, η υπόθεση του Ιράκ μας επιτρέπει να αντιληφθούμε την ευκολία με την οποία οι φορείς χάραξης πολιτικής χειραγωγούν το πληροφοριακό προϊόν. Το μίγμα της χειραγώγησης του πληροφοριακού προϊόντος σε συνδυασμό με την ασυμμετρία πληροφόρησης του ευρύ κοινού χρησιμοποιήθηκε από την κυβέρνηση Blair για την μεταστροφή της αρχικής ευρείας καθολικής άποψης από την κυβέρνηση Bush. Η FAC ήταν ανίκανη να αποφύγει την χειραγώγηση από την πολιτική ηγεσία. Οι έρευνες από τις επιτροπές αν και προσφέρουν σημαντικές υπηρεσίες για την δημοσιοποίηση πληροφοριών εντούτοις, εξακολουθούν να έχουν προβλήματα. Η κυβέρνηση χρησιμοποίησε την ISC για να προκαλέσει προσκόμματα στην πρόσβαση της FAC σε πληροφορίες.²⁷⁰ Ο χειρισμός των επιτροπών ερευνών από την κυβέρνηση, εντάσσεται στο εννοιολογικό πλαίσιο πολιτικοποίησης του υποσυστήματος των elite. Η απαγόρευση πρόσβασης σε πληροφορίες έχει τα χαρακτηριστικά της ήπιας πολιτικοποίησης στο υποσύστημα των elite διότι η εκτελεστική εξουσία χρησιμοποιεί το θεσμό της ISC με σκοπό να επηρεάσει τα συμπεράσματα της επιτροπής FAC. Σύμφωνα με τον Glenn Hastedt, «*ήπια πολιτικοποίηση επιτυγχάνεται όχι επιβάλλοντας ένα αποτέλεσμα αλλά μορφώνοντας τις ιδέες, τις φωνές, τους κανόνες, καθώς και το περιβάλλον όπου η ανάλυση λαμβάνει χώρα.*²⁷¹». Ο χειρισμός του Dr David Kelly από την FAC αποθηρίωσε το προσωπικό των υπηρεσιών πληροφοριών. Η αυτοκτονία ενός επιστήμονα ο οποίος συνεργάζονταν στενά με την M16 καθώς και την Υπηρεσία Πληροφοριών Άμυνας «Defense Intelligence Staff (DIS)» στο θέμα των ΟΜΚ του Ιράκ άφηνε πολλά ερωτηματικά. Όλα τα παραπάνω γεγονότα στοιχειοθετούν την ανεπάρκεια των ελέγχων των επιτροπών. Η μόνη πιθανότητα για το κοινοβούλιο να ελέγξει την εκτελεστική εξουσία θα ήταν μέσω συνεργασίας της FAC με την ISC στους ελέγχους. Η επιρροή όμως της ISC από την εκτελεστική εξουσία κωλυσιέργησε τον κοινοβουλευτικό έλεγχο. Εν ολίγοις, το βρετανικό κοινό πληροφορήθηκε αλήθειες από τα διαρρέοντα έγγραφα και όχι από τα επίσημους ελεγκτικούς μηχανισμούς οι οποίοι έλεγχαν για μια

²⁷⁰Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, «Mark Phythian: Intelligence oversight in the case of Iraq», σελ 311.

²⁷¹Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013, σελ 12, τα ακριβή λόγια είναι: «As with all cases of soft politicization victory is achieved not by imposing an outcome but by shaping the ideas, voices, rules, and settings within which the analysis is taking place».

δεκαετία.²⁷² Ο λόγος που έγινε αυτό είναι ότι η ασυμμετρία πληροφόρησης δίνει πλεονέκτημα στον κυβερνητικό παίκτη του δημόσιου υποσυστήματος. Εκμεταλλευόμενοι την αδιαφορία του κοινού και την ελλιπή πληροφόρηση, η εκάστοτε εκτελεστική εξουσία μπορεί να μετατρέψει ένα δημοκρατικό πολιτικό σύστημα σε καθεστώς. Οι πολίτες απενεργοποιούνται και μετατρέπονται σε εθνικιστική μάζα, ευχερώς καθοδηγούμενη.

3.5 Ο Οντολογικός Χαρακτήρας της Πολιτικοποίησης στα Δημοκρατικά Καθεστώτα.

Οι πιο πολλές δυτικές δημοκρατίες ισχυρίζονται ότι οι υπηρεσίες πληροφοριών τους λογοδοτούν. Ποιό όμως είναι το επίπεδο ελέγχου για τον δημοκρατικό έλεγχο; Αδιαμφισβήτητα η λήψη της απόφασης κρύβει υψηλό ρίσκο όταν οι πολιτικοί χειραγωγούν τις υπηρεσίες πληροφοριών. Η αποκάλυψη της χειραγώγησης διαταράσσει τον κοινωνικό ιστό των χωρών. Παράλληλα, τίθενται θέματα ισορροπίας μεταξύ δημοκρατίας και ασφάλειας. Η δημοκρατία και η ελευθερία της γνώμης απαιτεί ένα περιβάλλον όπου οι υπηρεσίες πληροφοριών θα πρέπει να μην λειτουργούν αυθαίρετα. Στο πλαίσιο αυτό ο έλεγχος των υπηρεσιών πληροφοριών είναι απαραίτητος ώστε να διαφυλαχθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα έναντι μιας αυθαιρετούσας εκτελεστικής εξουσίας. Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός ότι στα περισσότερα κράτη οι υπηρεσίες πληροφοριών, εσφαλμένα, αντιμετωπίζονται ως ξεχωριστά τμήματα από την υπόλοιπη κυβέρνηση. Εάν όμως η κυβέρνηση αντλεί την ισχύ της από την κοινωνία τότε είναι υποχρεωμένη να εκτελεί τις εντολές της.²⁷³ Υπό αυτό το πρίσμα, καθίσταται παράδοξο το γεγονός ότι στις περισσότερες χώρες η εκτελεστική εξουσία έχει προνομιακή πρόσβαση στο πληροφοριακό προϊόν σχέση με το κοινοβούλιο. Αναπόφευκτα, το γεγονός αυτό δημιουργεί ασυμμετρία πληροφόρησης μεταξύ εκτελεστικής εξουσίας κοινοβουλίου. Το φαινόμενο της ασυμμετρίας πληροφόρησης είναι απόρροια της δυσκολίας εύρεσης μιας χρήσης τομής μεταξύ ελευθερίας και ασφάλειας. Εύλογα προκύπτει το ερώτημα σε ποιο επίπεδο θα πρέπει να αποχαρακτηριστούν πληροφορίες και να δημοσιευτούν ώστε το κοινό να λαμβάνει γνώση χωρίς να προκληθεί ζημιά στην εθνική ασφάλεια; Με άλλα λόγια όταν η τιμή του παράγοντα της εθνικής ασφάλειας είναι υψηλή τότε αναπόφευκτα ο θεσμός που εγγυάται τη δημοκρατική ελευθερία υποχωρεί. Παράλληλα, η αρχή της διάκρισης των εξουσιών ως θεμελιώδης μέθοδος συνάρθρωσης τους, καθώς και το κράτος δικαίου που ισχυροποιεί τον νόμο έναντι στον άνθρωπο θα έπρεπε να δίνουν το δικαίωμα στο θεσμό του κοινοβουλίου που είναι ο κατεξοχήν δημοκρατικός αντιπρόσωπος της εκάστοτε κοινωνίας να έχει την δυνατότητα να ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο έχοντας

²⁷²Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, «Mark Phythian: Intelligence oversight in the case of Iraq, σελ 313.

²⁷³Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, «Mark Phythian: Intelligence oversight in the case of Iraq, σελ 316.

πρόσβαση σε όλα τα πληροφοριακά επίπεδα. Έχοντας ως βάση τις παραπάνω αρχές η άσκηση του δημοκρατικού ελέγχου περιλαμβάνει τα παρακάτω:²⁷⁴

Πρώτον, έλεγχο εκ των έσω με τα στελέχη των υπηρεσιών πληροφοριών, έλεγχο από την εκτελεστική εξουσία, κοινοβουλευτικός έλεγχος, δικαστικός έλεγχος και η αξιολόγηση από την κοινωνία των πολιτών. Στο πρώτο επίπεδο του εσωτερικού ελέγχου οι υπηρεσίες πληροφοριών προσπαθούν μέσω εκπαίδευσης, να δημιουργήσουν κώδικα δεοντολογίας, υπηρεσιακών κανονισμών, να διατηρήσουν σε υψηλά επίπεδα το πληροφοριακό προϊόν. Ωστόσο, εάν θυμηθούμε τις τυπολογίες του Glenn Hastedt που αναλύθηκαν στο 1^ο κεφάλαιο, το επίπεδο του εσωτερικού ελέγχου ταυτίζεται με το κλειστό γραφειοκρατικό σύστημα των υπηρεσιών πληροφοριών. Με δεδομένο ότι η μυστικότητα στις βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών λαμβάνει υψηλή τιμή, οι όποιες προσπάθειες πολιτικοποίησης εάν υπάρχουν είναι δύσκολο να αποκρυπτογραφηθούν.²⁷⁵ Στο δεύτερο επίπεδο ελέγχου του πληροφοριακού προϊόντος η εκτελεστική εξουσία ασκεί έλεγχο δίνοντας κατευθύνσεις στις υπηρεσίες πληροφοριών, διαθέτοντας ανάλογους πόρους και ιεραρχώντας τους στόχους τους.²⁷⁶ Ο έλεγχος σε αυτό το επίπεδο αντικατοπτρίζει τη σχολή σκέψης του Robert Gates περί «actionable intelligence». Στο επίπεδο αυτό οι εκτιμήσεις των υπηρεσιών πληροφοριών μετά από συνεργασία με την εκτελεστική εξουσία θα πρέπει να στοχεύουν στην ικανοποίηση των ορθολογικών αναγκών των καταναλωτών πληροφοριών. Με άλλα λόγια η συνεργασία των φορέων χάραξης πολιτικής με τις πληροφορίες δεν θα πρέπει να έχει το χαρακτήρα σχέσεων ισχύος. Τα κυβερνητικά στελέχη θα πρέπει να περιγράφουν τις ανάγκες τους σε πληροφορίες στις υπηρεσίες πληροφοριών ώστε το πληροφοριακό προϊόν να δίνει τη δυνατότητα διάγνωσης του διεθνούς περιβάλλοντος και όχι να ικανοποιεί πολιτικές, βασισμένες σε πεποιθήσεις και ιδεοληψίες. Ο πυρήνας της λογικής της παραγωγής «actionable intelligence» βασίζεται στο ότι οι αναλυτές θα πρέπει να γνωρίζουν τις ανάγκες των φορέων χάραξης πολιτικής ώστε να στοχεύουν σε χρήσιμες πληροφορίες.²⁷⁷ Το τρίτο επίπεδο ελέγχου περιλαμβάνει το κοινοβούλιο το οποίο επιτηρεί τις υπηρεσίες πληροφοριών με την ψήφιση νόμων που οριοθετούν τις αρμοδιότητες των υπηρεσιών πληροφοριών ώστε να μην καταπατούνται δημοκρατικές ελευθερίες, με τον έλεγχο της εκτελεστικής εξουσίας, καθώς και με τον έλεγχο της χρηματοδότησής τους.²⁷⁸ Το τέταρτο επίπεδο ελέγχου, είναι η δικαστική εξουσία η οποία είναι επιφορτισμένη να παρακολουθεί τον τρόπο εκτέλεσης των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών πληροφοριών (πχ τεχνικές ανάκρισης). Το

²⁷⁴Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, «Mark Phythian: Intelligence oversight in the case of Iraq, σελ 317.

²⁷⁵Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013,σελ 11.

²⁷⁶Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2000,σελ 317.

²⁷⁷Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, σελ 142.

²⁷⁸Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, «Mark Phythian: Intelligence oversight in the case of Iraq, σελ 317.

πέμπτο επίπεδο ελέγχου αφορά την κοινωνία των πολιτών. Στο επίπεδο αυτό, ο έλεγχος πραγματοποιείται πχ με την αποκάλυψη σκανδάλων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή με την άσκηση επιρροής στη κοινή γνώμη από εξέχουσες προσωπικότητες «think tanks».

Το δεύτερο, τρίτο, τέταρτο και το πέμπτο επίπεδο ελέγχου, στις τυπολογίες του Glenn Hastedt ανήκουν στο υποσύστημα των elite²⁷⁹. Η πολιτικοποίηση σε αυτό το επίπεδο έχει τα χαρακτηριστικά «zero game²⁸⁰» μεταξύ των παικτών που ανήκουν στις elite. Οι παίκτες διαγκωνίζονται για την επιβολή της δικής τους οπτικής στο πληροφοριακό προϊόν. Έτσι, το πληροφοριακό προϊόν καταλήγει να είναι περισσότερο αποτέλεσμα διάδρασης με όρους ισχύος μεταξύ των παικτών, παρά απότοκο ορθολογικής ανάλυσης.²⁸¹ Για παράδειγμα, για να πείσει για την πολιτική του regime change ο Blair έπρεπε να ανταγωνιστεί²⁸² με τους λοιπούς παίκτες του υποσυστήματος των elite, ώστε να επικρατήσει η κυβερνητική άποψη. Εδώ θυμίζουμε την επιστολή του Manning σύμβουλο του Blair που αναφέρει ότι θα πρέπει να αντιμετωπίσει τον τύπο, το κοινοβούλιο και την κοινή γνώμη η οποία είναι πολύ διαφορετική από αυτήν στις ΗΠΑ. Εκείνο που περιγράφει ουσιαστικά ο σύμβουλος του Blair είναι η πολιτικοποίηση που θα απαιτηθεί να ασκηθεί στο εννοιολογικό πλαίσιο του υποσυστήματος των elite καθώς και στο δημόσιο υποσύστημα, ώστε να υλοποιηθεί η πολιτική βούληση της κυβέρνησης Blair. Κατά την άποψή μας η πολιτικοποίηση εντός των παραπάνω υποσυστημάτων δομεί τους παράγοντες που τροχοπεδούν την επίβλεψη. Σύμφωνα με το Loch K. Johnson οι παράγοντες αυτοί είναι: Πρώτον η ανεπαρκής συνεργασία από την εκτελεστική εξουσία και τις υπηρεσίες πληροφοριών. Δεύτερον, η έλλειψη πόρων για επίβλεψη. Τρίτον, ανεπάρκεια κινήτρων στο κοινοβούλιο ώστε να αναλάβει προληπτικούς ελέγχους των υπηρεσιών πληροφοριών. Τέταρτον, δυσχέρεια πρόσβασης στις επιτροπές έλεγχου σε διαβαθμισμένες πληροφορίες.²⁸³ Όσον αφορά την κοινωνία των πολιτών, ο κυβερνητικός ισχυρισμός περί ικανότητας εκτέλεσης ΟΜΚ χτυπήματος εντός 45 λεπτών από το Ιράκ ευνοούχισε εγκεφαλικά την βρετανική κοινωνία, με αποτέλεσμα αφενός την ανάπτυξη εθνικιστικών τάσεων και αφετέρου, την μετάβαση από το φάσμα του απλού

²⁷⁹Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τεύχ.1, Φεβρουάριος, 2013,σελ 11 τα ακριβή λόγια είναι: «Here, participation in intelligence analysis extends beyond the intelligence community bureaucracy to include key congressional figures along with representatives from the media, think tanks and advocacy groups».

²⁸⁰Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τεύχ.1, Φεβρουάριος, 2013,σελ 12.

²⁸¹Στο ίδιο,σελ 13.

²⁸²Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007, σελ 312, τα ακριβή λόγια είναι: «Bush is grateful for your support and has registered that you are getting flak. I said that you would not budge in your support for regime change but you had to manage a press, a parliament and a public opinion that was very different from anything in the States».

²⁸³Στο ίδιο,σελ 318.

παρατηρητή στο φάσμα του ρυθμιστή των καταστάσεων.²⁸⁴ Με άλλα λόγια η απόκτηση εσωτερικής νομιμοποίησης της εκτελεστικής εξουσίας για την εφαρμογή της πολιτικής της, χαλάρωσε τις αντιστάσεις των υπόλοιπων παικτών του υποσυστήματος.

Το παραπάνω πλαίσιο καταδεικνύει τον οντολογικό χαρακτήρα της πολιτικοποίησης, δεδομένου ότι τα υποσυστήματα που ασκούν τον έλεγχο ανήκουν στα υποσυστήματα του Glenn Hastedt εντός των οποίων υφίσταται ισχυρό συμφέρον, ώστε το πληροφοριακό προϊόν να λάβει πολιτική χροιά.

3.6 Διαφορές μεταξύ Αμερικανικών και Βρετανικών Υπηρεσιών Πληροφοριών.

Η δημοσιοποίηση Βρετανικών και Αμερικανικών εγγράφων σχετικά με τον πόλεμο στο Ιράκ, έδωσε την δυνατότητα στους μελετητές να διεξάγουν συγκριτικές μελέτες αποκαλύπτοντας τις διαφορές μεταξύ βρετανικής και αμερικανικής προσέγγισης σε έννοιες δομές και φιλοσοφία. Σύμφωνα με τον Loch K. Johnson οι διαφορές που τεκμηριώνονται από την μελέτη των εγγράφων και οι οποίες δεν αφορούν μόνο την υπόθεση του Ιράκ είναι οι παρακάτω:

- Όταν οι φορείς χάραξης πολιτικής διαφωνούν με τις υπηρεσίες πληροφοριών, το αμερικανικό σύστημα επιτρέπει την έκφραση της διαφωνίας από την πλειοψηφία της κοινότητας πληροφοριών, ενώ το βρετανικό σύστημα εξαιρεί τα σημεία που υπάρχει διαφωνία με τους φορείς χάραξης πολιτικής.
- Οι αμερικανικές εκτιμήσεις πληροφοριών περιλαμβάνουν ξεχωριστά επίπεδα διαβάθμισης των πληροφοριακών προϊόντων. Στις βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών η διαβάθμιση του πληροφοριακού προϊόντος είναι ασαφής και περιστασιακή.
- Οι βρετανικές εκθέσεις παρέχουν ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο και έχουν πιο αφηγηματική μορφή από τις αμερικανικές εκθέσεις.
- Ο βρετανοί ενδιαφέρονται περισσότερο για τις αξιολογήσεις και τις αναλύσεις των ξένων κυβερνήσεων σε σχέση με τους αμερικανούς, οι οποίοι απευθύνονται περισσότερο στις ξένες κυβερνήσεις για σκοπούς συλλογής .
- Οι βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών συνεργάζονται με τους φορείς χάραξης πολιτικής σε μεγάλο βαθμό, ενώ οι αμερικανικές όχι.
- Στο αμερικανικό σύστημα, οι υπηρεσίες πληροφοριών ενοποιούνται για την παραγωγή των πιο σημαντικών εκτιμήσεων πληροφοριών. Στο Βρετανικό σύστημα, οι υπηρεσίες πληροφοριών παράγουν το σημαντικότερο πληροφοριακό προϊόν σε συνεργασία με τους φορείς χάραξης πολιτικής.

²⁸⁴Στο ίδιο,σελ 13 και Bar Uri Joseph, "The Politicization of Intelligence A Comparative Study», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, τομ.26, τεύχ..2 Φεβρουάριος 2013, σελ 355.

- Το αμερικανικό και το Βρετανικό πολιτικό σύστημα αλληλεπιδρά διαφορετικά με την αντίστοιχη κοινότητα πληροφοριών, κάτι που οδηγεί σε διαφορετικές πρακτικές και νόρμες.²⁸⁵

Αν και υπάρχουν διαφορές στο χειρισμό των υπηρεσιών πληροφοριών από τους φορείς χάραξης πολιτικής ΗΠΑ και ΗΒ εκείνο που θεμελιώνεται από την εξέταση της πολιτικοποίησης στα εννοιολογικά πλαίσια του Glenn Hastedt είναι ότι και στις δύο χώρες οι φορείς χάραξης πολιτικής έχουν την δυνατότητα να μηδενίσουν την μεταβλητή της τιμής των πληροφοριών στην λήψη της απόφασης. Περαιτέρω, στην υπόθεση του Ιράκ οι κυβερνήσεις ΗΠΑ και ΗΒ επιδίωξαν την επαύξηση της απειλής διασπείροντας φόβο στο εσωτερικό δημόσιο σύστημα, για να επιτύχουν εσωτερική νομιμοποίηση της επέμβασης. Με άλλα λόγια η απόκτηση εσωτερικής νομιμοποίησης συνάδει με την πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα που είναι ο κύριος στόχος των φορέων χάραξης πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΦΑΛΜΑ;

Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών Robert Jervis,²⁸⁶ ανεξάρτητα από τις αρχικές εντυπώσεις, το θέμα της πολιτικοποίησης των πληροφοριών στο Ιράκ δεν είναι ιδιαίτερα έντονο. Για τον Jervis ενέργειες όπως «cherry picking» και «stoveriping»²⁸⁷ εντάσσονται στο πλαίσιο της πληροφοριακής ανάλυσης, ώστε οι αξιωματούχοι να καταλήξουν σε συμπεράσματα. Κατά συνέπεια οι πιο σημαντικές κατηγορίες περί χειραγώγησης των υπηρεσιών πληροφοριών όπως η απόδοση στους βρετανούς της πληροφορίας περί προμήθειας ουρανίου του Ιράκ από το Νίγηρα, τα υποτιθέμενα αδιάσειστα στοιχεία περί συνδέσμου Ιράκ και Αλ

²⁸⁵ Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007, *The ISC under Ann Taylor, 2001–2005*, σελ 89.

²⁸⁶ Robert Jervis (Ph.D., California at Berkeley, 1968) is the Adlai E. Stevenson Professor of International Politics and has been a member of the Columbia political science department since 1980. He has also held professorial appointments at the University of California at Los Angeles (1974-1980) and Harvard University (1968-1974). In 2000-2001, he served as President of the American Political Science Association. Professor Jervis is co-editor of the "Cornell Studies in Security Affairs," a series published by Cornell University Press, and a member of numerous editorial review boards for scholarly journals. Πηγή <http://polisci.columbia.edu/people/profile/89>

²⁸⁷ Cherry picking: Αναφέρεται στην προώθηση αναφορών, από υψηλά ιστάμενους αξιωματούχους που υποστηρίζουν πολιτικές. Ενώ το «stoveriping» αφορά την προώθηση πρωτόλειων δεδομένων απευθείας στους φορείς χάραξης πολιτικής χωρίς να υποστούν την αναλυτική διαδικασία. Πηγή Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010, σελ 18 και Betts K. Richard, *Enemies of Intelligence and Power in American National Security: Knowledge and Power in American National Security*, Columbia University Press New York, 2007, σελ 92.

Κάϊντα, καθώς και η μετατροπή της απειλής σε άμεση, δεν μπορούν να θεωρηθούν πολιτικοποίηση διότι εντάσσονται στο αναλυτικό φάσμα.²⁸⁸ Σύμφωνα με τον Jervis οι παραπάνω ενέργειες εντάσσονται στο φάσμα των δικαιωμάτων αλλά και των καθηκόντων των ανώτατων αξιωματούχων για να λάβουν αποφάσεις.

Ο Tony Blair σε μια προσπάθεια μεγέθυνσης της απειλής, ώστε να χειραγωγήσει τη βρετανική κοινωνία να αποδεχτεί το κόστος της εισβολής, εξήγγειλε ότι το Ιράκ είχε ικανότητα ανάπτυξης χημικών όπλων εντός 45 λεπτών, υπαινισσόμενος ότι η ΟΜΚ ικανότητα του Ιράκ αφορά σε όλη τη χώρα. Φυσικά, δεν ανέφερε ότι η χημική ικανότητα του Ιράκ αφορούσε σε τακτικά όπλα μικρού βεληνεκούς. Επίσης ο διευθυντής της M16 Richard Dearlove γυρίζοντας από ένα ταξίδι στην Ουάσινγκτον τον Ιούλιο του 2002 ήταν πεπεισμένος ότι ο Bush είχε κατασκευάσει τα στοιχεία για να υποστηρίξει την πολιτική του regime change. Εάν η πολιτικοποίηση οριστεί ως πίεση στην κοινότητα πληροφοριών για να παραχθούν εκτιμήσεις που να πρόσκεινται σε πολιτικές τότε οι παραπάνω περιπτώσεις δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως πολιτικοποίηση διότι η κοινότητα πληροφοριών όχι μόνο δεν υπέκυψε αλλά εξέφρασε και έντονη αντιγνωμία. Σύμφωνα με τον Jervis η πιο ύπουλη μορφή πολιτικοποίησης που είναι η παραποίηση των πληροφοριακών στοιχείων στα έγγραφα ώστε να συμφωνούν με τις πολιτικές σκοπιμότητες δεν συνέβει. Σε αυτό το θέμα η έρευνα του καθηγητού κατέληξε ότι σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα δεν βρέθηκε κάτι που να δικαιολογεί πολιτικοποίηση αυτού του είδους. Φυσικά, κάποιος μπορεί να σκεφτεί ότι οι αναλυτές προτίμησαν να μην παραδεχτούν ότι ενέδωσαν σε πιέσεις προκειμένου να υποστηρίξουν πολιτικές²⁸⁹ αλλά ότι απλώς έσφαλλαν, διότι το πρώτο θα ήταν καταστροφικότερο για την αξιοπιστία τους. Βέβαια, κατά την άποψη του γράφοντος η παραποίηση εγγράφων από τους ανώτερους αξιωματούχους αποφεύγεται και διότι εάν αποκαλυφθεί, αναιρεί την δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί η κοινότητα πληροφοριών ως αποδιοπομπαίος τράγος σε περίπτωση που αποτύχει η πολιτική. Από την περιπτωσιολογική μελέτη των αναφορών των υπηρεσιών πληροφοριών διαφόρων χωρών σύμφωνα με τον Jervis προκύπτει ότι όλες οι υπηρεσίες πληροφοριών, ακόμα και σε χώρες που αντιτίθονταν στο πόλεμο πίστευαν ότι το Ιράκ διέθετε ΟΜΚ. Παρά ταύτα, η CIA προειδοποίησε την κυβέρνηση πως οι συνθήκες μετά τον πόλεμο θα ισχυροποιήσουν τους ισλαμιστές τρομοκράτες. Παράλληλα, οι υπηρεσίες πληροφοριών επανειλημμένα αρνήθηκαν ότι υπήρχε σύνδεση του Ιράκ με την 11^η Σεπτεμβρίου. Ως προς αυτά τα γεγονότα η ακεραιότητα των αξιωματικών πληροφοριών συνέβαλε στην αποτυχία της κυβέρνησης να πολιτικοποιήσει το πληροφοριακό προϊόν. Επίσης, οι διαφωνίες

²⁸⁸Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010, σελ 132.

²⁸⁹Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010 σελ 132-134.

της DOE για τους αγωγούς αλουμινίου δείχνει ότι ακόμα και εάν υπήρχε πίεση δεν είχε αποτέλεσμα.²⁹⁰

Ο καθηγητής Jervis στο βιβλίο του «Why Intelligence Fails» προβαίνει σε μια άκρως εμπειριστατωμένη ανάλυση περί των αιτιών αστοχίας στην αναλυτική διαδικασία. Εντούτοις, κατά τη γνώμη μας η πολιτικοποίηση ορίζεται μονοδιάστατα ως η κάμψη της κοινότητας πληροφοριών στις απαιτήσεις των φορέων χάραξης πολιτικής.²⁹¹ Η επισκόπηση του φάσματος της έννοιας πολιτικοποίηση που έγινε στο 1^ο κεφάλαιο, κατέδειξε ότι είναι φαινόμενο πολυδιάστατο. Ο γράφων προτίμησε να προσδιορίσει την πολιτικοποίηση εντός των εννοιολογικών πλαισίων που καθόρισε ο του Glenn Hastedt σε άρθρο²⁹² του, επειδή τα συγκεκριμένα υποσυστήματα προσεγγίζουν ακριβέστερα τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του όρου «πολιτικοποίηση πληροφοριών». Παρά ταύτα, η ανάλυση του Jervis είναι από τις εμβριθέστερες στον τομέα της και θα αποτελέσει τη θεμελιακή συνιστώσα για την εξαγωγή συμπερασμάτων στο παρόν κεφάλαιο.

4.1 Υπερβολική βεβαιότητα.

Οι εκθέσεις των Επιτροπών που διεξήγαγαν την έρευνα για το πληροφοριακό ναυάγιο του 2003 καταδεικνύουν ως πληροφοριακό αστόχημα τον υπερβολικό βαθμό βεβαιότητας στις πληροφοριακές εκτιμήσεις. Σύμφωνα με τον καθηγητή Jervis αν και υπήρχαν σοβαροί λόγοι για κατοχή ΟΜΚ από το Ιράκ ο όρος πέραν πάσης αμφιβολίας ήταν αδικαιολόγητα υπερβολικός. Η Εθνική Πληροφοριακή Εκτίμηση του Οκτωβρίου του 2002 εκδόθηκε εσπευσμένα με αποτέλεσμα να αποδίδει αναιτιολόγητα υψηλή βεβαιότητα. Στο ίδιο φάσμα και η αλληλεξάρτηση των πηγών προκάλεσε ψευδείς εντυπώσεις περί αδιάσειστων στοιχείων. Παρομοίως, οι αναλυτές παρέλειψαν να εξετάσουν προσεκτικά τη σημασία των αρνητικών εκθέσεων. Γενικά, σε ότι αφορά την παραγωγή των εκτιμήσεων υπό τύπο καθορισμού βαθμών βεβαιότητας, δεδομένου ότι δεν υπάρχει μια εγκεκριμένη τυποποιημένη διαδικασία ως προς την αντικειμενικοποίηση του βαθμού βεβαιότητας, καθίσταται αποδεκτή ουσιαστικά η υποκειμενική άποψη του αναλυτή. Παράλληλα, η έκθεση του Butler αναφέρει ότι ενώ οι καταναλωτές πληροφοριών θεωρούσαν ότι οι έννοιες μεταξύ «likely» και «probable» είχαν διαφορετικό νόημα, οι υπηρεσίες

²⁹⁰Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ36.

²⁹¹Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010, σελ.132-134 τα ακριβή λόγια είναι: « Robert Jervis, « The most prominent explanation for the WMD failure is that the IC bowed to pressures to tell the policymakers what they wanted to hear... The crudest form of politicization is easy to dismiss: superiors did not change the papers coming up to make them conform to policy».

²⁹²Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, τομ. 28,τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013,σελ.11.

πληροφοριών χρησιμοποιούσαν τους όρους εναλλακτικά περισσότερο για λόγους γραπτού ύφους. Περαιτέρω, το πρόβλημα της αναφοράς βαθμού βεβαιότητας είναι πολύ δύσκολο να λυθεί δεδομένου ότι έχουν δοκιμαστεί εναλλακτικές και στο παρελθόν.²⁹³

Ο γράφων αν και συμφωνεί με τον καθηγητή Jervis ως προς το ότι οι εκτιμήσεις που εξέδιδε η κοινότητα πληροφοριών μπορεί να εκλαμβάνονταν διαφορετικά από τους καταναλωτές, ωστόσο δεν πρέπει να αγνοηθεί το γεγονός ότι σύμφωνα με τον Wolfowitz, η εγγενής αβεβαιότητα των αναλύσεων της κοινότητας πληροφοριών είναι δυνατόν να μετατραπεί σε όπλο για τους φορείς χάραξης πολιτικής όπως αναφέρθηκε στο 2^ο κεφάλαιο του παρόντος πονήματος. Κατά συνέπεια, αν και είναι κατανοητά τα υφιστάμενα προσκόμματα ως προς τον καθορισμό τυποποιημένου τρόπου εξαγωγής βαθμού βεβαιότητας στο πληροφοριακό προϊόν, πλην όμως η έλλειψη αυτή συμφέρει την εκάστοτε πολιτική ηγεσία, η οποία έχει την δυνατότητα να αμφισβητήσει το βαθμό βεβαιότητας των πληροφοριακών προϊόντων διαμορφώνοντας παράλληλα ένα πλαίσιο στο οποίο η διεξαγωγή της αναλυτικής διαδικασίας να παράγει πληροφοριακό προϊόν με πολιτική χροιά.²⁹⁴ Στο ίδιο πλαίσιο η σύσταση γραφείου πληροφοριών²⁹⁵ δίπλα στο γραφείο του Αντιπροέδρου το οποίο να δέχεται πρωτόλεια δεδομένα για να «*διευκολύνει την ροή πληροφοριών στον Πρόεδρο*²⁹⁶» παρείχε τη δυνατότητα στην πολιτική ηγεσία της απευθείας επαφής με τους αναλυτές και κινητροδοτούσε τον επηρεασμό του βαθμού βεβαιότητας των εκτιμήσεων. Κατά συνέπεια ο υπερβολικός βαθμός βεβαιότητας ιδιαίτερα στην έκθεση του Οκτωβρίου του 2003 είναι πιθανό να οφείλονταν στο ότι η κυβέρνηση Bush δεν επέτρεψε εναλλακτικές επιλογές. Υπήρχε μια και μοναδική υποψήφια πολιτική, κυριαρχούμενη από την ομαδική ψευδαίσθηση των στελεχών της κυβέρνησης Bush περί ανάγκης αλλαγής καθεστώτος και δημοκρατικού domino effect.

²⁹³Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τεύχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006.,σελ14.

²⁹⁴W. Patrick Lang, Ο Σχης Lang είναι πρόεδρος της Global Resources, INC και βετεράνος αξιωματικός της Υπηρεσίας Αμυντικών Πληροφοριών «Defense Intelligence Agency (DIA). «*Drinking the kool aid*»,σελ 25, τα ακριβή λόγια είναι: «When the Senate Intelligence Committee interviewed under oath, over 100 analysts, not one of them said, 'Well, I changed my assessment because of pressure;' none of them would admit to that, and no decent analyst would do exactly that. But the process is much more subtle than can be described by saying, 'I was intimidated into giving this answer.' I think the environment was conditioned in such a way that the analyst subtly leaned toward the conceits of the policy makers... The intelligence community was vulnerable to the aggressiveness of neoconservative policy makers, particularly at the Pentagon and at the VP's office».

²⁹⁵W. Patrick Lang, «*Drinking the kool aid*» σελ 6 τα ακριβή λόγια είναι: «To facilitate the flow of such "information" to the President, a dedicated apparatus, centered in of the Office of the Vice President, created its own intelligence office, buried in the recesses of the Pentagon, to "stovepipe" raw data to the White House, to make the case for war on the basis of the testimony of self-interested émigrés and exiles».

²⁹⁶W. Patrick Lang, «*Drinking the kool aid*», σελ 6.

4.2 Αγνόηση των Εναλλακτικών Υποθέσεων.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Jervis η απουσία ανάλυσης εναλλακτικών υποθέσεων εργασίας για την συμπεριφορά του Ιράκ δεν σημαίνει και την ανυπαρξία εναλλακτικών υποθέσεων. Χαρακτηριστικό είναι, το περιστατικό με τους αγωγούς αλουμινίου το οποίο όπως αναφέραμε στο 2^ο κεφάλαιο του παρόντος προκάλεσε ισχυρό ρήγμα στο εσωτερικό της κοινότητας πληροφοριών. Επίσης, η κοινότητα πληροφοριών εξέφρασε σκεπτικισμό για την αξιοπιστία της πηγής πληροφοριών με το κωδικό όνομα Curveball σύμφωνα με τον οποίο το Ιράκ διέθετε κινητές εγκαταστάσεις βιολογικών όπλων. Παρά ταύτα, ή μεθερμηνευση των εξεταζόμενων στοιχείων διεξάγονταν υπό το πέπλο παρωπιδικών δογματικών πεποιθήσεων περί ύπαρξης ΟΜΚ στο Ιράκ. Στο φάσμα αυτό δεν διενεργήθηκε κανένα είδος ελέγχου πιθανών αιτιάσεων εναλλακτικής συμπεριφοράς του Saddam σε σχέση με τα υπάρχοντα στοιχεία. Κατά συνέπεια, οι αναλυτές θεωρούσαν ως δεδομένο ότι ο Saddam συνέχιζε το πυρηνικό του πρόγραμμα, συνεπώς τα υπάρχοντα στοιχεία απλώς λειτουργούσαν ενισχυτικά σε μια ήδη ακράδαντη ιδεολογική δοξασία²⁹⁷.

Κατά την άποψή μας, η υψηλή τιμή της ιδεολογικής μεταβλητής μετέτρεψε το σύστημα σε υπερκυκλικό. Η διαλογή των στοιχείων μέσω των ιδεολογικών φίλτρων ουσιαστικά ενδυνάμωνε την ευρέως αποδεκτή άποψη ότι ο Saddam συνέχιζε το ΟΜΚ πρόγραμμα του. Με άλλα λόγια η δυναμική του συστήματος υπό το ιδεολογικό πρίσμα ενίσχυε τη πεποίθηση περί κατοχής ΟΜΚ από τον Saddam και αντιστρόφως. Ως αποτέλεσμα της υψηλής τιμής της ιδεολογικής μεταβλητής, αγνοήθηκε τελείως η εναλλακτική υπόθεση για τις εταιρείες βιτρίνα του Ιράκ οι οποίες εισήγαγαν μεν υλικά που απαγορεύονταν εξαιτίας του εμπάργκο, ωστόσο τα συγκεκριμένα υλικά δεν αφορούσαν σε κατασκευή ΟΜΚ. Αντιθέτως, ο πραγματικός λόγος ήταν ότι οι εταιρείες βιτρίνα χρησιμοποιούνταν για εισαγωγή προϊόντων νόμιμων μεν, αλλά απαγορευμένων εξαιτίας των κυρώσεων του ΟΗΕ²⁹⁸. Παρομοίως, η άποψη των ειδικών της DOE ότι η χρήση των εισαγόμενων σωλήνων αλουμινίου ήταν για συμβατικό οπλισμό και όχι για πυρηνικό παραμερίστηκε τελείως²⁹⁹. Η μη εισαγωγή στο σύστημα των παραπάνω εναλλακτικών θεωρήσεων του στέρησε την δυνατότητα αρνητικής ανάδρασης εμποδίζοντάς το να εναρμονιστεί με το περιβάλλον, με αποτέλεσμα την κατάρρευση του και την απελευθέρωση εθνικιστικών, ισλαμοφασιστικών συνιστωσών. Η απουσία εναλλακτικών θεωρήσεων οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η ανάλυση διεξήχθη σε ένα ισχυρά πολιτικοποιημένο περιβάλλον. Ειδικά σε ότι αφορά τους αγωγούς αλουμινίου η πολιτικοποίηση διάνυσε όλο το φάσμα των διακριτών υποσυστημάτων του Glenn Hastedt καταλήγοντας στην πολιτικοποίηση εντός του εννοιολογικού πλαισίου του δημόσιου συστήματος. Ένα πολύπλοκο πληροφοριακό σύστημα όπως είναι η

²⁹⁷Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ16.

²⁹⁸Στο ίδιο, σελ16.

²⁹⁹Στο ίδιο, σελ16.

κοινότητα πληροφοριών, το οποίο αποτελείται από έτερα υποσυστήματα (διάφορες υπηρεσίες πληροφοριών) αυτόνομα μεν εξαρτημένα δε, είναι πιθανό να εμφανίζουν αποκλίσεις στις εκτιμήσεις τους. Ακριβώς αυτές οι αποκλίσεις και η εγγενής αβεβαιότητα διευκόλυνε τους πολιτικούς ιθύνοντες να εξαφανίσουν τις εναλλακτικές θεωρήσεις. Η αποδοχή της άποψης του Turner στο θέμα των αγωγών αλουμινίου, όπως καταδείξαμε στο 2^ο κεφάλαιο, έχει έντονα τα χαρακτηριστικά πολιτικοποίησης εντός του γραφειοκρατικού συστήματος. Παράλληλα, η υιοθέτηση της συγκεκριμένης άποψης βρήκε εύφορο πολιτικό έδαφος, δεδομένου ότι, συναρμόζονταν με την πολιτική του regime change.

4.3 Ελλιπής Φαντασία.

Σύμφωνα με τον Jervis, η έκθεση Butler καθώς και η Επιτροπή για τον έλεγχο ΟΜΚ «WMD Commission» χρησιμοποίησαν ως επιχείρημα την απουσία εναλλακτικών υποθέσεων για να στοιχειοθετήσουν το συμπέρασμα της ελλιπούς φαντασίας. Το συγκεκριμένο επιχείρημα δεν είναι νέο. Τα συμπεράσματα των επιτροπών ελέγχου μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 9/11, μεταξύ άλλων ανέφεραν ως αίτιο την ελλιπή φαντασία των υπηρεσιών πληροφοριών. Ωστόσο, στην περίπτωση του Ιράκ υπάρχει μια σημαντική διαφορά. Σύμφωνα με τις επιτροπές ελέγχου η αστοχία της κοινότητας πληροφοριών οφείλονταν στο ότι «*απέτυχαν να συνδέσουν τις τελείες*» υπονοώντας ότι απέτυχαν να συνδέσουν με τον μοναδικό σωστό τρόπο τα υπάρχοντα στοιχεία. Όπως αναφέραμε, στην προηγούμενη παράγραφο όμως η απουσία εναλλακτικών υποθέσεων είναι πιθανότερο να οφείλεται στο ότι η τιμή της μεταβλητής των πληροφοριών ήταν μηδέν στην λήψη της απόφασης. Εδώ όμως υπάρχει το εξής παράδοξο. Αν και οι Επιτροπές κατηγορούν την κοινότητα πληροφοριών για έλλειψη φαντασίας ωστόσο, φαίνεται ότι οι ίδιοι αντιμετωπίζουν την ανάλυση με επίπεδο τρόπο. Η εκ των προτέρων επίπεδη σύνδεση των στοιχείων, που να καταλήγει σε ένα συμπέρασμα παραπέμπει ουσιαστικά σε μια φτωχής φαντασίας μηχανιστική³⁰⁰ αντιμετώπιση της ανάλυσης. Σύμφωνα με τον Jervis «*εκείνο όμως που δεν αναφέρεται είναι ότι υπήρχαν αμέτρητες τελείες που θα μπορούσαν να έχουν συνδεθεί με πολλούς διαφορετικού τρόπους.*³⁰¹» Το συμπέρασμα των επιτροπών περί ελλιπούς φαντασίας καταδεικνύει μάλλον το γεγονός ότι οι επιτροπές έπεσαν θύμα του φαινομένου της γνωστικής προκατάληψης. Σύμφωνα με τον Jervis, εκ των υστέρων, είναι εύκολο να συμπεράνουμε ότι η παρουσία Αράβων σε σχολές εκμάθησης πτήσεων, χωρίς πιθανότητες εύρεσης εργασίας, θα έπρεπε να είχε υποψιάσει τις μυστικές υπηρεσίες. Ωστόσο, εάν το χτύπημα γίνονταν με

³⁰⁰Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τόμ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013, σελ.5 « In no small measure public and policymaker perceptions treat intelligence analysis as connecting dots. It is a mechanical exercise».

³⁰¹Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τόμ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006 σελ 17.

φορτηγά χημικών παραγόντων πάλι θα γίνονταν μεταφορά ευθυνών στην κοινότητα πληροφοριών, επειδή δεν αντιλήφθηκε ότι Άραβες φοιτούσαν σε σχολές οδηγών φορτηγών.

Ο Jervis υπερθεματίζει³⁰² ότι, εάν οι υπηρεσίες πληροφοριών αναζητούσαν το λόγο που ο Saddam δεν ήταν πρόθυμος να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να αποφύγει τη σύρραξη πιθανώς θα έβρισκαν αναφορές ότι η Ρωσία και η Γαλλία του είχαν υποσχεθεί ότι θα περιόριζαν τις ΗΠΑ. Πιθανώς η αντίληψη αυτών των χωρών ότι θα μπορούσαν να ελέγξουν τις ΗΠΑ να ήταν και η πιο σοβαρή πληροφοριακή αστοχία. Περαιτέρω, στην υπόθεση του Ιράκ οι υπηρεσίες πληροφοριών επέδειξαν υψηλό δείκτη φαντασίας αφού συνέδεσαν χαμηλής αξιοπιστίας πληροφορίες ώστε να μεγεθύνουν την απειλή του Ιράκ. Σύμφωνα με τον καθηγητή Jervis οι αναφορές των επιτροπών αν και εξηγούν ως ένα βαθμό την πληροφοριακή αστοχία, ωστόσο καμία έκθεση δεν προέβει σε συγκριτικές αναλύσεις ώστε να ελεγχθούν τα επιχειρήματά τους. Για παράδειγμα το γεγονός ότι όλες οι υπηρεσίες πληροφοριών σε όλες τις χώρες κατέληξαν στα ίδια συμπεράσματα σε σχέση με τα Ιρακινά προγράμματα θα μπορούσε να οφείλεται στον αλληλοεπηηρεασμό των εκτιμήσεων μεταξύ των υπηρεσιών πληροφοριών. Ωστόσο, το γεγονός ότι όλες οι υπηρεσίες πληροφοριών σε όλες τις χώρες αστόχησαν στο θέμα της κατοχής ΟΜΚ από το Ιράκ σημαίνει είτε ότι τα αναλυτικά και μεθοδολογικά σφάλματα είναι καθολικής φύσεως είτε ότι κάθε υπηρεσία πληροφοριών έσφαλλε σε διάφορα επίπεδα της αναλυτικής διαδικασίας με αποτέλεσμα να παραχθεί εσφαλμένη εκροή. Μια συγκριτική ανάλυση των αναφορών όλων των υπηρεσιών πληροφοριών όλων των χωρών σε σχέση με την υπόθεση του Ιράκ σημαίνει αφενός, ότι θα έπρεπε οι ερευνητές να αναζητήσουν κοινούς παράγοντες σε όλα τα πληροφοριακά προϊόντα που να εξηγούν την αστοχία τους αφετέρου, θα έπρεπε να μελετηθούν περιπτώσεις όπου η απουσία αυτών των παραγόντων οδήγησε σε επιτυχία. Ούτε η έκθεση Butler ούτε και η Επιτροπή για την έρευνα των ΟΜΚ «WMD Commission» προέβησαν σε τέτοιου είδους έρευνα. Περαιτέρω, δεν λήφθηκε υπόψη το γεγονός ότι, οι υπηρεσίες πληροφοριών έφτασαν στο ίδιο συμπέρασμα για τα πυρηνικά προγράμματα του Ιράκ παρά την διαφορετική εθνικότητα, κουλτούρα, και τις διαφορετικές αναλυτικές διαδικασίες. Παράλληλα, αγνοήθηκε το γεγονός ότι ακόμα και οι πιο υψηλοί Ιρακινοί αξιωματούχοι, πίστευαν ότι η χώρα τους είχε ΟΜΚ.

Μια συγκριτική ανάλυση είναι πιθανό να καταδείκνυε την χωλότητα των επιχειρημάτων των επιτροπών. Για παράδειγμα η έλλειψη φαντασίας των υπηρεσιών πληροφοριών μπορεί να είναι παρών στις αποτυχίες ωστόσο είναι παρών και στις επιτυχίες. Η εισαγωγή της μεταβλητής της φαντασίας στην ανάλυση πληροφοριών σημαίνει επίσης ότι θα πρέπει να γίνει διαχωρισμός πότε θα ισχύουν οι συνήθεις αναλυτικές διαδικασίες και πότε όχι. Σύμφωνα με

³⁰²Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τεύχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ 17.

τον Richard Betts η αντικειμενικότητα των αναλύσεων επηρεάζεται από τις πεποιθήσεις και την εδραιωμένη βιοσοφία των αναλυτών.³⁰³ Οι υπηρεσίες πληροφοριών έχουν καταγεγραμμένες αρκετές επιτυχίες στο ενεργητικό τους όταν λειτούργησαν με το συνήθη τρόπο, δηλαδή χωρίς υπερβολική φαντασία. Εάν αντιμετωπίζεις ένα πληροφοριακό στόχο που παρουσιάζει συνήθη συμπεριφορά οι συνήθεις αναλυτικές διαδικασίες θα δώσουν μια ακριβή εικόνα της συμπεριφοράς του, αντιθέτως εάν ο πληροφοριακός στόχος παρουσιάζει ασυνήθιστες συμπεριφορικές διακυμάνσεις θα πρέπει να εισαχθεί η μεταβλητή της φαντασίας στην πληροφοριακή ανάλυση. Εντούτοις, δεν υπάρχει κάποια λυδία λίθος που να διαχωρίζει την κανονική από την ασυνήθιστη συμπεριφορά. Εν κατακλείδι, ο Jervis υποστηρίζει ότι ως ένα βαθμό, το γεγονός ότι ο πληροφοριακός στόχος είναι απρόβλεπτος, καθιστά πιθανότερη μια αστοχία του πληροφοριακού προϊόντος.

Υπερθεματίζοντας στις κατηγορίες περί έλλειψης φαντασίας της κοινότητας πληροφοριών, η ανάλυση που προηγήθηκε στο 2^ο και 3^ο κεφάλαιο καταδεικνύει το γεγονός ότι οι πολιτικές ηγεσίες των ΗΠΑ και του ΗΒ διέθεταν ισχυρή φαντασία ώστε να καταστήσουν στην συνείδηση της αμερικανικής κοινωνίας το Saddam συμμετόχο στο τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Η κυβέρνηση Blair προέβει σε πολιτικοποίηση εντός του εννοιολογικού πλαισίου του δημόσιου συστήματος ισχυριζόμενη ότι το Ιράκ έχει την ικανότητα να εκτελέσει ΟΜΚ προσβολή εντός 45 λεπτών. Η μεγέθυνση της απειλής στο εσωτερικό δημόσιο σύστημα έγινε κατόπιν ευφάνταστης δημαγωγικής ομοβροντίας των υψηλά ισταμένων στελεχών της κυβέρνησης Bush, συνδέοντας το ανύπαρκτο θέμα κατοχής ΟΜΚ από το Ιράκ με ανύπαρκτο σύνδεσμο με την τρομοκρατία. Εκείνο που γίνεται φανερό από την ανάλυση στο 2^ο και το 3^ο κεφάλαιο είναι ότι, όπου οι εκτιμήσεις των υπηρεσιών πληροφοριών συνταυτίζονταν με τις πολιτικές επιδιώξεις ενισχύθηκαν, αντιθέτως όπου υπήρχε δυσαρμονία, οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και του ΗΒ κατέφυγαν σε πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα ώστε να εξασφαλίσουν την εσωτερική νομιμοποίηση της εισβολής.

4.4 Ομαδοποιημένη Σκέψη (Groupthink).

Ένα από τα βασικότερα επιχειρήματα της SSCI αναφέρει ότι δυναμική του φαινομένου της «ομαδικής σκέψης», ένα ψυχολογικό φαινόμενο που συμβαίνει όταν η επιθυμία συμμόρφωσης στους κόλπους μιας ομάδας οδηγεί στη λήψη εσφαλμένων ομαδικών αποφάσεων, ήταν ο πυρήνας της πληροφοριακής αστοχίας. Σε αυτό το πλαίσιο οι αιρετικές απόψεις απορρίπτονται, όχι γιατί είναι αβάσιμες, αλλά επειδή δεν ταυτίζονται με την άποψη κοινής αποδοχής των ομάδων. Ο Jervis υποστηρίζει ότι, ως προς το Ιράκ ένα μεγάλο μέρος της

Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies*» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τεύχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ20.

εργασίας πραγματοποιήθηκε όχι από ομάδες αλλά από συγκεκριμένα άτομα. Προσέτι, περιπτώσεις όπως η ρήξη στο εσωτερικό της κοινότητας πληροφοριών αποδεικνύουν ότι δεν υπήρξε το φαινόμενο της ομαδικής σκέψης «Groupthinking». Βέβαια, όπως αναφέραμε εξ αρχής, ο Jervis εξετάζει το φαινόμενο της πολιτικοποίησης στα στενά πλαίσια της κοινότητας πληροφοριών. Ωστόσο, εάν εξετάσουμε το φαινόμενο του «Groupthinking» στο υποσύστημα των elite, όπως αναλύσαμε στο 2^ο κεφάλαιο, η αλληλεπίδραση του με το δημόσιο υποσύστημα επέβαλε στα κόμματα τη λήψη απόφασης στο πλαίσιο «Groupthinking». Με άλλα λόγια, η πολιτικοποίηση στο δημόσιο υποσύστημα με την προπαγανδιστική εκστρατεία της κυβέρνησης Bush επέφερε μεταστροφή της κοινής γνώμης εντός του φάσματος των πολιτικών επιζητήσεων γεγονός το οποίο ισχυροποίησε τον Πρόεδρο. Σε αυτό το πλαίσιο, οι νεοσυντηρητικοί της κυβέρνησης Bush ψήφισαν υπέρ της εισβολής περισσότερο εξαιτίας της κομματικής πειθαρχίας παρά εξαιτίας των παρουσιαζόμενων αποδείξεων. Οι δημοκρατικοί από την άλλη ψήφισαν υπέρ της εισβολής επειδή θεωρούσαν ως πολιτική ήττα το γεγονός ότι είχαν ψηφίσει κατά της εισβολής το 1991 στον πόλεμο του Κόλπου και δεν ήθελαν να επαναλάβουν μια δεύτερη. Όλα τα παραπάνω, συνεπικουρούμενα και με την πίεση που δέχονταν το υποσύστημα των elite από την εθνικιστική έξαρση της αμερικανικής κοινωνίας, κατέστησαν την τιμή της μεταβλητής των πληροφοριών μηδενική στη λήψη της απόφασης εισβολής.

4.5 Υπερβολική συναίνεση «consensus».

Σύμφωνα με τον Jervis το γεγονός ότι η άποψη περί ανασύστασης του πυρηνικού προγράμματος είχε καταστεί καθολική δημιουργούσε μια ψευδαίσθηση ασφαλείας σε όποιον την υιοθετούσε. Ως προς το θέμα των αγωγών αλουμινίου ο καθηγητής υπερθεματίζει ότι, αν και οι εκτιμήσεις της DOE πυροδότησαν ισχυρό ρήγμα στο εσωτερικό της πληροφοριακής κοινότητας, εντούτοις η DOE δεν απέρριψε τελείως την πιθανότητα το Ιράκ να συνεχίζει το πυρηνικό του πρόγραμμα. Το γεγονός αυτό έλκυσε τους φορείς χάραξης πολιτικής να αγνοήσουν την διαφωνία της DOE σχετικά με τους αγωγούς. Εκείνο που πρέπει να αποφεύγεται είναι η αποδοχή μιας ευρέως αποδεκτής άποψης χωρίς εξέταση. Στην υπόθεση του Ιράκ υπήρχε συμφωνία στην γενικά αποδεκτή άποψη, ότι ο Saddam συνέχιζε το πυρηνικό του πρόγραμμα, όχι λόγω αποδεικτικών στοιχείων αλλά εξαιτίας του γεγονότος ότι πολλοί αξιολογοί και ευφυείς άνθρωποι το πιστεύουν.³⁰⁴

Σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε στο 2^ο κεφάλαιο του παρόντος, στο θέμα των αγωγών αλουμινίου, καταλήξαμε ότι, ο διευθυντής της

³⁰⁴Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τεύχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ22.

CIA George Tenet υποστήριξε την άποψη της WINPAC εξαιτίας της υφιστάμενης πολιτικοποίησης στο κλειστό γραφειοκρατικό σύστημα. Παράλληλα, το πληροφοριακό προϊόν της DOE προκαλούσε προσκόμματα στην κυβερνητική πολιτική. Εξάλλου, η διαρροή της αναφοράς μόνο του Turner στο κοινό προκάλεσε δημόσιες συζητήσεις οι οποίες ουσιαστικά προκάλεσαν σκληρή πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα μετατρέποντας το ευρύ κοινό σε ενεργό παίκτη πλέον στη διαδικασία λήψης απόφασης. Υπερθεματίζοντας, στην άποψη του Jervis θεωρούμε ότι και η συντελεσθείσα πολιτικοποίηση εντός των εννοιολογικών πλαισίων του Glenn Hastedt υποβοήθησε στην ανάπτυξη υπερβολικού βαθμού ομοφωνίας στην υπόθεση περί κατοχής ΟΜΚ από το Ιράκ Περαιτέρω, θα θέλαμε να προσθέσουμε ότι, το θέμα της κατοχής ΟΜΚ από το Ιράκ κατέστη καθολικά αποδεκτή άποψη κατά την περίοδο Bush, ενώ όπως αναφέραμε στο 2^ο κεφάλαιο του παρόντος, κατά την περίοδο Clinton θεωρήθηκε μεγάλη επιτυχία η αποπυρηνικοποίηση του Ιράκ.

4.6 Η μη Αμφισβήτηση των Υποθέσεων Εργασίας.

Σύμφωνα με τον Jervis η SSCI ανέφερε ότι οι Εθνικές Εκτιμήσεις Πληροφοριών βασίζονταν σε προηγούμενες αξιολογήσεις χωρίς να συνυπολογίσουν τις αβεβαιότητες αυτών. Κάθε ένδειξη που δεν εφάπτονταν στην πεποίθηση ότι ο Saddam επιζητούσε την ανασύσταση του πυρηνικού του προγράμματος υποβαθμίζονταν. Σε αυτό το πλαίσιο οι υποθέσεις των αγωγών αλουμινίου καθώς και των βιολογικοχημικών δυνατοτήτων του Ιράκ μεγεθύνθηκαν εξαιτίας της πεποίθησης περί προσπαθειών ανασύστασης των προγραμμάτων ΟΜΚ του Ιράκ. Η πίστη των ειδικών βιολογικού πολέμου περί κινητών βιολογικών εργαστηρίων ταυτίζονταν με τις πληροφορίες του Curveball, παρά το γεγονός ότι δεν ήταν αξιόπιστες. Ο καθηγητής Jervis επιχειρηματολογεί ότι η πληροφορία υιοθετήθηκε παρά τις επιφυλάξεις της CIA επειδή ταυτίζονταν με μια γενική πεποίθηση που υπήρχε περί βιολογικοχημικών ικανοτήτων του Ιράκ. Ωστόσο, στους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν στο μεταπολεμικό Ιράκ, αποδείχθηκε ότι το καθεστώς του Saddam ούτε τον πλήρη έλεγχο είχε, ούτε κάποιο συντονισμένο σχέδιο, και γενικά το καθεστώς υπολείπονταν σε βαθμό ικανότητας σε σχέση με τη καθολικά αποδεκτή άποψη που επικρατούσε. Πολύ περισσότερο έγινε κατανοητό ότι, ο Saddam είχε εγκαταλείψει την επιδίωξη ανάπτυξης ΟΜΚ προγραμμάτων από την εποχή του πολέμου του Κόλπου το 1990. Όπως κατέθεσε ο David Kay ο επικεφαλής στο μεταπολεμικό Ιράκ για την εύρεση αποδεικτικών στοιχείων για ΟΜΚ προγράμματα, «η αναγνώριση της αλλαγής (συμπεριφοράς του πληροφοριακού στόχου) είναι από τα δυσκολότερα πράγματα στο κόσμο της κατασκοπείας³⁰⁵». Εκ των υστέρων,

³⁰⁵Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ23.

έγινε κατανοητό ότι θα έπρεπε να εξεταστεί από διαφορετική οπτική το γεγονός ότι ο Saddam δεν συνεργάζονταν στο θέμα των επιθεωρήσεων.³⁰⁶

Ο Jervis έχει την πεποίθηση ότι, είναι δύσκολο να εξετάσει κάποιος ποιες υποθέσεις θα πρέπει να επανεξεταστούν με διαφορετική οπτική. Ιδιαίτερα όταν η αρχική υπόθεση συμφωνεί και με την ιστορική συμπεριφορά του στόχου. Έτσι, το γεγονός ότι ο Saddam έκανε χρήση χημικών στο πόλεμο με το Ιράν καθόρισε ευρέως την πεποίθηση ότι θα ξαναχρησιμοποιούσε ΟΜΚ. Εντούτοις, είναι δύσκολο εξ αρχής να αποφασιστεί εάν θα υιοθετηθούν υποθέσεις εργασίας που δεν εφάπτονται στην καθολικά αποδεκτή άποψη ή εάν η ανάλυση θα ταυτιστεί με την ευρεία αποδεκτή άποψη.³⁰⁷ Προσθέτοντας στο θέμα της μη αμφισβήτησης των υποθέσεων εργασίας που ταυίζονταν με την καθολικά αποδεκτή άποψη, θα θέλαμε να αναφέρουμε ότι, οι υποθέσεις εργασίας που δεν υπέστησαν επαναξιολόγηση ήταν εκείνες που συνέφεραν την κυβερνητική πολιτική. Εξάλλου, όπως προαναφέραμε η περίοδος Clinton στέφθηκε με επιτυχία στο θέμα της αποπυρηνικοποίησης του Ιράκ. Στο θέμα αυτό, οι κυβερνητικοί θιασώτες υπέρ του πολέμου, εκμεταλλεύτηκαν το τρομοκρατικό χτύπημα της 9/11 για να καταστεί καθολικά αποδεκτή άποψη η κατοχή ΟΜΚ από το Ιράκ. Θυμίζουμε τον ισχυρισμό του George Tenet μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 9/11 ότι δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το Ιράκ συνεχίζει το πυρηνικό του πρόγραμμα. Αντιθέτως, όπου το πληροφοριακό προϊόν έρχονταν σε αντίθεση με την κυβερνητική πολιτική οι φορείς χάραξης πολιτικής αμφισβήτησαν τις αρχικές υποθέσεις εργασίας. Η δημιουργία της PCTEG είχε ως σκοπό να αμφισβητήσει τις υποθέσεις εργασίας της κοινότητας πληροφοριών που δεν ταυίζονταν με την κυβερνητική πολιτική και παράλληλα να απομειώσει το γόητρο της κεντρικής υπηρεσίας πληροφοριών των ΗΠΑ.

Καταληκτικά, εκείνο που γίνεται αντιληπτό είναι ότι η υψηλή στρατηγική της κυβέρνησης Bush δεν έλαβε εισροές από την πληροφοριακή κοινότητα. Αντιθέτως, χρησιμοποίησε στρατηγικά το πληροφοριακό προϊόν για την εφαρμογή της πολιτικής της. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι δεν επιχειρήθηκε επαναξιολόγηση των καθολικά αποδεκτών απόψεων από την κοινότητα πληροφοριών διότι δεν το επέτρεψε το ισχυρά πολιτικοποιημένο πλαίσιο εντός του οποίου διεξάγονταν η ανάλυση.

4.7 Γνωστικές Προκαταλήψεις και Αρνητικές Αποδείξεις.

Η γνωστική ψυχολογία αναφέρει ως γνωστική προκατάληψη «confirmation Bias» την τάση στους ανθρώπους να αναζητούν πληροφορίες οι οποίες επιβεβαιώνουν τις πεποιθήσεις τους και να απορρίπτουν τις αντιμαχόμενες.

³⁰⁶Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τεύχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ23.

³⁰⁷Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τεύχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ24.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Jervis στην περίπτωση του Ιράκ το φαινόμενο της γνωστικής προκατάληψης κατέλυσε όλα τα επίπεδα της ανάλυσης.

Οι εντολές που δόθηκαν στους πράκτορες της CIA ήταν να αναζητήσουν πληροφορίες για την πρόοδο του πυρηνικού προγράμματος του Ιράκ. Θεωρούσε δηλαδή βέβαιο η κυβέρνηση Bush ότι υπήρχε πρόγραμμα σε εξέλιξη. Για αυτό το λόγο οι πράκτορες της CIA είχαν εντολή να αναζητήσουν πληροφορίες για την πρόοδο των ΟΜΚ στο Ιράκ. Ο τρόπος που δόθηκε η εντολή οδήγησε τους πράκτορες της CIA να αγνοήσουν τις αρνητικές αναφορές περί τις κατοχής ΟΜΚ από το Ιράκ και να δώσουν υπερβολική σημασία σε πληροφορίες χαμηλότερου βαθμού αξιοπιστίας οι οποίες όμως επιβεβαίωναν την καθολικά ευρεία άποψη. Καμία από τις ανθρώπινες πηγές δεν εστίαζε στο ερώτημα «Έχει το Ιράκ ΟΜΚ;». Ενώ οι αναλύσεις δεν δέχτηκαν εισροές από αρνητικές αναφορές στο θέμα της ύπαρξης ΟΜΚ. Σύμφωνα με τον Jervis οι υπηρεσίες πληροφοριών στην υπόθεση του Ιράκ θα έπρεπε να ελέγξουν τα παρακάτω:

Πρώτον, η προβαλλόμενη υπόθεση ότι το Ιράκ χρησιμοποιούσε κώδικα για να κατηγοριοποιήσει βιολογικά προγράμματα θα έπρεπε να συνάδει με το γεγονός ότι το Ιράκ δεν χρησιμοποιούσε ανάλογο κώδικα για να κρύψει την απόκτηση βιολογικού εξοπλισμού και να προκαλέσει προσκόμματα στην παρακολούθηση του διακίνησής του. Δεύτερον, οι υπηρεσίες πληροφοριών θα έπρεπε να αναρωτηθούν, η αναδόμηση του πυρηνικού προγράμματος του Ιράκ με τι θα έπρεπε να παρέπεται; Για παράδειγμα εάν το Ιράκ κατασκεύαζε φυγοκεντρητές ουρανίου, θα μπορούσε να ερευνηθεί, τι άλλος εξοπλισμός απαιτούνταν πέραν των αγωγών αλουμινίου. Τρίτον, οι διευθύνσεις των υπηρεσιών πληροφοριών ΗΠΑ και ΗΒ θα μπορούσαν να δώσουν οδηγίες στους πράκτορες να αναζητήσουν ικανές πηγές τόσο για θετική όσο και για αρνητική ΟΜΚ δραστηριότητα.³⁰⁸ Ως προς τα ανωτέρω αναφερόμενα από τον καθηγητή Jervis θα θέλαμε να προσθέσουμε ότι ο Kevin Russell αναφέρει πως «στον απόηχο της υποτίμησης των Ιρακινών οπλικών προγραμμάτων πριν τον πόλεμο του κόλπου, οι ΗΠΑ και οι νέες ομάδες επιθεώρησης είναι πιθανό να λειτουργούσαν υπό μια φυσική τάση να μεγεθύνουν τις απειλές».³⁰⁹ Επίσης, υφυπουργός Άμυνας Paul Wolfowitz η πολιτική δεν είναι δικαστήριο³¹⁰ (εννοεί για να έχει ανάγκη αποδείξεις), ενώ στο ίδιο ιδεολογικό φάσμα, ο υπουργός Άμυνας Donald Rumsfeld δήλωνε ότι το πληροφοριακό προϊόν δεν είναι απόλυτο αλλά εμπεριέχει εγγενείς αβεβαιότητες δεδομένου ότι στηρίζεται σε

³⁰⁸Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ24.

³⁰⁹Kevin Russell, «The Subjectivity of Intelligence Analysis and Implications for the U.S National Security Strategy», *The Johns Hopkins University*, Τομ. 24, τευχ.1, Χειμώνας- Άνοιξη 2004, σελ 148.

³¹⁰ Jack Davis, «Tensions in Analyst-Policymaker Relations Opinions, Facts, and Evidence», σελ 4.

πιθανότητες.³¹¹ Παράλληλα, η καθηγήτρια του πανεπιστημίου του Νότινχαμ Maria Ryan³¹² υπερθεματίζει ότι η πολιτική στο Ιράκ πριν το 1991 οδήγησε στην εισβολή του 2003 και όχι τα τεκταινόμενα της 9/11 και η πληροφοριακή αστοχία³¹³.

Οι παραπάνω αναφορές δηλοποιούν ότι, η γνωστική προκατάληψη της κυβέρνησης Bush δεν περιορίζονταν μόνο στο θέμα της κατοχής ΟΜΚ από το Ιράκ. Υπήρχε μια εγγενής προκατάληψη στη νεοσυντηρητική κυβέρνηση, που είχε τις ρίζες της στον πρώτο πόλεμο του Κόλπου. Η εισβολή του 2003 στο Ιράκ θα μπορούσε να θεωρηθεί ως η συνέχεια μιας πολιτικής προαποφασισμένης από το 1991. Η 9/11 απλώς έδρασε ως καταλύτης για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής. Κατά τη γνώμη μας οι ιδεολογικές μεταβλητές που συνάρθρωσαν την πολιτική του δημοκρατικού domino effect μέσω της ανατροπής του καθεστώτος του Saddam, δημιούργησαν ένα άκρως πολιτικοποιημένο πλαίσιο ανάλυσης σε όλα τα επίπεδα. Σύμφωνα και με τους Michael Fitzgerald & Richard Ned Lebow «η εισβολή στο Ιράκ ήταν επίδειξη της στρατιωτικής ικανότητας των ΗΠΑ ,πολιτικής θέλησης καθώς και μια προειδοποίηση σε εχθρικές χώρες της Μέσης Ανατολής όπως το Ιράν και τη Συρία. Η εισβολή θα αποδείκνυε την ευκολία με την οποία οι ΗΠΑ μπορούν να ανατρέψουν καθεστώτα και να επιβάλλουν φιλικές κυβερνήσεις³¹⁴». Παράλληλα η άρνηση της κυβέρνησης των ΗΠΑ στην επαναφορά του καθεστώτος των επιθεωρήσεων αποδεικνύει ότι το πληροφοριακό προϊόν αγνοήθηκε τελείως στη λήψη της απόφασης. Κατά συνέπεια οι εντολές που έδωσε η κυβέρνηση Bush σχετικά με την εύρεση στοιχείων για την πρόοδο του πυρηνικού προγράμματος του Ιράκ είναι πιθανότερο να αντανakλούν ιδεολογικοπολιτικές συνισταμένες παρά γνωστική προκατάληψη. Ως εκ τούτου τα θεωρήματα της αποδεικτικής μεθόδου που χρησιμοποιεί ο Jervis, είναι αμφίβολο εάν θα ήταν ικανά να αναστρέψουν την πολιτική της κυβέρνησης Bush.

4.8 Άρνηση- Εξαπάτηση.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Jervis το πρόβλημα σε σχέση με τις επιχειρήσεις άρνησης-εξαπάτησης του Ιράκ ήταν ότι οι υπηρεσίες πληροφοριών των ΗΠΑ το αντιμετώπισαν ως δεδομένο παρά ως υπόθεση προς έλεγχο. Κατά συνέπεια ότι

³¹¹Jack Davis, «Tensions in Analyst-Policymaker Relations Opinions, Facts, and Evidence» σελ4, τα ακριβή λόγια είναι: « If you think about it, what comes out of intelligence is not fixed, firm conclusions. What comes out are a speculation, an analysis, probabilities, possibilities, estimates. Best guesses».

³¹²Πηγή: <http://www.nottingham.ac.uk/clas/departments/american/people/maria.ryan>.

³¹³Ryan Maria, «Wilful Blindness or Blissful Ignorance The United States and the successful Denuclearization of Iraq», στο *Intelligence and National Security*, τομ.29, τευχ.3, Ιούνιος 2014, τα ακριβή λόγια είναι: «...that post-1991 US policy towards Iraq – rather than just post-9/11 policy – was overwhelmingly driven by politics rather than a technical process of collecting intelligence»,σελ 460.

³¹⁴Fitzgerald Michael & Lebow Richard Ned, «Iraq: The Mother of all intelligence failures» στο *Intelligence and National Security*, Τομ.21, No.5, Ιανουάριος 2007, σελ 888.

οι αρνητικές αναφορές οφείλονταν στο ότι το Ιράκ εφάρμοζε με επιτυχία επιχειρήσεις άρνησης -εξαπάτησης³¹⁵. Η εμπειρία των Ιρακινών σε σχέση με τις επιθεωρήσεις που λάμβαναν χώρα κατά το παρελθόν, τους είχε διδάξει ότι απαιτούνταν άμεσες αποδείξεις «direct evidences».δηλαδή αποδείξεις οι οποίες αποδεικνύουν την υπόθεση χωρίς να απαιτούνται άλλοι έλεγχοι.³¹⁶Όπως αναφέραμε στο 2^ο κεφάλαιο του παρόντος, οι ΗΠΑ χειρίζονταν εργαλειακά τις επιθεωρήσεις, εμπλέκοντας τις μυστικές υπηρεσίες. Η προσαρμογή του Ιράκ σε αυτή την κατάσταση υποστασιοποιήθηκε με επιχειρήσεις άρνησης εξαπάτησης, έτσι ώστε να μην καταστεί δυνατόν να βγουν στο φως άμεσες αποδείξεις περί κατοχής ΟΜΚ. Αυτή η Ιρακινή πρακτική του παρελθόντος, οδήγησε ΗΠΑ και ΗΒ να θεωρούν de facto ότι η έλλειψη αποδείξεων κατοχής ΟΜΚ οφείλεται στην ικανότητα των Ιρακινών να εκτελούν επιχειρήσεις άρνησης εξαπάτησης. Το απόγειο δε του αποπροσανατολισμού ήταν όταν ο γενικός γραμματέας των ΗΠΑ Collin Powell στον λόγο του στον ΟΗΕ περιέγραψε λεπτομερώς τις επιχειρήσεις εξαπάτησης των Ιρακινών βάση υποτιθέμενου εγγράφου που εξέδωσε το ΗΒ. Λίγο αργότερα ανακαλύφθηκε ότι το έγγραφο ήταν προϊόν λογοκλοπής.³¹⁷Αν και η απειλή από επιχειρήσεις άρνησης-εξαπάτησης δεν είναι δυνατό να εκμηδενιστεί, ωστόσο οι Roy Godson and James J Wirtz. προτείνουν τους παρακάτω τρόπους ώστε να μειωθεί η τρωτότητα σε τέτοιου είδους ασύμμετρα απειλή:³¹⁸

Πρώτον, την ανάπτυξη ενός προγράμματος ενημέρωσης της κυβερνητικής elite σε σχέση με επιχειρήσεις Άρνησης –Εξαπάτησης. Δεύτερον, την ενημέρωση του κοινού και των μέσων μαζικής ενημέρωσης σε σχέση τέτοιου είδους επιχειρήσεις. Τρίτον, εκπαίδευση σε θέματα που σχετίζονται με τον διαμοιρασμό πληροφοριών με άλλους κρατικούς δρώντες ,διεθνείς υπηρεσίες, μη κρατικούς δρώντες. Τέταρτον, εκπαίδευση σε θέματα επιχειρήσεων Άρνησης- Εξαπάτησης υπηρεσιών πληροφοριών. Πέμπτον, εκπαίδευση στη σύνθεση των διαθέσιμων πληροφοριών και προετοιμασία για μελλοντικές απειλές.

Στην ανάλυση του Jervis θα θέλαμε να προσθέσουμε ότι παρά την δυσκολία που παρουσιάζει η ανάλυση πληροφοριών εάν εισαχθεί η μεταβλητή των επιχειρήσεων Άρνησης-Εξαπάτησης, ωστόσο στην περίπτωση του Ιράκ είναι πιθανόν να χρησιμοποιήθηκαν εργαλειακά από τους κυβερνητικούς

³¹⁵Roy Godson and James J Wirtz σελ 425,«Strategic Denial and Deception», τα ακριβή λόγια είναι: «Denial refers to the attempt to block information, which could be used by an opponent to learn some truth. Deception, by contrast, refers to a nation's effort to cause an adversary to believe something that is not true».

³¹⁶Kevin Russell, «The Subjectivity of Intelligence Analysis and Implications for the U.S National Security Strategy», The Johns Hopkins University, Τομ. 24, τευχ.1, Χειμώνας- Άνοιξη 2004,σελ 150, τα ακριβή λόγια είναι, «Evidence is said to be direct when, if believed, it resolves the matter at issue or is conclusive».

³¹⁷Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq” Journal of Strategic Studies» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ28.

³¹⁸Roy Godson and James J Wirtz σελ 425,«Strategic Denial and Deception»σελ 430 τα ακριβή λόγια είναι «First, D&D can be viewed as a form of asymmetric warfare. Likely opponents lack the military capability needed to effectively challenge U.S. forces on the battlefield».

θιασώτες υπέρ του πολέμου. Στην περίπτωση των αγωγών αλουμινίου είδαμε ότι ο Turner ισχυρίστηκε επιχειρήσεις εξαπάτησης των Ιρακινών για να δικαιολογήσει την υπόθεση του σε σχέση με τη χρήση τους και να αντιπαρατεθεί στην τεχνική ανάλυση της DOE που καταδείκνυε ότι οι αγωγοί προορίζονταν για συμβατική χρήση. Η αύξηση του βαθμού αβεβαιότητας του πληροφοριακού προϊόντος που προκύπτει από τις επιχειρήσεις Άρνησης – Εξαπάτησης εξυπηρετούσαν την κυβερνητική πολιτική. Κατ' ακολουθίαν η κυβέρνηση Bush είχε την δυνατότητα αλλά και το κίνητρο να χρησιμοποιήσει αυτού του είδους τις επιχειρήσεις ως δικαιολογία όταν το πληροφοριακό προϊόν δεν συμβάδιζε με την πολιτική της.

4.9 Αρνητική Εμπειρία.

Σύμφωνα με τον Jervis η αρνητική εμπειρία που αποκόμισε η κοινότητα πληροφοριών το 1991 μετά τον πόλεμο το Κόλπου σε σχέση με την πρόοδο του ΟΜΚ προγράμματος του Ιράκ, οδήγησε στην υπερβολική βεβαιότητα των εκτιμήσεων ως προς την κατοχή τους.³¹⁹ Ωστόσο, στον παραπάνω ισχυρισμό θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ότι η έλλειψη τυποποίησης στον καθορισμό της αβεβαιότητας του πληροφοριακού προϊόντος, σε συνδυασμό με την απευθείας επαφή των υψηλά ιστάμενων κυβερνητικών στελεχών με τους αναλυτές, δίνει την δυνατότητα στην εκάστοτε πολιτική ηγεσία να επηρεάσει τον βαθμό βεβαιότητας των πληροφοριακών εκτιμήσεων.

4.10 Πηγές Ανθρώπινης Προέλευσης.

Οι εκθέσεις των επιτροπών αναφέρουν έλλειψη σε ανθρώπινες πηγές πληροφοριών.³²⁰ Οι υπηρεσίες πληροφοριών των ΗΠΑ βασίστηκαν υπερβολικά σε πληροφόρηση από τους επιθεωρητές του ΟΗΕ ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο είχε μόνο πέντε πηγές ανθρώπινης προέλευσης. Ωστόσο, καμία από τις ανθρώπινες πηγές πληροφοριών δεν παρείχε αξιόπιστη πληροφόρηση. Για παράδειγμα η πιο σημαντική ανθρώπινη πηγή που είχε τον κωδικό Curveball και έπεισε τους αναλυτές ότι το Ιράκ χρησιμοποιούσε κινητά εργαστήρια βιολογικών παραγόντων αποδείχθηκε τελείως εσφαλμένη. Παράλληλα, αρκετές πληροφορίες προείλθαν από το Ιρακινό Εθνικό Συμβούλιο «Iraqi National Congress (INC)» το οποίο είχε συμφέρον στο να διαδίδει ότι ο Saddam επιζητούσε την ανάπτυξη ΟΜΚ. Αντιθέτως, όταν ο πρέσβης Joseph Wilson απεστάλη στο Νίγηρα να επιβεβαιώσει ότι το Ιράκ προμηθεύεται ουράνιο, η αναφορά του ήταν αρνητική, ωστόσο αγνοήθηκε.

Ενώ όταν το 1998 οι επιθεωρήσεις απαγορεύτηκαν, δεν αναπτύχθηκε επαρκές εναλλακτικό δίκτυο κατασκόπων. Παράλληλα οι υπάρχουσες πηγές

³¹⁹Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ29.

³²⁰Στο ίδιο,σελ29.

ήταν χαμηλής αξιοπιστίας. Χαρακτηριστικό επίσης ήταν το γεγονός ότι, οι αναλυτές δεν γνώριζαν αρκετά στοιχεία για τις πηγές τους. Ως αποτέλεσμα, αφενός υπερεκτιμήθηκε ο αριθμός των ανεξάρτητων πηγών από τους αναλυτές, αφετέρου δεν ήταν ενήμεροι για το γνωστικό πεδίο της πηγής και την ικανότητά της να συλλέξει ανάλογες πληροφορίες. Οι αναφορές των εξεταστικών επιτροπών μετά την εισβολή επικεντρώθηκαν στην έλλειψη πηγών ανθρώπινης προέλευσης, ωστόσο σε θέματα υψηλής εθνικής ευαισθησίας ανθρώπινες πηγές που κατέχουν αξιόπιστη πληροφόρηση είναι ελάχιστοι. Ως εκ τούτου, οι περισσότερες πηγές ανθρώπινης προέλευσης, ενδεχομένως να περιέπλεκαν τα πράγματα. Περαιτέρω, η συλλογή πληροφοριών από ανθρώπινες πηγές δεν είναι βέβαιο ότι θα παράγει ακριβείς πληροφορίες. Ο Jervis καταλήγει ότι είναι εσφαλμένη η θεώρηση ότι η έλλειψη σε πηγές ανθρώπινης προέλευσης ήταν σημαντικός λόγος αποτυχίας του συστήματος πληροφοριών επειδή στην υπόθεση του Ιράκ οι ανθρώπινες πηγές συνέβαλαν στην αποτυχία του συστήματος.³²¹

Η ανάλυση που προηγήθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο σε σχέση με το ουράνιο του Νίγηρα κατέδειξε την προσπάθεια των υψηλά ιστάμενων στελεχών της κυβέρνησης Bush να ενοφθαλμίσουν το λόγο του Προέδρου Bush με την αναξιόπιστη πληροφορία ότι το Ιράκ εισάγει ουράνιο από το Νίγηρα παρά τις αντίθετη πληροφόρηση από τον Wilson. Στόχος της κυβέρνησης ήταν η άσκηση σκληρής πολιτικοποίησης στο δημόσιο σύστημα και η πληροφορία ότι το Ιράκ προμηθεύεται ουράνιο από το Νίγηρα ήταν σημαντική όχι για την αξιοπιστίας της αλλά γιατί καθιστούσε το Ιράκ άμεση απειλή «imminent threat». Ακριβώς για αυτό το λόγο αγνοήθηκαν οι σφοδρές αντιδράσεις του διευθυντή της CIA George Tenet, καθώς και η αρνητική αναφορά του πρέσβη Wilson. Η κυβέρνηση Bush ενήργησε σε αυτό το θέμα με το ίδιο μοτίβο που ενήργησε και σε άλλα επίπεδα. Υποβάθμισε, εξαφάνισε, αγνόησε κάθε αντιπαραθετική πρόταση ενώ υιοθέτησε πληροφοριακό προϊόν ανάλογα με τον εάν εφάπτεται στην πολιτική της. Άρα, ακόμα και εάν υπήρχαν περισσότερες ανθρώπινες πηγές πληροφοριών το πιθανότερο είναι να ενισχύονταν η κυβερνητική πολιτική.

4.11 Διάχυση της Πληροφόρησης.

Η SSCI επιχειρηματολόγησε ότι στους βασικούς αναλυτές περί τρομοκρατίας θα έπρεπε να δίνεται πρόσβαση σε κάθε πληροφορία που αφορά εθνική απειλή. Το γεγονός ότι η Διεύθυνση Επιχειρήσεων «Directorate of Operations (DO)³²²» δεν μοιράστηκε πληροφορίες με όλες τις πληροφορίες με το Διευθυντήριο των Πληροφοριών «Directorate of Intelligence Agency» θεωρήθηκε ως θεμελιώδης λόγος αποτυχίας τους συστήματος πληροφοριών. Εντούτοις, η διάχυση της

³²¹Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ31.

³²²Παλιά ονομάζονταν Μυστικές Υπηρεσίες.

Πηγή:<https://www.cia.gov/careers/opportunities/ clandestine>

πληροφόρησης δεν πρέπει να περιορίζεται μεταξύ των ανθρώπινων πηγών. Στην υπόθεση του Ιράκ οι αναλυτές συμπέραναν ότι υπήρχε αυξημένη δραστηριότητα σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες που παρακολουθούνταν, χωρίς όμως να γνωρίζουν ότι οι δορυφόροι είχαν επαναπρογραμματιστεί να προβάλλουν πιο συχνή κάλυψη για τα συγκεκριμένα θέματα. Συνεπώς, η κίνηση στις ύποπτες ιστοσελίδες αντανάκλασε τα επαυξημένα μέτρα επιτήρησης και όχι στην αλλαγή συμπεριφοράς του Ιράκ. Ένα άλλο πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί, όπως αναφέρει και η Επιτροπή έρευνας για τα ΟΜΚ είναι η διστακτικότητα μεταξύ των υπηρεσιών πληροφοριών να μοιραστούν τις πληροφορίες μεταξύ τους. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των υπηρεσιών πληροφοριών εστιάζεται στην κατοχή του πληροφοριακού προϊόντος. Η διάχυση των πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών μειώνει την ισχύ του κάθε τμήματος. Ωστόσο, η όρθωση τειχών μεταξύ των υπηρεσιών λειτουργεί υπέρ της ασφάλειας σε περίπτωση που υπάρξει διάτρηση. Ο Jervis καταλήγει ότι αν και ένας βαθμός διάχυσης πληροφόρησης είναι απαραίτητος, παρά ταύτα ένα ολοκληρωτικό πληροφοριακό άνοιγμα θα επέτρεπε σε κατασκόπους του εχθρού να προξενήσουν ισχυρότερο πλήγμα.³²³

Κατά τη γνώμη μας το πρόβλημα της διάχυσης της πληροφορίας εντός της κοινότητας πληροφοριών αντανάκλα την κατά Hastedt πολιτικοποίηση στο κλειστό γραφειοκρατικό υποσύστημα των υπηρεσιών πληροφοριών. Σύμφωνα με τον Glenn Hastedt η ήπια πολιτικοποίηση στο συγκεκριμένο υποσύστημα βασίζεται στο να επηρεαστεί η διαδικασία της ανάλυσης εντός της κοινότητας πληροφοριών. Οι διαφωνίες εντός της κοινότητας πληροφοριών οφείλονται σε αντικρουόμενα συμφέροντα των διαφόρων υπηρεσιών που απαρτίζουν το σύνολο της κοινότητας. Ο διαγκωνισμός μεταξύ των υπηρεσιών για την πρόσβαση του προϊόντος τους στον Πρόεδρο έχει τα χαρακτηριστικά παιγνίου μηδενικού αθροίσματος.³²⁴ Κατά συνέπεια η αύξηση της διάχυσης της πληροφορίας θα απαιτούσε μέτρα τα οποία θα το μετατρέπουν σε παίγνιο θετικού αθροίσματος ώστε να ικανοποιούνται τα συμφέροντα της κάθε υπηρεσίας. Όπως είδαμε στην υπόθεση των αγωγών αλουμινίου η άποψη που υιοθετήθηκε από τον Tenet ήταν εκείνη της WINPAC και όχι της DOE επειδή η πρώτη ανήκε στην CIA.

4.12 Πολιτικοποίηση Πληροφοριών.

Παρά την ευρέως υιοθετημένη άποψη περί άσκησης ισχυρών πιέσεων στην κοινότητα πληροφοριών από την κυβερνητική elite, οι εξεταστικές επιτροπές

³²³ Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ32.

³²⁴ Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1., Φεβρουάριος, 2013, σελ.12, τα ακριβή λόγια είναι: « Disagreements now incorporate the added presence of competing bureaucratic interests and policy priorities. It is now possible to speak of winning and losing in producing analysis».

κατέληξαν ακριβώς στο αντίθετο. Οι επιτροπές απέφυγαν να εξετάσουν περιπτώσεις όπως εκείνη που ο Πρόεδρος Bush διακήρυξε ότι ο Saddam προμηθεύονταν ουράνιο από το Νίγηρα. Συν τοις άλλοις, δεν ερευνήθηκε ούτε το γεγονός ότι στελέχη της αμερικανικής κυβέρνησης με προεξάρχων τον αντιπρόεδρο και τον υπουργό άμυνας αναφέρονταν σε στενούς δεσμούς μεταξύ Ιράκ και Αλ Κάϊντα παρουσιάζοντας την απειλή ως άμεση. Σε όλους τους παραπάνω ισχυρισμούς η κοινότητα πληροφοριών αντέδρασε, ενώ ο διευθυντής της CIA κατέθεσε ότι ο ίδιος προσωπικά αντιτέθηκε σφόδρα στους παραπάνω ισχυρισμούς. Όσον αφορά το ΗΒ ο ισχυρισμός του Blair για ετοιμότητα χρήσης χημικών όπλων εντός 45 λεπτών από το Ιράκ, προκάλεσε μεγέθυνση της απειλής δίνοντας την εντύπωση ότι ο Saddam αποτελούσε άμεση απειλή «imminent threat» για ολόκληρο το ΗΒ. Όλα τα παραπάνω είναι χαρακτηριστικές περιπτώσεις³²⁵ επιλεκτικής επιλογής πληροφοριών «cherry picking» καθώς και «stove ripping». Σύμφωνα με τον καθηγητή Jervis οι παραπάνω πρακτικές είναι απαραίτητα στοιχεία της διαδικασίας ανάλυσης των πληροφοριών ώστε να καταλήξουν σε συμπεράσματα. Εύλογα, είναι λάθος να θεωρούνται πολιτικοποίηση. Προσέτι, οι έρευνες απέδειξαν ότι δεν συνέβη αλλαγή σε έγγραφα της κοινότητας πληροφοριών ώστε αυτά να συμβαδίζουν με τις πολιτικές επιδιώξεις της κυβέρνησης. Ενώ η έρευνα στα στελέχη της CIA από τον καθηγητή Jervis κατέληξε ότι κανένα στέλεχος της CIA δεν παραδέχθηκε ότι υπέστη πολιτική πίεση. Φυσικά, είναι πιθανό τα στελέχη της CIA να θεωρούσαν ως χειρότερη τη παραδοχή ότι υπέκυψαν σε πιέσεις, παρά ότι έσφαλαν. Ωστόσο, σε σχέση με την πολιτικοποίηση μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα από συγκριτική ανάλυση των εκτιμήσεων των υπηρεσιών πληροφοριών. Είναι χαρακτηριστικό ότι, η καθολική άποψη ακόμα και χωρών που αντιτίθονταν στον πόλεμο ευθυγραμμίζονταν ως προς το ότι ο Saddam είχε ενεργό πυρηνικό πρόγραμμα. Ως είναι εύλογο, δεν απαιτούνταν άσκηση πολιτικής πίεσης ως προς αυτό το θέμα. Περαιτέρω, τρεις μήνες πριν την εισβολή το Εθνικό Συμβούλιο Πληροφοριών «National Intelligence Council» προειδοποιούσε για τα δεινά της μετά Saddam εποχής. Στο ίδιο πλαίσιο, η επίμονη άρνηση των υπηρεσιών πληροφοριών για συμμετοχή του Saddam στο χτύπημα της 9/11 και για σύνδεσμο με τρομοκράτες δείχνει αφενός το υψηλό επίπεδο ακεραιότητας των αξιωματούχων των υπηρεσιών πληροφοριών αφετέρου καταρρίπτει τους ισχυρισμούς ότι οι αναφορές περί ενεργού ΟΜΚ προγράμματος ήταν αποτέλεσμα πολιτικοποίησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι στα σημεία που οι υπηρεσίες πληροφοριών είχαν αντίθετη άποψη σε σχέση με τους φορείς χάραξης πολιτικής οι αναφορές δείχνουν ότι δεν υπέστησαν πολιτικοποίηση. Σύμφωνα με τον καθηγητή Jervis η DOE διαφώνησε στο θέμα της χρήσης των αγωγών αλουμινίου για εμπλουτισμό ουρανίου και παρά το γεγονός ότι δεν υιοθετήθηκε η άποψή της, δεν υπάρχει απόδειξη ότι

³²⁵Cherry picking: αναφέρεται στην επιλεκτική επιλογή πληροφοριών, στοιχείων που υποστηρίζουν μια πολιτική ενώ το «stoveripping» αναφέρεται στην παράδοση πρωτόλειων δεδομένων στους απευθείας στους φορείς χάραξης πολιτικής χωρίς να υποστούν τη διαδικασία της ανάλυσης και αξιολόγησης.

εξασκήθηκε πολιτική πίεση³²⁶. Βέβαια, εδώ θα μπορούσαμε να θυμηθούμε τον Αντιπρόεδρο Donald Rumsfeld και να αντιλογήσουμε ότι, η έλλειψη αποδείξεων πολιτικοποίησης δεν συνεπάγεται και απόδειξη έλλειψης πολιτικοποίησης. Εξάλλου, όπως αναλύσαμε στο 2^ο κεφάλαιο στην περιπτωσιολογική μελέτη των αγωγών αλουμινίου, η υιοθέτηση της άποψης της Turner περί χρήσης των αγωγών για φυγοκέντρηση ουρανίου ερείδεται στην άσκηση πολιτικοποίησης και στα τρία εννοιολογικά φάσματα πολιτικοποίησης κατά Glenn Hastedt. Εξάλλου, όπως προαναφέραμε η πολιτικοποίηση εντός του κλειστού γραφειοκρατικού συστήματος ήταν και ο λόγος που ο Tenet υιοθέτησε την άποψη της WINPAC.

Σύμφωνα με τον Jervis η συγκριτική μελέτη των πληροφοριακών προϊόντων των διαφορετικών υπηρεσιών πληροφοριών σε διαφορετικές χώρες μπορεί να δώσει αποδείξεις σχετικά με την top down πολιτικοποίηση. Χαρακτηριστικές επίσης είναι οι διαφορές στις εκθέσεις περί ανασύστασης του πυρηνικού προγράμματος του Saddam την περίοδο του Clinton με αυτές την περίοδο του Bush. Νέες πληροφορίες έδειχναν αύξηση δραστηριοτήτων που αφορούσαν την βιολογικοχημική δραστηριότητα του Ιράκ. Εντούτοις, η νέα πληροφόρηση προέρχονταν από μια πηγή με κωδικό όνομα Curveball. Όταν ένας πράκτορας αμφισβήτησε την αξιοπιστία των πληροφοριών του Curveball που θα χρησιμοποιούνταν στο λόγο του Γραμματέα των ΗΠΑ ο διευθυντής τους απάντησε ότι ο πόλεμος θα γίνει ανεξάρτητα από την πληροφόρηση του Curveball. Οι υπηρεσίες πληροφοριών απλώς παρέχουν την εσωτερική νομιμοποίηση στους ηγέτες για την εφαρμοζόμενη πολιτική. Σε αυτό το πλαίσιο η πολιτική πίεση εμπόδισε την αναλυτική διαδικασία και συνέβαλε στην εξαγωγή συμπερασμάτων υπερβολικής βεβαιότητας. Κάθε συμπέρασμα των αναλυτών σε σχέση με μειωμένη στρατιωτική ικανότητα του Ιράκ αντιμετωπιζόταν με πολεμική διάθεση από την κυβέρνηση Bush.³²⁷ Συναφώς, το όλο σύστημα είχε αποκτήσει ήδη εκείνη την κρίσιμη ροπή ώστε κάθε επιφύλαξη σε σχέση με τις βασικές συνιστώσες της πολιτικής στο Ιράκ θα υπερφαλαγγίζονταν από την πολιτική ηγεσία. Σε αυτό το κλίμα είναι πιθανό, οι υπηρεσίες πληροφοριών να παρήγαγαν πληροφοριακό προϊόν σύμφωνα με τις πεποιθήσεις των καταναλωτών τους, ουσιαστικά στο πλαίσιο μιας ήδη αυτοεκπληρούμενης προφητείας. Έτι δε, το γεγονός ότι οι υπηρεσίες πληροφοριών δεν επαναξιολόγησαν τις εκτιμήσεις τους μετά από τα αρνητικά αποτελέσματα της Επιτροπής Παρακολούθησης και Ελέγχου των Ηνωμένων Εθνών «UN Monitoring and Verification Commission (UNMOVIC)» σε σχέση με την ύπαρξη ΟΜΚ καταδεικνύει σαφέστατη αποτυχία του συστήματος πληροφόρησης. Ο Jervis υπερθεματίζει ότι είναι αμφίβολο πως ο αναστοχασμός των Εθνικών Εκτιμήσεων θα δημιουργούσε αρνητική ροπή στο σύστημα, ώστε να εκτροχιάσει την πολιτική του regime change. Παρόλα αυτά,

³²⁶Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ35.

³²⁷Στο ίδιο, σελ37.

το πληροφοριακό προϊόν χρησιμοποιήθηκε ώστε να δικαιολογηθεί η πολιτική στο Ιράκ στο εσωτερικό δημόσιο σύστημα. Ακριβώς αυτό το σκοπό είχε ο Γενικός Γραμματέας Powell όταν ζήτησε από τον διευθυντή της CIA Tenet να καθίσει ακριβώς πίσω³²⁸ του κατά την διάρκεια του λόγου του στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

Η ανάγκη απόκτησης εσωτερικής νομιμοποίησης των πολιτικών αποφάσεων ουσιαστικά υποχρεώνει τους ηγέτες να καταφύγουν σε πολιτικοποίηση του πληροφοριακού προϊόντος. Εάν όμως οι πολιτικές επιβάλλονται από τη δομή ισχύος του διεθνούς συστήματος σύμφωνα με το δομικό ρεαλισμό του Waltz,³²⁹ τότε η πολιτικοποίηση των πληροφοριακών προϊόντων προκύπτει από την ανάγκη δημιουργίας κοινής συνισταμένης μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής. Εάν δε, συνυπολογιστεί ότι το πληροφοριακό προϊόν παρουσιάζει εγγενή δόση αβεβαιότητας η οποία αναφέρεται ως ποσοστό σε συνδυασμό με το ότι δεν υπάρχουν τυποποιημένα κριτήρια ορισμού του βαθμού βεβαιότητας, τότε δημιουργείται ισχυρό κίνητρο για κάθε πολιτική ηγεσία, να χαλιναγωγήσει τις υπηρεσίες πληροφοριών σύμφωνα με τις ιδεολογικοπολιτικές πεποιθήσεις της. Στο 2^ο και 3^ο κεφάλαιο καταδείξαμε ότι οι κυβερνητικές elite άσκησαν κάθε είδος πολιτικοποίησης εντός των υποσυστημάτων του Hastedt. Προεξάρχουσα κατά τη γνώμη μας είναι η σκληρή πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα, δεδομένου ότι συνδέεται άμεσα με την απόκτηση εσωτερικής νομιμοποίησης. Παράλληλα η εθνικιστική συσπείρωση με άξονα την κυβερνητική πολιτική διευκολύνει την πολιτικοποίηση και στα λοιπά υποσυστήματα.

4.13 Αναλυτικά Σφάλματα.

Κατά τον καθηγητή Jervis η περίπτωση των αγωγών αλουμινίου ήταν σφάλμα του πληροφοριακού συστήματος εξαιτίας της προγενέστερης διαμάχης μεταξύ της CIA και της DIA σε θέματα που χρονολογούνται μια δεκαετία πίσω. Ανάμεσα στα άλλα, η ανικανότητα της Μικτής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας «Joint Atomic Energy Intelligence Committee» να γεφυρώσει τις διαφορές μεταξύ των δυο υπηρεσιών (ο οποίος ήταν και ο λόγος για τον οποίο συστάθηκε) οδήγησαν το πληροφοριακό σύστημα σε αστοχία. Επειδή η πληροφοριακή κοινότητα διασπάστηκε, το ισχυρότερο επιχείρημα της DOE, ότι δηλαδή, η πιθανότερη χρήση των αγωγών αλουμινίου αφορούσε σε συμβατικό οπλισμό, εκμηδενίστηκε από τον ισχυρότερο φόβο που προκαλούσε η

³²⁸Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ37.

³²⁹Jackson Robert & Sorensen George, *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Ποιότητα, 2006, σελ136, τα ακριβή λόγια είναι: «Η έμφαση είναι στη δομή του συστήματος και όχι στους ανθρώπους που βρίσκονται πίσω από τη δημιουργία η τη λειτουργία του. Οι ηγέτες είναι δέσμιοι της δομής του διακρατικού συστήματος και της ντετερμινιστικής του λογικής που τους υποδεικνύει τον τρόπο με τον πρέπει να εξασκούν εξωτερική πολιτική».

αθεμελίωτη άποψη της CIA περί χρήσης για εμπλουτισμό ουρανίου³³⁰. Ως προς αυτό το σημείο η άποψη του γράφοντος ύστερα από την ανάλυση που προηγήθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο είναι ότι η περίπτωση των αγωγών όχι μόνο δεν ήταν πληροφοριακό σφάλμα αλλά συντελέστηκε και πολιτικοποίηση σε όλο το εννοιολογικό φάσμα των υποσυστημάτων του Glenn Hastedt. Συν τοις άλλοις, οι αναφορές καταδεικνύουν ότι κάθε πληροφοριακό στοιχείο που χρησιμοποιήθηκε από τις υπηρεσίες πληροφοριών εμπειρείχε ισχυρή δόση αβεβαιότητας. Ο αυξημένος όμως αριθμός των αναφορών οδήγησε στο εσφαλμένο συμπέρασμα περί αυξημένης δραστηριότητας ΟΜΚ στο Ιράκ. Παράλληλα, το ανορθολογικό επαγωγικό συμπέρασμα ότι εάν ο Saddam ήταν σε θέση να παράγει ένα είδος ΟΜΚ (διέθετε κινητά εργαστήρια βιολογικών παραγόντων όπως ανέφερε ο Curveball) τότε θα μπορούσε εξίσου να παράγει και πυρηνικά όπλα κυριάρχησε στην δημόσια συζήτηση. Μεταξύ των άλλων, ο μεγάλος αριθμός των αναφορών συνέτεινε στη δημιουργία εντύπωσης υψηλής δραστηριότητας ΟΜΚ προγραμμάτων στο Ιράκ. Παράλληλα η άρνηση του Saddam να συνεργαστεί με τους επιθεωρητές θεωρήθηκε ως απόδειξη συνέχισης ΟΜΚ προγραμμάτων. Σε αυτό το ανορθολογικό πλαίσιο θα ήταν παράλογη η απαίτηση των φορέων χάραξης πολιτικής από τις υπηρεσίες πληροφοριών να έχουν σίγουρη απάντηση για το εάν το Ιράκ είχε ΟΜΚ. Όταν το 1995 ο Hussein Kamel γαμπρός του Saddam αυτομόλησε από το Ιράκ, είπε στους ανακριτές ότι το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράκ παρέπαιε. Εντούτοις, το ευρύ κοινό πληροφορήθηκε ότι το πρόγραμμα συνεχίζεται. Η πληροφοριακή αστοχία έγκειται στο γεγονός ότι εάν οι υπηρεσίες πληροφοριών λάμβαναν υπόψη τις αναφορές του Kamel, οι οποίες εκ των υστέρων αποδείχτηκαν αληθινές, ίσως να είχαν μορφώσει διαφορετική άποψη στο θέμα της κατοχής ΟΜΚ από τον Saddam. Επειδή όμως ο Kamel δεν θεωρήθηκε σημαντικός πληροφοριοδότης, η κατάθεση του αγνοήθηκε.³³¹

Η συλλογή δεδομένων και η ανάλυση αυτών, ώστε να καταλήξει σε επεξεργασμένη πληροφόρηση προϋποθέτει την βαθμολόγηση του βαθμού αξιοπιστίας της πηγής. Οι επιχειρήσεις όμως Άρνησης- Εξαπάτησης που μπορεί να προβεί ο πληροφοριακός στόχος είναι δυνατόν να μειώσουν την αξιοπιστία μιας πηγής. Η ανάλυση που προηγήθηκε στο 2^ο και 3^ο κεφάλαιο, κατέδειξε τις ιδεολογικοπολιτικές συνιστώσες που οδήγησαν στην εισβολή. Η άρνηση της επαναφοράς των επιθεωρήσεων, η ψευδεπίγραφη προσπάθεια σύνδεσης του Saddam με την Αλ Κάϊντα καταδεικνύουν την μηδενική τιμή της μεταβλητής των πληροφοριών στην λήψη της απόφασης.

³³⁰Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies*» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ38,τα ακριβή λόγια είναι « The evidence for the former claim was fairly convincing, but what correctly made the most impact on analysts and consumers was the less substantiated inference that Iraq had sought the tubes in order to further the nuclear program».

³³¹Στο ίδιο,σελ39.

4.14 Ενσυναίσθηση και Πλαίσιο.

Ένα προαπαιτούμενο στη συλλογή στοιχείων που θα αποτελέσουν τις εισροές στο πληροφοριακό σύστημα απαιτεί την γνώση της κουλτούρας του πληροφοριακού στόχου. Σύμφωνα με την έρευνα του καθηγητή Jervis ελάχιστοι αξιωματούχοι είχαν εντυφλήσει στη γλώσσα, την ιστορία, το πολιτικό σύστημα και γενικά σε στοιχεία της κουλτούρας του Ιράκ. Εντούτοις, δεν πρέπει να αγνοηθεί το γεγονός ότι και οι υπηρεσίες πληροφοριών άλλων χωρών πλην ΗΠΑ και ΗΒ κατέληγαν σε παρόμοια συμπεράσματα. Οι υπηρεσίες πληροφοριών αντιλαμβάνονταν ότι ο Saddam είχε ισχυρά κίνητρα στην κατοχή ΟΜΚ εξαιτίας της απειλής των ΗΠΑ. Εκείνο που δεν αντιλήφθηκαν ήταν ο βαθμός απομόνωσης σε σχέση με το διεθνές περιβάλλον. Ο καθηγητής υπερθεματίζει ότι υπάρχουν τρία στοιχεία³³² που καταδεικνύουν πληροφοριακή αστοχία εξαιτίας της έλλειψης κατανόησης θεμελιακών συνιστωσών του πληροφοριακού στόχου.

Πρώτον, η κοινότητα πληροφοριών απέτυχε να διεξάγει επαρκή τεχνική ανάλυση. Οι περισσότερες πληροφοριακές εκτιμήσεις που επιβλέπονταν από Αξιωματούχους της CIA στηρίζονταν στην WINPAC. Οι αναλυτές που ήταν εξειδικευμένοι σε θέματα Μέσης Ανατολής και Νότιας Ασίας ενεπλάκησαν περισσότερο σε περιφερειακούς ρόλους. Ως εκ τούτου, αγνοήθηκαν σημαντικά στοιχεία του Ιρακινών προθέσεων και φόβων. Ωστόσο, ακόμα και εάν περιλαμβάνονταν οι ανωτέρω αναλυτές στη μελέτη του Ιράκ, είναι πιθανότερο ότι οι εκτιμήσεις τους θα επηρεάζονταν από την καθολικά αποδεκτή άποψη περί κατοχής ΟΜΚ.

Η Δεύτερη πτυχή αφορά στην λανθασμένη κατανόηση του πληροφοριακού στόχου ως ρεαλιστικό σύμφωνα με την αμερικανική κοσμοθεώρηση. Κατά συνέπεια η έλλειψη λογικής ακολουθίας στην στρατηγική του Saddam δυσχέρανε τις προσπάθειες των υπηρεσιών πληροφοριών να την αποκρυπτογραφήσουν.

Τρίτον, η κατανόηση του πληροφοριακού στόχου είναι δύσκολη όταν αυτός έχει κυριευτεί από αυτοκτονικές πεποιθήσεις. Οι υπηρεσίες πληροφοριών απέτυχαν να αποκρυπτογραφήσουν την συμπεριφορά του πληροφοριακού στόχου διότι η συμπεριφορά του βρισκονταν εκτός της αμερικανικής κοσμοθεώρησης σε σχέση με τη ρεαλιστικότητα.³³³ Ο Jervis υπερθεματίζει ότι η έκθεση Duelfer³³⁴ που συντάχθηκε μετά την εισβολή του 2003 και κυκλοφόρησε το 2004 από την Ομάδα Έρευνας για το Ιράκ, μια διεθνής ομάδα αποτελούμενη από χιλιάδες μέλη η οποία είχε ως αποστολή την ανακάλυψη των ΟΜΚ στο Ιράκ αφήνει άναυδους τους αναγνώστες με τη στρατηγική συμπεριφορά του Ιράκ. Για παράδειγμα οι επιστήμονες του Saddam δεν έδιναν στοιχεία για

³³²Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ41.

³³³Στο ίδιο,σελ42.

³³⁴Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 13.

ελλιπείς ποσότητες βιολογικών παραγόντων επειδή αυτές, ήταν θαμμένες κοντά σε ένα παλάτι του Saddam και φοβόντουσαν την οργή του. Παράλληλα, το γεγονός ότι ο Saddam ήταν σίγουρος ότι οι ΗΠΑ δεν θα επιτεθούν στο Ιράκ, εικάζοντας ότι είχαν πετύχει τον αντικειμενικό τους σκοπό ο οποίος ήταν η εδραίωση στρατιωτικής παρουσίας στην περιοχή. Παρά ταύτα, ο Ιρακινός δικτάτορας προσπαθούσε να διατηρήσει την εντύπωση κατοχής ΟΜΚ ως αποτροπή στο Ιράν. Ενώ, σε ότι αφορά την χρήση χημικών όπλων κατέστρεφε τις αποδείξεις επειδή δεν ήθελε να τις χρησιμοποιήσει το Ιράν και να προσφύγει στο διεθνές δικαστήριο. Εκ παραλλήλου, θεωρούσε ότι, η συνέχιση των επιθεωρήσεων θα επέτρεπαν στις ΗΠΑ να τον εντοπίσουν και να τον δολοφονήσουν. Inter alia, οι ιδιωτικές συναντήσεις με ξένους δαιμονοποιήθηκαν καθότι θεωρούνταν απειλή για το καθεστώς.³³⁵

Όπως φαίνεται από την αναφορά Duelfer ο κύριος στόχος του Saddam ήταν πρώτα ο τερματισμός των κυρώσεων και κατόπιν η ανασύσταση του προγράμματος ΟΜΚ. Εάν ευσταθούν τα συμπεράσματα της έκθεσης το δίλλημα ασφαλείας για τον Saddam προέρχονταν κυρίως από το Ιράν και όχι από τις ΗΠΑ αφού θεωρούσε ότι οι ΗΠΑ είχαν εκπληρώσει τον αντικειμενικό τους σκοπό. Παράλληλα ο Saddam επιδίωκε την κατοχύρωση της ασφάλειας³³⁶ του (επιβίωση, εδαφική ακεραιότητα, ανεξαρτησία) εφαρμόζοντας στρατηγική εξαπάτησης ως προς την κατοχή ΟΜΚ. «*Η αντιφατικότητα της στρατηγικής του Ιράκ εστιάζεται στο ότι από τη μία έπρεπε να διατηρήσει την εντύπωση κατοχής ΟΜΚ ως στρατηγική αποτροπή στο Ιράν, ενώ ταυτόχρονα προσπαθούσε να πετύχει την άρση των κυρώσεων από τη διεθνή κοινότητα. Παρόλα αυτά, ο μόνος τρόπος αποφυγής των κυρώσεων ήταν η πλήρης συνεργασία του καθεστώτος με τους επιθεωρητές. Όσον αφορά το Ιράν εκείνη την περίοδο δεν διέθετε την ισχύ ώστε να αποτελέσει σοβαρή απειλή³³⁷*». Δηλαδή «*ο καθορισμός των πολιτικών του στόχων³³⁸*» που είναι η δεύτερη διάσταση της υψηλής στρατηγικής βασιζονταν σε αυτοαναιρούμενες στρατηγικές. Εξάλλου μετά την 9/11 η τεχνητή μεγέθυνση της απειλής επιβίωσης στην αμερικανική κοινωνία ήταν τέτοια ώστε η ΟΜΚ αποτροπή από το Ιράκ έναντι των ΗΠΑ έλαβε μηδενική τιμή³³⁹. Από την έκθεση Duelfer καταδεικνύεται σαφέστατα η εσφαλμένη διάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος, μιας εκ των τεσσάρων

³³⁵Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» Journal of Strategic Studies» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ43.

³³⁶ Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα, 2000,σελ 34

³³⁷Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» Journal of Strategic Studies» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ44.

³³⁸Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα, 2000,σελ 85

³³⁹Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» Journal of Strategic Studies» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ44, τα ακριβή λόγια είναι: « It is true that revealing that Saddam had no WMD would have reduced his deterrence, but the fear of such weapons could not and did not prevent an American attack, and Iran was hardly spoiling for a fight and could not have assumed that the West would stand aside while it greatly increased its influence by moving against Iraq».

διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής³⁴⁰. Ο Saddam δεν στάθμισε ορθά την αλλαγή στην συμπεριφορά των ΗΠΑ μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 9/11, ενώ από ότι φαίνεται, φοβόταν περισσότερο το Ιράν. Το παραπάνω είχε ως αποτέλεσμα την ανορθολογική στρατηγική συμπεριφορά του και κατά συνέπεια την τιμωρία του από το διεθνές σύστημα. Σύμφωνα με τον Jervis «η πολιτική του Saddam ήταν ανόητη και αυτοκαταστροφική³⁴¹». Με άλλα λόγια ο εσφαλμένος καθορισμός των υπαρκτών απειλών καθώς και η αποτυχία εναρμόνισης της στρατηγικής του με το διεθνές περιβάλλον³⁴², διαγράμμισε την γραμμή ελάχιστης αντιστάσεως στη δομή ισχύος του υποσυστήματος της Μέσης Ανατολής με αποτέλεσμα την εκτόνωση της αμερικανικής ισχύος στην κατεύθυνση του Ιράκ. Η περιπτωσιολογική μελέτη του Ιράκ τεκμαίρει ότι, ο φόβος ήταν το πρωταρχικό κίνητρο στρατηγικής συμπεριφοράς του Ιράκ, εντούτοις, η πληροφοριακή του απομόνωση τον οδήγησε σε λάθος διάγνωση των απειλών. Κατά συνέπεια η αυτοκαταστροφική συμπεριφορά του Saddam που αναφέρει ο Jervis είναι πιθανόν να οφείλεται στην πληροφοριακή απομόνωση από το περιβάλλον του. Ο παράγοντας που συνδέει την στρατηγική συμπεριφορά με τον φόβο είναι η ικανότητα κατανόησης του διεθνούς περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με τον Thomas Fingar. Υπάρχουν τρία στοιχεία που οι πληροφορίες μπορούν να συντελέσουν στην μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων της υψηλής στρατηγικής. Πρώτον μειώνουν την αβεβαιότητα. Αδιαμφισβήτητα, σε έναν πολύπλοκο κόσμο οι πληροφορίες παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην παρακολούθηση και προσαρμογή της εκάστοτε πολιτικής.

Δεύτερον, είναι δυνατόν να παρουσιάσουν την προτεινόμενη κυβερνητική υψηλή στρατηγική ως βιώσιμη ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι αιρετικές απόψεις εντός του κυβερνητικού κύκλου.

Τρίτον, οι πληροφορίες συνεισφέρουν στην χάραξη μιας πολιτικής αλλά επίσης και στην εφαρμογή της.³⁴³

Η ορθή κατανόηση του διεθνούς περιβάλλοντος που μεταπλάθεται σε φόβο έχει μεγαλύτερες πιθανότητες να εκτονωθεί σε στρατηγική που μεγιστοποιεί το συμφέρον τους. Σύμφωνα με τον καθηγητή κ Πλατιά «*Τα κράτη πρέπει να είναι σε θέση να υπολογίζουν της σχέση/κόστους οφέλους (cost-benefit analysis) και να επιλέγουν τη στρατηγική εκείνη που μεγιστοποιεί το*

³⁴⁰Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000,σελ 84

³⁴¹Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies*» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ44.

³⁴²Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000, σελ 84.

³⁴³Fingar Thomas, «Intelligence and Grand Strategy», *Foreign Policy Research Institute*, Χειμώνας, 2012, σελ 122, τα ακριβή λόγια: « The second way in which intelligence contributes to the efficacy of grand strategy is by adding to the comfort level of officials who must be persuaded that a strategy is viable and worth the political and opportunity costs of pursuing it... Intelligence helps in formulating and explaining grand strategy, but it is also important during the implementing of policies intended to advance a strategy».

συμφέρον τους³⁴⁴». Για να επιτευχθεί το παραπάνω απαιτείται ένα αξιόπιστο πληροφοριακό σύστημα που να διαθέτει ορθά αισθητήρια αντίληψης του διεθνούς περιβάλλοντος. Στον πελοποννησιακό πόλεμο οι Σπαρτιάτες ορθά κατανόησαν τη μεγάλη ανάπτυξη της Αθήνας, δηλαδή έκαναν ορθή ανάλυση του διεθνούς περιβάλλοντος και στάθμισαν ορθά την απομείωση της σχετικής τους θέσης στο τότε διεθνές σύστημα σε σχέση με αυτήν της Αθήνας. Εάν όμως τα πληροφοριακά αισθητήρια της Σπάρτης ήταν αδρανοποιημένα σε σχέση με το τότε διεθνές περιβάλλον, όπως ήταν του Saddam, δεν θα αναπτύσσονταν στην ορθή κατεύθυνση ο φόβος το « πρωταρχικό κίνητρο στρατηγικής συμπεριφοράς³⁴⁵». Συνεπώς, εάν ο φόβος αποτελεί πρωταρχικό κίνητρο στρατηγικής συμπεριφοράς τότε αυτός θα πρέπει να βασίζεται σε σωστή ανάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος και εκεί απαιτείται ορθή πληροφόρηση. Το καθεστώς του Saddam ασκώντας την εξουσία με απάνθρωπο αυταρχισμό στο εσωτερικό του Ιράκ, αύξησε το επίπεδο του φόβου σε τέτοιο βαθμό που ουσιαστικά οδηγήθηκε στην πληροφοριακή απομόνωση. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω στην αναφορά Duelfer, οι επιστήμονες δεν φανέρωναν στους επιθεωρητές ότι οι ποσότητες του άνθρακα που έλειπαν ήταν θαμμένες κοντά σε κάποιο από τα παλάτια του, από φόβο για τη ζωή τους. Το σύστημα πληροφοριών του Ιράκ δεν παρήγαγε αξιόπιστες πληροφορίες αλλά πληροφορίες οι οποίες ικανοποιούσαν τον δικτάτορα και οι οποίες δεν είχαν σχέση με την πραγματική κατάσταση στο διεθνές περιβάλλον. Όπως εξηγεί ο Uri Bar Joseph³⁴⁶ «η πολιτικοποίηση δεν αφορά τα δικτατορικά καθεστώτα, όπου η αναλυτική διαδικασία συνήθως έχει ως κίνητρο από την αρχή να ικανοποιήσει τις πολιτικές ανάγκες του δικτάτορα, ακόμα και στα πιο κρίσιμα θέματα». Όπως κατέθεσε ο Στρατηγός Wafic al Samarraϊ Αρχηγός των Ιρακινών Στρατιωτικών Πληροφοριών ο Ιρακινός δικτάτορας ενοχλούνταν από τις αναφορές για δυσλειτουργία στον οπλισμό. «Έπρεπε πάντα να δίνουμε τις πληροφορίες που του άρεσαν³⁴⁷.» Σύμφωνα με τον Machiavelli³⁴⁸ αν ένα κράτος δεν είναι ικανό να αποτρέψει τους εχθρούς θα είναι εύκολο θήραμα. Ο ηγέτης πρέπει να τηρεί λεόντεια στάση. Η προσπάθεια του Saddam να πείσει ότι είχε στην κατοχή του ΟΜΚ αφορά ακριβώς την προσπάθεια να δείξει λεόντεια στάση. Ο ηγέτης όμως πρέπει να σκέπτεται και ως αλεπού. Αν οι

³⁴⁴Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000,σελ 34

³⁴⁵Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000,σελ 30.

³⁴⁶Bar Uri Joseph, "The Politicization of Intelligence A Comparative Study», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.26, τευχ..2 Φεβρουάριος 2013,σελ 348, τα ακριβή λόγια είναι « Politicization is not a polemic issue in dictatorial regimes, where the analytical process is usually geared from the start to meet the leader's mindset or political needs, even in the most crucial matters».

³⁴⁷ Bar Uri Joseph, "The Politicization of Intelligence A Comparative Study», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.26, τευχ..2 Φεβρουάριος 2013,σελ 348, τα ακριβή λόγια είναι: « As General Wafic al Samarraϊ, Head of Iraqi Military Intelligence, testified, the Iraqi dictator "was quite irritated by reports that our weapons are not performing accurately or well. We always had to give him the information he liked».

³⁴⁸Jackson Robert & Sorensen George, *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Ποιότητα, 2006, σελ 117.

ηγέτες δεν είναι ευέλικτοι μπορεί να παραγνωρίσουν μια απειλή που θα μπορούσε να καταστρέψει τη χώρα τους. Ο Saddam δεν μπόρεσε να φερθεί ως αλεπού διότι είχε μετέλθει σε πληροφοριακή απομόνωση.

4.15 Αυτοεκπληρούμενες προφητείες, το Σύνδρομο του Οιδίποδα.

Σύμφωνα με τον Jervis ένας άλλος σημαντικός λόγος αστοχίας του πληροφοριακού συστήματος στο Ιράκ ήταν ότι οι υποθέσεις εργασίας στις οποίες βασίστηκε η ανάλυση ήταν πιθανοφανείς. Οι πληροφοριακές εκτιμήσεις είχαν ως αφετηριακό υπόβαθρο τις παρακάτω υποθέσεις εργασίας:

Πρώτον, ο Saddam είχε ισχυρά κίνητρα να ανασυστήσει το πυρηνικό του πρόγραμμα. Δεύτερον, το Ιράκ είχε τους αναγκαίους οικονομικούς πόρους καθώς και εξειδικευμένο προσωπικό. Τρίτον, είχε ένα αξιόπιστο δίκτυο όπου θα μπορούσε να προμηθευτεί υλικό κατασκευής ΟΜΚ. Τέταρτον, δεν είχε άλλο προφανή λόγο να εμποδίσει τους ελέγχους των επιθεωρητών ΟΜΚ.³⁴⁹

Ο Jervis υπερθεματίζει ότι επειδή οι παραπάνω υποθέσεις που βασίστηκαν οι αναλύσεις ήταν ρεαλιστικές, ακόμα και μια εμβριθέστερη ανάλυση δεν θα κατέληγε στο ορθό συμπέρασμα.³⁵⁰ Σύμφωνα με τον καθηγητή η σοβαρότερη αστοχία ήταν ότι το πληροφοριακό προϊόν εξήχθη από αληθοφανή συμπεράσματα βασισμένα στην παρελθούσα στρατηγική συμπεριφορά του Ιράκ. Σε αυτό το σημείο ο Jervis δείχνει να συμφωνεί με αυτό που περιγράφει ως ιστορικισμό ο Αυστριακός φιλόσοφος Karl Popper³⁵¹». Μάλιστα ο Popper εισήγαγε τον όρο «Φαινόμενο του Οιδίποδα (Oedipus Effect)» όπου περιγράφει ακριβώς την επίδραση μιας θεωρίας πάνω στα γεγονότα που προβλέπει.³⁵² Mutatis mutandis, ο Jervis καταλήγει ότι αφού τα πρώτα αποδεικτικά στοιχεία θεωρήθηκαν συναφή με την καθιερωμένη ευρεία άποψη εξαιτίας της αληθοφάνειας των αρχικών υποθέσεων τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία ανατροφοδότησαν ένα φαύλο κύκλο πληροφοριακών εκτιμήσεων ότι το Ιράκ έχει ενεργό ΟΜΚ πρόγραμμα.³⁵³ Στην συγκεκριμένη περίπτωση οι αρχικές υποθέσεις εργασίας των αναλυτών σε σχέση με την κατοχή ΟΜΚ από το Ιράκ δογματίστηκαν, έτσι ώστε τίποτε να μην φαίνεται ικανό να τις κλονίσει. Όλα τα συλλεγόμενα στοιχεία φάνοταν να επικυρώνουν τις αρχικές υποθέσεις ότι ο Saddam κατείχε ΟΜΚ. Το παραπάνω είχε ως αποτέλεσμα το πληροφοριακό προϊόν να παραχθεί ως αυτοεκπληρούμενη προφητεία. Η κοινότητα πληροφοριών θα έπρεπε να ελέγξει τις πραγματικές αιτίες της αύξησης του

³⁴⁹Robert Jervis, « Reports, politics, and intelligence failures The case of Iraq» ,Journal of Strategic Studies, σελ 42.

³⁵⁰Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq” Journal of Strategic Studies» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ 42.

³⁵¹ Karl Popper «Η Ενδεια του Ιστορικισμού», Ευρασία, 2005.

³⁵² Η αναφορά στον Οιδίποδα αφορά το γεγονός ότι η προφητεία που οδήγησε τον Οιδίποδα στην πατροκτονία ουσιαστικά συνέβαλε στην εξέλιξη των γεγονότων

³⁵³ Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq” Journal of Strategic Studies» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ 45.

ρυθμού των αναφορών πληροφοριών και να μην θεωρήσει de facto ότι οφείλεται σε αυξημένη δραστηριότητα στο ΟΜΚ πρόγραμμα του Ιράκ. Η ευλογοφάνεια εξηγεί και τα μνημονευόμενα στο πόρισμα της SSCI ότι πολλά από τα συναγόμενα των υπηρεσιών πληροφοριών δεν στηρίζονταν σε αποδείξεις.³⁵⁴ Εξάλλου, οι ίδιες πεποιθήσεις των αναλυτών περί συμπεριφοράς του Ιράκ, οι οποίες οδήγησαν στο εσφαλμένο συμπέρασμα ότι ο Saddam είχε ΟΜΚ, υπαγόρευαν και το σκεπτικό ότι οι σχέσεις με την Αλ Κάϊντα δεν συνάδουν των συμφερόντων του Ιράκ καθώς και της παρελθοντικής συμπεριφοράς του. Ο Jervis καταλήγει ότι, εάν η κοινότητα πληροφοριών εξηγούσε στην πολιτική ηγεσία την βάση της συλλογιστικής της θα ενεργοποιούσε τα ρεαλιστικά αντανακλαστικά της και πιθανώς η ανάλυση πληροφοριών να μην παγιδευόταν σε ένα φαύλο κύκλο (bootstrapping) θετικής ανάδρασης πληροφοριακού προϊόντος και πεποιθήσεων³⁵⁵. Εν ολίγοις θα έπρεπε να επαναπροσδιοριστούν οι αρχικές υποθέσεις εργασίας σε νέα βάση.³⁵⁶ Η άποψη του γράφοντος είναι ότι, στις αρχικές ρεαλιστικές υποθέσεις εργασίας θα έπρεπε να υπάρχει και μια πέμπτη που να αναφέρεται στην ανύπαρκτη σχέση του Ιράκ με τρομοκρατικές οργανώσεις. Η κοινότητα πληροφοριών έδωσε κυριολεκτικά μάχη ως προς αυτό το σημείο, την οποία και έχασε. Παράλληλα, ο ισχυρισμός της κυβέρνησης Bush ότι το Ιράκ θα παραδώσει ΟΜΚ σε τρομοκράτες αντίκειται σε βασικές ρεαλιστικές αρχές. Ένα κράτος δύσκολα θα υπέθαλπε την επιβίωση του παραδίδοντας ΟΜΚ σε τρομοκρατική οργάνωση. « Για τον Hobbes, όπως για τον Machiavelli και τον Θουκυδίδη, πρωτίτερα η ασφάλεια και η επιβίωση αποτελούν θεμελιώδεις αξίες.³⁵⁷» Κατά συνέπεια όσο ρεαλιστική είναι η υπόθεση εργασίας ότι το Ιράκ επιζητεί ΟΜΚ τόσο ρεαλιστικό είναι ότι δεν θα τα παραδώσει σε τρομοκράτες. Η κυβέρνηση όμως με την πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα κατέστησε καθολικά αποδεκτή άποψη ότι το Ιράκ είχε σύνδεσμο με την Αλ Κάϊντα. Επειδή ο ισχυρισμός κατοχής ΟΜΚ από μόνος του δεν συνιστούσε άμεση απειλή, η κυβέρνηση Bush έπρεπε να μεγεθύνει την απειλή για να εφαρμόσει μια πολιτική προαποφασισμένη στην οποία το πληροφοριακό προϊόν είχε μηδενική τιμή στη λήψη της απόφασης. Ουσιαστικά, η κυβέρνηση Bush με την πολιτικοποίηση που άσκησε σε όλα τα εννοιολογικά φάσματα καθόρισε τις αρχικές υποθέσεις εργασίας καθώς και το αναλυτικό πλαίσιο. Οι κυβερνητικές elite έχουν την

³⁵⁴ SSCI, σελ 187, 192, 194, 204, 213. Η αναφορά Butler συνάγει ανάλογα συμπεράσματα χωρίς όμως να τα θεωρεί παράνομα, σελ 73, 75.

³⁵⁵ Robert Jackson George Sorensen, «Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων», σελ 121.

³⁵⁶ Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ 45, τα ακριβή λόγια είναι: «It would have alerted consumers to trains of reasoning that they could question; it would have told consumers and analysts what evidence, direct and indirect, was being relied on; it would have sensitized analysts to their assumptions and instances in which they were engaged in illegitimate bootstrapping».

³⁵⁷ Jackson Robert & Sorensen George, *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Ποιότητα, 2006, σελ 121.

δυνατότητα να καθιερώσουν καθολικά αποδεκτές απόψεις. Σύμφωνα με τον Paul Pillar η νεοσυντηρητική κυβέρνηση του Bush κατασκεύασε το μύθο της σύνδεσης Ιράκ-Αλ Κάϊντα συλλέγοντας επιλεκτικά στοιχεία αμφιβόλου ποιότητας που να εξυπηρετούν τη παραπάνω πολιτική. Στόχος ήταν η εκμετάλλευση του σοκ που προκάλεσε το τρομοκρατικό χτύπημα της 9/11, ώστε να συνδέσουν το Ιράκ με την Αλ Κάϊντα. Αντιθέτως, κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Clinton, είχε διεξαχθεί έρευνα για σχέσεις του Ιράκ με τρομοκρατικές οργανώσεις χωρίς να βρεθεί κάτι το αξιόλογο.³⁵⁸ Επίσης και η έκδοση της ετήσιας έκθεσης για την παγκόσμια τρομοκρατία «Patterns of Global Terrorism» η πιο έγκυρη κυβερνητική αναφορά για τη διεθνή τρομοκρατία που εκδόθηκε το 2001, δεν ανέφερε σύνδεσμο Ιράκ Αλ Κάϊντα. Ωστόσο, παρά τις αντιθετικές πληροφορίες η κυβέρνηση Bush στην προσπάθεια ευόδωσης των ιδεαλιστικών δημοκρατικών φαντασιώσεων της συνέδεσε το Ιράκ με την Αλ Κάϊντα σε μια προσπάθεια να πουλήσει τον πόλεμο στην αμερικανική κοινωνία. Δημοσκοπήσεις μετά την 9/11 έδειξαν ότι μόνο το 3% των Αμερικανών πίστευαν ότι το Ιράκ ήταν υπεύθυνο. Αντιθέτως, τον, Αύγουστο του 2003 μετά από αρκετούς μήνες προπαγάνδας τα 2/3 των Αμερικανών πίστευε ότι ο Saddam είχε σχέσεις με την Αλ Κάϊντα. Η αύξηση οφείλονταν στο γεγονός ότι ο Αντιπρόεδρος Cheney επαναλάμβανε αναφορές για μια φανταστική σύσκεψη στην Πράγα μεταξύ ενός Ιρακινού και του ενός τρομοκράτη που έλαβε μέρος στην 9/11. Η συχνή επανάληψη των λέξεων 9/11 και «πόλεμος στην τρομοκρατία» και με συνδυασμό τον φόβο και το συναίσθημα υπερίσχυαν των λογικών εκτιμήσεων της κοινότητας πληροφοριών. Οι πληροφοριακές εκτιμήσεις έλαβαν ευρεία δημοσιοποίηση εντός της εκτελεστικής εξουσίας οι οποίες παραδόθηκαν στο Κογκρέσο. Αντίστοιχα αντίγραφα δόθηκαν και σε ανώτερα στελέχη της κυβέρνησης. Εντούτοις, η μόνη απάντηση που δόθηκε ήταν ότι η πληροφοριακή κοινότητα δεν αντιλαμβάνεται την πραγματική κατάσταση³⁵⁹ (εννοεί τις δυνατότητες που θα προκύψουν εάν ο Saddam εκθρονιστεί)».

4.16 Συμπεράσματα επί των Συστάσεων των Επιτροπών Έρευνας.

Σύμφωνα με τον Jervis η πίεση που ασκήθηκε στις Υπηρεσίες Πληροφοριών να παράγουν τρέχουσες πληροφορίες αυξήθηκε κατά την διάρκεια της διακυβέρνησης Bush. Ο χρόνος όμως που είχαν στη διάθεσή τους οι υπηρεσίες πληροφοριών δεν ήταν αρκετός, ώστε να επαναξιολογηθούν οι αρχικές υποθέσεις εργασίας τους. Οι νέες μεταρρυθμίσεις της οργανωσιακής δομής του πληροφοριακού συστήματος, εστιάζονται κυρίως στην αλλαγή του τρόπου της καθημερινής ενημέρωσης του Προέδρου «President's Daily Brief

³⁵⁸Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 44.

³⁵⁹Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 59,τα ακριβή λόγια είναι: « "You guys just don't see the possibilities».

(PDB)³⁶⁰» Η προσθήκη του Διευθυντού της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών είναι πιθανών να αυξήσει την διάρκεια του απαιτούμενου χρόνου πληροφοριακής ανάλυσης. Παράλληλα, έκδηλη είναι η απαίτηση για βελτίωση στη διαχείριση πληροφοριών καθώς και αποτελεσματικότερη ηγεσία από τα υψηλά στελέχη της κοινότητας πληροφοριών.³⁶¹

Κατά την άποψη μας ο μειωμένος χρόνος ανάλυσης αντανάκλασε την πολιτικοποίηση στο υποσύστημα των elite. Στο εν λόγω υποσύστημα η διάδραση αφορά την κυβερνητική elite, μέσα μαζικής ενημέρωσης αλλά και την κοινότητα πληροφοριών³⁶². Επειδή οι αρχικές υποθέσεις εργασίας εφάπτονταν με την πολιτική της κυβέρνησης Bush, ασκήθηκε ήπια πολιτικοποίηση κατά Glenn Hastedt με στόχο η ανάλυση να μην επανεξετάσει τις αρχικές υποθέσεις εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό οι κυβερνητικοί θιασώτες του πολέμου προέβησαν σε μεγέθυνση της απειλής καθιστώντας της ως άμεση «imminent». Ακόμα όμως και περισσότερος χρόνος ανάλυσης να υπήρχε, η άποψη μας είναι ότι δεν θα εστιάζονταν στην αναθεώρηση των αρχικών υποθέσεων εργασίας. Εδώ θα συμφωνήσουμε με τον Jervis ότι τα συμπεράσματα θα ήταν ίδια, απλώς με ηπιότερο βαθμό βεβαιότητας. Πλήν όμως, είναι αμφίβολο εάν το πληροφοριακό προϊόν θα μπορούσε να αντιπαρέρθει στην ασκούμενη πολιτικοποίηση στο δημόσιο υποσύστημα, με την συντονισμένη προπαγανδιστική εκστρατεία ΗΠΑ και ΗΒ, πυροδοτούμενη από το τρομοκρατικό χτύπημα της 9/11. Η κυρίαρχη πεποίθηση της κυβέρνησης Bush εστιάζονταν στο ότι η καθαίρεση του Saddam θα ακολουθηθεί από ένα δημοκρατικό domino effect.³⁶³ Οποιαδήποτε αναθεώρηση των αρχικών υποθέσεων εργασίας αντιτίθονταν στην εφαρμογή της πολιτικής της κυβέρνησης. Στο πλαίσιο αυτό η κυβέρνηση Bush αποδόμησε στελέχη που εξέφρασαν διαφορετική άποψη όπως τον στρατηγό Eric Shinseki, παράλληλα καθετοποίησε το πληροφοριακό προϊόν συστήνοντας μια υπηρεσία

³⁶⁰Η CIA παρήγαγε την καθημερινή ενημέρωση του Προέδρου «Presidents Daily Brief», μέχρι τις αλλαγές στην οργανωσιακή δομή που πραγματοποιήθηκαν με το νομοσχέδιο για τη Πρόληψη της Τρομοκρατίας το 2004. Η νομοθεσία αυτή σύστησε το Γραφείο του διευθυντή της Κοινότητας Πληροφοριών (Director of National Intelligence) ο οποίος είναι υπεύθυνος για την εποπτεία και τον συντονισμό των διαφόρων υπηρεσιών πληροφοριών της κοινότητας πληροφοριών. Σήμερα η Καθημερινή Ενημέρωση του Προέδρου είναι ένα πληροφοριακό προϊόν όλων των υπηρεσιών πληροφοριών σε συντονισμό με τον Δντή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών σε συνεργασία με τη Δνση Πληροφοριών της CIA που ασχολείται με θέματα ενημέρωσης του Προέδρου. Ουσιαστικά είναι μια στοχευμένη στις ανάγκες του Προέδρου ανάλυση επί ενός μεγάλου αριθμού θεμάτων. Οι αναλυτές της CIA παραμένουν οι κύριοι συντελεστές της Ενημέρωσης του Προέδρου.

³⁶¹Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ 46.

³⁶²Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013 σελ11, « Here, participation in intelligence analysis extends beyond the intelligence community bureaucracy to include key congressional figures along with representatives from the media, think tanks and advocacy groups».

³⁶³Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 60 , τα ακριβή λόγια είναι: «The chief source of the policymakers' belief that Iraq would easily give birth to democracy was probably simple faith in democracy itself, in its appeal to people everywhere, and in the ability and willingness of people everywhere to make it work once they get it».

(PCTEG) με σκοπό να βρει αποδεικτικά στοιχεία για σύνδεσμο του Ιράκ με την Αλ Κάϊντα, τη στιγμή που έρευνες ³⁶⁴ από την περίοδο Clinton είχαν καταλήξει σε αρνητικά αποτελέσματα. Εν κατακλείδι ο χρόνος πληροφοριακής ανάλυσης δεν είναι σημαντικός όταν το πληροφοριακό προϊόν δεν λαμβάνει μέρος στη λήψη αποφάσεων.

Όσον αφορά την ευλογοφάνεια των υποθέσεων εργασίας, η ανάλυση που διεξήγε ο καθηγητής Jervis έδειξε ότι, παρά τις αστοχίες των υπηρεσιών πληροφοριών, τα συμπεράσματά τους ήταν φαινομενικά βάσιμα, συνεπώς είναι αμφίβολο ότι μια εμβριθέστερη ανάλυση θα μετέβαλε την ευρέως αποδεκτή δογματική αντίληψη περί ύπαρξης ΟΜΚ. Η επιτροπή για τον έλεγχο της ύπαρξης ΟΜΚ «WMD Commission» καθώς και η Επιτροπή Butler δείχνουν να το αντιλαμβάνονται αυτό. Α contrario, το πόρισμα της SSCI κινείται σε εκδιαμέτρου αντίθετη κατεύθυνση. Ο καθηγητής υπερθεματίζει ότι εάν οι επιτροπές που συστάθηκαν κατέληγαν σε συμπέρασμα ότι μια διεισδυτικότερη ανάλυση δεν θα ήταν δυνατό να άρει τις αρχικές υποθέσεις εργασίας εξαιτίας της αληθοφάνειας τους, θα μείωνε την αξιοπιστία των προτεινόμενων οργανωτικών μεταρρυθμίσεων τους. Εξάλλου είναι πιθανό, η επανεξέταση των αρχικών υποθέσεις εργασίας να τόνιζε τον κεντρικό ρόλο των δοξασιών οι οποίες ήταν ευλογοφανείς. Έτι δε, υποθέσεις εργασίας που κινούνται έξω από το φάσμα της κοινής λογικής απαιτούν και αναλόγου είδους αποδείξεις. Η απάντηση του Tenet «it's a slam dunk case» στον Bush όταν εκείνος ρώτησε σχετικά με τις υφιστάμενες αποδείξεις για κατοχή ΟΜΚ από το Ιράκ, εδράζεται στην ισχύ της αληθοφάνειας στην υπόθεση κατοχής ΟΜΚ από το Ιράκ.³⁶⁵

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Paul R. Pillar η διάδραση στο δίπολο κυβέρνησης Bush και της κοινότητας πληροφοριών σχετικά με τα Ιρακινό πρόγραμμα ΟΜΚ οριοθετείται στην άσκηση πίεσης στην κοινότητας πληροφοριών για εκτιμήσεις οι οποίες θα έχουν ισχυρό αντίκτυπο «juicier tidbits³⁶⁶» στο ευρύ κοινό. Αυτό το είδος της πίεσης οδήγησε τον George Tenet να εκστομίσει την φράση «slam dunk case» σε σχέση με την κατοχή ΟΜΚ από το Ιράκ³⁶⁷ Εάν υιοθετήσουμε την άποψη του Pillar, καταδεικνύεται ότι η πίεση

³⁶⁴Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983,σελ 44,τα ακριβή λόγια είναι: «The high priority that the U.S. intelligence community had placed during the Clinton administration on monitoring and understanding al-Qaida had led it to investigate all possible sources of support and cooperation for the group, Iraq included. That is why Richard Clarke was able to report, when Bush instructed him after 9/11 to look at this relationship, that such a look had already been done and that nothing significant was found».

³⁶⁵Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006, σελ 46.

³⁶⁶Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience»,στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013, σελ.12.

³⁶⁷Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σ.32,τα ακριβή λόγια είναι:« The interaction between Bush administration policymakers and the intelligence community about Iraqi weapons programs was entirely one of the administration's pressing the community for juicier tidbits that would make more of an impression on the public when talking about Iraqi weapons programs. It was this

της κυβέρνησης Bush στόχευε σε ήπια πολιτικοποίηση στο σύστημα των elite αλλάζοντας τους κανόνες «altering decisions rules» διεξαγωγής της ανάλυσης καθώς και στην πολιτικοποίηση του πλαισίου της αναλυτικής διαδικασίας «changing the institutional setting within which the analysis is carried out and approved³⁶⁸».

Τέλος, σε ότι αφορά τις συστάσεις των επιτροπών για περισσότερες αναλύσεις τόσο πληροφοριακών αστοχιών όσο και επιτυχιών, καθώς και την ενεργοποίηση κόκκινων ομάδων «Red teams» και δικηγόρων του διαβόλου «Devils advocates» αν και σωστές, ωστόσο έχουν ξαναειπωθεί. Σύμφωνα με τον Jervis οι επιτροπές θα έπρεπε να εστιάσουν στο γιατί δεν ενσωματώθηκαν σε σταθερή βάση στο πληροφοριακό σύστημα.

4.17 Η Βελτίωση του Πληροφοριακού Συστήματος vs Αβεβαιότητα.

Σύμφωνα με τον Jervis το μέγεθος μιας πληροφοριακής αστοχίας γίνεται κατανοητό από τη διαφορά πληροφοριακών εκτιμήσεων και πραγματικότητας³⁶⁹. Συναφώς το μέγεθος της αστοχίας που προκύπτει από τη διαφορά των εκτιμήσεων, είναι γραμμικά εξαρτημένο με την αβεβαιότητα των πληροφοριακών εκτιμήσεων. Παράλληλα, η αστοχία του πληροφοριακού προϊόντος δεν έχει μεγάλη σημασία, αφενός διότι είναι εύκολο να διαπιστωθεί, αφετέρου διότι οι εκτιμήσεις εμπεριέχουν εγγενή δόση αβεβαιότητας η οποία λαμβάνει υψηλές τιμές εξαιτίας της πιθανότητας εξαπάτησης³⁷⁰ του πληροφοριακού θηρευτή από το πληροφοριακό θήραμα³⁷¹. Οι επιτροπές που συνεστήθησαν για να ερευνήσουν την πληροφοριακή αστοχία της επέμβασης στο Ιράκ το 2003, υιοθέτησαν υποχρεωτικά ντετερμινιστική αντιμετώπιση με σκοπό τα παραγόμενα συμπεράσματα να αποτελέσουν τη βάση διορθωτικών επεμβάσεων με απώτερο στόχο την εκμηδένιση του πληροφοριακού σφάλματος. Η προσπάθεια εκμηδένισης του πληροφοριακού σφάλματος όμως είναι ιστορικά αποδεδειγμένο ότι αν και μπορεί να μειωθεί, εντούτοις δεν είναι δυνατό να εξλειφθεί.³⁷² Οι εκτιμήσεις προσπαθούν να εξάγουν συμπεράσματα συλλέγοντας και αξιολογώντας ένα πλήθος στοιχείων αρκετές φορές εντός πειστικών χρονικών ορίων. Στο πλαίσιο αυτό, η αβεβαιότητα εμφωλεύει σε δύο

kind of pressing that led to George Tenet's famous "slam dunk" comment at a meeting at the White House in December 2002».

³⁶⁸Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013,σελ.12.

³⁶⁹Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ10.

³⁷⁰Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ11 τα ακριβή λόγια: «Deception is fairly easy and the knowledge that it is possible degrades the value of accurate information».

³⁷¹Στο ίδιο,σελ11, τα ακριβή λόγια είναι: « Any specific instance of intelligence failure will, by definition, seem unusual, but the fact of the failure is itself quite ordinary. This may be unfortunate, but is not mysterious. Intelligence is a game between hidens and finders, and the former usually have the easier job».

³⁷²Loch K. Johnson, « Intelligence Studies»: James J. Wirtz , 2007 σελ 176 ,τα ακριβή λόγια είναι:«That said, a strong historical argument can be made that the occurrence of incident or tactical surprise can be reduced but not eliminated».

στάδια. Πρώτον στην συλλογή εξαιτίας σφαλμάτων τα οποία επιδεινώνονται από την εφαρμογή στρατηγικής άρνησης-εξαπάτησης από τον πληροφοριακό στόχο. Δεύτερον στη διαδικασία αξιολόγησης επειδή οι αναλυτές είναι υποχρεωμένοι να εφαρμόσουν διαδικασίες επιλεκτικής επιλογής «cherry picking» καθώς και την παράδοση απευθείας ανεπεξέργαστων πρωτόλειων δεδομένων «stoveriping» στους καταναλωτές πληροφοριών με σκοπό την παραγωγή στοχευμένων πληροφοριών «actionable intelligence»³⁷³.

Έτι δε, παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί από τις υπηρεσίες πληροφοριών, η τυποποίηση του βαθμού αβεβαιότητας των πληροφοριακών εκτιμήσεων δεν απέδωσε καρπούς με αποτέλεσμα να κινητροδοτείται η πολιτικοποίηση των εκτιμήσεων από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία. Η σχέση πολιτική –πληροφοριών είναι σχέση ισχύος, επειδή οι παίκτες ανταγωνίζονται εντός των υποσυστημάτων όπου διεξάγεται παίγνιο μηδενικού αθροίσματος. Οι φορείς χάραξης πολιτικής έχουν a priori διαμορφωμένη κοσμοεικόνα όταν αναλαμβάνουν την ηγεσία. Εάν η κυβερνητική κοσμοθεωρία έχει ιδεολογικοπολιτικά ερείσματα είναι φυσικό να αποστέργουν κάθε είδους πληροφοριακή εκτίμηση που δεν εφάπτεται των πολιτικών τους πεποιθήσεων. Ακριβώς επειδή η αβεβαιότητα στο πληροφοριακό προϊόν είναι οντολογικού χαρακτήρα έχει διπλή χρήση. Πριν τη λήψη της απόφασης είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί για τον πολιτικό χρωματισμό των εκτιμήσεων, a posteriori, εάν η εφαρμοζόμενη πολιτική αποτύχει, είναι δυνατή η μεταφορά των πολιτικών ευθυνών στην κοινότητα πληροφοριών.

Στο ίδιο μήκος κύματος η Επιτροπή που πραγματοποίησε τον έλεγχο μετά την 9/11 ήταν ισχυρά πολιτικοποιημένη, με αποτέλεσμα να μην ρίξει ευθύνες στη πολιτική ηγεσία.³⁷⁴ Επειδή ο Τύπος επέρριπτε κατηγορίες στην κυβέρνηση Bush για πολιτική αμβλυωπία σε σχέση με το θέμα της τρομοκρατίας πριν το τρομοκρατικό χτύπημα της 9/11, η Επιτροπή Εξέτασης της 9/11 επικέντρωσε τις προσπάθειες ανάταξης του συστήματος πληροφοριών στην κοινότητα πληροφοριών³⁷⁵. Σύμφωνα και με τους Michael Fitzgerald & Richard Ned Lebow η κυβέρνηση Bush εφάρμοσε την πολιτική του αποδιοπομπαίου τράγου για να αντιμετωπίσει τις κατηγορίες του Τύπου για πολιτική αμβλυωπία³⁷⁶. Συνεπώς στόχος της Επιτροπής δεν ήταν η διόρθωση του πληροφοριακού συστήματος αλλά εμμέσως να μεταφέρει τις πολιτικές ευθύνες στην πληροφοριακή κοινότητα. Σε αυτό το πλαίσιο η πολιτικοποίηση συντελείται στο υποσύστημα των elite μεταξύ της εκτελεστικής εξουσίας του Τύπου και της κοινότητας πληροφοριών. Επιπροσθέτως, η πολιτική του αποδιοπομπαίου

³⁷³Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010, σελ 132, τα ακριβή λόγια είναι: « These practices can be defended as within the prerogatives and even the duties of top officials to reach their own conclusions, but when used to justify policies to the public they incorrectly imply the backing of the intelligence community».

³⁷⁴Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010, σελ 183.

³⁷⁵Στο ίδιο, σελ 184.

³⁷⁶Fitzgerald Michael & Lebow Richard Ned, «Iraq: The Mother of all intelligence failures» στο *Intelligence and National Security*, Τομ.21, No.5, Ιανουάριος 2007, σελ 885.

τράγου και η εμφάνιση της πληροφοριακής αστοχίας ως *casus belli* έρχεται σε αντίθεση με την επιδίωξη εφαρμογής μιας υψηλής στρατηγικής στη βάση του δημοκρατικού *domino effect*. Είναι αναμενόμενο ότι η μη ύπαρξη ΟΜΚ στο Ιράκ θα έπρεπε να αντικατασταθεί με τον υπερτονισμό μιας ηθικής βασισμένης θεωρίας βασισμένη στο μανιχαϊστικό πρότυπο περί καλού και κακού. Η υπεραπλούστευση ότι το καθεστώς του Saddam ήταν κακό ενώ η διάδοση της δημοκρατίας είναι καλό λειτούργησε ως αμυντικός μηχανισμός της αστοχίας της κυβέρνησης Bush στην εύρεση ΟΜΚ στο Ιράκ. Στην ίδια λογική κινήθηκε και η σύσταση του γραφείου του Διευθυντού της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών «Director of National Intelligence» (DNI). Ο Jervis υπερθεματίζει ότι η αλλαγή αυτή πρόσθεσε ένα γραφειοκρατικό επίπεδο με συνέπεια να αυξάνει η γραφειοκρατική αδράνεια του συστήματος για την παραγωγή του πληροφοριακού προϊόντος. Με άλλα λόγια θα αυξηθεί ο χρόνος παραγωγής των πληροφοριακών εκτιμήσεων. Ωστόσο, σύμφωνα με τον καθηγητή ένα θετικό στοιχείο που μπορεί να επάγει η συγκεκριμένη οργανωτική αλλαγή είναι ότι θα ενοφθαλμίσει τις πληροφοριακές εκτιμήσεις και με το πληροφοριακό προϊόν των υπόλοιπων υπηρεσιών της πληροφοριακής κοινότητας³⁷⁷. Με την παλαιότερη οργάνωση ο Διευθυντής της CIA ήταν σε άμεση επαφή με τον Πρόεδρο και συνεπώς οι αναλύσεις της CIA σε σχέση με αυτές των άλλων υπηρεσιών είχαν πλεονέκτημα.³⁷⁸ Ένας σημαντικός λόγος που ο διευθυντής της CIA George Tenet πριμοδότησε³⁷⁹ την άποψη ότι το Ιράκ εξοπλιζόταν με αγωγούς αλουμινίου για να ενισχύσει το πυρηνικό του πρόγραμμα και όχι για χρήση σε συμβατικό εξοπλισμό είναι ότι η πρώτη εκτίμηση ήταν της CIA ενώ η δεύτερη ήταν της DOE «Department of Energy». Με άλλα λόγια, για να θυμηθούμε την ανάλυση του Glenn Hastedt ,η πριμοδότηση των εκτιμήσεων της CIA έναντι της DOE εντάσσεται στα πλαίσια της πολιτικοποίησης εντός του κλειστού γραφειοκρατικού συστήματος των υπηρεσιών πληροφοριών. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί δε ως ήπια πολιτικοποίηση δεδομένου ότι «Οι διαφωνίες (σε αυτό το υποσύστημα) ενσωματώνουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των γραφειοκρατικών συμφερόντων καθώς και τις πολιτικές προτεραιότητες³⁸⁰». Η θεσμοθέτηση της θέσης του DNA θα βελτίωνε το πληροφοριακό προϊόν ως προς αυτή την άποψη, ωστόσο δεν είναι δυνατόν να εξανεμίσει τις αβεβαιότητες του πληροφοριακού προϊόντος. Σύμφωνα και με τον Uri Bar Joseph «Βασικό στοιχείο στην Αμερικανική πληροφοριακή κουλτούρα είναι ο ανταγωνισμός και όχι η συνεργατική συμπεριφορά.»³⁸¹

³⁷⁷Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010, σελ 183.

³⁷⁸Στο ίδιο, σελ 184.

³⁷⁹Στο ίδιο, σελ 184.

³⁸⁰Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013,σελ.12.

³⁸¹Bar Uri Joseph, "The Politicization of Intelligence A Comparative Study», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.26, τευχ..2 Φεβρουάριος 2013, σελ 348.τα ακριβή λόγια είναι:«Lastly, certain elements in the American intelligence culture—primarily

Ex silentio, το γεγονός, ότι σε όλες τις εποχές σε όλες τις χώρες υφίστανται πληροφοριακές αστοχίες, καταδεικνύει την οντολογική φύση της αβεβαιότητας στην εκτίμηση πληροφοριών. Όπως ορθά το έθεσε ο Στρατηγός Michael Hayden, Υποδιευθυντής της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ «*Εάν κάτι είναι σίγουρο τότε δεν είναι πληροφορία*³⁸²».

4.18 Το Ψέμα ως Εργαλείο Πολιτικής.

Ο Καθηγητής Mearsheimer με αφορμή την εισβολή στο Ιράκ το 2003 και τις κατηγορίες που εξαπολύθηκαν εναντίον του Προέδρου Bush, εξέδωσε το βιβλίο «*Why leaders lie*» στο οποίο παρουσιάζει μια εμβριθής μελέτη για τα ψέματα των ηγετών, ένα θέμα ταμπού, ωστόσο υπαρκτό στην πολιτική σκηνή. Σήμερα, παρά την πολιτική του αποδιοπομπαίου τράγου που εφάρμοσε η κυβέρνηση Bush σε ότι αφορά τα αίτια της εισβολής και την αποτυχία του συστήματος πληροφοριών, δεν είναι λίγοι εκείνοι που πιστεύουν ότι η κυβέρνηση Bush εδράζοντας την πολιτικής της σε ψευδεπίγραφα ιδεολογικοπολιτικά θεωρήματα, είπε ψέματα στον αμερικανικό λαό ποδηγετώντας μια στρατηγική καταστροφή³⁸³. Ποιος όμως ήταν ο λόγος που πήρε διαστάσεις το θέμα της πολιτικοποίησης των υπηρεσιών πληροφοριών; Η απάντηση που δίνει ο καθηγητής Mearsheimer είναι ότι η αποτυχία της πολιτικής οδήγησε στο να γίνει αντικείμενο συζήτησης η εξαπάτηση του λαού από την κυβέρνηση.³⁸⁴ Μετά από επισκόπηση του φάσματος των ψευδών των ηγετών ο Mearsheimer καταλήγει στα παρακάτω συμπεράσματα:³⁸⁵

- Πρώτον, τα βασικότερα ψέματα των ηγετών κατηγοριοποιούνται στα διακρατικά και εκείνα που οι ηγέτες λένε στο εσωτερικό των χωρών τους.

- Δεύτερον οι ηγέτες ψεύδονται κυρίως για στρατηγικούς λόγους και όχι επειδή είναι διεφθαρμένοι. Έτι δε ,τα ψέματα μερικές φορές επιτελούν ένα χρήσιμο κυβερνητικό βοήθημα σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα.

- Τρίτον, οι ηγέτες είναι πιθανότερο να ψεύδονται στο εσωτερικό δημόσιο σύστημα παρά στο εξωτερικό, επειδή στο πρώτο το πρόσωπο του ηγέτη απολαμβάνει υψηλό δείκτη εμπιστοσύνης από το ευρύ κοινό.

- Τέταρτον, τα πιο επικίνδυνα ψέματα είναι εκείνα με τα οποία οι ηγέτες εκλογικεύουν τις πολιτικές στο εσωτερικό των κρατών τους επειδή επαπειλούν διάλυση στην εσωτερική πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας.

- Πέμπτον, η ανάγκη άσκησης παγκόσμιας προβολής ισχύος των ΗΠΑ υποχρεώνει, τους ηγέτες σε ψεύδη είτε στο διακρατικό πεδίο είτε στην αμερικανική κοινωνία.

aggressive bureaucratic competition—create an environment in which gaining the President's ear becomes at times the most important goal of intelligence producers.» σελ 348.

³⁸²Hastedt Glenn, “The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience”, στο *Intelligence and National Security*, 2013, τομ. 28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013 σελ.12.

³⁸³Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 7.

³⁸⁴Στο ίδιο, σελ 8.

³⁸⁵Στο ίδιο, σελ 26.

Σύμφωνα με τον ίδιο η κυβέρνηση Bush είπε τέσσερα σοβαρά ψέματα για να εκμαιεύσει την εσωτερική νομιμοποίηση εισβολής στο Ιράκ το 2003³⁸⁶. Πρώτον, σημαντικά κυβερνητικά στελέχη ισχυρίστηκαν ψευδώς ότι γνώριζαν με απόλυτη σιγουριά ότι το Ιράκ είχε ΟΜΚ. Δεύτερον, κυβερνητικά στελέχη σε μια δημαγωγική ομοβροντία ισχυρίστηκαν ότι είχαν άσειστες αποδείξεις περί συνδέσμου μεταξύ Ιράκ και Αλ Κάϊντα. Τρίτον, ο Saddam έφερε ευθύνη για το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Τέταρτον, ο Πρόεδρος Bush αλλά και διάφορα ανώτερα κυβερνητικά στελέχη ανέφεραν ότι είναι διατεθειμένοι να συζητήσουν την εξεύρεση ειρηνικής λύσης τη στιγμή που η απόφαση για τον πόλεμο είχε ήδη ληφθεί³⁸⁷. Ο Mearsheimer υπερθεματίζει ότι υπάρχουν επτά διαφορετικά είδη ψεμάτων των ηγετών³⁸⁸:

Πρώτον, τα διακρατικά ψέματα «inter-state lies» με τα οποία επιδιώκεται η απόκτηση στρατηγικού πλεονεκτήματος, ή η παρακώλυση απόκτησης στρατηγικού πλεονεκτήματος από άλλο κρατικό δρώντα. Δεύτερον, τα «fearmongering» ψέματα όπου οι ηγέτες ψεύδονται στο εσωτερικό με σκοπό την κινητοποίηση της κοινωνίας ώστε να αποδεχθεί το κόστος της αντιμετώπισης μιας απειλής. Με άλλα λόγια η «fearmongering» στρατηγική επιδιώκει την μεγέθυνση της απειλής για την επίτευξη εσωτερικής νομιμοποίησης της κυβερνητικής πολιτικής.³⁸⁹ Παράλληλα οι καμπάνιες επαύξησης απειλής είναι δυνατόν να κατευθύνονται και στο κυβερνητικό γραφειοκρατικό σύστημα ώστε να αποσοβηθούν τυχόν αντίρροπες τάσεις. Αυτή η πολιτική συμπεριφορά των ηγετών έχει σκοπό, την προστασία των κρατικών συμφερόντων. Αντικειμενικός σκοπός της «fearmongering» πολιτικής μπορεί να είναι η εσωτερική εξισορρόπηση απέναντι σε μια εξωτερική απειλή³⁹⁰ είτε εφαρμόζοντας μια πολιτική που θα απαιτεί επαυξημένους πόρους είτε για να διεξάγει ένα πόλεμο. Η μεγέθυνση της απειλής στο εσωτερικό είναι δυνατόν να λάβει χώρα είτε σε περίοδο ειρήνης αλλά και κατά την διάρκεια ενός πολέμου. Σύμφωνα με τον Mearsheimer η καμπάνια της κυβέρνησης Bush στόχευε σε εξάσκηση «fearmongering» πολιτικής στο εσωτερικό δημόσιο σύστημα των ΗΠΑ επειδή η κυβέρνηση Bush θεωρούσε το Saddam ως μέγιστη απειλή.³⁹¹ Η ανάγκη υπερνίκησης της ανάσχεσης που προκαλούσαν στο σύστημα οι επιφυλάξεις του στρατού των ΗΠΑ, της κοινότητας πληροφοριών και του Κογκρέσου, οδήγησε την κυβέρνηση Bush στην άσκηση «fearmongering» πολιτικής³⁹².

Τρίτον, στρατηγικές συγκαλύψεις «Strategic cover-ups» είναι τα ψέματα που αποσιωπούν είτε αποτυχημένες πολιτικές είτε αντιθετικές ως προς την καθολικά αποδεκτή πεποίθηση. Στόχος σε αυτή τη περίπτωση μπορεί να είναι,

³⁸⁶ Στο ίδιο,σελ14.

³⁸⁷ Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011 σελ14.

³⁸⁸ Στο ίδιο, σελ 35.

³⁸⁹ Στο ίδιο σελ. 68.

³⁹⁰ Στο ίδιο, σελ.69.

³⁹¹ Στο ίδιο, σελ.74.

³⁹² Στο ίδιο, σελ74.

είτε το ευρύ κοινό στο εσωτερικό δημόσιο σύστημα, ή έτεροι κρατικοί δρώντες. Σκοπός μιας τέτοιας πολιτικής συμπεριφοράς είναι η προστασία του εθνικού συμφέροντος.

Τέταρτον, εθνικοί μύθοι «Nationalist Mythmaking» με τους οποίους οι ηγέτες διάγουν μια διαρκή εξιδανικευμένη μυθολόγηση, αποσκοπώντας στο να μηδενίσουν επαχθείς, παρελθοντικές συμπεριφορές μιας χώρας, είτε εφαρμόζοντας πολιτική άρνησης μελανών γεγονότων, είτε διαστρεβλώνοντας τα πραγματικά περιστατικά, στη βάση μυθοπλασιών υπέρ της χώρας τους και κατά των εχθρικών κρατικών δρώντων. Σκοπός είναι η υποστασιοποίηση εθνικής συνείδησης και η κινητοποίηση έμψυχων πόρων για εσωτερική εξισορρόπηση απειλής. Παράλληλα, η πραγμάτωση αυτού του είδους της πολιτικής, επιτελεί την ανάγκη ψυχολογικής υπερανάπληρωσης στο εσωτερικό δημόσιο σύστημα. Χρησιμοποιώντας ιδεαλιστική ρητορική στο εσωτερικό επιχειρείται συγκάλυψη δράσεων στο εξωτερικό δημόσιο σύστημα που έχουν καταχωρηθεί ως επιλήψιμες στην συνείδηση του από το ευρύ κοινού.

Πέμπτον, τα φιλελεύθερα ψέματα «Liberal lies» τα οποία αποσκοπούν στην συγκάλυψη πολιτικών οι οποίες αντίκεινται στο διεθνές δίκαιο. Στο πλαίσιο αυτό οι ηγέτες εκλογικεύουν τις πολιτικές τους στη βάση ιδεαλιστικών ουτοπικών θεωρημάτων που είναι αποδεκτά όχι μόνο στο εσωτερικό αλλά και στο διεθνές περιβάλλον.

Έκτον, ο κοινωνικός ιμπεριαλισμός «social imperialism», ο οποίος σκοπεί στον αποπροσανατολισμό και παράλληλα στη θήρευση της εύνοιας της κοινής γνώμης, είτε για να ωφεληθούν συγκεκριμένες ελίτ, είτε για να προωθηθούν οικονομικά, ή πολιτικά συμφέροντα των ηγετών. Σε αυτή τη περίπτωση είναι δυνατόν οι ηγέτες να χαλκεύσουν ψεύτικες κατηγορίες εις βάρος έτερου κρατικού δρώντα, ώστε να συσπειρώσουν τις εθνικιστικές τάσεις στο εσωτερικό εντός του φάσματος της επιθυμητής πολιτικής συνισταμένης. Παραδείγματος χάρη, η μεγέθυνση της απειλής στο εσωτερικό αυξάνει τις εθνικιστικές εκδηλώσεις με αποτέλεσμα να συστρατεύεται η κοινωνία υπέρ της εκάστοτε κυβέρνησης.

Έβδομον, επαίσχυντες συγκαλύψεις «ignoble cover-ups» όταν οι ηγέτες ψεύδονται σχετικά με λάθη τους ή αποτυχημένες πολιτικές για ατομικούς λόγους. Ο κύριος σκοπός είναι η προστασία η δική τους ή των φίλων τους από δίκαιες τιμωρίες. Είναι συμπεριφορά στρατηγικής συγκάλυψης που αντί να υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον στοχεύει στην προστασία ανίκανων ελίτ. Το γεγονός ότι το πλείστον των ψεμάτων των ηγετών όπως τα κατηγοριοποίησε ο Mearsheimer στοχεύουν στον επηρεασμό της κοινής γνώμης καταδεικνύει την ανάγκη απόκτησης εσωτερικής νομιμοποίησης μιας κυβέρνησης για να εφαρμόσει είτε εσωτερική είτε εξωτερική πολιτική. Παράλληλα, η υψηλή τιμή που λαμβάνει το πληροφοριακό προϊόν των υπηρεσιών πληροφοριών στην αμερικανική κοινή γνώμη, εξηγεί και την ανάγκη ύπαρξης υπηρεσιών πληροφοριών οι οποίες φαινομενικά τουλάχιστον απαιτείται να παράγουν αξιόπιστες εκτιμήσεις. Για τον παραπάνω λόγο ο Γενικός Γραμματέας Collin Powell και οι βοηθοί του ετοίμασαν το λόγο που εκφώνησε στις 5 Φεβρουαρίου του 2003 και συνέδεσε τον Saddam με κατοχή και ανάπτυξη ΟΜΚ, στα γραφεία της CIA,³⁹³ ενώ παράλληλα ζήτησε κατά την διάρκεια της εκφώνησης του λόγου

³⁹³ Ofira Selictar, «The Politics of Intelligence and American Wars with Iraq (The Middle East in Focus)», τα ακριβή λόγια είναι « On February 5, 2003, Secretary Powell delivered the American response. In what some described as his “J’ accuse” speech, Powell presented a methodically constructed argument that Saddam Hussein was determined to keep and develop weapons of

του να κάθεται πίσω³⁹⁴ του ο διευθυντής της CIA George Tenet. Αναπόδραστα, όσο υψηλότερη η αξία του πληροφοριακού προϊόντος για την κοινή γνώμη τόσο ισχυρότερη επίδραση θα έχει πολιτικοποίηση στο Εσωτερικό Δημόσιο Σύστημα.

Ο Ronner θέτει το παράδοξο της πολιτικοποίησης ως εξής: «*Εάν οι φορείς χάραξης πολιτικής χρειάζονται αναλυτές για να τους παρέχουν τις καλύτερες αναλύσεις και εάν είναι ελεύθεροι να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες με την υποκειμενική τους οπτική, γιατί διακινδυνεύουν την πολιτική τους υπόσταση κωλύοντας την πληροφοριακή ροή ή παραποιώντας τις πληροφοριακές εκτιμήσεις;*³⁹⁵». Η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα τεκμηριώνεται στην βάση της ανάγκης θήρευσης της εύνοιας της κοινής γνώμης για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής. Με άλλα λόγια για το ευρύ κοινό μια πολιτική που δεν στηρίζεται σε πληροφοριακό προϊόν θα θεωρηθεί ακροσφαλής με αποτέλεσμα να μην λάβει εσωτερική νομιμοποίηση η εφαρμογή της. Σύμφωνα με τον Ronner οι πρόεδροι και ο εσωτερικός τους κύκλος θεωρούν ότι οι πληροφορίες είναι πολύ σημαντικές και με ισχυρή δυναμική στην επιρροή της κοινής γνώμης, για να αφεθούν στην κοινότητα πληροφοριών, ειδικά όταν αυτές αφορούν σε θέματα υψηλής εθνικής σημασίας.³⁹⁶ Όσον αφορά την εισβολή στο Ιράκ το 2003, η κυβέρνηση Bush υιοθέτησε «*fearmongering*» πολιτική μεγεθύνοντας την εξωτερική απειλή του Ιράκ επειδή αυτόχρονα θεωρούσε τον Saddam ως απειλή. Κατά συνέπεια η «*fearmongering*» πολιτική προκάλεσε πολιτικοποίηση στο εννοιολογικό πλαίσιο του δημόσιου συστήματος με αποτέλεσμα την κινητοποίηση πόρων για εσωτερική εξισορρόπηση της απειλής. Το πληροφοριακό προϊόν αν και δεν λήφθηκε υπόψη για την χάραξη και την υλοποίηση της πολιτικής, εντούτοις έπαιξε σοβαρό ρόλο στην αλίευση της εύνοιας της κοινής γνώμης.

4.19 Εσωτερική Νομιμοποίηση-Fearmongering-Πολιτικοποίηση στο Δημόσιο σύστημα.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Mearsheimer τέσσερα από τα βασικότερα ψέματα της κυβέρνησης Bush που οδήγησαν στην εισβολή του 2003 στο Ιράκ είναι τα παρακάτω:

Πρώτον, ο Υπουργός Άμυνας Donald Rumsfeld το Σεπτέμβριο του 2002 διακήρυξε ότι είχε απαρασάλευτες «bulletproof» αποδείξεις, ότι ο Saddam διασυνδέονταν με τον Osama bin Laden. Αντιθέτως, τον Οκτώβριο του 2004 παραδέχτηκε στο Συμβούλιο των Διεθνών Σχέσεων «Council on Foreign Relations», ότι στην κυριολεξία, δεν υπήρχαν καθόλου αποδείξεις. Εκ

mass destruction. Powell and his aides prepared the speech in the CIA headquarters, where they could ascertain the veracity of intelligence.», σελ 135.

³⁹⁴Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq» *Journal of Strategic Studies* στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ37.

³⁹⁵Wirtz James J., «The Politicization Paradox» στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, τομ.25, τεύχ.1, Δεκέμβριος, 2011,σελ 206,τα ακριβή λόγια είναι « If policymakers need analysts to give them their best assessments, and if they are free to use this information as they see fit, why would they risk disrupting the flow of information or political acrimony by attempting to shape analysts' estimates».

³⁹⁶Wirtz James J., «The Politicization Paradox» στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, τομ.25, τεύχ.1, Δεκέμβριος, 2011 σελ 206 τα ακριβή λόγια είναι: « Presidents and those close to them believe that intelligence is too important and too influential to be left to the Intelligence Community, especially, when it has something important to say about pressing policy issues».

παραλλήλου, ο γενικός γραμματέας των ΗΠΑ Colin Powell, υπερθεμάτισε ότι πριν τον πόλεμο ο Bin Laden ανέπτυξε συνεργασία με το Ιράκ. Η αλήθεια είναι ότι η κυβέρνηση Bush είχε άσειστες αποδείξεις πριν τον πόλεμο για το αντίθετο³⁹⁷.

Δεύτερον, τα υψηλά κυβερνητικά στελέχη ισχυρίστηκαν ψευδώς, ότι το Ιράκ είχε ΟΜΚ ικανότητα. Εντούτοις, ο Στρατηγός Tommy Franks σε μια σύσκεψη με τον Πρόεδρο Bush ανέφερε ότι δέκα χρόνια ερευνών κατέληξαν άκαρπα. Παράλληλα, ο Αντιπρόεδρος Cheney σε ένα λόγο του στους Βετεράνους των Πολέμων του Εξωτερικού «Veterans of Foreign Wars» τον Αύγουστο του 2002, ισχυρίστηκε ότι «*αναμφίβολα ο Saddam Hussein κατέχει ΟΜΚ και ότι δεν υπάρχει αμφιβολία πως σκοπεύει να κάνει χρήση εναντίων των φίλων μας, συμμάχων, και εναντίων μας*³⁹⁸». Στο ίδιο πλαίσιο, ούτε οι υπηρεσίες πληροφοριών ούτε οι επιθεωρητές των ΗΕ είχαν ατράνταχτες αποδείξεις περί παρουσίας ΟΜΚ στο Ιράκ σύμφωνα με τις επιθεωρήσεις του Νοεμβρίου του 2002 και του Μαρτίου του 2003. Πάρα ταύτα, όλα τα στελέχη της κυβέρνησης Bush μονολιτικά³⁹⁹ ρητόρευαν περί κατοχής ΟΜΚ από τον Saddam.

Τρίτον, η ρητορική της κυβέρνησης Bush επιδίωξε να συνδέσει τον Saddam με την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Ωστόσο, ο Πρόεδρος και οι σύμβουλοί του ποτέ δεν είπαν ξεκάθαρα⁴⁰⁰ ότι υπάρχουν αποδείξεις σύνδεσης με τον Saddam. Σε αυτό το σημείο ο Patrick Conway διαφωνεί⁴⁰¹ με τον Mearsheimer, (όπως αναφέραμε στο 2^ο κεφάλαιο ο Πρόεδρος Bush ήταν ο μόνος από τα κυβερνητικά στελέχη που ξεκάθαρα κατηγόρησε τον Saddam για σύνδεση με τρομοκρατία).

Τέταρτον, ένα χρόνο πριν τον πόλεμο ο Πρόεδρος Bush και οι σύμβουλοι του είπαν ότι ελπίζουν να βρουν μια ειρηνική λύση στο Ιρακινό πρόβλημα. Ο Rumsfeld είπε δημοσίως «*Ακόμα ελπίζουμε ότι η στρατιωτική επέμβαση δεν είναι απαραίτητη για τον αφοπλισμό του Saddam Hussein...Κανένας δεν θέλει τον πόλεμο*⁴⁰²». Η αλήθεια ήταν ότι η κυβέρνηση Bush είχε αποφασίσει τον πόλεμο από το καλοκαίρι του 2002⁴⁰³.

Προπαγανδιστικός στόχος της κυβέρνησης Bush ήταν η αμερικανική κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρήθηκε η μεταστροφή, της αρχικά ευρείας κοινής άποψης περί συμμετοχής του Saddam στο τρομοκρατικό χτύπημα της 9/11 προς την κατεύθυνση της πολιτικής συνισταμένης.⁴⁰⁴ Με άλλα λόγια η προπαγανδιστική παραπληροφόρηση άρχισε πλέον να μεταλλάσσει την αμερικανική κοινωνία από παθητικό δέκτη σε ενεργητικό δρώντα στο σύστημα λήψης αποφάσεων, γεγονός που εντάσσεται στο πλαίσιο της σκληρής

³⁹⁷Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 75, «Σύμφωνα με δυο υψηλά ιστάμενα στελέχη της Al Qaeda τα οποία συνελήφθησαν μετά την 11 Σεπτεμβρίου, αποκάλυψαν κατά τις ανακρίσεις ότι δεν υπήρχε σύνδεσμος μεταξύ Ιράκ και Al Qaeda, εκτός των άλλων ούτε η CIA ούτε η DIA ούτε και η Επιτροπή έρευνας για ΟΜΚ (9/11 Commission) είχαν αδιάσειστα στοιχεία.».

³⁹⁸Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011 σελ 76.

³⁹⁹Στο ίδιο σελ 76, 77.

⁴⁰⁰Αναφέραμε σχετικά στο 2^ο κεφάλαιο του παρόντος πονήματος.

⁴⁰¹Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012, σελ 507.

⁴⁰²Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ. 78

⁴⁰³Στο ίδιο σελ. 74- 78.

⁴⁰⁴Στο ίδιο σελ. 78

πολιτικοποίησης στο δημόσιο σύστημα.⁴⁰⁵ Όπως αναλύθηκε στο 2^ο κεφάλαιο η ισχυρή νομιμοποίηση της κυβέρνησης Bush για την εισβολή εκμηδένισε τις όποιες αντιρρήσεις υπήρχαν είτε στο εσωκομματικό επίπεδο είτε από το κόμμα της αντιπολίτευσης. Η πολιτικοποίηση αυτή εντάσσεται στο εννοιολογικό πλαίσιο της πολιτικοποίησης στο δημόσιο σύστημα όπου πλέον η αμερικανική κοινωνία λαμβάνει ενεργό ρόλο στην διαδικασία λήψης απόφασης.

Σύμφωνα με τον Glenn Hastedt «*Η πώληση μιας πολιτικής σε ένα δύσπιστο κοινό σημαίνει ότι πρέπει να πουληθεί και η ανάλυση στην οποία βασίζεται*». Σύμφωνα με τον Mearsheimer «*Δεν είναι τυχαίο ότι όταν ο πόλεμος άρχισε στα μέσα του 2003 περίπου το ήμισυ της αμερικανικής κοινωνίας πίστευαν ότι ο Ιρακινός δικτάτορας είχε συμμετοχή στην 9/11*».

Αναπόδραστα, η πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα που επιχειρήθηκε από την κυβέρνηση Bush στόχευε στην άσκηση «*fearmongering*» πολιτικής με σκοπό την αλλαγή του καθεστώτος στο Ιράκ. «*Η κυβέρνηση Bush ενεπλάκει σε «fearmongering» πριν οι ΗΠΑ επιτεθούν στο Ιράκ το Μάρτιο του 2003. Αναμφισβήτητα ο πρόεδρος και οι σύμβουλοί του πίστευαν ότι ο Saddam ήταν επικίνδυνη απειλή που πρέπει να απομακρυνθεί.*⁴⁰⁶» Παράγωγο της μεγέθυνσης της απειλής από την προπαγανδιστική εκστρατεία της κυβέρνησης Bush ήταν η υπαρπαγή της εσωτερικής νομιμοποίησης από την αμερικανική κοινωνία ώστε να γίνει εσωτερική εξισορρόπηση της επερχόμενης απειλής. Η πεποίθηση της απειλής του Ιράκ από τα κυβερνητικά στελέχη σε συνδυασμό με την απαρασάλευτη ιδεολογική προκατάληψη της θεωρίας του domino effect, κατέστησε την τιμή της μεταβλητής των πληροφοριών πριν τη λήψη της απόφασης μηδενική.⁴⁰⁷ Η πολιτικοποίηση του πληροφοριακού προϊόντος χρησιμοποιήθηκε ως στρατηγική για να γίνει η εσωτερική εξισορρόπηση της απειλής του Ιράκ.

4.20 Η Εξαπάτηση ως Ανάγκη Απόκτησης Εσωτερικής –Εξωτερικής Νομιμοποίησης.

Οι περισσότεροι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ενστικτωδώς ότι η διεθνής πολιτική είναι πεδίο σύγκρουσης συμφερόντων, συνεπώς δεν υφίσταται μεγάλη ανάγκη για τους ηγέτες να λένε ψέματα στην εσωτερική δημόσια σφαίρα για θέματα εξωτερικής πολιτικής. Ωστόσο, οι λαοί έχουν την ανάγκη να πιστεύουν σε εθνικιστικούς μύθους ως κοινωνική ψυχολογική εξισορρόπηση. Από την άλλη μεριά οι ηγέτες έχουν συμφέρον να εμφανίζονται ως νομοταγή και υπεύθυνα μέλη της διεθνούς κοινότητας. Η διεθνώς καθιερωμένη ευρεία άποψη

⁴⁰⁵Hastedt Glenn, “The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience”, στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013, σελ 13 τα ακριβή λόγια είναι: «Hard politicization: The involvement of the mass public in judging the adequacy and appropriateness of intelligence analysis moves the public from being a participant in the analytic process to being the judge of the merits of a line of analysis».

⁴⁰⁶Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 74.

⁴⁰⁷Pawl Pillar, «Intelligence, Policy, and the War in Iraq» «What is most remarkable about prewar U.S. intelligence on Iraq is not that it got things wrong and thereby misled policymakers; it is that it played so small a role in one of the most important U.S. policy decisions in recent decades. The administration used intelligence not to inform decision-making, but to justify a decision already made».

σχετικά με τις φιλελεύθερες ιδεολογικές νόρμες υποχρεώνει τους ηγέτες να συναρμολογούν φαινομενικά την πολιτική τους εντός των φιλελεύθερων ιδεολογικών πλαισίων. Σύμφωνα με τον θεωρητικό Michael Walzer, «*Η καθαρότερη απόδειξη για την σταθερότητα των αξιών στο χρόνο είναι η αδιάλλακτη σταθερότητα των ψευδών των στρατιωτών και των πολιτικών*⁴⁰⁸.» Ένας δεύτερος λόγος για τον οποίο οι ηγέτες καταφεύγουν σε ιδεαλιστική ρητορική είναι επειδή προσπαθούν να κερδίσουν εξωτερική νομιμοποίηση. Παρά ταύτα, επειδή οι διακρατικές σχέσεις κυριαρχούνται από έλλειψη εμπιστοσύνης ο λιμπεραλιστικός λόγος είναι δύσκολο να βρει γόνιμο έδαφος. Όταν όμως η ιδεαλιστική ρητορική συναρμολογείται με ρεαλιστική πολιτική αυξάνονται οι πιθανότητες επιτυχημένης εφαρμογής μιας υψηλής στρατηγικής.⁴⁰⁹

Η καταφυγή σε «fearmongering» πολιτική είναι πιθανό να πυροδοτήσει σοβαρές αντιδράσεις τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική δημόσια σφαίρα. Οι ηγέτες που καταφεύγουν σε «fearmongering» ουσιαστικά προδίδουν θεμελιώδεις δημοκρατικές αξίες. Υποχρεώνονται όμως, να καταφύγουν σε ψέματα επειδή αντιλαμβάνονται ότι η πολιτική τους, ακόμα και ως αποτέλεσμα ορθολογικής εκτίμησης του διεθνούς περιβάλλοντος, δεν απολαμβάνει την υποστήριξη στο εσωτερικό. Στο πλαίσιο αυτό η εκτόξευση ψεμάτων για τις ικανότητες του εχθρικού κρατικού δρώντα, είναι δυνατό να ανακατευθύνει το ευρύ κοινό προς την πολιτική συνισταμένη.⁴¹⁰ Η παραπάνω προσέγγιση συνάδει με τον πυρήνα της νεορεαλιστικής θεωρία του Waltz, ο πυρήνας της οποίας είναι ότι η δομή υπαγορεύει την πολιτική. Στο πλαίσιο αυτό «*οι ηγέτες έχουν ελάχιστα η μηδενικά περιθώρια επιλογών, ως απόρροια της περιοριστικής δομής του διεθνούς συστήματος*⁴¹¹.»

Στο πλαίσιο της παραπάνω θεώρησης, η «fearmongering» στρατηγική επάγεται ως παράγωγο της δομής του διεθνούς συστήματος και αποσκοπεί στην πολιτικοποίηση σε όλο το φάσμα των εννοιολογικών πλαισίων του Glenn Hastedt. Το υποσύστημα όμως που επηρεάζεται περισσότερο είναι το δημόσιο, εξαιτίας του χάσματος στην ασυμμετρία πληροφόρησης. Σύμφωνα με τον καθηγητή Mearsheimer η καταφυγή σε «fearmongering» στρατηγική ενέχει κινδύνους, διότι καθίσταται δύσκολο «*να ορθωθεί τοίχος μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής*⁴¹²». Με άλλα λόγια η χειραγώγηση της λαϊκής μάζας που γίνεται σε θέματα εσωτερικής πολιτικής επεκτείνεται και σε σοβαρά θέματα στην εξωτερική πολιτική, επειδή οι ηγέτες δεν πιστεύουν ότι μια ορθολογική εκτίμηση των απειλών θα ήταν ικανή να συνεπιφέρει την απαραίτητη εσωτερική νομιμοποίηση.⁴¹³ Για παράδειγμα ο Roosevelt χρησιμοποίησε το περιστατικό

⁴⁰⁸Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 115.

⁴⁰⁹ Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 116, τα ακριβή λόγια είναι: « However, this penchant for liberal rhetoric does not create problems as long as a country's behavior is consistent with both realist and liberal dictates, as it often is».

⁴¹⁰Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 128.

⁴¹¹Jackson Robert & Sorensen George, *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Ποιότητα, 2006, σελ 136.

⁴¹² Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011 σελ 127.

⁴¹³ Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 127.

όπου ένα γερμανικό υποβρύχιο τορπίλισε το αμερικανικό πλοίο Greer το 1941, ώστε να πείσει την αμερικανική κοινωνία να λάβει μέρος στον πόλεμο.⁴¹⁴ Εντούτοις, υπάρχει και η πιθανότητα το ευρύ κοινό να είναι καλά πληροφορημένο και οι ηγέτες να παρερμηνεύσουν την απειλή και να οδηγήσουν τη χώρα σε περιπέτειες. Σε αυτή την περίπτωση, επιστρατεύουν μυθοπλαστικά επιχειρήματα, ώστε να πουλήσουν την πολιτική τους στο ευρύ κοινό.⁴¹⁵ Το γεγονός και μόνο ότι ένας ηγέτης καταφεύγει σε «fearmongering» σημαίνει ότι υπάρχει μια ισχυρή πιθανότητα να έχει αστοχήσει στην πρώτη διάσταση της υψηλής στρατηγικής, δηλαδή στην ανάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος.⁴¹⁶ Περαιτέρω, όταν η πολιτική αποτύχει όπως ο πόλεμος στο Ιράκ το 2003 και η κοινωνία ανακαλύπτει ότι έχει εξαπατηθεί, μειώνεται αισθητά ο δείκτης εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση, με αποτέλεσμα την πρόκληση αστάθειας στο εσωτερικό δημόσιο σύστημα. Αντιθέτως, εάν αποκαλυφθεί ότι οι φορείς χάραξης πολιτικής πέτυχαν τις πολιτικές επιδιώξεις τους υπερασπίζοντας το εθνικό συμφέρον τότε είναι απίθανο να χάσουν την υποστήριξη της κοινής γνώμης ακόμα και εάν αποκαλυφθεί εσκεμμένος αποπροσανατολισμός του κοινού ή αλλιώς πολιτικοποίηση στο δημόσιο σύστημα.⁴¹⁷

Εν κατακλείδι, εκείνο που έχει σημασία δεν είναι η εξαπάτηση του κοινού για την υφαρπαγή της εσωτερικής νομιμοποίησης, αλλά η αποτυχημένη πολιτική που πυροδοτεί σοβαρά προβλήματα τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική πολιτική.

4.21 Αναγκαίες Μεταρρυθμίσεις.

Όπως υποστηρίξαμε στο παρών πόνημα η πολιτικοποίηση έχει ανεξάλειπτο χαρακτήρα, συνεπώς είναι αδύνατον να μηδενιστεί η τιμή της. Παρά ταύτα, υπάρχουν πολλά περιθώρια να ελαττωθεί ο επηρεασμός του πληροφοριακού προϊόντος στα εννοιολογικά πλαίσια του Glenn Hastedt. Σε αυτό το πλαίσιο ο Paul Pillar προτείνει τις παρακάτω μεταρρυθμίσεις: Πρώτον, την δημιουργία ενός οιονεί αυτόνομου οργάνου στα πρότυπα της Federal Reserve, ώστε να αυξηθεί η απόσταση μεταξύ αναλυτών και φορέων χάραξης πολιτικής. Ο Pillar υπερθεματίζει ότι μια πιο αυτόνομη κοινότητα πληροφοριών δεν θα αντιμετωπίζει προβλήματα στην συνεργασία με άλλους φορείς της εκτελεστικής εξουσίας και εξηγεί ότι το πρότυπο της Fed αν και απολαμβάνει υψηλό βαθμό ανεξαρτησίας εντούτοις συνεργάζεται ικανοποιητικά με άλλους φορείς της εκτελεστικής εξουσίας. Δυο χαρακτηριστικά του προτύπου της Fed θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στην αναδιαμορφωμένη κοινότητα πληροφοριών.

Αφενός, η θεσμοθέτηση ενός επικεφαλής της κοινότητας πληροφοριών για ορισμένο μακροχρόνιο διάστημα, αφετέρου, η δημιουργία ενός συλλογικού

⁴¹⁴ Πηγή: <http://millercenter.org/president/speeches/speech-3323>.

⁴¹⁵ Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 129.

⁴¹⁶ Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 129, τα ακριβή λόγια είναι: «The fact that a leader feels compelled to fearmonger means that there is a good chance he is misreading the threat environment and that the public has gauged it correctly.»

⁴¹⁷ Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011, σελ 130.

οργάνου στο πρότυπο του Συμβουλίου της Ομοσπονδιακής Τράπεζας το οποίο, σε αντίθεση με το Εθνικό Συμβούλιο Πληροφοριών θα απολαμβάνει υψηλή ανεξαρτησία. Η μεταρρύθμιση που προτείνει ο Pillar ουσιαστικά άπτεται στο υποσύστημα των elite. Στο υποσύστημα αυτό δρώντες μεταξύ άλλων είναι φορείς χάραξης πολιτικής και η κοινότητα πληροφοριών. Η άποψη μας είναι ότι θα πρέπει να βρεθεί μια χρυσή τομή ώστε η ανεξαρτητοποίηση της κοινότητας πληροφοριών στα πρότυπα της Fed να μην βλάπτει την ικανότητα παραγωγής «actionable» πληροφοριακού προϊόντος στα πρότυπα της σχολής σκέψης του Robert Gates. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να μειωθεί ο βαθμός ισχύος στις σχέσεις εκτελεστικής εξουσίας και κοινότητας πληροφοριών. Η θεσμοθέτηση ενός Διευθυντού της κοινότητας πληροφοριών με ελαττωμένο βαθμό εξάρτησης από την εκτελεστική εξουσία όπως προτείνει ο Pillar τείνει στη σωστή κατεύθυνση. Δεύτερον, αύξηση των αρμοδιοτήτων του Κογκρέσου στην επίβλεψη της κοινότητας πληροφοριών. Σύμφωνα με τον Pillar το Κογκρέσο θα πρέπει να αναλάβει ενεργότερο ρόλο στην διαδικασία λήψης απόφασης. Ένας από τους λόγους αποτυχίας της εισβολής στο Ιράκ το 2003 είναι το γεγονός ότι δεν διεξάχθηκε δημόσια συζήτηση σχετικά με τα θετικά και τα αρνητικά της συγκεκριμένης κυβερνητικής πολιτικής. Φυσικά για να μπορεί το κογκρέσο να διαδραματίσει θέση κλειδί, είναι απαραίτητο να είναι αποδέκτης του καθολικού πληροφοριακού προϊόντος. Με αυτό τον τρόπο θα αποδυναμωθεί η επίδραση της εκτελεστικής εξουσίας στο πληροφοριακό προϊόν. Ο Pillar θεωρεί ότι ο κομματισμός και η αδράνεια τα οποία διευκόλυναν την πολιτικοποίηση⁴¹⁸, μπορούν να ελαχιστοποιηθούν με τη δημιουργία ενός μόνιμου κοινοβουλευτικού γραφείου πληροφοριών. Το εν λόγω γραφείο θα δρα ως ένας ακομμάτιστος φύλακας όπως το Γραφείο Κυβερνητικού Ελέγχου «Government Accountability Office», και το Γραφείο Προϋπολογισμού «Congressional Budget Office» των ΗΠΑ. Το συγκεκριμένο γραφείο δεν θα αντικαταστήσει τις επιτροπές που ασκούν εποπτεία στην κοινότητα πληροφοριών αλλά θα αποτελέσει τη θεμελιώδη αρχή με την οποία η νομοθετική εξουσία ασκεί έλεγχο. Σε σχέση με το ευρύ κοινό ο Pillar θεωρεί ότι θα πρέπει να απολαμβάνει ευρύτερη πληροφόρηση ώστε να έχει εποικοδομητικότερη συμμετοχή σε σοβαρά εθνικά θέματα. Η μείωση του χάσματος στην ασυμμετρία πληροφόρησης θα μειώσει την επίδραση της πολιτικοποίησης από την εκτελεστική εξουσία εξαιτίας της διαφοροποίησης της καταναλωτικής βάσης των πληροφοριακών προϊόντων.⁴¹⁹ Ο συγκεκριμένος ανασχηματισμός που προτείνει ο Pillar τάσσεται στην κατεύθυνση μείωσης του χάσματος πληροφόρησης. Το προνόμιο που έχει η εκτελεστική εξουσία να λαμβάνει ευρεία και εξειδικευμένη πληροφόρηση την καθιστά τον ισχυρότερο συντελεστή εντός των υποσυστημάτων του Glenn Hastedt. Με άλλα λόγια Ο Pillar αποσκοπεί στο να αποκαταστήσει μια ισορροπία ισχύος μεταξύ των δρώντων στο υποσύστημα των elite αλλά και στο δημόσιο υποσύστημα μειώνοντας την ισχύ της εκτελεστικής εξουσίας και αυξάνοντας την ισχύ των λοιπών παικτών. Η πρόταση αυτή κατά τη γνώμη μας είναι εντός του ρεαλιστικού πλαισίου, εντούτοις θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ανεξέλεγκτη ροή πληροφοριών στο ευρύ κοινό καθιστά ως καταναλωτές πληροφοριών και εχθρικούς κρατικούς δρώντες. Θα πρέπει να γίνει δημόσια συζήτηση σε σχέση με την αποδιαβάθμιση των πληροφοριακών προϊόντων. Όπως αναφέρουν οι John McCreary & Richard A. Posner, «Αυτή η αποκάλυψη

⁴¹⁸Εξετάστηκε το θέμα αυτό στο 2^ο κεφάλαιο του παρόντος.

⁴¹⁹Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983, σελ319.

των πηγών μας (υψηλόβαθμοι ιρανοί αξιωματούχοι και εμπειρογνώμονες των πυρηνικών) και των μεθόδων (κλοπή ηλεκτρονικών υπολογιστών και παρακολούθηση τηλεφωνικών κλήσεων) εκτός εάν είναι ένας έξυπνος τρόπος παραπληροφόρησης, παρά την απουσία ονομάτων τους χρόνους και τους τόπους, επιτρέπουν στην ιρανική αντικατασκοπεία τον εντοπισμό των πρακτόρων μας στο Ιράν και την αύξηση της ασφαλείας στους υπολογιστές και στις τηλεφωνικές γραμμές έναντι μελλοντικής πρόσβασης από τις υπηρεσίες πληροφοριών. Η πράξη αυτή, όχι μόνο τυφλώνει και κουφαίνει τις μυστικές δραστηριότητες στο Ιράν αλλά θα αυξήσει την δυσκολία πρόσληψης πρακτόρων σε κάθε εχθρική χώρα. Οι εν δυνάμει πράκτορες θα φοβούνται ότι θα αποκαλυφθούν κάθε φορά που δημοσιεύονται πληροφορίες σχετικά με πηγές και μεθόδους⁴²⁰». Οι παραπάνω προτεινόμενες δομικές αλλαγές αν και σημαντικές, ωστόσο, η τιμή τους θα είναι μηδενική εάν οι φορείς χάραξης πολιτικής αντιλαμβάνονται την λειτουργία του διεθνούς συστήματος μέσα από ιδεολογικούς παραμορφωτικούς φακούς. Αναπόδραστα, θα πρέπει η κοσμοεικόνα των εκάστοτε κυβερνήσεων να τεκμηριώνεται στη ρεαλιστική θεώρηση. Τραγωδίες όπως το Ιράκ και το Βιετνάμ συνέβησαν επειδή η ιδεολογική μεταβλητή έλαβε υπερβολικά υψηλές τιμές. Η πολιτικοποίηση των πληροφοριακών προϊόντων στη βάση ουτοπικών ιδεολογικών θεωρημάτων περί δημοκρατικού νόμιμο στη Μέση Ανατολή από την κυβέρνηση Bush προκάλεσε δυσαρμονία στην υλοποίηση των τεσσάρων διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής των ΗΠΑ. Η ιδεολογική αμετροέπεια των κυβερνήσεων συνέβαλε στην ανορθολογική ανάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος (1^η διάσταση σχεδιασμού) αφού απομόνωσε το σύστημα λήψης αποφάσεων από πληροφόρηση.

Ο καθορισμός των πολιτικών στόχων (2^η διάσταση) στη Μέση Ανατολή είχε ως βάση την δυτική κοσμοθεώρηση. Στο πλαίσιο αυτό η κυβέρνηση Bush είχε την πεποίθηση ότι η καθαίρεση του Saddam και η εγκατάσταση της δημοκρατίας στο Ιράκ θα προκαλέσει κύμα εκδημοκρατισμού στη Μέση Ανατολή. Βασική πεποίθηση ήταν ότι η Ιρακινή κοινωνία θα αποδεχθεί ευχάριστα την ανωτερότητα ενός δημοκρατικού πολιτεύματος. Εντούτοις, η καθαίρεση του Saddam απελευθέρωσε αντίρροπες δυνάμεις στο υποσύστημα της Μέσης Ανατολής με αποτέλεσμα την υπερμεγέθυνση του ισλαμοφασισμού.

Η 3^η διάσταση της υψηλής στρατηγικής αφορά στον καθορισμό του αποτελεσματικότερου συνδυασμού μέσων για την προώθηση ιεραρχημένων πολιτικών στόχων. Σε αυτό το πλαίσιο η υποτιμητική αποστράτευση του στρατηγού Eric Shinseki's επειδή εκτίμησε ότι απαιτούνται αρκετές χιλιάδες στρατιώτες για την σταθερότητα στο Ιράκ μετά την αποκαθήλωση του τυράννου, είναι ενδεικτική του ιδεολογικού αβδηρητισμού της κυβέρνησης Bush. Σύμφωνα με τον Κλαούζεβιτς η καλύτερη στρατηγική είναι να είσαι πολύ ισχυρός πρώτα, εν γένει και έπειτα στο αποφασιστικό σημείο⁴²¹. Με την ευρεία έννοια της υψηλής στρατηγικής, εάν ο πολιτικός αντικειμενικός σκοπός της κυβέρνησης

⁴²⁰McCreary John & Posner Richard A., «The Latest Intelligence Crisis», στο *Intelligence and National Security*, τομ.23 τευχ.3 Ιούνιος 2008,σελ 374.

⁴²¹Κολιόπουλος Κωνσταντίνος «Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα ως σήμερα», Ποιότητα, 2010,σελ166.

Bush ήταν η σταθερότητα στο Ιράκ, αυτή θα έπρεπε να θεμελιωθεί στη βάση της αριθμητικής υπεροχής.⁴²²

Όσον αφορά την 4^η διάσταση της υψηλής στρατηγικής που αφορά την διαμόρφωση της εικόνας τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, η κυβέρνηση Bush εφαρμόζοντας την στρατηγική της πολιτικοποίησης αρχικά, πέτυχε μόνο ως προς την απόκτηση εσωτερικής νομιμοποίησης για την εισβολή στο Ιράκ το 2003. Ακριβώς όμως, επειδή η πολιτικοποίηση των πληροφοριακών προϊόντων είχε ιδεολογικό υπόβαθρο οδήγησε σε αστοχία στις άλλες τρεις διαστάσεις. Ουσιαστικά η κυβέρνηση Bush στροβιλιζόμενη στην ιδεολογική της σπείρα αυτοαπομονώθηκε από το διεθνές περιβάλλον με αποτέλεσμα να διεξάγει ένα αποτυχημένο πόλεμο.”

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΥΨΗΛΩΝ ΤΙΜΩΝ ΤΗΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ ΣΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.

Στο παρών πόνημα θέσαμε ως βασική υπόθεση εργασίας ότι η αποτυχία του συστήματος πληροφοριών οφείλεται σε πολιτικοποίηση της πληροφοριακής αναλυτικής διαδικασίας υπό το πρίσμα υψηλών τιμών στην ιδεολογική μεταβλητή. Στο πρώτο κεφάλαιο προβήκαμε σε μια γενική επισκόπηση του φάσματος της έννοιας πολιτικοποίησης πληροφοριών. Επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε ως θεμελιακό άξονα για την ανάλυση μας το εννοιολογικό φάσμα του Glenn Hastedt, επειδή κρίναμε ότι η θεώρηση του καλύπτει ευρέως τον πολυεπίπεδο χαρακτήρα της πολιτικοποίησης πληροφοριών. Στο δεύτερο και τρίτο κεφάλαιο προβήκαμε σε περιπτωσιολογική μελέτη πολιτικοποίησης πληροφοριών αντίστοιχα των ΗΠΑ και του ΗΒ. Στο 4^ο κεφάλαιο αντιπαραθέσαμε τα συμπεράσματα της μελέτης του Robert Jervis⁴²³ με τα αντίστοιχα του παρόντος από το δεύτερο και τρίτο κεφάλαιο. Παράλληλα, στο ίδιο κεφάλαιο συνδέσαμε τις έννοιες «fearmongering», εσωτερική νομιμοποίηση και πολιτικοποίηση στο δημόσιο υποσύστημα ενώ καταδείξαμε την ανάγκη της πληροφόρησης για την αρμονική αλληλεπίδραση των τεσσάρων διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής. Όλα τα παραπάνω χρησιμοποιήθηκαν ως όχημα για την διερεύνηση του βασικής υπόθεσης εργασίας μας που είναι ότι η αστοχία του πληροφοριακού συστήματος οφείλεται στην πολιτικοποίηση υπό το πρίσμα υψηλών τιμών της ιδεολογικής μεταβλητής. Η ανάλυση των περιπτωσιολογικών μελετών υπό το εννοιολογικό φάσμα του Glenn Hastedt καταλήγει στα παρακάτω συμπεράσματα:

Πρώτον, η εισβολή στο Ιράκ ήταν αποτέλεσμα πολιτικοποίησης στο κλειστό γραφειοκρατικό υποσύστημα των υπηρεσιών πληροφοριών. Σε αυτό το πλαίσιο

⁴²²Στο ίδιο,σελ166, τα ακριβή λόγια είναι: «Ωστόσο ,η βασική ιδέα του Κλαούζεβιτς ότι από ένα σημείο και έπειτα η αριθμητική υπεροχή υπεραντισταθμίζει τυχόν ποιοτικό μειονέκτημα ισχύει μέχρι και σήμερα».

⁴²³Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq” Journal of Strategic Studies» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006,σελ11-47.

η WINPAC επιχείρησε μέσω του Turner να ελέγξει την αναλυτική πληροφοριακή διαδικασία ώστε να υιοθετηθεί από την κοινότητα πληροφοριών η άποψη ότι οι αγωγοί αλουμινίου που προμηθεύονταν το Ιράκ αποσκοπούσαν στην χρήση φυγοκέντρησης ουρανίου. Για να το πετύχει αυτό, εξοβέλισε από την εξίσωση την αντίθετη άποψη της DOE, ότι δηλαδή οι συγκεκριμένοι αγωγοί ήταν πιθανότερο να προορίζονταν για χρήση σε συμβατικά οπτικά συστήματα, παρά το γεγονός ότι ήταν ισχυρότερα τεκμηριωμένα. Εξαρχής ο Turner προσπάθησε να ελέγξει τις αρχικές υποθέσεις εργασίας θεωρώντας ως δεδομένο ότι οι αγωγοί αποσκοπούν σε πυρηνική χρήση και προσαρμόζοντας βιαίως τα τεχνικά στοιχεία επί της ανωτέρω υποθέσεως. Κατ' αυτό τον τρόπο προσπάθησε «σκληρά» να επηρεάσει την ανάλυση με διαλέξεις στα στελέχη της κοινότητας πληροφοριών και βασιζόμενος σε αίολα επιχειρήματα. Το κέντρο βάρους όμως στο φάσμα της πολιτικοποίησης εντός του κλειστού γραφειοκρατικού συστήματος έκλεινε οριστικά προς το μέρος του Turner όταν ο Διευθυντής της CIA George Tenet προώθησε την άποψή του, όχι εξαιτίας των ισχυρών αποδείξεων, αλλά επειδή η WINPAC όπου υπηρετούσε ο Turner ανήκε στην CIA.

Δεύτερον, η καθετοποίηση του πληροφοριακού προϊόντος με την σύσταση της PCTEG, ώστε να ικανοποιεί τις ιδεολογικές ανάγκες της κυβέρνησης Bush, εντάσσεται στο πλαίσιο της πολιτικοποίησης στο υποσύστημα των elite. Η σύσταση της συγκεκριμένης ομάδας είχε ως σκοπό την υποβάθμιση εκείνων των πληροφοριακών εκτιμήσεων της κοινότητας πληροφοριών οι οποίες αντιτίθονταν στην κυβερνητική γραμμή, όπως οι εκτιμήσεις περί συνδέσμου Ιράκ και Αλ Κάιντα ενώ παράλληλα επιχείρησαν να υπερτονίσουν την εγγενή αβεβαιότητα των πληροφοριακών προϊόντων στα σημεία τα οποία παραλληλίζονταν με την κυβερνητική πολιτική. Η ήπια πολιτικοποίηση σε αυτό το πλαίσιο επιτεύχθηκε με την αλλαγή των συσχετισμών ισχύος μεταξύ της CIA και της κυβέρνησης Bush ώστε το πλαίσιο της αναλυτικής διαδικασίας να κλίνει υπέρ του δεύτερου. Στο ίδιο πλαίσιο, η Red Team, ένα όργανο της αναλυτικής διαδικασίας που έχει ως σκοπό να βελτιώσει την ανάλυση θέτοντας ως υποθέσεις εργασίας σενάρια που αποκλίνουν από την καθολικά αποδεκτή άποψη, χρησιμοποιήθηκαν για να εκλογικεύσουν την κυβερνητική πολιτική στο πλαίσιο του υποσυστήματος των elite. Η σύγκρουση των κυβερνητικών φορέων χάραξης πολιτικής και της κοινότητας πληροφοριών έγινε εμφανής στην υπόθεση της υποτιθέμενης προμήθειας ουρανίου του Ιράκ από το Νίγηρα.

Στη παραπάνω περιπτωσιολογική μελέτη, η σύγκρουση του Διευθυντή της CIA George Tenet με υψηλά κυβερνητικά στελέχη όπως την Condoleezza Rice εντάσσεται στο φάσμα της σκληρής πολιτικοποίησης στο υποσύστημα των elite, όπου διεξάγεται ένα παίγνιο μηδενικού αθροίσματος «struggle of wills⁴²⁴» με σκοπό την προσθήκη αναξιόπιστου πληροφοριακού προϊόντος στο λόγο του Προέδρου. Σε ότι αφορά την πολιτική του HB ασκήθηκε πολιτικοποίηση στο υποσύστημα των elite όταν η κυβέρνηση παρά τις αναφορές της Επιτροπής Κοινοβουλευτικού Ελέγχου απέφυγε να συγκαλέσει την Υπουργική Επιτροπή για θέματα Πληροφοριών(CSI) αποκλείοντας έτσι έτερο παίκτη του υποσυστήματος, με τη δικαιολογία ότι οι υπουργοί δεν γνωρίζουν τα θέματα. Με άλλα λόγια κυβέρνηση Blair χρησιμοποίησε το πληροφοριακό ανταγωνιστικό

⁴²⁴Hastedt Glenn, "The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience", στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013,σελ11.

πλεονέκτημα που διέθετε «heightened visibility⁴²⁵» επί της αναλυτικής διαδικασίας για να ισχυροποιήσει τη σχετική της θέση έναντι των άλλων παικτών στο υποσύστημα. Παρομοίως, η Επιτροπή Κοινοβουλευτικού Ελέγχου (ISC) με πρόεδρο πρώην μέλος του εργατικού κόμματος στην έρευνα που διεξήγαγε κατέληξε ότι υπήρχαν βάσιμα στοιχεία για ύπαρξη ΟΜΚ στο Ιράκ, παρά την αντίθετη πληροφορία σε σχέδιο εγγράφου της Downing Street του Σεπτεμβρίου του 2002. Η εξάρτηση της Επιτροπής του Κοινοβουλευτικού Ελέγχου (ISC) από την εκτελεστική εξουσία κινητροδοτεί την μεταστροφή και την φίμωση των αιρετικών απόψεων «..shaping the ideas, voices⁴²⁶..» το οποίο συνιστά ήπια πολιτικοποίηση στο υποσύστημα των elite. Στο ίδιο μήκος κύματος η απαγόρευση πρόσβασης σε πληροφορίες της Επιτροπής Ξένων Υποθέσεων (FAC) είχε στόχο να επηρεάσει την έκθεση της επιτροπής σε σχέση με το κατά πόσο η κυβέρνηση παρουσίασε ακριβείς και ολοκληρωμένες πληροφορίες στο Κοινοβούλιο σε σχέση με την εισβολή στο Ιράκ το 2003.

Τρίτον, η διαρροή της αναφοράς Turner σχετικά με την προμήθεια των αγωγών αλουμινίου στον τύπο, έστρεψε τη δημόσια συζήτηση στην πυρηνική απειλή, ασκώντας ουσιαστικά πολιτικοποίηση στο δημόσιο υποσύστημα. Παράλληλα, οι κυβερνητικοί θιασώτες υπέρ της εισβολής προέβησαν σε δημόσιες δηλώσεις επιχειρώντας να συνδέσουν το Ιράκ με την τρομοκρατία και την κατοχή ΟΜΚ, παρά την ελλιπή η ακόμα και αντίθετη πληροφόρηση. Αξονικός παράγοντας που εργαλειοδότησε την πολιτικοποίηση του πληροφοριακού προϊόντος, στάθηκε η εγγενής αβεβαιότητα του. Αποτέλεσμα των δημαγωγικών ομοβροντιών των στελεχών ήταν, όχι μόνο η μεταστροφή της κοινής γνώμης στην κατεύθυνση της κυβερνητικής πολιτικής συνισταμένης, αλλά και η μετατροπή του κοινού από παθητικό δέκτη σε ενεργητικό πόλο στην διαδικασία λήψης αποφάσεων. Το τελευταίο συνιστά σκληρή πολιτικοποίηση στο δημόσιο υποσύστημα κατά Glenn Hastedt. Η κυβέρνηση Bush έχοντας στο πλευρό της την αμερικανική κοινωνία, συσπειρωμένη υπό το πέπλο εθνικιστικών συνιστωσών που προκάλεσε η καταλυτική επίδραση της 9/11, αναδείχθηκε ο ισχυρότερος παίκτης στο υποσύστημα. Σε αυτό το πλαίσιο, οι δημοκρατικοί, αφενός απέφυγαν να προκαλέσουν αντίδραση στο κοινό ψηφίζοντας ενάντια στην εισβολή, αφετέρου δεν ήθελαν να υποστούν μια δεύτερη πολιτική ήττα, όπως όταν ψήφισαν κατά στην πρώτη εισβολή του Κόλπου το 1991. Παράλληλα οι εσωκομματικοί νεοσυντηρητικοί αντιγνωμούντες υπέκυψαν στην αυστηρή κυβερνητική γραμμή για να μην απομονωθούν πολιτικά.

Επιπροσθέτως, η ισχυρή εθνικιστική συσπείρωση υπό το κράτος του φόβου εξαιτίας της 9/11, αποστέωσε τα ρεαλιστικά αντανάκλαστα της δημοκρατίας όπως τον Τύπο. Αναπόδραστα, η τεχνητή μεγέθυνση της απειλής ή αλλιώς κατά Mearsheimer η «fearmongering» πολιτική, εργαλειοδότησε την πολιτικοποίηση στο δημόσιο υποσύστημα. Προπαγανδιστικός στόχος, σε αυτό το εννοιολογικό πλαίσιο, ήταν η αμερικανική κοινωνία.

Έτι δε, οι ιδεοληπτικές προκαταλήψεις των κυβερνητικών φορέων χάραξης πολιτικής συνετέλεσαν ώστε το πληροφοριακό προϊόν να λάβει μηδενική τιμή στη λήψη αποφάσεων. Η κυβέρνηση Bush, αποσκοπώντας σε ένα νέο πεπρωμένο του έθνους υπό το πρίσμα της αίολης ιδεολογικής θεώρησης ενός δημοκρατικού domino effect, εκτόνωσε την ισχύ της επί της ελάχιστης γραμμής

⁴²⁵Στο ίδιο, σελ 13.

⁴²⁶Στο ίδιο, σελ 13.

αντιστάσεως στο υποσύστημα της Μέσης Ανατολής. Η πολιτικοποίηση στο δημόσιο υποσύστημα ουσιαστικά ήταν εξαρτημένη μεταβλητή μιας ουτοπικής ιδεολογικής κοσμοθεώρησης. Ακολουθώντας την ίδια γραμμή, το ΗΒ άσκησε «fearmongering» πολιτική στο εσωτερικό δημόσιο υποσύστημα με τον ισχυρισμό της δυνατότητας από το Ιράκ να εξαπολύσει ΟΜΚ επίθεση εντός 45 λεπτών. Η πολιτικοποίηση στο δημόσιο υποσύστημα με την μεγέθυνση της απειλής επιβλήθηκε στο ΗΒ ως εξαρτημένη μεταβλητή της ειδική σχέσης που τηρεί με τις ΗΠΑ.

Κλείνοντας το παρόν πόνημα, κρίνουμε αναγκαίο να τονίσουμε ότι η ορθή πληροφόρηση διευκολύνει την ανάγνωση του διεθνούς περιβάλλοντος και μεγιστοποιεί τις πιθανότητες χάραξης ορθολογικής υψηλής στρατηγικής για ένα κρατικό δρώντα. Στην υπόθεση της εισβολής του Ιράκ το 2003, κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ Ιράκ και της κυβέρνησης Bush ήταν η ασύμβατη κοσμοθέωση σε σχέση με τις ρεαλιστικές συνιστώσες του διεθνούς συστήματος, εξαιτίας της πληροφοριακής απομόνωσης τους. Με άλλα λόγια ο Saddam βρίσκονταν σε πληροφοριακή απομόνωση εξαιτίας του φόβου των υπηκόων του να του πουν την αλήθεια. Στο ίδιο φάσμα, η κυβέρνηση Bush παρά το ισχυρό πληροφοριακό περιβάλλον που την εναγκάλιζε, φιλτράρισε τα παρεχόμενα πληροφοριακά προϊόντα μέσω ισχυρών ιδεολογικών φακών, με αποτέλεσμα να οδηγηθεί ουσιαστικά σε πληροφοριακή απομόνωση. Ως αποτέλεσμα της αγνόησης των ορθολογικών συνιστωσών που διέπουν το διεθνές σύστημα και οι δυο κρατικοί δρώντες τιμωρήθηκαν από αυτό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Βιβλία

Πλατιάς Αθανάσιος, *Θουκυδίδης : Διεθνείς σχέσεις και Στρατηγική*, Ποιότητα , 2000.

Κωνσταντόπουλος Ιωάννης Λ, *Οικονομία και Κατασκοπεία*, Ποιότητα, 2010.

Ήφαιστος Παναγιώτης, *Κοσμοθεωρία των Εθνών*, Ποιότητα, 2009.

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η διεθνής πολιτική στον 21ο αιώνα*, Ποιότητα, 2009.

Evera Van Stephen, *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της πολιτικής Επιστήμης*, Ποιότητα, 2001.

Γεωργόπουλος Νικόλαος, *Στρατηγικό Μάνατζμεντ*, Εκδόσεις Γ. Μπένου, 2004.

Ήφαιστος Παναγιώτης, *Αμερικανική εξωτερική πολιτική από την ιδεαλιστική αθωότητα στο πεπρωμένο του έθνους 1776-1917*, Οδυσσέας, 1994.

Ήφαιστος Παναγιώτης, *Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Δυνάμεων* , Ποιότητα, 2010.

Jackson Robert & Sorensen George, *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Ποιότητα, 2006.

Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, *Στρατηγικός Αιφνιδιασμός: Υπηρεσίες Πληροφοριών και Αιφνιδιαστικές Επιθέσεις*, Ελληνικά Γράμματα, 2000.

Karl Popper, *Η ένδεια του ιστορικισμού*, Ευρασία, 2005.

Κολιόπουλος Κωνσταντίνος «Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα ως σήμερα», Ποιότητα, 2010.

Άρθρα

Κωνσταντόπουλος Ιωάννης Λ., «Κοινοβουλευτική Επίβλεψη Υπηρεσιών Πληροφοριών στις Σύγχρονες Δημοκρατίες και η Ευρωπαϊκή Εμπειρία», <http://www.idis.gr/?p=3036>

Ξένη

Βιβλία

Roger Z. George and Bruce B. James, «Analyzing Intelligence Origins, Obstacles, and Innovations, Intelligence Analysis: Between “Politicization” and Irrelevance», George Town University press, 2008.

Tenet George with Harlow Bill, *At the Center of the storm My Years at the CIA*, Harper Collins, 2008.

Hersh M. Seymour, *Chain of Command: The Road from 9-11 to Abu Ghraib*, HarperCollins, 2004.

Andrew Christopher, *Defend the Realm: The Authorized History of M15*, Crown, 2009.

Betts K. Richard, *Enemies of Intelligence and Power in American National Security: Knowledge and Power in American National Security*, Columbia University Press New York, 2007.

Johnson Loch K., *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, 2007.

West Nigel, «Historical Dictionary of International Intelligence: Historical Dictionaries of Intelligence and Counterintelligence, No. 4» The Scarecrow Press, 2006.

Turner Michael A., *Historical Dictionary of United States intelligence*, The Scarecrow Press, 2006.

Pillar Paul R., *Intelligence and U.S Foreign Policy-Iraq, 9/11 and Misguided Reform*, Columbia University Press, 1983.

Treverton Gregory F., *Intelligence for an Age of Terror*, Rand Corporation, 2009.

Johnson Loch K., «Strategic Intelligence: Understanding the hidden side of Government, Κεφάλαια 1-5», praeger security international, 2007.

Lathrop Charles E., *The Literary spy The Ultimate Source for Quotations on Espionage & Intelligence*, Yale University Press New Haven and London, 2004.

Bar Uri Joseph, *The Watchman Fell Asleep: The surprise of Yom Kippur and its Sources*, State University of New York, 2005.

Epic Alterman, *When Presidents Lie: A history of official deception and its Consequences*, Penguin Group, 2004.

Jervis, Robert, *Why Intelligence Fails: Lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War*, Cornell University, 2010.

Goldman Jan, *Words of Intelligence A Dictionary*, The Scarecrow Press, 2006.

Mearsheimer John J., *Why Leaders Lie: The Truth About Lying*, Oxford University Press, 2011.

Herbert George Nicholas, "The United States and Britain", University of Chicago Press, 1911.

Nikolaev Alexander G and Hakanen Ernest A, «Leading to the 2003 Iraq war».

Allen George W., *None So Blind: A Personal Account of Intelligence Failure in Vietnam*, Ivan R Dee Publisher, 2001.

Άρθρα

Lucas Scott, "Recognising Politicization the CIA and The Path to the 2003 War in Iraq", στο *Intelligence and National Security*, τομ. 26, τευχ.2, Απρίλιος-Ιούνιος, 2011.

Ryan Maria, «Wilful Blindness or Blissful Ignorance The United States and the successful Denuclearization of Iraq», στο *Intelligence and National Security*, τομ.29, τευχ.3, Ιούνιος 2014.

Pilat Joseph F. & Nathan E. Busch, «WMD Monitoring and Verification Regimes Lessons from Iraq: Lessons from Iraq» στο *Contemporary Security Policy*, τομ.32, τευχ.2, Αύγουστος, 2011.

Kevin Russell, «The Subjectivity of Intelligence Analysis and Implications for the U.S National Security Strategy», The Johns Hopkins University, Τομ. 24, τευχ.1, Χειμώνας- Άνοιξη 2004.

Marrin Stephen, «Revising Intelligence and Policy Problems with Politicization and Receptivity», στο *Intelligence and National Security*, τομ.28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013.

Rovner Joshua, «Is Politicization Ever a Good Thing», στο *Intelligence and National Security*, τομ.28, τευχ.1, Φεβρουάριος, 2013.

Marrin Stephen, «Rethinking Analytic Politicization», στο *Intelligence and National Security*, τομ. 28, τευχ. 1, Φεβρουάριος, 2013.

Woodard Nathan, «Tasting the Forbidden Fruit Unlocking the Potential of Positive Politicization», στο *Intelligence and National Security*, τομ. 28, τεύχ. 1, Φεβρουάριος, 2013.

Fingar Thomas, «Intelligence and Grand Strategy», Foreign Policy Research Institute, Χειμώνας, 2012, http://fsi.stanford.edu/sites/default/files/Fingar__Intelligence_and_Grand_Strategy.pdf

Conway Patrick, «Red Team How the Neoconservatives Helped Cause the Iraq Intelligence Failure», στο *Intelligence and National security*, τομ.27, τευχ.4 Ιούλιος, 2012.

Davis Jack, «Tensions in Analyst-Policymaker Opinions, Facts, and Evidence», *Sherman Kent Center*, Τομ.2, τευχ. 2., Ιανουάριος, 2003.

Wirtz James J., «The Politicization Paradox» στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.25, τεύχ.1, Δεκέμβριος, 2011.

Bar Uri Joseph, «The Politicization of Intelligence A Comparative Study», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.26, No.2 Φεβρουάριος 2013.

Cavanaugh Jeffrey M, «From the “Red Juggernaut” to Iraqi WMD: Threat Inflation and How it Succeeds in the United States» στο *Political Science Quarterly*, τομ. 122, τευχ.4, Χειμώνας, 2007.

Hastedt Glenn, «The Politics of Intelligence and the Politicization of Intelligence: The American Experience», στο *Intelligence and National Security*, 2013, Τομ. 28, τευχ.1, 5–31, Φεβρουάριος, 2013.

Russell Richard L., «A weak pillar for American national security The CIA’s dismal performance against WMD threats», στο *Intelligence and National Security*, Τομ.20, τευχ.3, Αύγουστος, 2006.

Humphry Crum Ewing, «Iraq March–April 2003: Outcomes, a Division of Views and an Abuse of Intelligence» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 19, τευχ.1, Μάιος 2006.

Fitzgerald Michael & Lebow Richard Ned, «Iraq: The Mother of all intelligence failures» στο *Intelligence and National Security*, Τομ.21, No.5, Ιανουάριος 2007.

Col. Leadbetter Wyland F. & Cdr. Bury Stephen J. a Graduate students at the National War College, «Prelude to desert storm: The politicization of intelligence» στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.6, τευχ.1, Ιανουάριος 2008.

Gunter Michael M. «The Iraqi Opposition and the Failure of U.S. Intelligence», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Τομ.12, τευχ.2, Οκτώβριος 2010.

McCreary John & Posner Richard A., «The Latest Intelligence Crisis», στο *Intelligence and National Security*, Τομ.23 τευχ.3 Ιούνιος 2008.

Hutchinson Frederick «The Risks of Conventional Wisdom», στο *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, τομ.23, τευχ.4, Αύγουστος 2010.

Shelton Christina, “The Roots of Analytic Failures in the U.S. Intelligence Community”, *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*” Τομ.24 No. 4, Σεπ. 2011.

Jervis Robert, «Reports, Politics, and intelligence failures: The case of Iraq” *Journal of Strategic Studies*» στο *Intelligence and National Security*, Τομ. 29, τευχ.1, Columbia University, Φεβρουαρίου, 2006.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- 1) <http://www.idis.gr/?p=3036>
- 2) <https://www.gov.uk/government/organisations/national-security/groups/joint-intelligence-committee>
- 3) <http://polisci.columbia.edu/people/profile/89>
- 4) <http://www.hudson.org/experts/552-douglas-i-feith>
- 5) <http://www.dia.mil/About.aspx>
- 6) <http://www.cbsnews.com/news/poll-iraq-taking-toll-on-bush/>
- 7) <http://www.nottingham.ac.uk/american/staff/maria.ryan>
- 8) <http://www.theintelligenceacademy.net/about/faculty-bios/>
- 9) <https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2014-featured-story-archive/the-evolution-of-the-presidents-daily-brief.html>

